

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

*An Assiniboine
running a Buffalo.*

JOHN

Drawn by

WILLIAMS

an Assiniboine warrior

KASAP GEÇİDİ

and hunter.

Fort Union, Jan. 16. 1854.

KASAP GEÇİDİ

John Williams (1922-1994) Texas'ta doğup büyüdü. Yazarlık ve oyunculuk yeteneğine rağmen yerel bir yüksekokulda ilk yılında sınıfta kaldı. İkinci Dünya Savaşı'nda Hava Kuvvetleri'ne kaydoldu, ilk romanının taslağını ordudayken yazdı. Savaştan sonra romanını yayımlayacak küçük bir yayınevi bulan Williams, Denver Üniversitesi'ne kaydoldu, lisans ve yüksek lisans derecelerini buradan aldı. 1954 yılında Denver Üniversitesi'ne öğretim görevlisi olarak döndü ve emekliliğine kadar üniversitenin yaratıcı yazarlık bölümünde ders verdi. Bu dönemde başka okullarda da misafir öğretim üyesi ve yazar olarak bulundu. John Williams, *Nothing But the Night*, *Stoner*, *Butcher's Crossing* ve *Augustus* adlı romanlarının yanı sıra iki şiir kitabı ve bir Rönesans dönemi İngiliz şiiri antolojisi yayımladı.

Aslı Konaç 1988 yılında Kıbrıs'ta doğdu. Ortaöğrenimini Türk Maarif Koleji'nde tamamladı. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema ve Televizyon Bölümü'nü bitirdikten sonra, Glasgow Üniversitesi'nde çocuk edebiyatı alanında yüksek lisans yaptı. Çeviri yapmaya devam etmekle birlikte, çocuk edebiyatı alanında çalışmalarını sürdürmektedir.

Çevirilerinden bazıları: Francesca Haig'den *Ateş Vaazı üçlemesi* (*Ateş Vaazı*, *Kemik Haritası*, *Sonsuz Gemi*), Jack London'dan *Yabanın Çağırısı*, Sara Novic'ten *Savaştaki Kız*, Julia Gray'den *Ben Ada Lovelace*.

**John Williams'ın
YKY'deki kitapları**

**Stoner (2020)
Augustus (2020)
Yok Geceden Başkası (2022)
Kasap Geçidi (2023)**

JOHN WILLIAMS

Kasap Geçidi

Roman

Çeviren
Aslı Konaç

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Yapı Kredi Yayınları - 6115
Modern Klasikler - 120

Kasap Geçidi / John Williams
Özgün adı: **Butcher's Crossing**
Çeviren: **Aslı Konaç**

Kitap editörü: **Darmin Hadzibegović**
Düzeltili: **Başak Günsever**

Kapak tasarımı: **Davut Yücel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Optimum Basım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51/1
34295 Küçükçekmece / İstanbul
Telefon: +90 (212) 463 71 25
Sertifika No: 41707

Çeviriye temel alınan baskı: New York Review Books, New York, 2007
1. baskı: Koton Kitap, 2015 (*Butcher's Crossing* adıyla, çev. Özlem Özarpacı)
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Ocak 2023
ISBN 978-975-08-5513-9

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2018
Sertifika No: 44719

Copyright © 1960 by John Williams, copyright renewed © 1988 by John Williams
Bu kitabın telif hakları Frances Collin, Literary Agent ve AnatoliaLit Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/yapikrediyayinlari](https://www.facebook.com/yapikrediyayinlari)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

... yaşıyan her şey hoşnutluk belirtisi gösterir, yerde yatan sığırların aklından harika, huzurlu düşünceler geçiyor gibidir. Pastırma yazı adıyla ayırt ettiğimiz o temiz Ekim havasında, böyle dingin anları bulabileceğimizden biraz daha emin oluruz. Upuzun gün geniş tepelerde ve sıcak, engin ovalarda konaklar. Sadece bu güneşli saatleri yaşamış olmak bile bir ömür gibi gelir. Ücra köşeleri pek de öyle ıssız görünmez. Şaşkın dünya insanı, şehre ait büyüklük ve küçüklük, bilgelik ve aptallık algısını ormanın girişinde geride bırakmak zorundadır. Sırtındaki gelenek heybesi, bu diyarlara attığı ilk adımda yere düşer. Dinlerimizi utandıran bir kutsallık, kahramanlarımızın itibarını sarsan bir gerçeklik vardır burada. Burada, Doğa'nın her halden üstün bir hal olduğunu ve kendisine gelen herkesi bir tanrı gibi yargıladığını anlarız.

Doğa, Ralph Waldo Emerson

Evet, şairler, toynaklarını onarmak için nallanmadan çayırılara yollanan sakat atlar gibi yeşil kırlara yollar hasta ruhları. Bu anlamda şairler de üfürükçüler gibidir; hem yaralı kalpler hem de hasta ciğerler için doğa en büyük şifadır onlara göre. Ama arabacımın kırlarda donarak ölmesine sebep olan kim? Ve Yabani Peter'i kim aptal eyledi?

The Confidence Man, Herman Melville

BİRİNCİ BÖLÜM

Ellsworth'ten Butcher's Crossing'e¹ giden fayton, hem yolcu hem yük taşıyacak şekilde elden geçirilmiş Dougherty² marka bir yolcu arabasıydı. Yüksek çayırdan Butcher's Crossing'e doğru hafif bir eğimle inen yokuşlu, engebeli yolda ilerleyen arabayı dört katır çekiyordu; Dougherty'nin küçük tekerlekleri daha ağır yük arabalarının açtığı deliklere girip çıktıkça, arabanın ortasına bağlanmış, branda bezleriyle örtülü yük de yer değiştiriyor, yukarıya doğru rulo yapılıp açılmış bez kenarları arabanın iskeletini ve bez tavanını destekleyen tahta çubuklara vuruyor ve arabanın gerisindeki yegâne yolcu, bedenini en kenardaki daracık çıkıntıya yapıştırarak kendini korumaya çalışıyordu; bir elini deri kaplı sert koltuğa dayamış, diğeriyle de kenarlardaki çıkıntılara tutturulmuş demir yuvalardan çıkan tahta çubuklardan birini kavramıştı. Neredeyse tavana kadar yükselen yüklerle yolcudan tamamen ayrılan sürücü, katırların homurtularını ve arabanın gıcırıltılarını bastırmaya çalışarak bağırdı:

“Butcher's Crossing, hemen ileride.”

Yolcu başını salladı ve başıyla omuzlarını arabanın kenarından dışarı uzattı. Katırların sallanan kulakları ve terli butları arasından, uzunca ağaçlarla dolu bir arazinin önüne kurulmuş basit bir kulübe ve çadır kümesini seçer gibi oldu. Bir anlığına sırf renklerden oluşan bir resim yakaladı – yeşil, yoğun bir lekenin iyice belirginleştirdiği, griye karışan boz bir ışık. Derken, arabanın sallantısı tekrar dik oturmaya zorladı onu. Gözlerini hızla kırıştırarak, önünde bir yandan diğer yana sallanan eşya yığınınına baktı. Yirmili yaşlarının başlarında, ince yapılı, açık tenli biriydi; gün boyunca güneşe ma-

1 Kasap Geçidi anlamına gelir. (ç. n.)

2 Yolcu arabası olarak tasarlanmış, yanlara doğru açılan kapıları ve iki ya da üç sıra koltuğu bulunan, deri ya da branda bezinden yapılmış kenarları kolayca açılabilen ve katlanabilir koltukları sayesinde özellikle Amerikan İç Savaşı döneminde ambulans olarak da kullanılabilmiş, bugün çok az sayıda bulunan tarihi araba. (ç. n.)

ruz kaldığından cildi kızarmaya başlamıştı. Alnındaki teri silmek için şapkasını çıkarmış, sonra da takmamıştı; Virginia tütününü rengindeki açık kahverengi saçları özenle kesilmişti ama şimdi, farklı renklerde ıslak bukleler halinde alnına ve kulaklarına dökülüyordu. Sarıya çalan kahverengi nankin³ kumaşından, yeni sayılabilecek bir pantolon giymişti, kaba kumaştaki kat yerleri belli belirsiz de olsa hâlâ seçilebiliyordu. Kahverengi kısa ceketini, yeleğini ve kravatını daha önce çıkarmıştı ama Dougherty arabanın yavaş ilerleyişinin yarattığı esintiye rağmen beyaz keten gömleği terden leke leke olmuş, üzerinden sarkmaya başlamıştı. İki günlük tüyümsü sarı sakalı nemden parlıyordu; sakal tenini tahriş ediyormuş gibi, kirli bir mendille ara sıra yüzünü siliyordu.

Kasabaya yaklaştıkça yol düzleşti ve bir yandan diğer yana hafifçe sallanan araba daha hızlı ilerlemeye başladı, genç adam böylece tahta çubuğu kavrayan elini gevşetme ve sert koltukta daha rahat oturma imkânı buldu. Katırların toynak sesleri boğuk ama istikrarlı bir hal aldı; arabanın çevresinden dumana benzer, sarımsı bir toz bulutu yükseliyor, araba ilerledikçe toz bulutu da dalga dalga peşinden geliyordu. Koşumların şıkırtısı, katırların ağır soluğu, toynak sesleri ve arabanın düzensiz gıcırtiları arasından, uzaktan bağırان insan sesleri ve at kişnemeleri duyuluyordu ara sıra. Yolun kenarı boyunca uzanan çayırılık yükseltide çıplak kısımlar vardı; orada burada, terk edilmiş kamp ateşlerinin kömürleşmiş, çaprazlamasına konmuş odunları görülüyordu; birkaç topal at, kısa, sarı çimenlerde otlanıyordu, yoldan geçen arabanın sesini duyunca kulaklarını öne eğerek hızla başlarını kaldırdılar. Öfkeyle yükselen bir ses duyuldu, biri güldü, bir at homurdanıp kişnedi ve bir dizgin ani bir hareket yüzünden şingırdadı; sıcak hava hafif bir gübre kokusuyla yüklüydü.

Butcher's Crossing'in tamamı neredeyse tek bir bakışta görülebilirdi. Altı adet basit ahşap binadan oluşan bir küme, dar bir toprak yolla ikiye ayrılıyordu; yolun iki yanındaki binaların da ardında, oraya buraya kurulmuş çadırlar vardı. Araba önce sol taraftaki, gelişigüzel kurulmuş çadırın önünden geçti; asker yeşili çadırın kenarları yukarıya katlanmıştı ve tavan siperliğine, üzerine kırmızı boyayla ve kaba harflerle JOE LONG, BARBAR yazılı bir

3 Çin'in Nanjing şehrinde üretilen bir tür pamuklu kumaş. (ç. n.)

levha asılmıştı. Yolun karşı tarafındaysa alçak tavanlı, neredeyse kare şeklinde, penceresiz, kapı yerine bir parça branda bezi olan bir bina vardı; bu binanın çıplak ön panellerinin üzerine, siyah boya ve daha özenli harflerle BRADLEY MANİFATURA yazılmıştı. Dougherty iki katlı, uzun ve dikdörtgen şeklindeki bir sonraki binanın önünde durdu. Bu binanın içinden alçak ama aralıksız mırıltılar geliyordu, bir de çarpışan cam şingirtiları duyuluyordu sürekli. Binanın ön yüzüne çıkıntılı çatısının gölgesi düşse de, karanlıkta kalan girişin üzerinde süslü harflerle bezenmiş levha görülebiliyordu; siyah çerçeveli kırmızı harflerle JACKSON'IN BARI yazıyordu levhada. Mekânın önündeki uzun bankta, duran arabayı uyuşuk uyuşuk izleyen birkaç adam oturuyordu. Genç yolcu yanındaki koltuktan, günün daha önceki sıcak saatlerinde üzerinden attığı giysileri toplamaya koyuldu. Şapkasını takıp ceketini giydi, yeleğiyle kravatınıysa üzerine ayaklarını uzattığı heybeye tıktı. Arabanın yan tarafından dışarı uzattığı heybeyi sokağa indirdi, aynı hareketle bacağını da kenardan aşırarak, yere inmesini sağlayan asma demir basamağa bastı. Çizmesi yere değdiğinde yuvarlak bir toz bulutçuğu havalanarak ayağını sarmaladı, yepyeni siyah deriye ve pantolonunun paçalarına iyice yerleşen toz neredeyse aynı renkmış gibi görünmelerine neden oldu. Çantasını yerden alıp çıkıntılı çatının altından gölgeye doğru yürüdü; ardında kalan sürücünün, arka kısmı arabadan ayırırken ettiği küfürler demir çınlamalarına ve koşumların şıkırtılarına karıştı. Sürücü sızlanır gibi seslendi:

“Birileri şu yüke bir el atsa ya.”

Arabadan inen genç adam, pürüzlü ahşap kaldırımında durup sürücünün koşum takımlarına dolanan dizginlerle uğraşmasını izledi. Bankta oturan adamlardan ikisi ayağa kalkıp genç adamın yanından geçti ve yavaş adımlarla sokağa indi; yükü tutan halatları incelediler ve acele etmeden düğümleri çekiştirmeye koyuldular. Sürücü son bir hamleyle dizginleri çözmeyi başardı; katırları, uzun ve çapraz bir rota izleyerek yolun karşı tarafındaki, kabuğu soyulmamış kütüklerin desteklediği, alçak, ahşap tavanlı, kenarları açık kiralık ahıra doğru götürdü.

Sürücü hayvanlarını ahıra götürdükten sonra, sokağa başka bir durgunluk hâkim oldu. İki adam, üstü kapalı yükü tutan halatları sistemli bir biçimde çözmekteydi; barın içinden gelen sesler, sanki toz ve ısı katmanları yüzünden, boğuktu. Genç adam, doğru-

dan toprağın üzerine dizilmiş kırık dökük ve değişik boylardaki tahtaların üzerinde dikkatle ilerledi. Karşısında, keskin açılı bir çatısı olan, yarısı toprağın altında kalan bir sığınak vardı; çatının ona yakın kenarında, iki çapraz direğin açık tuttuğu ve kapandığında öndeki geniş açıklığı örten oynak bir kapak bulunuyordu; sığınığın içindeki sıraların ve rafların üzerine birkaç eyer ve altı çift, belki de daha fazla çizme saçılmıştı; açıklığın yanındaki, çimenle kaplı duvardan çıkan kancaya da ham deriden uzun uzun şeritler asılmıştı. Küçük sığınığın solunda, neredeyse Jackson'ın Barı kadar uzun ve ondan biraz daha yüksek, yeni boyanmış, bordürleri kırmızı, iki katlı, beyaz bir yapı vardı. Bu binanın tam ortasında geniş bir kapı, kapının üzerindeyse özenle çerçevelenmiş, BUTCHERS OTEL yazılı bir levha vardı. Genç adam, hareket eden ayaklarının yarattığı hızlı ama hemen dağılan hava akımlarının kaldırdığı toz bulutlarını izleyerek, bu binaya doğru yavaş adımlarla yürümekteydi.

Otele girdi ve açık kapının hemen ötesinde duraksayarak gözlerinin loş ışığa alışmasını bekledi. İleride, sağda hayal meyal bir tezgâh belirdi, tezgâhın ardındaysa beyaz gömlekli bir adam hiç kıpırdamadan duruyordu. Odanın orasına burasına deri döşeli, dik sırtlı yarım düzine sandalye konmuştu. Işık, görebildiği üç duvara düzenli aralıklarla yerleştirilmiş kare şeklindeki pencerelerden geliyordu; pencereler, loşluk ve görece serin hava vakum etkisi yaratıyormuş gibi, hafifçe içeriye doğru dalgalanan yarı saydam bir kumaşla örtülmüştü. Genç adam çıplak ahşap zeminden geçerek bekleyen görevliye doğru ilerledi.

“Bir oda istiyordum da.” Sözleri sessizlikte yankılandı.

Görevli açık duran defteri ona doğru iterek çelik uçlu bir tüy kalem uzattı. Defteri yavaşça, William Andrews diye imzaladı; mürekkep inceydi, gri sayfada soluk mavi görünüyordu.

“İki dolar” dedi görevli defteri kendine doğru çekip isme bakarak. “Odanıza sıcak su isterseniz de fazladan yirmi beş sent daha.” Birden başını kaldırıp Andrews’a baktı. “Uzun kalacak mısınız?”

“Emin değilim” dedi Andrews.

“J. D. McDonald diye birini tanıyor musunuz?”

“McDonald mı?” Görevli başını yavaşça evet anlamında salladı. “Dericiyi mi diyorsunuz? Tabii. McDonald’ı herkes tanır. Arkadaşınız mı olur?”

“Pek sayılmaz” dedi Andrews. “Onu nerede bulurum, biliyor musunuz?”

Görevli başını evet anlamında salladı. “Tuzlu su havuzlarının orada bürosu var. On dakikalık yürüme mesafesinde.”

“Onu görmeye yarın giderim” dedi Andrews. “Ellsworth’ten birkaç dakika önce geldim, yorgunum.”

Görevli defteri kapattı, kemerine tutturulmuş büyükçe hal-kadan bir anahtar seçti ve Andrews’a verdi. “Çantanızı kendiniz taşıyacaksınız mecburen” dedi. “Suyu istediğiniz zaman getiririm.”

“Bir saat kadar sonra” dedi Andrews.

“On beş numaralı oda” dedi görevli. “Merdivenleri çıkar çıkmaz.”

Andrews başıyla onayladı. Merdivenler karşı duvardan dimdik yükselerek binanın orta katındaki dikdörtgen biçimli küçük sahanlığa çıkan tırabzansız basamaklardan ibaretti. Andrews karşılıklı dizilmiş odaların arasından geçen uzun dar koridorun başında durdu. Kendi odasını bulup kilitlenmemiş kapıyı açarak içeri girdi. İnce döşekli, dar, hasır bir karyola, üzerinde bir lamba ve teneke bir leğen bulunan kabaca yontulmuş bir masa, bir ayna ve lobide gördüklerine benzer dik sırtlı bir sandalye odaya zar zor sığıyordu. Odadaki tek pencere sokağa bakıyordu, pencerenin tüle benzer bir kumaşla kaplanmış, yerinden çıkarılabilir ahşap bir çerçevesi vardı. Kasabaya geldiğinden beridir hiç cam pencere görmediğini fark etti. Heybesini çıplak döşegün üzerine koydu.

Eşyalarını boşalttıktan sonra çantasını alçak yatağın altına tıktı ve eğri büğrü döşegün üzerine uzandı; yatak ağırlığı altında hışırdarak çöktü; döşegi destekleyen gergin halatları teninde hissedebiliyordu. Beli, kalçaları ve bacakları ağır ağır zonkluyordu; şimdiye dek ne kadar yorucu bir yolculuk olduğunun farkına varmamıştı.

Ama yolculuk bitmişti artık; kasları gevşerken, zihni geldiği yoldan geri döndü. Neredeyse iki hafta boyunca, at arabaları ve trenlerle ülkenin bir ucundan bir ucuna yol almıştı. Boston’dan Albany’ye, Albany’den New York’a, New York’tan... Şehir isimleri zihninde birbirine karışıyor, izlediği yolla bağlantıları kalmıyordu. Baltimore, Philadelphia, Cincinnati, St. Louis. At arabalarının sert koltuklarının dayanılmaz rahatsızlığını ve pis durakların ahşap banklarındaki uyuşuk bekleyişleri hatırladı. Yolculuğun tüm o rahatsız yanları şimdi kemiklerinden dışarı sızıyor, yolculuğun bittiği bilgisiyle bilincine akıyordu.

Ertesi gün her yanının ağrıyıp sızlayacağını biliyordu. Gülümse-di ve yüzünün dönük olduğu örtülü pencerenin parlaklığına karşı gözlerini yumdu. İçi geçti.

Bir süre sonra, görevli ahşap bir küvet ve bir kova dolusu duma-nı tüten su getirdi. Andrews kalktı ve sıcak suyun birazını teneke leğene doldurdu. Yüzünü sabunlayıp tıraş oldu; görevli iki kova da soğuk su getirerek hepsini küvete boşalttı. Adam odadan çıktı-ğında, Andrews yavaşça soyunup çıkardığı giysilerin tozunu silke-ledi ve giysilerini dikkatle sandalyenin sırtına serdi. Küvete girip oturdu ve dizlerini çenesine doğru çekti. Yavaş yavaş sabunlandı; ılık su ve öğleden sonranın durgunluğu sersemletmişti onu. Başı öne düşmeye başlayana dek küvette oturdu, başı nihayet dizlerine değdiğinde doğrulup küvetten çıktı. Çıplak zeminde üzerinden su damlayarak durdu ve odaya göz gezdirdi. Havlu bulamayınca sandalyeden gömleğini alarak kurulandı.

Odaya loş bir hava sızmıştı; pencere çökmekte olan karanlığın içinde solgun solgun ışıltıyor, serin bir esinti üzerini örten kumaşı titretip dalgalandırdıkça, pencere bir büyüyüp bir küçülen canlı bir şeymişçesine zonkluyor gibi görünüyordu. Sokaktan ağır ağır yükse-len mırıltılar ve ahşap kaldırımı adımlayan çizmelerin sesi geliyordu. Bir kadın yüksek sesle kahkaha attı, derken sesi aniden kesildi.

Banyo onu rahatlatmış, gergin sırt kaslarının giderek artan zonklamasını hafifletmişti. Giyinmeden, kaba kumaştan battani-yeyi yastığa benzer bir şekle soktu ve çıplak döşeğe uzandı. Teni rahatsız eden bir dokusu vardı. Yine de odaya tamamen karanlık çökmeden uykuya daldı.

Gece boyunca, uykudaki zihninin ne olduğunu pek tespit ede-mediği sesler yüzünden birkaç kez uyandı. Uyanık olduğu bu an-larda etrafına baktı; mutlak karanlıkta duvarları, odasının sınırlarını seçemedi ve kör olduğu, yoklukta kıpırtısızca asılı kaldığı hissine kapıldı. Kahkahalar, konuşmalar, bastırılmaya çalışılan gümbürtü ve gıcırtilar, dizginlerdeki çanların ve koşum takımı zincirlerinin şıkırtıları; sanki hepsi kendi kafasından çıkıyor, içi boş bir küre-nin içinde rüzgâr gibi fırl fırl dönüyordu. Bir ara çok yakından, koridorun ilerisinden, odalardan birinden bir kadının sesini, sonra da kahkahasını duyduğunu sandı. Birkaç dakika boyunca kulak kesilerek öylece yattı ama kadını bir daha duymadı.

Andrews kahvaltısını otelde yaptı. Birinci katın arka tarafındaki daracık bir odada, etrafına otelin başlıca mobilyası olduğu anlaşılan dik sırtlı sandalyelerden dizilmiş uzun bir masa vardı. Masanın bir ucunda, kafa kafaya vermiş sohbet eden üç adam vardı; Andrews tek başına diğer uca oturdu. Önceki gün ona su getiren görevli yemek odasına geldi ve Andrews'a kahvaltı isteyip istemediğini sordu; Andrews başını evet anlamında sallayınca da dönüp masanın diğer ucundaki üç adamın arkasında kalan küçük mutfığa girdi. Sadece arkadan görülebilen hafif bir aksamayla yürüyordu adam. Kaba mısır unundan yapılmış lapa ve fasulyeyle dolu büyük bir tabağın ve buharı tüten bir fincan kahvenin olduğu bir tepsiyle geri geldi. Yemeği Andrews'un önüne koydu ve bir tabakta açık duran tuzu almak için masanın ortasına uzandı.

"Sabahın bu saatlerinde McDonald'ı nerede bulabilirim?" diye sordu Andrews ona.

"Bürosunda" dedi görevli. "Genellikle oradadır, gece gündüz. Yoldan dereye doğru dümdüz ilerleyin, kavakların olduğu araziye gelmeden hemen önce de sola dönün. Tuzlu su havuzlarının oradaki küçük kulübe."

"Tuzlu su havuzları mı?"

"Deriler için" dedi görevli. "Görmemeniz imkânsız."

Andrews başıyla onayladı. Görevli dönüp odadan çıktı. Andrews ağır ağır kahvaltısını yaptı; fasulye soğuktu ve tuz ekledikten sonra bile tatsızdı, mısır lapasıysa cıvıktı ve neredeyse hiç ısıtılmamıştı. Ama kahve sıcak ve acıydı; dilini uyuşturup dudaklarını düzgün beyaz dişlerine yapıştırmasına neden oldu. Sıcaklığına rağmen hepsini hızla içti.

Kahvaltısını bitirip sokağa çıktığında, güneş kasabanın az sayıdaki binası üzerinde iyice yükselmiş, sıcaklığı neredeyse gözle görülebilen ezici bir yoğunlukla sokağa çökmüştü. Etrafta kasabaya ilk geldiği güne, yani önceki öğleden sonraya göre daha çok insan vardı; soluk mavi kot kumaşı, kirli branda bezi ya da çuha bezinden daha özensiz giysiler içindeki kalabalığın arasında koyu renk takımlar giyen melon şapkalı birkaç adam da vardı. Özellikle aceleleri varmış gibi görünmeseler de belirli bir amaçla yürüyorlardı kaldırımlarda ve sokakta; erkeklerin giysilerinin donuk renkleri

arasından bir kadının renkli –kırmızı, eflatun, kar beyaz– eteğini ya da bluzunu seçtiği de oluyordu. Andrews gözlerini güneşten korumak için fötr şapkasının geniş kenarını aşağı çekti ve kaldırımdan, kasabanın ardındaki ağaçlığa doğru yürümeye koyuldu.

Deri mamulleri satan dükkânın, kiralık ahırın ve kenarları açık küçük bir demirci atölyesinin önünden geçti. Kasaba burada bitiyordu; kaldırımdan yola indi. Kasabanın iki yüz metre kadar ötesinde, görevlinin tarif ettiği sapağa geldi; sapak dediği, üzerrinden geçen tekerleklerin aşındırdığı iki toprak şeritten ibaretti. Bu patikanın sonunda, yoldan yüz metre kadar uzakta, düz çatılı küçük bir kulübe vardı, onun ardındaysa bu mesafeden seçemediği bir düzende uzanan bir dizi tahta çit. Çitlerin yanında, oraya buraya gelişigüzel bırakılmış, okları çitten öteye dönük duran boş arabalar vardı. Andrews büroya ve çitlere yaklaştıkça, ne olduğunu anlayamadığı belli belirsiz bir koku da yoğunlaşıyordu.

Kulübennin kapısı açıktı. Andrews duraksadı, kapıyı çalmak için yumruk yaptığı elini kaldırdı; kulübennin tek odası darmadağınktı, duvarlara dayalı kasalardan dökülen, ahşap zemine dağılmış ve köşelere dengesizce yığılmış kitaplar, kâğıtlar ve defterlerle doluydu. Hepsinin ortasında, kaba saba bir masanın üzerine eğilmiş, bir defterin kalın sayfalarını gergin bir telaşla çeviren gömlekli bir adam vardı, alçak sesle ve tekdüze bir tonla küfrediyordu; oraya sıkışmış gibiydi.

“Bay McDonald?” dedi Andrews.

Adam başını kaldırdı, ufak ağzı açıldı ve beyazları gömleğinin donuk beyazını andıran pörtlek mavi gözlerinin üzerindeki kaşları yukarı kalktı. Elini alnına dökülen seyrek saçlarının arasına sertçe daldırarak, “Buyur, içeri gel” dedi. Sandalyesini geri itip ayağa kalkmaya yeltendi, derken omuzları öne düşerek, bitkinlikle tekrar oturdu.

“Buyur, durma orada öyle.”

Andrews içeri girip eşiğin hemen ötesinde durdu. McDonald kolunu Andrews’un arkasındaki köşeye doğru uzatarak, “Bir sandalye al evlat, otur” dedi.

Andrews bir kâğıt yığınının arkasından bir sandalye çekerek McDonald’ın masasının önüne koydu.

“Ne istiyorsun, senin için ne yapabilirim?” diye sordu McDonald.

“Adım Will Andrews. Beni hatırlamazsınız herhalde.”

“Andrews mu?” McDonald kaşlarını çatı ve genç adamı biraz düşmanca denebilecek bir tavırla inceledi. “Andrews...” Dudakları gerildi; ağzının köşeleri düşerek çenesinden yukarı çıkan çizgilerle buluştu. “Vaktimi harcamasına kahrolasica, seni hatırlasaydım içeri ilk girdiğinde bir şey söyledim. Şimdi...”

Andrews göğüs cebine uzanarak, “Elimde bir mektup var” dedi, “babamdan. Benjamin Andrews. Onu Boston’dan tanıyorsunuz.”

McDonald, Andrews’un uzattığı mektubu aldı. “Andrews? Boston?” Sızlanır gibi çıkan sesinde şaşkınlık da vardı. Mektubu açarken gözleri Andrews’daydı. “Yaa, tabii. Neden söylemiyorsun... Tabii, şu vaiz.” Mektubu, böyle yapmak daha hızlı okumasını sağlayabilmiş gibi, gözlerinin önünde hareket ettirerek dikkatle okudu. Bitirdiğinde, tekrar katlayıp masadaki bir kâğıt yığınının üzerine bıraktı. Parmaklarıyla masada tempo tuttu. “Tanrım! Boston ha. Üzerinden on iki, belki de on dört sene geçmiş olmalı. Savaştan önceydi. Oturma odanızda çay içerdim o zamanlar.” Şaşkınlıkla başını salladı. “Seni de görmüşümdür mutlaka. Ama hatırlayamadım.”

“Babam sizden sık sık söz ederdi” dedi Andrews.

“Benden mi?” McDonald’ın ağzı bir kez daha açık kaldı; başını yavaşça iki yana salladı; yuvarlak gözleri yuvalarında dönüyor gibiydi. “Niye ki? Ancak beş altı kere görmüşümdür onu.” Gözleri Andrews’un ardında kalan bir noktaya daldı ve ifadesiz bir sesle, “Ben onun sözünü edeceği biri değildim ki” dedi. “Bir manifatura şirketinde satıcıydım sadece. Şirketin adını bile hatırlayamıyorum.”

“Bence babam size hayrandı Bay McDonald” dedi Andrews.

“Bana mı?” McDonald kısa bir kahkaha attı, ardından da Andrews’u kuşkuyla süzdü. “Bak evlat. Bana daha iyi bir iş verecek biriyle tanışırım umuduyla gidiyordum babanın kilisesine; düzenlediği şu toplantılara gitmeye de aynı nedenle başlamıştım. Çoğu zaman neden söz ettiklerini bile anlamıyordum.” Buruk bir sesle, “Kim ne derse başımı sallamakla yetiniyordum. Bir işe yaradığından da değil ya” diye ekledi.

“Sanırım tanıdıkları arasında buraya, yani batıya gelip kendine bir hayat kuran tek kişi olduğunuz için hayrandı size.”

McDonald başını iki yana salladı. “Boston” dedi fısıldar gibi. “Tanrım!”

Bir anlığına gözleri yine Andrews'un ardında bir yere daldı. Derken omuzlarını kaldırıp nefes aldı. "İhtiyar Andrews nerede olduğumu nasıl öğrendi?"

"Bates & Durfee'den bir adam Boston'dan geçiyordu. Kansas City'de Şirket için çalıştığınızdan bahsetti. Kansas City'ye gittiğimde de bana işten ayrıldığınızı ve buraya geldiğinizi söylediler."

McDonald dişlerini sıkarak sırtıttı. "Artık kendi şirketim var. Bates & Durfee'den dört beş sene önce ayrıldım." Kaşlarını çatı, bir eli Andrews içeri girdiğinde kapattığı deftere gitti. "Artık her şeyi kendim yapıyorum... Öyle işte." Sırtını yeniden dikleştirdi. "Mektupta sana elimden geldiğince yardım etmem gerektiği yazıyor. Buraya neden geldin peki?"

Andrews sandalyeden kalkıp kâğıt yığınlarına bakarak odada amaçsızca dolaştı.

McDonald sırtıttı ve sesini alçaltarak konuştu. "Bir sorun mu var? Memlekette başını belaya falan mı soktun?"

"Hayır" dedi Andrews çabucak. "Öyle bir şey değil."

"Çoğu delikanlının başına gelir" dedi McDonald. "Buraya da o yüzden gelirler. Bir vaizin oğlu bile."

"Babam Üniteryen Kilisesi'nde görevli papaz" dedi Andrews.

"Aynı şey." McDonald sabırsızca elini salladı. "Eee, iş istiyor musun? Aman, ne olacak canım, benimle çalışabilirsin. Tanrı biliyor ya, yetişemiyorum zaten. Baksana şunlara." Kâğıt yığınlarına işaret etti, parmağı titriyordu. "İki ay geriden geliyorum ve durmadan daha da geriye düşünüyorum. Buralarda kimseyi bulamıyorum ki doğru düzgün oturup da..."

"Bay McDonald" dedi Andrews. "İşiniz hakkında hiçbir şey bilmiyorum."

"Ne? Neymiş bilmediğin? Deri işte evlat. Bufalo derisi. Alıyorum, satıyorum. Ekipleri yolluyorum, onlar da deriyi getiriyor. St. Louis'te satıyorum. Kurutma ve tabaklamayı burada kendim yapıyorum. Geçen sene neredeyse yüz bin post işledim. Bu sene de onun iki üç katı. Büyük fırsat evlat. Şu evrak işinin bir kısmını sen halledebilir misin?"

"Bay McDonald..."

"Beni zorlayan şu evrak işleri işte." McDonald parmaklarını kulaklarına dökülen seyrek siyah saçlarının arasından geçirdi.

"Minnettarım efendim" dedi Andrews. "Ama yapabileceğimden..."

“Aman, bu sadece başlangıç. Bak.” McDonald pençeye benzeyen sıska eliyle Andrews’u kolundan tutup kapıya doğru itti. “Oraya bak.” Kızgın güneşe çıktılar; Andrews parlaklık karşısında gözlerini kısıp yüzünü buruşturdu. Kolunu bırakmayan McDonald kasabaya doğru işaret etti. “Bir yıl önce buraya geldiğimde, orada üç çadır, bir de yeraltı sığınağı vardı – bir bar, bir genelev, bir manifatura dükkânı, bir de nalbant. Bir de şimdi bak.” Yüzünü Andrews’a yaklaştırıp boğuk bir sesle fısıldadı: “Kimseye söyleme ama bu kasaba iki üç yıl içinde iyi bir yere gelecek. Şimdiden altı arsa çevirdim, Kansas City’ye bir sonraki gidişimde bir o kadarını daha çevireceğim. Herkese açık!” Tütün nefesine tatlı-ekşi bir koku vermişti. Andrews’un kolunu bir sopaymış gibi salladı ve tizleşen sesini alçalttı. “Bak evlat. Mesele demiryolu. Bu dediklerimi ortalıkta yayma ama demiryolu buradan geçtiğinde, burası bir şehir olacak. Bana katılırsan belini doğrulturum. Buradaki toprakta herkes hak iddia edebilir; tek yapman gereken Devlet Arazi Bürosu’nda bir parça kâğıt imzalamak. Sonrası oturup beklemek. O kadar.”

“Teşekkür ederim efendim” dedi Andrews. “Bunu düşüneceğim.”

“Düşünecekmiş!” McDonald Andrews’un kolunu bırakıp hayret içinde bir adım geriledi. Kızgın bir tavırla yukarıya kaldırdığı elleri, yürürken sallanarak havada küçük, öfkeli bir daire çizdi. “Düşünecekmiş! İyi de, fırsat bu evlat. Dinle. Buraya gelmeden önce Boston’da ne yapıyordun?”

“Harvard’da üçüncü yılımdı.”

“Gördün mü?” dedi McDonald zafer kazanmış gibi. “Dördüncü yılından sonra ne yapacaktın peki? Gidip bir başkası için çalışacaktın ya da ihtiyar Bay Andrews gibi öğretmen olacaktın ya da... Dinle. Buralarda bizim gibi pek insan yoktur. Öngörülü adamlar yani. Yarını düşünebilen adamlar.” Titreyen bir elle kasabayı işaret etti. “Oradaki insanları görmedin mi? Hiçbiriyle konuşmadın mı?”

“Hayır efendim” dedi Andrews. “Ellsworth’ten daha dün öğleden sonra geldim.”

“Avcılar” dedi McDonald. İnce ve kurumuş dudakları çürük bir şey yemiş gibi açılıp sarktı. “Hepsi avcı, hepsi baş belası tipler. Bizim gibi adamlar olmasa bu ülkenin hali bu işte. Sadece topraktan geçinip onunla ne yapacağını bilmeyen insanlar.”

“Kasabadakilerin çoğu avcı mı?”

“Avcılar, baş belaları, birkaç da doğulu aylak. Burası bir deri kasabası evlat. Ama değişecek. Hele bir demiryolu gelsin.”

“Bazılarıyla konuşmak isterdim” dedi Andrews.

“Kiminle?” diye bağırdı McDonald. “Avcılarla mı? Aman Tanrım! Buraya gelen diğer gençler gibi olduğunu söyleme bana. Harvard’da geçirdiğin üç seneyi böyle harcayacaksın, öyle mi? Bilmeliydim. İlk geldiğinde anlamalıydım.”

“Bazılarıyla konuşmak istiyorum sadece” dedi Andrews.

“Tabii” dedi McDonald acı acı. “Sonra bir bakmışsın, onlarla ava çıkmak istiyorsun.” Daha samimi bir sesle konuşmaya başladı. “Bak evlat. Beni dinle. O adamlarla takılmaya başlarsan bu seni mahveder. Ah, görmediğim şey değil. Sığır biti gibi içine işler. Umursamaz olursun. O adamlar...” Bir kelime arar gibi havayı tırmaladı.

“Bay McDonald” dedi Andrews alçak sesle. “Benim için yapmaya çalıştıklarınıza minnettarım. Ama size bir şeyi açıklamak istiyorum. Buraya gelmemin nedeni...” Duraksadı, bakışları McDonald’ı aşip kasabadan uzaklaştı, nehir yatağı olduğunu düşündüğü kabartının da ardına geçerek batıdaki ufuk çizgisine karışan sarımsı yeşil düzlüğe uzandı. McDonald’a söylemesi gerekenleri kafasında şekillendirmeye çalıştı. Bir his, bir dürtüyü anlatması gereken. Ama ne söylerse söylesin, aradığının yaban olduğunu ele verecekti. Hayatta aşına olduğu ve özgür ya da iyi ya da umutlu ya da canlı olmayan her şeyin altında yatan özgürlük ve iyilikti, umut ve canlılıktı aradığı. Dünyasının kaynağı ve koruyucusuydu aradığı; o dünya ki, etrafını saran çayırda, lifli köklerini besleyici, koyu ve nemli toprağa, Yaban’a daldıran ve böylece yıldan yıla kendi kendini yenileyen çimenler gibi kaynağını arayıp bulmak yerine o kaynaktan sürekli, korkuyla kaçıyordu. Kocaman, dümdüz, insansız ve gizemli çayırın tam ortasındaiken, birdenbire, insanlar ve at arabalarıyla dolu bir Boston sokağının görüntüsü canlandı zihninde, doğrudan kaldırımlarla caddelerin taşlarının içinden büyümüş gibi görünen, eşit aralıklarla dikilmiş kara ağaçların oluşturduğu kemerlerin altında miskin miskin uğraşıp duruyorlardı; süslü püslü oyulmuş taşları duman ve şehrin pisliğiyle kaplanmış, dip dibe dizilmiş yüksek binalar geldi aklına; parsellenmiş arazilerin, köylerin ve kasabaların arasından geçerek insanların ve şehrin atıklarını körfeze taşıyan Charles Nehri’nin görüntüsü geldi aklına.

Ellerini sıkmış olduğunu fark etti; parmak uçları terli avuçlarının içinde kayıyordu. Yumruklarını gevşetip avuçlarını pantolonuna sildi.

“Bu toprakların olabildiğince çok yerini görmek için geldim buraya” dedi alçak sesle. “Bu toprakları tanımak istiyorum. Yapmak zorunda olduğum bir şey bu.”

“Ah şu gençler” dedi McDonald. Şefkat dolu bir sesle konuşmuştu. Alnında boncuk boncuk ışıldayan ter düz şeritler halinde aşağıya akıyor, dikkatle Andrews'u izleyen gözlerine doğru indirdiği dağınık kaşlarının arasına karışıyordu. “Kendileriyle ne yapacaklarını bilmiyorlar. Tanrım, şimdi bir başlasan, şimdi başlayacak aklın olsa, kırkına geldiğinde...” Omuzlarını silktilti. “Ahhh. Gel güneşten kaçalım.”

Küçük, loş kulübeye geri döndüler. Andrews hızlı hızlı nefes alıp verdiğini fark etti; gömleği terden sıırıslıklam olmuş, tenine yapışmıştı, hareket ederken rahatsız ediyordu. Ceketini çıkarıp McDonald'ın masasının önündeki sandalyeye çöktü; göğsünden omuzlarına, oradan da parmak uçlarına inen tuhaf bir halsizlik ve kesiklik hissetti. Odaya uzun bir sessizlik çöktü. McDonald'ın eli defterinin üzerindeydi, parmağını sayfanın üzerinde amaçsızca gezdiriyor ama ona dokunmuyordu. Sonunda derin bir iç çekip şöyle dedi:

“Tamam. Git konuş onlarla. Ama seni uyarayım: Buradaki insanların çoğu benim için avlanır, benim yardımım olmadan bir ekibe katılman hiç kolay olmayacaktır. Benim gönderdiğim insanların hiçbirine takılmaya çalışma. Benim adamlarıma bulaşma. Sorumluluk almam. Bir de senin için vicdan azabı çekemem.”

“Ava çıkmak istediğimden emin bile değilim” dedi Andrews uykulu uykulu. “Ava çıkan adamlarla konuşmak istiyorum sadece.”

“Ayaktakımı” diye söylendi McDonald. “Ta Boston Massachusetts'ten buralara ayaktakımına bulaşmak için geldin yani.”

“Kiminle konuşayım Bay McDonald?” diye sordu Andrews.

“Ne?”

“Kiminle konuşayım?” diye tekrarladı Andrews. “İşini bilen biriyle konuşmam gerek, siz de sizin adamlarınıza bulaşmamamı söylediniz.”

McDonald başını iki yana salladı. “Kimsenin sözüne kulak asmazsın değil mi? Sen her şeyi çözmüşsün zaten.”

“Hayır efendim” dedi Andrews. “Hiçbir şeyi çözümüş falan değilim. Sadece bu topraklar hakkında daha çok şey bilmek istiyorum.”

“Pekâlâ” dedi McDonald bitkinlikle. Karıştırdığı defteri kapatıp bir kâğıt yığınının üzerine fırlattı. “Miller”la konuş. Avcıdır ama diğerleri kadar kötü değildir. Hayatının çoğunu burada geçirdi; en azından asiler ya da zalim Yankiler kadar kötü değildir. Seninle konuşabilir ama konuşmayabilir de. Cevabını kendin öğreneceksin.”

“Miller mı?” diye sordu Andrews.

“Miller” dedi McDonald. “Nehrin aşağısındaki bir yeraltı sığınagında yaşıyor ama onu Jackson’ın yerinde bulman daha olası. Hepsi orada takılır, gece gündüz. İstedigine sor, Miller’ı herkes tanır.”

“Teşekkür ederim Bay McDonald” dedi Andrews. “Yardıminız için minnettarım.”

“Bana teşekkür etme” dedi McDonald. “Senin için bir şey yapmadım ki. Bir adamın ismini verdim.”

Andrews ayağa kalktı. Halsizlik bacaklarına da inmişti. Sıcaktan, diye düşündü, bir de buranın tuhaflığından. Gücünü toplamak için bir süre kıpırdamadan durdu.

“Bir şey daha” dedi McDonald. “Senden tek bir şey isteyeceğim.” Andrews, adamın karanlığın içine çekildiğini görür gibi oldu.

“Elbette Bay McDonald. Nedir?”

“Ava çıkmaya karar verersen, çıkmadan önce bana haber ver. Buraya gel ve bana söyle, o kadar.”

“Tabii ki” dedi Andrews. “Sizi sık sık görmeyi umuyorum. Bir karar vermeden önce biraz daha zaman istiyorum sadece.”

“Tabii” dedi McDonald acı acı. “Ne kadar istersen. Bolca zamanın var.”

“Hoşça kalın Bay McDonald.”

McDonald elini öfkeyle salladı ve dikkatini hemen masasındaki kâğıtlara verdi. Andrews yavaş adımlarla kulübeden avluya çıktı ve anayola giden at arabası yoluna yöneldi. Anayola gelince duraksadı. Yolun karşısında, birkaç metre solda, kavaklardan oluşan ağaçlık vardı, onun ardındaysa nehir yolla kesişiyor olmalıydı; suyu göremiyordu ama bodur çalılıkların ve rüzgârla uçuşan otların kümelendiği tümsekli kıyılarını görebiliyordu. Dönüp kasabaya doğru yürümeye koyuldu.

Otele vardığında vakit öğleye yaklaşıyordu; McDonald’ın kulübesindeyken üzerine çöken bitkinlik geçmemişti. Otelin yemek

odasında, sert, kızarmış et ve haşlanmış fasulyeden oluşan hafif bir yemek yedi ve sıcak, acı kahveden yudumladı. Topallayarak yemek odasına girip çıkan görevli, ona McDonald'ı bulup bulmadığını sordu; bulduğunu söyledi, görevli başını salladı ama başka bir şey söylemedi. Andrews çok geçmeden yemek odasından çıkıp odasına gitti ve yatağına uzandı. Penceresindeki örtünün içeriye doğru usul usul dalgalanmasını izlerken uyuyakaldı.

3

Uyandığında oda karanlıktı; penceresindeki örtünün arasından aşağıdaki sokağın titrek ışıltısı giriyordu odaya. Çok sayıda sesin mızırmız mırıltıları arasından, uzaktan gelen bağırışları, bir atın homurtusunu ve toynak seslerini duydu. Bir anlığına nerede olduğunu hatırlayamadı.

Aniden doğrulup yatağının kenarına oturdu. Altındaki döşek hışırdadı; gevşedi, parmaklarını saçlarının arasına daldırdı, başının arkasından geçirip ensesine götürdü ve başını geriye attı; kürek-kemiklerinin arasını tatlı tatlı ısıtan sızı hoşuna gitti. Karanlıkta pencerenin yanına, loş ışıktaki ana hatları seçilebilen küçük masaya yürüdü. Masanın üzerinde bir kibrit bulup leğenin yanındaki lambayı yaktı. Aynadaki yüzünün sarımsı parlaklığı ve karanlık gölgeleri birbiriyle tezat oluşturunuyordu. Ellerini leğendeki ılık suya daldırdı ve yüzünü yıkadı. Elleriyle yüzünü bir gün önce de kullandığı gömlekle kuruladı. Lambanın titrek ışığında siyah kravatını takip ter kokmaya başlayan kahverengi kısa ceketini giydi ve aynadaki yansımasına bir yabancıya bakar gibi baktı. Ardından lambayı söndürdü ve odadan çıktı.

Butcher's Crossing'deki az sayıdaki binanın açık kapı ve pencerelerinden gelen sarı ışığın düşürdüğü uzun gölgeler sokağa doğru uzanıyordu. Otelin karşısındaki manifatura dükkânından tek bir lambanın ışığı yansıyor; gölgelerinin boyutlarını daha da şişirdiği iriyarı birkaç silüet ışığın etrafında hareket ediyordu. Dükkânın yanındaki bardan daha çok ışık, kahkaha ve sert ayak sesleri geliyordu. Jackson'ın yerinin önündeki kaldırımdan iki üç metre uzağa dikilmiş, kabaca yontulmuş kazığa birkaç at bağlanmıştı; kıpırdamıyorlardı ama hareketli ışıklar gözbebeklerinin ve sağrılarındaki

pürüzsüz tüylerin ışıldamasına neden oluyordu. Sokağın ilerisinde, yeraltı sığınağının ardında, kiralık ahırın önündeki kütüklere iki fener asılmıştı; ahırın hemen arkasındaki demirci atölyesindense kırmızı, donuk bir parıltı yayılıyor, demire vuran çekicin çınlamaları ve suya daldırılan sıcak metalin kızgın tıslamaları duyuluyordu. Andrews sokağı yavaş adımlarla çaprazlamasına geçerek Jackson'ın barına yöneldi.

Girdiği oda dar ve uzundu; sokaktan dik bir açıyla ayrılan oda, omuz omuza veren dört adamın rahatça sığamayacağı genişlikteydi. Kurumla kaplı boyasız merteklerine yarım düzine fener asılmıştı, yaydıkları ışık doğrudan aşağıya yansiyordu, bu nedenle odadaki her şeyin yüzeyi sarı bir ışıkla parlıyor, yüzeylerin altındakilerse gölgede kalıyordu. Andrews ilerledi. Sağında, neredeyse oda boyunca uzanan uzun bir bar vardı; bar tezgâhı, doğrudan eğri büğrü tahta zemine oturan kabaca kesilmiş cilasız odunlarla desteklenen, yan yana yerleştirilmiş iki kalın kalastan oluşuyordu. Derin bir nefes aldı, yanan gazyağı, ter ve içkinin birbirine karışan keskin kokusu ciğerlerine doldu; öksürdü. Belini zar zor aşan bara yürüdü; kocaman bıyıklı, sarı tenli, kısa boylu ve kel bir adam olan barmen hiç konuşmadan ona baktı.

“Bir bira” dedi Andrews.

Barmen barın altından ağır bir kupa aldı ve büyük ahşap kutuların üzerinde duran fiçılardan birine döndü. Tapasını çevirdi ve bira'nın beyaz baloncuklar halinde kupanın kenarından içine akmasını sağladı. Kupayı Andrews'un önüne koyarak, “Yirmi beş sent” dedi.

Andrews biranın tadına baktı; odadan daha sıcaktı sanki, üstelik su katılmışa benziyordu. Parayı masaya bıraktı.

“Bay Miller diye birini arıyorum” dedi. “Onu burada bulabileceğimi söylediler bana.”

“Miller mı?” Barmen kayıtsızca dönüp odanın diğer ucuna, sessiz sessiz içmekte olan yarım düzine adamın oturduğu, gölgedeki iki küçük masaya doğru baktı. “Burada değil gibi görünüyor. Arkadaşın mı olur?”

“Hiç tanışmadık” dedi Andrews. “Onunla bir... iş meselesiyle ilgili görüşmek istiyordum da. Bay McDonald onu burada bulabileceğimi söylemişti.”

Barmen başıyla onayladı. “Onu büyük odada bulabilirsin.” Gözleriyle Andrews'un arkasında kalan bir yeri işaret etti; Andrews dönüp baktığında, muhtemelen başka bir odaya açılan kapalı bir kapı gördü.

“Sinekkaydı tıraşlı, iriyarı bir adamdır. Muhtemelen Charley Hoge’la oturuyordur; o da kır saçlı, ufak tefek olan.”

Andrews barmene teşekkür etti, birasını bitirdi ve barın dar tarafındaki kapıdan geçti. Girdiği oda büyüktü ama çıktığı odadan daha loş bir ışıkla aydınlatılmıştı. Kurum lekeli merteklerin üzerindeki kancalara bir sürü fener asılmış ama sadece birkaç tanesi yakılmıştı; oda ışık gölcükleri ve daha büyük alanları kaplayan yamuk gölgelerle doluydu. Kaba saba masalar odanın ortasında oval bir boşluk bırakacak şekilde dizilmişti; arkadaysa ikinci kata çıkan düz bir merdiven vardı. Andrews loş ışığa karşı gözlerini iyice açarak ilerledi.

Masalardan birinde kâğıt oynayan beş adam vardı; başlarını kaldırıp Andrews’a bakmadılar bile, kendi aralarında da konuşuyorlardı. Sessizliği bozan tek şey masaya çarpılan oyun kâğıtlarının sesi ve poker fişlerinin tıkırtısıydı. Başka bir masadaysa iki kız kafa kafaya vermiş mırıldanıyordu; yan masada birlikte oturan bir adamla bir kadın vardı; geniş odanın geri kalanında, karanlık masalarda toplanmış birkaç grup insan daha vardı. Manzaranın Andrews’a tuhaf gelen sessiz, yavaş bir akışkanlığı vardı; bu bir an için dik-katini öyle çok çekti ki, oraya neden geldiğini hatırlayamadı. Loş ışığa ve dumana rağmen, odanın diğer ucundaki bir masada oturan iki adamla bir kadın gördü. Diğerlerinden ayrı gibi duruyorlardı, adamlardan iriyarı olanı doğrudan ona bakıyordu. Andrews ortadaki açıklıktan onlara doğru yürüdü.

Masalarının önünde durduğunda, üçü birden ona bakıyordu. Dördü de bir süreliğine kıpırdamadan ve bir şey söylemeden durdu; Andrews’un tüm dikkati tam karşısındaki iriyarı adamdaydı ama sarı saçları çıplak, yuvarlak omuzlarına akar gibi dökülen, oldukça açık tenli kızın tombul suratının ve ufak tefek adamın uzun burnuyla gri, kirli sakalının da farkındaydı.

“Bay Miller?” dedi Andrews.

İriyarı adam başını salladı. “Miller benim” dedi. Siyah gözbebekleri gözlerinin beyazıyla keskin bir tezat oluşturuyordu, hemen üstündeki kaşlarını ise burnunun kırışmasına neden olacak şekilde çatmıştı. Hafiften sararmış teni işlenmiş deri gibi pürüzsüzdü, geniş ağzının kenarlarında ta burnunun kalın alt kısmına kadar kıvrılan çizgiler vardı. Yandan ayırdığı gür, siyah saçları, kalın tutamlar halinde kulaklarını yarı yarıya örtüyordu. Bir kez daha, “Miller benim” dedi.

“Adım Will Andrews. Ben... ailem J. D. McDonald’la eski dosttur. Bay McDonald benimle konuşmak isteyebileceğinizi söylemişti.”

“McDonald mı?” Miller’ın ağır ve neredeyse kirpiksiz gözkapakları yavaş bir hareketle kapandı. “Otur evlat.”

Andrews kızla Miller arasındaki boş sandalyeye oturdu. “Umarım sizi bölmüyorumdur.”

“McDonald ne istiyormuş?” diye sordu Miller.

“Efendim?”

“Seni buraya McDonald göndermedi mi? Ne istiyormuş?”

“Hayır efendim” dedi Andrews. “Yanlış anladınız. Bu toprakları iyi bilen birisiyle konuşmak istemiştım sadece. Bay McDonald da sağ olsun bana sizin isminizi verdi.”

Miller bir anlığına ona dik dik baktı, ardından da yavaşça başını salladı. “McDonald son iki senedir onun ekiplerinden birine öncülük etmemi istiyor. Ben de yine aynı şeyi deniyor sandım.”

“Hayır efendim” dedi Andrews.

“McDonald’ın yanında mı çalışıyorsun?”

“Hayır efendim” dedi Andrews. “İş vermeyi teklif etti ama geri çevirdim.”

“Neden?” diye sordu Miller.

Andrews tereddüt etti. “Bir yere bağlanmak istemedim. Buraya bunun için gelmedim.”

Miller başını salladı ve iri vücudunu biraz yana kaydırđı; Andrews, Miller’ın yanındaki adamın o âna dek hiç kıpırdamadığını fark etti. Miller başını Andrews’un karşısında oturan kır saçlı adama doğru hafifçe eğerek, “Bu, Charley Hoge” dedi.

Andrews, “Tanıştığımıza memnun oldum Bay Hoge” diyerek elini masanın üzerinden ona doğru uzattı. Hoge yüzünde çarpık bir gülümsemeyle ona baktı, sivri suratı dar omuzlarının arasına çökmüştü. Sağ kolunu yavaşça kaldırdı ve aniden masanın üstünden uzattı. Kolu, yara izleriyle dolu ve büzüşmüş ama temiz bir yumruyla bileğinde bitiyordu. Andrews elini gayri ihtiyari geri çekti. Hoge güldü; kakhahası zayıf göğsünden zorla çıkıyormuşa benzeyen, neredeyse sessiz bir hışlıtından ibaretti.

“Sen Charley’ye bakma evlat” dedi Miller. “Bunu hep yapar. Eğlence anlayışı bu.”

“Altmış iki kışında kaybettim” dedi kakhaha atmaktan nefes ne-

fese kalan Charley Hoge. “Dondur, kopur düşüverecekti neredeyse...” Birden titredi ve soğuşu yeniden hissetmiş gibi titremeye devam etti.

Miller, kibar denebilecek bir tonla, “Belki Charley’ye bir kadeh viski ısmarlarsınız Bay Andrews” dedi. “Bir diğereğlence anlayışı da budur.”

“Elbette” dedi Andrews. Sandalyesinden kalkmaya yeltendi. “Size de...”

“Boş ver” dedi Miller. “İçkileri Francine alır.” Başını sarışın kıza doğru salladı. “Bu Francine.”

Andrews hâlâ yarı yarıya ayağa kalkmış durumdaydı. “Nasılısınız?” diyerek başını hafifçe eğdi. Kız gülümsedi, solgun dudakları bembeyaz ve hafif çarpık dişlerini göstererek aralandı.

“Tabii” dedi Francine. “Başka bir şey isteyen var mı?” Yavaş konuşuyordu, konuşması Alman aksanından izler taşıyordu.

Miller başını iki yana salladı.

“Bir bardak bira” dedi Andrews. “Siz bir şey istemez miydiniz?”

“Hayır” dedi Francine. “Şu anda çalışmıyorum.”

Ayağa kalkıp masadan uzaklaştı; Andrews bir süre gözleriyle onu takip etti. Tombuldu ama odanın diğereucuna yürürken zarafetle hareket ediyordu; geniş mavi-beyaz çizgileri olan parlak kumaştan bir elbise giymişti. Elbisenin korse kısmı dardı, kızın dolgun etlerini yukarı itiyordu. Andrews yerine otururken soran bakışlarla Miller’a döndü.

“Burada mı... çalışıyor?” diye sordu.

“Francine mi?” Miller ifadesiz bir yüzle ona baktı. “Francine bir fahişe. Kasabada dokuz on tane var; altısı burada çalışıyor, nehir kıyısındaki yeraltı kulübelerinde çalışan birkaç Kızılderili de var.”

“Kaldırım yosması” dedi Charley Hoge; hâlâ titriyordu. “Günahkâr.” Gülümsemedi.

“Charley dindar adamdır” dedi Miller. “Kitabı Mukaddes’i adı gibi bilir.”

Andrews, “Bir... fahişe” dedi ve yutkundu. Gülümsedi. “Nedense hiç öyle görünmüyor, yani bir...”

Miller’ın geniş ağzının kenarları hafifçe yukarı kalktı. “Nereliyim demiştin evlat?”

“Boston” dedi Andrews. “Boston, Massachusetts.”

“Boston, Massachusetts’te fahişe yok mu?”

Andrews'un yüzü kızardı. "Vardır herhalde" dedi. "Vardır herhalde" dedi tekrar. "Evet."

Miller başını salladı. "Boston'da da fahişe vardır tabii. Ama Boston'daki bir fahişeyle Butcher's Crossing'deki bir fahişe; işte bunlar arasında çok fark vardır."

"Anladım" dedi Andrews.

"Anladığınızı sanmıyorum" dedi Miller. "Ama anlayacaksınız. Butcher's Crossing'de fahişeler ekonominin gerekli bir parçasıdır. İçki ve yemek dışında, bir erkeğin parasını harcayabileceği, ayrıca araziye çıktığında onu kasabaya geri getirecek bir neden lazım. Butcher's Crossing'de fahişeler istediğini seçebilir ve yine de iyi para kazanır; bu da onları neredeyse saygın kılar. Bazıları evlenir bile; eş isteyen kişiler için gayet iyi birer eş olduklarını duymuşluğum vardır."

Andrews cevap vermedi.

Miller sandalyesinde geriye yaslandı. "Hem bu aralar durgun, Francine de çalışmıyor. Bir fahişe çalışmadığı zaman herhangi biri gibi görünür herhalde."

"Günah, ahlaksızlık" dedi Charley Hoge. "Lekeli o." Sağlam eliyle masanın kenarını öyle sıkı kavradı ki, parmak boğumları esmer teninde mavi-beyaz göründü.

Francine içkilerle birlikte masaya döndü. Charley Hoge'un viskisini önüne koymak için Andrews'un omzunun üzerinden eğildi. Andrews sıcaklığının ve kokusunun farkındaydı, oturduğu yerde kıpırdadı. Francine birasını önüne koydu ve gülümsedi; gözleri açık renkli ve büyüktü, kuş tüyü kadar yumuşak, kızıla çalan sarı kirpikleriyle gözlerinin geniş ve hep açılmış gibi görünmesine neden oluyordu. Andrews cebinden birkaç bozukluk çıkarıp kızın avcuna koydu.

Francine Miller'a, "Gitmemi ister misin?" diye sordu.

"Otur" dedi Miller. "Bay Andrews sadece konuşmak istiyor."

Viskinin geldiğini görmek Charley Hoge'u yatıştırmıştı; bardağı eline alıp başını arkaya atarak hızla içti, âdemelması sakallı boğazındaki tüylerin altında minik bir hayvan gibi oynuyordu. İçkisini bitirdiğinde sandalyesine iyice çöktü ve kıpırdamadan oturup soğuk gri gözleriyle diğerlerini izlemeye koyuldu.

"Hangi konuda konuşmak istiyordunuz Bay Andrews?" diye sordu Miller.

Andrews, Francine ve Charley Hoge'a huzursuz bir bakış fırlattı. Gülümsedi. "Aniden sordunuz" dedi.

Miller başıyla onayladı. "Bilerek öyle yaptım."

Andrews duraksadı ve "Bu toprakları tanımak istiyorum sadece sanırım" dedi. "Daha önce hiç buralara gelmedim, olabildiğince çok şey öğrenmek istiyorum."

"Ne için?" diye sordu Miller.

Andrews ona boş boş baktı.

"Eğitilmiş biri gibi konuşuyorsunuz Bay Andrews."

"Evet efendim" dedi Andrews. "Harvard'da üç yıl eğitim gördüm."

"Eh" dedi Miller, "üç yıl. Az değil. Oradan ayrılalı ne kadar oldu?"

"Fazla olmadı. Buraya gelmek için ayrıldım."

Miller bir süre ona baktı. "Harvard." Başını iki yana salladı. "Bir kış, kar yüzünden Colorado'da bir avcı kulübesinde mahsur kaldığımda kendi kendime öğrendim okumayı. Kâğıda adımları yazmayı bilirim. Benden ne öğrenebileceğini düşünüyorsun ki?"

Andrews kaşlarını çattı ve sesine de sızdığını hissettiği can sıkıntısını bastırmaya çalıştı. "Sizi tanımıyorum bile Bay Miller" dedi biraz kızgınlıkla. "Dediğim gibi. Bu topraklar hakkında bir şeyler öğrenmek istiyorum. Bay McDonald sizinle konuşmanın iyi olacağını, buraları etraftaki çoğu adamdan daha iyi tanıdığınızı söyledi. Ben de bir iki saatliğine benimle sohbet etme nezaketini gösterirsiniz diye..."

Miller bir kez daha başını salladı ve sırtıttı. "Güzel konuşuyorsun evlat. Hakikaten. Harvard'da öğrettikleri bu mu?"

Andrews bir an için ona sert sert baktı. Ardından gülümsedi. "Hayır efendim. Pek öyle denemez. Harvard'da konuşmazsınız, sadece dinlersiniz."

"Öyledir tabii" dedi Miller. "Kim olursan ol, ayrılmak için yeterli bir sebep. İnsan arada bir kendi adına konuşabilmeli."

"Evet efendim" dedi Andrews.

"Sen de buraya geldin, öyle mi? Butcher's Crossing'e."

"Evet efendim."

"Öğrenmek istediğini öğrendiğinde ne yapacaksın peki? Geri dönüp akrabalara tavra mı satacaksın? Gazetelere yazı mı yazacaksın?"

“Hayır efendim” dedi Andrews. “Bunların hiçbirini için gelmedim. Kendim için geldim.”

Miller bir süre hiç konuşmadı. Ardından, “Charley’ye bir bardak viski daha alabilirsin, bu sefer bir bardak da ben içerim” dedi.

Francine ayağa kalktı. Andrews’a döndü. “Bir bira daha?”

“Viski” dedi Andrews.

Francine masadan ayrıldıktan sonra Andrews bir süre sessiz kaldı; masada onunla birlikte oturan adamların ikisine de bakmadı.

“Yani McDonald’la anlaşılmadı” dedi Miller.

“İstediğim şey o değildi.”

Miller başını onaylarcasına salladı. “Burası bir av kasabasıdır evlat. Burada kalırsan, ne yapacağın konusunda fazla seçeneğin olmaz. Ya McDonald’ın yanında çalışıp biraz para kazanırsın, ya kendine küçük bir iş kurup demiryolunun buradan geçmesini umarsın ya da bir ekibe katılıp bufalo avlarsın.”

“McDonald da buna benzer bir şey söyledi.”

“Ve son fikri hiç beğenmedi.”

Andrews gülümsedi. “Evet efendim.”

“Avcılardan hoşlanmaz” dedi Miller. “Onlar da ondan hoşlanmaz.”

“Neden?”

Miller omuzlarını silkti. “İşi onlar yapar ama bütün parayı o alır. Onlar onun dolandırıcı olduğunu düşünür, o da onların budala olduğunu. İki tarafı da suçlayamazsın, ikisi de haklı.”

Andrews, “İyi de siz de avcı değil misiniz Bay Miller?” dedi.

Miller başını iki yana salladı. “Buradaki avcılar gibi değilim, McDonald için çalışmam. O kendi ekiplerinin teçhizatını kendisi sağlar, ham post başına da elli sent öder; yazlık postlardan söz ediyorum, ince deriden fazlası değil yani. Her daim en az otuz kırk ekibi iş başındadır; eline bol bol post geçer ama kazancı paylaşma şekline bakılırsa, adamları kışı geçirecek kadar para kazanırsa şanslı sayılır. Ben ya tek başıma avlanırım ya da hiç avlanmam.” Miller duraksadı; Francine dörtte biri dolu olan bir şişe, temiz bardaklar, kendisi içinse küçük bir bardak birayla geri dönmüştü. Charley Hoge hemen önüne koyulan viskiye uzandı, Miller tüysüz, kocaman eliyle kendi bardağını kavradı, Andrews da çabucak küçük bir yudum aldı. İçki dudaklarıyla dilini yakarak boğazını ısıttı; yanma hissi yüzünden hiç tat alamadı.

“Buraya dört yıl önce geldim” diye devam etti Miller, “McDonal’dla aynı yıl yani. Tanrım! Buraları o zaman görecektin. Bahar geldi mi buradan baktığında bütün arazinin bufalolarla dolu olduğunu görürdün, kapkara görünürdü etraf, sık biten çimen gibi bufalo doluydu ortalık, hem de kilometreler boyunca. O zamanlar sadece birkaç kişiydik, ava çıkan bir ekibin iki haftada bin, bin beş yüz bufalo avlaması işten bile değildi. Hem de bahar postu, kürkleri de iyi olurdu. Avlana avlana tükendiler artık. Daha küçük sürüler halinde yolculuk ediyorlar, bir avda iki ya da üç yüz tane avlarsan şanslısın. Bir iki yıla Kansas’ta hiç av kalmayacak.”

Andrews viskisinden bir yudum daha aldı. “O zaman ne yapacaksınız peki?”

Miller omuz silkti. “Tuzak işine dönerim ya da madencilik yaparım, olmadı başka bir şey avlarım.” Bardağına bakıp kaşlarını çattı. “Ya da bufalo avlarım. Onları bulabileceğin yerler var hâlâ, nerede arayacağını bilersen tabii.”

“Buralarda mı?” diye sordu Andrews.

“Hayır” dedi Miller. Kara giysilere bürünmüş iri bedeniyle sandalyesinde huzursuzca kıpırdandı ve tadına bile bakmadığı içkisini masanın tam ortasına itti. “Altmış üç sonbaharında, Colorado’da tuzakla kunduz avlıyordum. Charley’nin elini kaybettiği yıldan sonraki yıld, o Denver’da kalıyordu, benimle değildi. O sene kunduzlar geç meydana çıkmıştı, ben de tuzaklarımı çalıştığım nehrin yanında bırakıp katırmı alarak dağlara yöneldim; birkaç ayı yakalamayı umuyordum. O yıl postlarının iyi olduğunu duymuştum. Herhalde üç gün boyunca o dağın yamaçlarında gezindim ama tek bir ayı bile görmedim. Dördüncü gün, daha yükseğe çıkmaya ve kuzeye biraz daha yaklaştırmaya çalışırken, dağın keskin bir inişle küçük bir vadiye açıldığı bir yere geldim. Vadide hayvanların su içtiği bir dere olabileceğini düşünerek aşağıya inmeye koyuldum; günümün büyük bir bölümünü aldı bu. Üstelik orada dere falan da yoktu. Üç dört metre genişliğinde, kaya gibi sert, çınlıplak bir düzlüktü, dağın içinden geçen bir yol gibi görünüyordu. Gördüğüm anda ne olduğunu anladım ama gözlerime inanamadım. Bufalolar yıllarca oradan gidip gelerek toprağı iyice ezmişti. Günün geri kalanı boyunca o zemini izleyerek dağı tırmandım ve gece çökerken, bir gölün yüzeyi gibi dümdüz bir vadiye çıktım. Vadi dağı dolana dolana göz alabildiğine uzanıyordu ve bufalolar küçük sürüler halinde

her yerine dağılmıştı, göz alabildiğine. Postları sonbahar kürkûyle kaplıydı, ama ovada otlanan hayvanların kış kürkünden daha kalın ve daha iyiydi. Durduğum yerden üç dört bin baş hayvan var gibi görünüyordu; vadinin göremediğim kıvrımlarında dahası da vardı.” Bardağını masanın ortasından alıp hızla içti, yutarken hafifçe titredi. “O vadiye daha önce hiç kimse ayak basmamış gibi geldi bana. Belki çok uzun zaman önce Kızılderililer, ama başka hiç kimse. İki gün boyunca orada kaldım ve hiç insan izine rastlamadım, kimsenin gelip gittiğini görmedim. Nehre döndüğümde, patikanın dağın yamacına doğru kıvrıldığını ama ağaçlar tarafından gizlendiğini gördüm; nehir boyunca ilerleyen birinin onu görmesine imkân yoktu.”

Andrews boğazını temizledi. Konuştuğunda, sesi yabancı, hatta sahte geldi kendi kulağına: “Oraya döndünüz mü hiç?”

Miller başını iki yana salladı. “Hiç dönmedim. Saklı kalacağını biliyordum. Nerede olduğunu bilmediği ya da benim gibi tesadüfen rastlamadığı takdirde kimse bulamazdı orayı; bu da çok olası değildi.”

“On yıl” dedi Andrews. “Neden hiç dönmediniz?”

Miller omuz silkti. “Şartlar uygun olmadı. Bir sene Charley ateşlenip yatağa düştü, bir sene başka bir iş yapmaya söz verdim, bir sene ortaya koyacak param yoktu. Genellikle de doğru ekibi oluşturmayı başaramadım.”

“Nasıl bir ekibe ihtiyacınız var?” diye sordu Andrews.

Miller ona bakmadı. “Bunun benim avım olmasına müsaade edecek bir ekip. Bunun gibi pek yer kalmadı, diğer avcıların bana katılmasını da istemedim.”

Andrews içinde gizli bir heyecanın büyüdüğünü hissedebiliyordu. “Böyle bir ekibe kaç adam gerekir?”

“Ekibi kimin kurduğuna bağlı” dedi Miller. “Çoğu ekipte beş, altı ya da yedi adam olur. Şahsen ben bu avda ekibimi küçük tutardım. Bir avcı yeterli olurdu çünkü avını öldürmek için istediği kadar zamanı olurdu; bufaloları istediği kadar vadide tutabilirdi. İki deri yüzücü, bir de kampçı. Dört adam bu işi yapabilir bence. Adamların sayısı ne kadar az olursa paylarına düşen o kadar çok olur.”

Andrews bir şey söylemedi. Göz ucuyla Francine’in öne eğilip dirseklerini masaya koyduğunu gördü. Charley Hoge birden derin bir nefes aldı ve hafif hafif öksürdü. Uzun bir süre sonra Andrews, “Yılın bu zamanı ekip kurulabilir mi?” dedi.

Miller başını onaylarcasına salladı ve Andrews'un başının üzerinden uzaklara baktı. "Yapılabilir sanırım."

Bir sessizlik oldu. Andrews, "Bu iş için ne kadar para gerekir?" dedi.

Miller gözlerini indirip Andrews'un gözlerine baktı; hafifçe gülümsedi. "Sadece konuşuyor musun evlat, yoksa bir şey ilgini mi çekti?"

"İlgimi çekti" dedi Andrews. "Ne kadar para gerekir?"

"Bak şimdi" dedi Miller. "Bu yıl ava çıkmayı ciddi ciddi düşünmemiştim." Solgun, iri parmaklarıyla masayı tıkırdattı. "Ama şimdi düşünebilirim herhalde."

Charley Hoge bir kez daha öksürdü ve yarısı dolu bardağına bir parmak daha viski ekledi.

"Benim koyabileceğim para çok az" dedi Miller. "Kim katılırsa neredeyse tüm parayı onun koyması gerekecek."

"Ne kadar?" dedi Andrews.

"Ama buna rağmen" diye devam etti Miller, "avın yine de benim avım olduğunu anlaması gerekecek. Bunu anlamak zorunda."

"Evet" dedi Andrews. "Ne kadar para lazım?"

"Ne kadar paran var evlat?" diye sordu Miller kibarca.

"Bin dört yüz dolardan biraz daha fazla" dedi Andrews.

"Sen de katılmak isteyeceksin tabii."

Andrews tereddüt etti. Ardından başıyla onayladı.

"Çalışmak için diyorum. Deri yüzmeye yardım etmek için."

Andrews tekrar başıyla onayladı.

"Ama yine de benim avım olacak, anlıyorsun" dedi Miller.

Andrews, "Anlıyorum" dedi.

"Eh, ayarlanabilir" dedi Miller, "ekip ve erzak için gereken parayı sen koymak istersen."

"Neye ihtiyacımız olur?" diye sordu Andrews.

"Bir arabaya ve bir takıma" dedi Miller yavaş yavaş. "Takım genellikle katırlardan oluşur ama katır yem ister. Öküzlerden oluşan bir takımsa gidip gelirken araziden beslenebilir, yeterince ağırlık da çeker. Yavaştırlar ama acelemiz yok. Atın var mı?"

"Hayır" dedi Andrews.

"Senin için bir ata ihtiyacımız olacak, bir de deri yüzücü için, her kim olaksa artık. Silah kullanabilir misin?"

"Yani tabanca mı?"

Miller ağzını açmadan sırttı. “Aklı olan adam o küçük şeyleri kullanmaz” dedi, “niyeti öldürölmek değilse tabii. Tüfek demek istiyorum.”

“Hayır” dedi Andrews.

“Sana küçük bir tüfek bulmalıyız. Baruta ve kurşuna da ihtiyacım olacak; bir ton kurşun, iki yüz elli kilo da barut diyelim. Hepsini kullanmazsak para iadesi alabiliriz. Dağlardayken araziden geçenebiliriz ama gidiş ve dönüş sırasında yiyecek lazım bize. Birkaç çuval un, beş kilo kahve, on kilo şeker, bir kilo tuz, birkaç parça jambon, on kilo fasulye. Birkaç tencere, birkaç da alete ihtiyacımız olacak. Atlar için biraz yem. Beş altı yüz dolar yeter de artar derim ben.”

“Elimdeki paranın neredeyse yarısı bu” dedi Andrews.

Miller omuz silkti. “Çok para. Ama muhtemelen çok daha fazlasını kazanacaksın. İyi bir arabamız olursa neredeyse bin tane post taşıyabiliriz. Bu da bize neredeyse iki bin beş yüz dolar getirir. Av çok olursa, postların bir kısmını kışın orada bırakır, baharda dönüp geri alırsın. Ben yüzde 60, sen yüzde 40 alırsın; her zamankinden biraz daha fazla alıyorum, çünkü bu benim avım, hem Charley’nin payını da ben vereceğim. Sen de diğer deri yüzücünün payını halledersin. Geri döndüğümüzde takımla arabayı yaklaşık aldığın fiyata satabilirsin; idare edersin yani.”

“Ben gitmem” dedi Charley Hoge. “Orası şeytanın memleketi.”

Miller tatlı tatlı, “Charley elini Rocky Dağları’nda kaybetti, o zamandan beridir oraları sevmiyor” dedi.

“Cehennem ateşi ve buz” dedi Charley Hoge. “İnsan evladına göre değil.”

“Bay Andrews’a elini nasıl kaybettiğini anlat Charley” dedi Miller.

Charley Hoge kısa, kır sakallarının arasından sırttı. Elin-den geriye kalan yumruyu masaya koydu ve konuşurken yavaş yavaş Andrews’a yaklaştırdı. “Kışa daha yeni girmiştik, Miller’la Colorado’da tuzak kuruyor, avlanıyorduk. Tipi bastırduğında dağların hemen önünde, ufak bir tepedeydik. Miller’la ayrı düştük, bir kayaya basıp kaydım, kafamı çarptım ve kendimden geçtim. Orada ne kadar yattım bilmiyorum. Kendime geldiğimde tipi devam ediyordu ve Miller’ın bana seslendiğini duyabiliyordum.”

“Neredeyse dört saattir Charley’yi arıyordum” dedi Miller.

Charley Hoge, “Düştüğümde eldivenim elimden çıkmış olmalı” diye devam etti, “çünkü elim çıplaktı ve donmuş, kaskatı olmuştu. Ama üşümüyordum. Sadece karıncalanıyor gibiydi. Miller’a seslendim, yanıma geldi ve kayaların arasında sığınacak bir yer buldu bize; kuru odun bile vardı, ateş yakmayı başardık. Ele baktım, maviydi, hem de canlı bir mavi. Hiç böyle bir şey görmemiştim. Derken ısındı ve acımaya başladı; canımı buz gibi mi yoksa ateş gibi mi yaktığını anlayamıyordum; ardından süslü bir kumaş gibi kıpkırmızı kesildi. İki üç gün orada kaldık ve tipi durmak bilmedi. Derken elim tekrar mavi oldu, neredeyse siyah denecek bir mavi.”

“Kokmaya da başladı” dedi Miller, “kesilmesi gerektiğini oradan anladım.”

Charley Hoge hışıldayan, çatlayan bir kakhaha attı. “Kesilmesi gerektiğini söyleyip duruyordu ama onu dinlemiyordum. Günün neredeyse yarısını bu konuda tartışarak geçirdik, nihayet beni bitap düşürdü. O kadar yorulmasaydım asla ikna edemezdi beni. Sonunda yere uzandım ve kes gitsin dedim.”

“Tanrım” dedi Andrews, fısıltı bile denmeyecek kadar alçak bir sesle.

“Düşündüğün kadar kötü değildi” dedi Charley. “O zamana kadar ağrım zaten o kadar kötüleşmişti ki bıçağı hissetmedim neredeyse. Kemiğe geldiğinde de bayıldım, ondan sonrası hiç kötü değildi.”

“Charley dikkatsiz davrandı” dedi Miller. “O kaygan kayaya basmamalıydı. O zamandan sonra bir daha dikkatsizlik etmedi ama, değil mi Charley?”

Charley güldü. “O zamandan beridir öyle dikkatliyim ki.”

“Charley’nin Colorado topraklarını neden sevmediğini anladın herhalde” dedi Miller.

“Tanrım, evet!” dedi Andrews.

“Ama bizimle gelecek” diye devam etti Miller. “Tek elle bile çoğu kişiden daha iyi bir kampçıdır.”

“Hayır” dedi Charley Hoge. “Gitmiyorum. Bu sefer olmaz.”

“Merak etme” dedi Miller. “Yılın bu zamanında dağların havası neredeyse sıcaktır, kasıma kadar kar olmaz.” Andrews’a baktı. “Gelecek. Tek ihtiyacımız bir deri yüzücü. İyi bir tane lazım, çünkü seni yetiştirmesi de gerekecek.”

“Tamam” dedi Andrews. “Ne zaman gidiyoruz?”

“Eylül ortası gibi dağlara varmamız gerek, oralar serin olur o zaman, postlar için de doğru zaman. İki hafta içinde buradan ayrılmalıyız. Oraya varmak iki hafta, bir hafta ya da on gün av, geri dönüş de iki hafta.”

Andrews başıyla onayladı. “Peki ya takım ve erzak?”

“Onlar için Ellsworth’e gideceğim” dedi Miller. “Orada sağlam bir arabası olan bir adam tanıyorum, satılık öküz de vardır, erzağı da oradan alırım, daha ucuz olur. Dört beş güne dönerim.”

“Tüm hazırlıkları yapacaksınız yani” dedi Andrews.

“Evet. Hepsini bana bırak. Sana iyi bir at, havalı bir de tüfek alırım. Bir de deri yüzücü bulurum.”

“Parayı şimdi mi istiyorsunuz?” diye sordu Andrews.

Miller ağzını açmadan gülümsedi. “Karar verirken hiç zaman kaybetmiyorsun, ha Bay Andrews?”

“Hayır efendim” dedi Andrews.

“Francine” dedi Miller, “buna hepimiz içmeliyiz. Bize biraz daha viski getir, bu sefer kendine de al.”

Francine bir anlığına Miller’a, ardından da Andrews’a baktı, ayağa kalkıp masadan uzaklaşırken gözlerini Andrews’dan ayırmadı.

“Önce buna içelim” dedi Miller, “parayı ondan sonra verirsin. Böylece anlaşmış oluruz.”

Andrews başıyla onayladı. Charley Hoge’a ve adamın ardına baktı; Hoge sıcak hava ve içtiği viskinin yakıcı etkisi yüzünden uyuşmuştu; Miller’ın gidecekleri dağlık bölge hakkında söylediklerinden parçalar dönüyordu zihninde, bu parçalar ışıldayıp dolaşıyor, sonra da tuhaf ve rastlantısal yollar çizerek zihnine konuveriyordu. Bir çiçekdümbününün içinde oynayan renkli cam parçaları gibi dönerek çoğalıyor; beklenmedik, rastgele kaynaklardan ışık alıyorlardı.

Francine yeni bir şişeyle dönüp şişeyi masanın ortasına koydu; kimse konuşmadı. Miller bardağını kaldırdı ve bir anlığına havada tuttu, fenerlerden birinden gelen ışık bardağa kıvrıla çalan kehribar bir ışıltı verdi. Diğerleri de sessizlik içinde bardaklarını kaldırdı ve içkiyi bitirene kadar da geri koymadılar. Boğazındaki yanma yüzünden Andrews’un gözleri yaşardı; ıslaklığın arasından Francine’in solgun solgun ışıldayan yüzünü gördü karşısında. Onun gözleri de Andrews’un üzerindeydi, hafifçe gülümsüyordu. Andrews gözlerini kırıştırdı ve Miller’a döndü.

“Para yanında mı?” diye sordu Miller.

Andrews başıyla onayladı. Gömleğinin alt düğmelerinden birini açtı ve para kuşağından bir tomar para çıkardı. Üstü çizik dolu masanın üzerine altı yüz dolar saydı ve kalan parayı kuşağına geri koydu.

“Hepsi bu kadar işte” dedi Miller. “Yarın Ellsworth’e gidip ihtiyaçlarımızı alırım, bir haftayı geçmez geri dönmüş olurum.” Paraları karıştırdı, bir banknot seçti ve Charley Hoge’a uzattı. “Al. Ben yokken seni idare eder bu.”

“Ne?” dedi Charley Hoge şaşkınlıkla. “Ben de seninle gelmiyor muyum?”

“Meşgul olacağım” dedi Miller. “Bu seni bir hafta idare eder.”

Charley Hoge yavaşça başını salladı, parayı Miller’ın elinden kaptı, buruşturdu ve gömleğinin cebine soktu.

Andrews sandalyesini geri itip ayağa kalktı; uzuvları kaskatı kesilmiş gibiydi, hareket etmekte isteksizdiler. “Konuşacağımız başka bir şey yoksa ben yatacağım sanırım.”

Miller başını iki yana salladı. “Acelesi olan bir konu yok. Yarın sabah erkenden yola çıkacağım, geri dönene dek görüşmeyeceğiz yani. Ama Charley buralarda olur.”

“İyi geceler” dedi Andrews. Charley Hoge homurdandı ve Andrews’a hüzünlü bir bakış fırlattı.

Andrews Francine’e dönüp, “İyi geceler hanımefendi” dedi ve omuzlarıyla hafifçe ve beceriksizce eğildi.

“İyi geceler Bay Andrews” dedi Francine. “İyi şanslar.”

Andrews onlara arkasını dönüp uzun odanın diğer ucuna yürüdü. Oda neredeyse boşalmıştı, pürüzlü tahta zemine ve kabaca yontulmuş masalara düşen ışık gölcükleri öncekinden daha net, gölcüklerin etrafındaki gölgelerse öncekinden daha yoğun ve daha karanlık görünüyordu. Bardan geçerek sokağa çıktı.

Demirci atölyesinden gelen ısıltı neredeyse kaybolmuştu, kiralık ahırın önündeki direklere asılan fenerlerse yanıp tükenmiş, geriye lambaların dibinden yayılan sarı ışık halkaları kalmıştı sadece; hâlâ barın önünde bağlı duran birkaç at durgundu, başlarını neredeyse bacaklarının arasına kadar indirmişlerdi. Andrews’un çizmelerinin kaldırımında çıkardığı yüksek ses yankılanıyordu; sokağa inip oteline doğru yürüdü.

Miller'ın Ellsworth'e gitmek üzere Butcher's Crossing'den ayrılmasından sonraki ilk birkaç gün, Andrews zamanının çoğunu otel odasında geçirdi; dar yatağının incecik döşeğine uzanarak çıplak duvarlara, kaba ahşap zemine ve alçak, düz tavana baktı. Babasının Beacon ve Charles Nehri yakınlarındaki Clarendon Sokağı'nda bulunan evini düşündü. Oradan bir aydan daha kısa süre önce, amcasının vasiyetinden payına düşenle ayrıldığı halde, doğduğu ve gençliğini geçirdiği ev çok uzak bir zamanda kalmıştı sanki; evi çevreleyen uzun karaağaçların ve evin kendisinin bulanık bir görüntüsünü hatırlayabiliyordu ancak. Kocaman, loş oturma odasını ve yaz akşamlarında üzerine uzandığı, kalın kumaşı yanağına sürtünen koyu kırmızı kadifeyle döşenmiş kanepelyi, kanepenin ceviz çerçevesine oyulmuş, birbirine dolanan kıvrımlı çiçek desenlerini görüşü bulanana dek gözleriyle takip edişini daha net hatırlıyordu. Bunu hatırlamak çok önemliymiş gibi hafızasını zorladı; kanepenin yanında, süt beyazı tabanı gül desenleriyle süslenmiş büyük bir lamba, onun ardındaki duvardaysa, unutulmuş bir teyzenin Büyük Gezi'si⁴ sırasında yaptığı, titizlikle çerçevelenmiş bir dizi suluboya resim vardı. Ama görüntü zihninde durmuyordu. Gerçekdişiydi, dağılan bir sis gibi seyrelip yok oldu ve Andrews, Butcher's Crossing'de kabaca inşa edilmiş bu ahşap oteldeki soğuk, çıplak odada kendine geldi.

Bu odadan neredeyse bütün kasabayı görebiliyordu; tül kaplı çerçeveyi pencereden çıkarabileceğini keşfettiğinde, kollarını pencere açıklığının alt kısmına, çenesini de kollarından birine dayayıp orada oturarak ve kasabayı seyrederek saatler geçirdi. Bakışları, bir tür yabancı varlığın nabızı gibi dengesiz ve miskin bir ritimle hareket ediyor görünen kasaba ile kasabanın çevresindeki topraklar arasında gidip geliyordu. Bakışlarını kasabadan her ayırdığında, batıya, nehre ve ötesine yöneltiyordu. Sabahın erken saatlerinin o berrak ışığında, üzerinde bulutsuz, masmavi gökyüzüyle ufuk, keskin bir çizgi gibi görünüyordu; net bir biçimde belirgin olan ve bir tür mutlaklık barındıran ufka baktığında, küçük bir çocuk-

4 17. ve 19. yüzyıl arasındaki dönemde, özellikle İngiliz aristokratlarının yetişkinliğe adım attıkları dönemde, bir öğretmen veya aile üyesi eşliğinde çıkukları Avrupa turu. (ç. n.)

ken Massachusetts Körfezi'nin kayalık kıyısında durup, seyrettiği şeyin uçsuz bucaksızlığı karşısında zihni bulanmaya başlayana dek doğuya, gri Atlas Okyanusu'nun ötesine baktığı zamanları düşünüyordu. Şimdi daha yaşlıydı ve başka bir ufuktaki başka bir enginliğe doğru bakıyordu ama zihni çocukken tattığı merak ve hayranlığın bir benzeriyle doluyordu. Uzun zaman önce yitirdiği bir bilginin işaretiymiş gibi, bir başka ıssızlığa, tuzlu enginliklere yelken açan eski kâşifleri düşündü. Onlara, keskin bir uçuruma gelip onu aşacaklarını ve sonsuza dek dünyadan uzaya ve karanlığa doğru düşeceklerini söyleyen hurafeyi hatırladı. Bu efsanelerin onları durdurmadığını biliyordu ama denizlerde yapayalnız yol alırlarken kaç kere ölçüsüz derinliklere doğru düştüklerini zannettiklerini ve bu zannın kaç kere rüyalarına girdiğini merak etti. Ufka bakarken, çizginin günün yükselen ısıyla titreşmeye başladığını gördü; akşamüzeri olduğunda, artan rüzgârlarla birlikte çizgi gökyüzüne karışarak silikleşti, batıdaysa sınırları ve boyutları belirsiz, bulanık topraklar uzanıyordu. Gece, aydınlığın arasına sızıp batı pusunun içine kapkara bir kömür gibi çökerken, karanlık genişledikçe içinde bulunduğu kasaba da büzüşüyormuş gibi geliyordu ona; bazen, gözü referans noktasını yitirdiğinde, muhtemelen o denizcilerin en derin korkularına dair rüyalarında yaşadıkları gibi, düşmeye benzer bir hisle doluyordu. Ama o sırada aşağıdaki sokakta bir ışık titreşiyor, bir kibrit çakılıyor ya da bir kapı açılıyor ve içerideki lambanın ışığı yoldan geçen bir çizmeye yansıyor ve Andrews kendini, hareketsizlik ve gerginlikten sızlayan kaslarıyla otel odasındaki açık pencerenin önünde otururken buluyordu. Ardından yatağa düşüyor, daha tanıdık ve daha güvenli bir karanlıkta uyuyordu.

Ara sıra pencere başı nöbetine ara verip sokağa iniyordu. Orada, Butcher's Crossing'in az sayıdaki binası manzarasını bozuyor, her yöne doğru sınırsızca uzanan görüntü yok oluyordu – gerçi bazen, kasabanın çok yukarısında, hatta kendi kendisinin de yukarısındaymış ve etrafında minicik şekillerin gezindiği minyatür bir binalar topluluğuna bakıyormuş gibi hissettiği de oluyordu; baktığı topraklar bu küçücük merkezden sonsuza dek uzanıyor, başladığı noktadan uzaklaştıkça bulanıklaşıyor, şekilsizleşiyor gibiydi.

Fakat daha çok, Butcher's Crossing'e sanki düzensiz ama ritmik bir gelgitin getirip götürdüğü insanların arasında geziniyordu. So-

kak boyunca bir aşığı bir yukarı yürüyor, dükkânlara girip çıkıyor, duraksıyor, derken hareketlerini arasında dolaştığı insanlarınkine uydurarak çabucak yoluna devam ediyordu. Bu etkileşime özel bir amaç doğrultusunda girmedığı halde, ona önemli gibi gelen tuhaf, acayip izlenimler ediniyordu; belki de nedeni özellikle bunu amaçlamıyor oluşuydu. Bu izlenimleri edinirken onların farkında olmuyordu ama akşamleyin, karanlıkta yatağına uzanmışken, taze bir güçle zihnine akın ediyorlardı.

Dışarıdan gelen bir gürültünün içinde sokakta sessiz sessiz hareket eden adamlara dair bir görüntü geldi aklına; gürültü sessizliklerini bozacağı yerde belirginleştiriyordu. Birkaçı, kemerine öylesine sokuşturulmuş silahlarla geziyordu ama çoğu silahsızdı. Zihnindeki görüntüde, adamların yüzlerinde belirgin bir benzerlik vardı; kahverengi ve girintili çıkıntılıydı yüzleri, tenlerinden daha açık renkli olan gözleriyle, bakıyormuş gibi göründükleri şeyin biraz yukarısına ve ötesine bakıyordu. Son olarak da, hiç zorlanmadan ve doğallıkla, kavrayamayacağı kadar karmaşık ve değişik bir biçimde hareket ettikleri izlenimini edinmişti, azmin zorlasa bile açamayacağı gizli geçitleri olan bir hareket biçimiydi bu.

Miller'ın yokluğu sırasında, kendi isteğıyle sadece üç kişiyle konuştu: Francine, Charley Hoge ve McDonald.

Bir keresinde Francine'i yolda gördü; öğle vaktiydi, etrafta fazla insan yoktu, Francine Jackson'ın Barı'ndan manifatura dükkânına doğru yürüyordu, dükkânın otelin tam karşısında kalan girişinde karşılaştılar. Selamlaştılar, Francine ona bölgeye alışıp alışmadığını sordu. Cevap verirken, Francine'in dolgun üst dudağının hemen üstünde belirgin bir şekilde görünen ve güneş ışığını minik kristaller gibi yakalayan ufacık ter damlalarını fark etti. Bir süre konuştular, derken aralarına sıkıntılı bir sessizlik çöktü; Francine karşısında hiç kıpırdamadan durup açık renkli, kocaman gözlerini yavaşça kırptıştırarak gülümsüyordu. Andrews nihayet, gidecek bir yeri varmış gibi bir özür mırıldanıp ondan uzaklaştı.

Bir sabah erkenden yine gördü onu, Jackson'ın Barı'nın üst katından inen uzun merdivenlerden iniyordu. Yaka düğmesi iliklenmemiş düz gri bir elbise giyyordu; dik ve kenarları açık merdivenlerden büyük bir dikkatle inerken, gözlerini ayırmadığı ayaklarını kalın tahtaların tam ortasına koymaya dikkat ediyordu. Andrews tahta kaldırımında durup aşığı inmesini izledi; Francine

şapka takmamıştı ve binanın gölgesini ardında bırakırken, sabahın aydınlığı, toplanmamış kızılımsı sarı saçlarını ışıldatarak solgun yüzüne sıcaklık kattı. Aşağı inerken Andrews'u görmediği halde, kaldırıma yaklaşp yüzüne baktığında şaşırmadı.

"Günaydın" dedi Andrews.

Francine başını sallayıp gülümsedi; bir elini merdivenlerin kaba ahşap tırabzanından kaldırmadan ona bakmaya devam etti ama konuşmadı.

"Bu sabah erken uyanmışsın" dedi Andrews. "Sokakta neredeyse kimse yok."

"Erken uyandıgımda yürüyüşe çıkarım bazen."

"Tek başına mı?"

Francine başıyla onayladı. "Evet. Sabahları yalnız yürümek iyidir; hava da serin olur. Yakında kış gelecek ve hava yürünemeyecek kadar soğuk olacak, avcılar da kasabada olacak, o zaman hiç yalnız kalamayacağım. Yaz ve sonbahar boyunca sabahları fırsat buldukça yürürüm o yüzden."

"Güzel bir sabah" dedi Andrews.

"Evet" dedi Francine. "Çok serin."

Andrews tereddütle, "Neyse" dedi ve uzaklaşmaya yeltendi, "bırakayım da yürüyüşünü yap."

Francine gülümsedi ve elini Andrews'un koluna koydu. "Hayır. Sorun değil. Biraz benimle yürü. Konuşuruz."

Francine koluna girdi ve alçak sesle konuşarak sokak boyunca bir aşağı bir yukarı yavaş yavaş yürüdüler, sabahın durgunluğunda sesleri belirgin çıkıyordu. Andrews dimdik yürüyordu; yanındaki kıza çok sık bakmıyordu, onun yanındayken hareket eden her bir kasının bilincindeydi. Sonradan yürüyüşlerini sık sık düşündüyse de konuştukları hiçbir şeyi hatırlayamadı.

Charley Hoge'u daha sık görüyordu. Sohbetleri genellikle kısa ve baştan savmaydı. Ama bir keresinde, alakasız bir şeyden konuşurken tesadüfen, babasının Üniteryen Kilisesi'nde görevli bir papaz olduğundan söz etti. Charley Hoge'un gözleri kocaman açıldı, ağzı hayretten açık kaldı ve sesi yeni, saygılı bir tona büründü. Andrews'a Kansas City'deyken gezgin bir vaizin onu kurtardığını ve aynı adamın ona bir Kitabı Mukaddes verdiğini anlattı. Andrews'a kitabı gösterdi; ucuz bir baskıydı, yıpranmıştı ve birkaç sayfası da yırtılmıştı. Bazı sayfaların köşesinde koyu kahverengiye çalan bir

leke vardı; Charley bunun kan olduğunu söyledi, bufalo kanıydı, Kitabı Mukaddes'ine daha birkaç yıl önce bulaşmıştı; kazara bile olsa kutsal olana saygısızlık edip etmediğini sordu, Andrews da öyle olmadığını söyleyerek rahatlattı onu. Bundan sonra Charley Hoge onunla konuşmak konusunda hevesli davrandı; hatta bazen Andrews'u özellikle arayıp buluyor, Kitabı Mukaddes'e dair bir olguyu ya da tefsiriyle ilgili aklına takılanları konuşmak istiyordu. Andrews çok geçmeden, Kitabı Mukaddes'i Charley Hoge'un seviyesinde konuşacak kadar bile iyi bilmediğini, hatta hiç derinlemesine okumadığını fark etti şaşkınlıkla. Babası onu Bay Emerson'ı okumaya teşvik etmişti ama hatırladığı kadarıyla Kitabı Mukaddes'i okuması için hiç ısrar etmemişti. Gönülsüzce de olsa bu durumu Charley Hoge'a açıkladı, Hoge'un gözlerini kuşku bürüdü; Andrews'la tekrar konuştuğunda, eşit biriyle konuşur gibi değil de vaaz verir gibi bir ses tonuyla konuştu.

Charley Hoge'un tembihlerini dinlerken, zihni bu coşkulu sözlerden uzaklaşıyordu; daha birkaç ay öncesini, şimdi duyduklarına oldukça benzeyen sözleri dinlemek üzere her sabah saat sekizde, Harvard College'daki King's Chapel'da bulunmak zorunda olduğu zamanları düşündü. Gazyağı, içki ve ter kokan bu kaba saba birahaneyle, ciddi giysiler içindeki yüzlerce genç adamın her sabah Tanrı'ya dair gevezelikleri dinlemek üzere toplandığı King's Chapel'ın karanlık, sade koridorunu karşılaştırmak komik geldi ona.

Charley Hoge'u dinler, King's Chapel'ı düşünürken birdenbire, onu Harvard College'dan ve Boston'dan kaçırıp tuhaf bir şekilde evinde hissettiği bu yabancı dünyaya iten ironinin de bunun bir benzeri olduğunun ayırdına vardı. Kilisede ve sınıfta o monoton sesleri dinledikten sonra Cambridge sınırlarını aşıp güneybatısında uzanan tarlalara, ormanlara kaçtığı olurdu. Orada, çıplak zeminde tek başına dururken, başının temiz havayla yıkandığını ve sonsuz bir boşluğa doğru yükseldiğini; hissettiği kötülüğün ve kısıtlanmanın çevresini saran yabana dağıldığını duyumsardı. Bay Emerson'dan dinlediği bir dersten bir söz gelirdi aklına: Saydam bir göze dönüşüyorum. Tarlaların ve ormanların arasında o hiçbir şeydi; her şeyi görürdü; isimsiz bir kuvvet akımı onun içinden geçerci. Ve King's Chapel'da, okulun sınıflarında ya da Cambridge sokaklarında hiç hissetmediği bir biçimde, Tanrı'nın ayrılmaz bir parçası olduğunu, özgür ve sınırsız olduğunu hissederci. Orada,

ağaçların arasından ve inişli yokuşlu kırların üzerinden, batıdaki uzak ufuk çizgisini görür gibi olmuş ve bir anlığına, kendi keşfedilmemiş doğası kadar güzel bir şeye tanıklık etmişti.

Şimdi de, King's Chapel'dan ya da Jackson'ın Barı'ndan daha çok beğeneceği bir kilise arıyormuşçasına, Butcher's Crossing'in etrafındaki çayırlarda dolanıyordu sürekli. Miller'ın Butcher's Crossing'den ayrılmasının beşinci gününde, yani geri dönüşünden önceki gün, yine böyle bir gezinti sırasında, Andrews ikinci kez nehre doğru giden, tekerleklerin aşındırdığı dar yola girdi ve yoldan içgüdüsel olarak saparak McDonald'ın kulübesine giden patikaya yöneldi.

Andrews kapıyı çalmadan içeri girdi. McDonald dağınık masasının ardında oturuyordu, Andrews odaya girdiğinde hiç kıpırdamadı.

McDonald, "Bak sen" dedi ve öfkeyle boğazını temizledi, "demek geri geldin."

"Evet efendim" dedi Andrews. "Size haber vereceğime söz vermiştim..."

McDonald sabırsızca elini salladı. "Anlatma" dedi, "öğrendim bile... Bir sandalye çek."

Andrews köşeden bir sandalye alıp masanın yanına getirdi.

"Biliyor musunuz?"

McDonald kısa bir kahkaha attı. "Biliyorum tabii, kasabadaki herkes biliyor. Miller'a altı yüz dolar verdiğini, Colorado'ya gidip büyük bir ava çıkacağını söylüyorlar."

"Nereye gideceğimizi bile biliyorsunuz" dedi Andrews.

McDonald bir kez daha kahkaha attı. "Miller'ın bu işe dahil etmeye çalıştığı ilk kişi olduğunu sanmıyordun, değil mi? Dört yıldır, belki de daha uzun zamandır uğraşılıyor, ben onu tanıdığım dan beridir en azından. Artık vazgeçmiştir diye düşünüyordum."

Andrews bir süre sessiz kaldı. Sonunda, "Bu bir şeyi değiştirmez" dedi.

"Her şeyini kaybedeceksin evlat. Miller o bufaloları gerçekten gördüyse bile on on bir sene önce görmüş. O zamandan bu yana çok avlanan oldu, hem sürüler de dağıldı; artık eskiden gittikleri yere gitmiyorlar ki. Birkaç başıboş yaşlı hayvan bulursunuz belki ama hepsi bu; paranı geri alamayacaksın."

Andrews omuz silkti. "Öyle bir ihtimal de var. Belki de alamam."

"Hâlâ vazgeçebilirsin" dedi McDonald. "Bak." Masanın üzerinden uzanıp gergin işaret parmağını Andrews'a doğru uzattı.

“Vazgeç. Miller kızacak ama sorun çıkarmaz; ödemesini yaptığın şeylere karşılık dört yüz beş yüz dolarını geri alabilirsin. Ben alırım onları senden, ne olacak. Hem gerçekten ava çıkmak istiyorsan ben ayarlarım; seni kendi ekiplerimden biriyle gönderirim. Üç dört günden fazla sürmez, üstelik o üç dört günde Miller’la bütün gezi boyunca kazanacağından daha çok para kazanırsın.”

Andrews başını iki yana salladı. “Söz verdim. Yine de çok naziksiniz Bay McDonald, çok teşekkür ederim.”

“Peki” dedi McDonald bir süre sonra. “Vazgececeğini düşünmemiştim zaten. Çok inatçısın. Seni ilk gördüğümde anlamıştım bunu. Para senin paran. Beni ilgilendirmez.”

Uzun bir süre sessiz kaldılar. Sonunda Andrews, “Gitmeden önce sizi görmek istedim. Miller yarın ya da öbür gün geri gelmiş olur, buradan ne zaman yola çıkacağımızı da bilmiyorum” dedi. Ayağa kalkıp sandalyeyi köşeye geri koydu.

“Tek bir şey söyleyeyim” dedi McDonald ona bakmadan. “Gideceğiniz yer zorlu bir bölge. Miller sana ne söylerse onu yap. Orosu çocuğunun teki olabilir ama bölgeyi iyi bilir; onu dinle, bir şey bildiğini zannetme.”

Andrews başıyla onayladı. “Tamam efendim.” Bacakları McDonald’ın masasına dayanana dek ilerledi, saç başı darmadağın adama doğru eğilerek, “Umarım bu konuda size nankörlük ettiğimi düşünmezsiniz” dedi. “İyi bir adam olduğunuzu ve benim iyiliğimi düşündüğünüzü biliyorum. Size çok minnettarım.” McDonald ağzını yavaşça açmıştı, şimdi yüzüne inanmaz bir ifade vererek açık duruyordu ağzı; yuvarlak gözleriyse Andrews’u izliyordu. Andrews ona sırtını dönerek kulübeden gün ışığına çıktı.

Güneşin altında duraksadı. Hemen kasabaya dönmek isteyip istemediğini düşündü. Karar veremeyince, ayaklarının tekerlek izlerini takip ederek onu anayola taşımasına izin verdi; orada bir süre ne tarafa döneceği konusunda tereddüt etti, durması zaman alan bir pusula iğnesinin yönünü bulmaya çalışması gibiydi. Doğada belli belirsiz bir manyetizma olduğuna ve ona şimdi yürüdüğüne benzer şekilde, bilinçsizce teslim olursa, onu doğru tarafa yönlendireceğine inanıyordu – uzun zamandır inanıyordu buna. Fakat yalnızca Butcher’s Crossing’de geçirdiği bu birkaç günde, doğanın bu derecede saf bir yüzüyle karşılaşmıştı; doğa burada öyle saftı ki, iradesine, huylarına ve fikirlerine üstün gelecek

kadar kuvvetli bir dürtü uyandırıyordu içinde. Sırtını Butcher's Crossing'e ve doğusunda kalan kasaba ve şehirlere dönerek batıya yöneldi, kavakların yanından geçerek henüz görmediği nehre doğru yürüdü; içgüdüsel olarak aradığı vahşi doğa ve özgürlükle kendisi arasında yatan, zihninde boyutlarının kocaman olduğunu varsaydığı bir huduttu nehir.

Nehrin tepelik kıyıları birden yükseliyordu ama yol daha kademeli olarak, keskinleşmeden alçalıyordu. Andrews yoldan ayrılıp ayak bileklerini kamçılayan ve pantolonunun paçalarından girip tenine yapışan otların arasına girdi. Yüksek kıyısında duraksayıp nehre baktı; yolun üzerinden geçtiği yerde, düz kayaların üstünden akan incecik, çamurlu bir sızıntıdan ibaretti ama yolun üst tarafında ve aşağısında, güneşte yeşilimsi kahverengi görünen daha derin gölcükler vardı. Bedenini biraz sola çevirdi, Butcher's Crossing'e dönen yol görüş açısından çıktı.

Kıpırdamadan durduğu halde akıp içine karışıyormuş gibi hissettiği dümdüz araziye bakarken, Miller'la birlikte düzenlediği avın sadece kökleşmiş huy ve alışkanlıklarını yatıştırma amacı taşıyan bir hile, kendi kendine oynadığı bir oyun olduğunu fark etti. Hiçbir iş onu aradığı yere, gideceği yere götüremezdi; oraya ancak özgürce gidebilirdi. Batmakta olan güneşe doğru kesintisiz uzanan, ufuktaki ovaya aktı özgürce, ovanın içinde onu rahatsız edecek kadar çok kasaba ve şehir olmasına inanamadı. Nerede yaşıyor olursa olsun ve bundan sonra nerede yaşarsa yaşasın, şehirden daha da uzaklaştığını, yabana doğru çekildiğini hissediyordu. Tüm yaşamı boyunca bulabildiği en has anlamın bu olduğunu hissediyordu, çocukluğunda ve gençliğinde yaşadığı her şey onu bilmeden bu âna, uçmaya hazır gibi durduğu bu âna getirmiş gibi geliyordu ona. Yeniden nehre baktı. Bu tarafta şehir, diye düşündü, diğerindeyse yaban; dönmek zorundayım ama bu dönüş oradan daha da uzaklaşmanın bir yolu sadece.

Geri döndü. Butcher's Crossing küçücük ve gerçekdışı bir yer gibi uzanıyordu önünde. Kasabaya doğru yavaş yavaş yürümeye başladı, ayakları tozlu yolda hışırdıyor, gözleri ayaklarının aştığı toz bulutçuklarını izliyordu.

Miller, Butcher's Crossing'den ayrılışının altıncı gününde, geç bir saatte geri döndü.

Andrews odasından, sokaktan gelen bağırışları ve hantal ayak seslerini duydu; bu seslerin dışında, mesafenin boğuklaştırdığı bir kamçı sesi ve bir sürücünün gırtlaktan gelen feryadı duyuldu. Andrews ayaklanarak uzun adımlarla pencereye yürüdü; aşağıya eğilip kasabanın doğu sınırına doğru baktı.

Havada kocaman bir toz bulutu vardı, bulut ilerliyor, ilerlerken dağılıyordu; tozların içinden ağır ağır yürüyen bir sıra öküz çıktı. Takımın başındaki öküzlerin kafaları öne eğikti ve hayvanların ikisi de içe basarak yürüyordu, bu yüzden uzun, kıvrık boynuzları ara sıra çarpışıyor, ikisinin de kafalarını sallayıp homurdanmasına ve bir süreliğine birbirlerinden uzaklaşmalarına neden oluyordu. Takım kasabaya iyice yaklaşıp –yani baştaki öküzler Joe Long'un berber dükkânının önünden geçene– dek, kaldırımlarda duran kasaba halkı ve yukarıda bekleyen Will Andrews arabayı güçbela seçebildi.

Araba uzun ve alçaktı ve ortası bel vermişti, bu da bir anlığına ona devasa tekerleklerin üstünde duran altı düz bir tekne görüntüsü veriyordu; arabanın yan duvarlarında soluk mavi boya lekeleri, yavaş dönen tekerlek parmaklarının üzerinde, çizik dolu devasa tekerleklerin ortasına doğru ise kırmızı boya kalıntıları vardı. Ön tarafı kısaltılmış sürücü koltuğunda kareli gömlek giyen heybetli bir adam dimdik oturuyordu; sağ elinde, takımın başındaki öküzlerin kulaklarında şaklattığı uzun bir kırbaç vardı. Sol eliyle de kuvvetle el frenini çekiyordu, böylece kırbacının altında ilerleyen öküzler, yarı kenetli tekerleklerin taşıdığı arabanın ağırlığıyla dizginlenmiş oluyordu. Arabanın yanında, siyah bir atın eyerinde kambur oturan Miller vardı, bir yandan da eyerli ama binicisiz doru bir atı çekiyordu.

Kafile önce otelin, sonra da Jackson'ın Barı'nın önünden geçti. Andrews, kafilenin kiralık ahır ve demirci atölyesini de geçerek kasabanın dışına çıkmasını izledi. Batmakta olan güneşin ışığıyla parlak ve yoğun görünen toz bulutu dışında bir şey göremeyinceye dek izlemeye devam etti, toz bulutu nehrin olduğu yerde durup dağılına kadar bekledi. Ardından yatağına dönüp uzandı ve ellerini başının altında kavuşturarak tavana baktı.

Bir saat sonra Charley Hoge kapısını çalıp yanıtını beklemeden içeri girdiğinde, hâlâ tavana ve tavana yansıyan titrek ışıklara bakmaktaydı. Hoge odaya girdiği anda duraksadı; koridordan gelen ışıkla olduğundan büyük görünen bedeni karanlık ve belli belirsizdi.

“Ne diye karanlıkta yatıyorsun?” diye sordu.

“Gelip beni almanı bekliyordum” dedi Andrews. Bacaklarını kendine doğru çekti ve dönüp dik bir şekilde yatağın kenarına oturdu.

“Lambayı ben yakarım” dedi Charley Hoge. Karanlıkta ilerledi. “Nerede?”

“Pencerenin yanındaki masada.”

Hoge kibriti pencerenin yanındaki duvara sürttü, kibrit sarı sarı alevlendi. Kibriti tutan eliyle lambanın isli şişesini kaldırıp masaya koydu, kibriti fitile dokundurdu ve şişeyi yerine yerleştirdi. Fitilin alevi kuvvetlendikçe oda aydınlandı ve dışarıdan gelen titrek ışıklar görünmez oldu. Charley Hoge yanmış kibriti yere attı.

“Miller’ın kasabaya döndüğünü biliyorsun herhalde.”

Andrews başıyla onayladı. “Arabanın buradan geçtiğini gördüm. Yanındaki kimdi?”

“Fred Schneider” dedi Charley Hoge. “Deri yüzücümüz olacak. Miller onunla daha önce de çalıştı.”

Andrews bir kez daha başını salladı. “Miller ihtiyacı olan her şeyi almıştır herhalde.”

“Her şey hazır” dedi Charley Hoge. “Miller ve Schneider Jackson’ın yerinde. Miller her şeyi ayarlayabilmemiz için senin de gelmeni istiyor.”

“Tamam” dedi Andrews. “Ceketimi alayım.”

“Ceketini mi?” diye sordu Charley Hoge. “Şimdi üşüyorsan dağlara çıktığımızda ne yapacaksın evlat?”

Andrews gülümsedi. “Üşümüyorum. Ceket giymek alışkanlık sadece.”

“İnsan zamanla birçok alışkanlığından vazgeçer” dedi Charley Hoge. “Hadi, gidelim.”

İki adam odadan çıktı ve merdivenlerden indi. Charley Hoge, ona yetişmek için hızlanmak zorunda kalan Andrews’un birkaç adım önünde yürüyordu; hızlı ve gergin adımlar atıyor, zayıf, dar omuzları her adımıyla yukarı kalkıyordu.

Miller ve Schneider Jackson'ın dar, uzun barında bekliyordu. Önlerinde birer bardak birayla barda duruyorlardı; Schneider'in kırmızı kareli gömleğinin omuzlarına tutunan ince bir toz tabakası vardı, düz kenarlı şapkasının altından görünen gür, düz, kahverengi saçlarının uçlarıysa yolun beyaz tozuyla kaplıydı. Charley Hoge ve Will Andrews bara doğru yürürken iki adam da onlara döndü.

Miller'in düz, ince dudakları zoraki bir gülümsemeyle yukarı kıvrıldı. Kusursuz bir şerit şeklindeki siyah sakalı, yüzünün alt yarısını gölgeliyordu. "Will" dedi nazikçe. "Geri dönmeyeceğimi mi sandın?"

Andrews gülümsedi. "Hayır. Döneceğini biliyordum."

"Will, bu Fred Schneider; deri yüzücümüz."

Andrews elini uzattı, Schneider da tuttu. Schneider'in tokalaşması gevşek ve umursamazdı; Andrews'un elini çabuk bir hareketle bir kere sıktı. "Nassın" dedi. Yüzü yuvarlaktı ve alt kısmı açık kahverengi bir kirli sakalla kaplı olduğu halde bütün suratı pürüzsüz ve özelliksiz olduğu izlenimini veriyordu. Geniş ve mavi gözleriyle, ağırlaşmış, uykulu gözkapaklarının altından Andrews'a baktı. Orta boylu, iri yapılı bir adamdı; her an tetikte, dikkatli ve uyanık olduğu izlenimini veriyordu ilk bakışta. Beline astığı siyah deri kılıfta küçük bir tabanca taşıyordu.

Miller bardağında kalan birayı içip bitirdi. Dudaklarında kalan köpüğü işaret parmağıyla silerek, "Büyük odaya geçelim ki otura-bilelim" dedi.

Diğerleri başlarını salladı. Schneider kenarda durup yan kapıdan geçmelerini bekledi, sonra o da peşlerinden gelerek kapıyı ardından dikkatle kapattı. Dört adamdan oluşan grup, başlarında Miller'la odanın arkasına doğru yürüdü. Merdivenlere yakın bir masa seçtiler, Schneider sırtını merdivenlere, yüzünü odaya dönerek oturdu; Andrews da onun karşısına oturdu. Charley Hoge Andrews'un solunda, Miller ise sağındaydı.

Miller, "Nehirden dönerken McDonald'a uğradım. Postları bizden o alacak. Bu da bizi toplanıp Ellsworth'e gitmekten kurtaracak" dedi.

"Ne kadar ödeyecek?" diye sordu Schneider.

"Birinci kalite postlara parça başına dört dolar" dedi Miller. "Birinci kalite postlar için doğuda bir alıcısı varmış."

Schneider başını iki yana salladı. "Peki ya yazlık postlar için? Bir üç ay daha birinci kalite deri bulamazsın ki."

Miller Andrews'a döndü. "Schneider"la henüz herhangi bir plan yapmadım, ona nereye gideceğimizi de söylemedim. Bir araya gelmemizi beklemem gerektiğini düşündüm."

Andrews başıyla onayladı. "Tamam" dedi.

"Konuşurken birer de içki içelim" dedi Miller. "Charley, bize bir sūrahi bira, biraz da viski getirecek birini bulabilir misin bir bak bakalım."

Charley Hoge sandalyesini ayaklarını sürterek geri itti ve hemen odanın diğer ucuna yürüdü.

"Ellsworth'te işler yolunda gitti mi?" diye sordu Andrews.

Miller başıyla onayladı. "Arabayı iyi fiyata aldım. Öküzlerden bazıları terbiye edilmemiş, iki tanesini de nallamak lazım ama öncü takım çok iyi, gerisi de ilk birkaç günde alışır."

"Para yetti mi?"

Miller umursamazca başını salladı. "Biraz arttı bile. Sana güzel bir at buldum, dönüş yolu boyunca onu sürdüm. Buradan tek almamız gereken Charley için biraz viski, birkaç parça domuz pastırması ve... İş kıyafetin var mı?"

"Yarın alabilirim" dedi Andrews.

"Neye ihtiyacın olduğunu söylerim."

Schneider uykulu gözlerle iki adama baktı. "Nereye gidiyoruz?"

Charley Hoge odanın diğer tarafından onlara doğru geldi; arkasındaysa bir sūrahi, bir şişe ve bardaklarla dolu büyük bir tepsiyle masaların arasından geçen Francine vardı. Charley Hoge oturdu, Francine viski şişesini ve birayla dolu sūrahiyi masanın ortasına, bardakları da adamların önüne bıraktı. Andrews'a gülümsedi ve Miller'a döndü. "Ellsworth'ten istediğim şeyi getirdin mi?"

"Evet" dedi Miller. "Sonra veririm. Bir süre başka bir masaya otur Francine. İş konuşacağız."

Francine başını sallayıp başka bir kızla bir adamın oturduğu bir masaya doğru yürüdü. Andrews oturana kadar onu izledi; yüzünü masaya döndüğünde, Schneider'in gözlerinin hâlâ kızda olduğunu gördü. Schneider yavaşça gözlerini kırptı ve bakışlarını Andrews'a çevirdi. Andrews gözlerini ondan kaçırdı.

Charley Hoge dışında hepsi bardaklarını birayla doldurdu, o da önündeki viski şişesini alıp tıpasını çıkardı ve bardağını lıkır lıkır dökülen kehribar rengi içkiyle neredeyse ağzına kadar doldurdu.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordu Schneider tekrar.

Miller bira bardağını ağızına götürerek uzun yudumlar aldı. Bardağı masaya koydu ve iri parmaklarıyla döndürdü.

“Dağlık bölgeye gidiyoruz” dedi Miller.

“Dağlık bölgeye” dedi Schneider. Biranın tadı birden bozulmuş gibi, bardağını masaya bıraktı. “Colorado bölgesine.”

“Doğru” dedi Miller. “Bölgeyi tanıyorsun.”

“Tanıyorum” dedi Schneider. Birkaç saniye boyunca konuşmadan başını salladı. “Eh, çok vakit kaybetmiş sayılmam. Bu gece iyi bir uyku çekip yarın sabah erkenden Ellsworth’e dönüş yoluna çıkabilirim.”

Miller bir şey söylemedi. Bardağını alıp birasını bitirdi ve derin bir iç çekti.

“Hangi akla hizmet memleketin ta öbür ucuna gitmeye karar verdiniz?” diye sordu Schneider. “Buradan elli altmış kilometre uzakta yığınla bufalo bulabilirsin.”

“Postları yazlık” dedi Miller. “Kâğıt kadar ince ve ancak kâğıt kadar sağlam.”

Schneider homurdandı. “Ne umrunda ki? Karşılığında iyi para alırsın.”

“Fred” dedi Miller, “daha önce birlikte çalıştık. Seni gerçekten iyi olmayan bir işe sürüklemem. Yerini bellediğim bir sürü var; ben-den başka kimse bilmiyor. Bin postu rahat getiririz, belki de daha fazlasını. McDonald’ı duydun; birinci kalite postlara parça başı dört dolar dedi. Bu dört bin dolar eder, senin payına altı yüz dolar düşer, belki de daha fazla. Buralarda başka herhangi bir yerde yapacağından çok daha iyi.”

Schneider başıyla onayladı. “Dediğin yerde bufalo varsa tabii. Sen bu sürüyü görelili ne kadar oldu?”

“Biraz oldu” dedi Miller. “Ama bu beni endişelendirmiyor.”

“Beni endişelendiriyor” dedi Schneider. “Sekiz dokuz yıldır, belki de daha uzun süredir dağlık bölgeye gitmediğini biliyorum.”

“Charley geliyor” dedi Miller. “Bay Andrews da geliyor, hatta parayı o verdi.”

“Charley sen ona ne söylersen yapar” dedi Schneider. “Bay Andrews’u ise tanımıyorum.”

“Seninle tartışmayacağım Fred.” Miller kendine bir bardak daha bira koydu. “Ama beni yüzüstü bırakıyormuşsun gibi geldi.”

“Benim kadar akli olmayan başka bir deri yüzücü bulursun kendine.”

“En iyisi sensin” dedi Miller. “Ve bu yolculukta en iyisini istiyorum.”

“Kahretsin” dedi Schneider. Bira s rahisine uzandı, neredeyse boştu. S rahiyi havaya kaldırıp Francine’e seslendi. Francine oturduğu masadan kalkıp sürahiyi aldı ve konuşmadan uzaklaştı. Schneider, Charley Hoge’un önündeki viski şişesini aldı ve bira bardağına birkaç parmak viski koydu. Boğazı yandığından yüzünü buruşturarak hepsini iki yudumda içti.

“Tam bir kumar” dedi. “İki, belki de üç aylığına gitmiş olacağız ama hiçbir sonuç alamayabiliriz. Sen bufaloları görelili uzun zaman oldu; arazi sekiz dokuz yılda değışmiş olabilir.”

“Bir buçuk aydan fazla sürmez, ya da iki aydan” dedi Miller. “Genç, diri öküzler aldım, gidiş yolunda günde elli kilometreye yakın yol katedebilirler, dönüşte de belki otuz.”

“Canlarını çıkarsan bile gidiş yolunda yirmi beş, dönüşte on beş yaparlar ancak.”

“Yılın bu zamanında günler uzun olur” dedi Miller. “Arazi gideceğimiz yere kadar düz sayılır, yol boyunca su da var.”

“Kahretsin” dedi Schneider. Miller bir şey söylemedi. “Tamam” dedi Schneider. “Gelirim. Ama pay falan yok. İşimi şansa bırakmam. Ayda altmış dolar alırım, peşin, buradan çıktığımız günden geri döndüğümüz güne kadar sayarım.”

“Bu normalden on beş dolar fazla” dedi Miller.

“En iyisi olduğ mu söyledin” dedi Schneider, “ stelik hisse  nerdin. Ayrıca gitmeye niyetli olduğ n yer zorlu bir arazi.”

Miller Andrews’a baktı, Andrews başıyla onayladı.

“Anlaştık” dedi Miller.

“Bira istediğim kız nerede kaldı?” diye sordu Schneider.

Charley Hoge viski şişesini Schneider’ın önünden alıp bardağını yeniden d ldurdu. İçkiyi tadını çıkara çıkara, ufak ufak yudumladı; küçük gri gözleri Miller ve Schneider arasında gidip geliyordu. Schneider’a bakıp kurnazca sırttı ve “Pes edeceğimni biliyordum. Başından beri biliyordum” dedi.

Schneider başıyla onayladı. “Miller istediğini her zaman elde eder.”

Konuşmadılar. Francine elinde bira s rahiysiyle onlara doğru gelip içkiyi masaya bıraktı. Gruba bakıp kısaca gülümsedi ve bir kez daha Miller’a döndü.

“İşiniz bitti mi?”

“Neredeyse bitiyor” dedi Miller. “Paketini ön odaya bıraktım, barın altına. Gidip bir bak bakalım, istediğin o muydu? Belki biraz sonra geri gelip bizimle bir içki içersin.”

Francine “Tamam” dedi ve yürümeye yeltendi. Schneider kız hareket ettiği anda elini uzatıp kızın kolunu tuttu. Andrews gerildi.

“Sprechen Sie Deutsch?” diye sordu. Sırıtiyordu.

“Evet” dedi kız.

“Ach” dedi Schneider. “Ich so glaube. Du arbeitest jetzt, nicht wahr?”

“Nein” dedi Francine.

“Ja” dedi Schneider, sırtmaya devam ederek. “Du arbeitest mit mir, nicht wahr?”⁵

“Tamam tamam” dedi Miller. “Konuşacak şeylerimiz var. Hadi sen git Francine.”

Francine Schneider’ın elinden kurtulup hızla odanın diğer ucuna yürüdü.

“Bu neydi şimdi?” diye sordu Andrews. Sesi gergindi.

“Ne olsun, biraz iş ister mi diye sordum sadece” dedi Schneider. “St. Louis’ten bu yana ondan daha güzel fahişe görmedim.”

Andrews bir anlığına ona baktı; öfkeden dudakları karıncalanıyordu, masanın altındaki elleri sıkıca birbirine kenetlenmişti. Miller’a döndü. “Ne zaman yola çıkarız?”

“Üç dört güne” dedi Miller. Belli belirsiz bir hoşnutlukla önce Andrews’a, sonra Schneider’a baktı. “Arabanın biraz işi var, dediğim gibi öküzlerden ikisinin de terbiye edilmesi lazım. Bizi oyalayacak başka bir şey yok.”

Schneider kendine bir bardak bira koydu. “Yol boyunca su var dedin. Hangi rotayı izleyeceğiz?”

Miller gülümsedi. “Sen merak etme. Hepsini çözdüm. Uzun zamandır bu konu üzerinde düşünüyorum.”

“Peki” dedi Schneider. “Yalnız mı çalışacağım?”

“Bay Andrews sana yardım edecek.”

“Daha önce hiç deri yüzmüş mü ki?” Schneider bir kez daha sırtarak Andrews’a baktı.

5 (Alm.) “Almanca biliyor musunuz?” “Evet.” “Ah, ben de öyle sanıyorum. Artık çalışıyorsun, değil mi?” “Hayır.” “Evet. Benimle çalışıyorsun, değil mi?” (ç. n.)

“Hayır” dedi Andrews kısaca. Yüzünün kızarmaya başladığını hissetti.

“Daha iyi tanıdığım biriyle birlikte çalışacak olsam daha iyi hissederdim” dedi Schneider. “Alınmak yok.”

“Bay Andrews’un ne kadar yardımcı olduğunu göreceksin Fred.” Miller’ın sesi nazikti ama Schneider’a bakmadı.

“Peki” dedi Schneider. “Patron sensin. Ama fazladan bıçağım yok.”

“Hepsinin çaresine bakıldı” dedi Miller. “Tek yapmamız gereken Will’e iş kıyafeti almak, onu da yarın yaparız.”

“Her şeyi hallettin, değil mi?” Schneider umursamaz bir tavırla konuşmuştu; solgun gözleri yine uykulu görünmeye başlamıştı. Miller başıyla onayladı.

Andrews ısınan birasının son damlalarını da içti. “Bu gece konuşacak başka bir şeyimiz kalmadı öyleyse.”

“Kaldıysa da bekleyebilir” dedi Miller.

“O zaman ben otele döneceğim sanırım. Yazmam gereken birkaç mektup var.”

“Tamam Will” dedi Miller. “Ama yarın o giysileri almamız gerek. Öğleden sonra manifatura dükkânında buluşalım.”

Andrews başıyla onayladı. Charley Hoge’a iyi geceler dileyip masaya bir banknot bıraktı. “Benden birer içki daha için lütfen, memnun olurum.” Odanın diğer ucuna yürüyüp kapıdan geçerek dumanlı bar kısmına geçti, oradan da hemen sokağa çıktı.

Schneider’ın Francine’le konuşmasını dinlerken içinde yükselen öfke dinmeye başladı. Nehirden hafif bir esinti geliyor, beraberinde gübre kokusuyla sokağın karşısındaki demirci dükkânından yükselen karışık metalin kekre kokusunu da getiriyordu. Dükkândan gelen kırmızı ısıltı, kapı eşiğine asılı fenerin sarı ışığının içinden geçerek dışarı sızıyor; sıcak metale vuran metalin çıkardığı çınlaların arasından, çalışan körüklerin yumuşak ısıkları da duyuluyordu. Serin gece havasını içine çekti ve ahşap kaldırımından yolun karşısındaki otele yöneldi.

Fakat bir ayağı tozlu yolda, diğeri hâlâ kalın kalasın kenarındayken durdu. Arkasından, karanlığın içinden bir yerden isminin fısıldandığını duymuştu ya da öyle sanmıştı. Tereddütle döndü ve onu çağıran sesi bu kez daha net duydu:

“Bay Andrews! Buraya.”

Fısıltı barın uzun binasının köşesinden geliyor gibiydi. Sese doğru gitti; Jackson'ın Barı'nın yarım kapısından ve yüksek, küçük pencerelerinden gelen titrek ısıltı yolunu aydınlatıyordu.

Seslenen Francine'di. Onu görmeyi beklemiyorduysa da kıza bakarken yüzünde şaşkınlık yoktu; Francine binanın yan tarafından çıkan uzun, dik merdivenin ilk basamağında duruyordu. Karanlıkta yüzü solgun ve bulanık görünüyordu, bedeniye çevresini saran karanlığın içinde koyu bir gölge gibiydi. Elini uzatıp Andrews'un omzuna koydu, basamakta durduğundan ondan daha yüksekteydi, ona yukarıdan bakarak konuştu:

"Sen olduğunu tahmin etmiştim. Dışarı çıkmayı bekliyordum."

Andrews'un sesi zorlukla çıktı. "Onlarla... onlarla konuşmaktan yoruldum. Biraz temiz havaya ihtiyacım vardı."

Francine gülümsedi ve biraz geri çekildi, eli hâlâ hafifçe Andrews'un omzuna dokunuyordu; yüzü gölgede kalmıştı, Andrews loş ışığın yansımada sadece gözlerini ve gülümsemesiyle ortaya çıkan dişlerini görebiliyordu.

Francine alçak sesle, "Benimle üst kata gel" dedi. "Biraz gel."

Andrews yutkundu ve konuşmaya çalıştı. "Ben..."

"Hadi" dedi Francine. "Bir şey olmaz."

Eliyle Andrews'un omzuna hafifçe bastırdı ve ona sırtını döndü, merdivenleri tırmanmaya başladığında Andrews giysilerinin hışırtısını duydu. Solundaki pürüzlü tırazanı kavrayarak Francine'in peşine düştü; gözleri ümitsizlik içinde, merdivenleri yavaşça ve sessizce tırmanan, onu görünmeden kendine doğru çeken şekli seçmeye çalışıyordu.

Merdivenlerin bitiminde, kare şeklindeki küçük sahanlıkta duraksadılar. Francine kapı eşiğinin gölgesinde durup mandalı açmaya çalıştı; Andrews bir anlığına Butcher's Crossing'e baktı; kasabaya dair tek görebildiği, ısıltılı ovanın üzerinde lekeye benzer, karanlık, yamuk bir gölgeydi. Batıda yeniayın incecik kenarı asılıydı. Kapı gıcırdayarak açıldı, Francine bir şey fısıldadı ve Andrews onun peşinden karanlık eşikten geçti.

Uzakta küçük, loş bir ışık yanıyordu; zayıf ısıltısı sadece kendi çevresini aydınlatıyordu ama Andrews'un dar bir koridorda olduklarını seçmesine yetti. Aşağıdan boğuk erkek sesleri ve ahşaba vuran çizmelerin gürültüsü geliyordu; Jackson'ın Barı'nın hemen yanındaki büyük salonun tam üstünde olduklarını fark etti; daha

birkaç dakika önce çıkmıştı oradan. El yordamıyla ilerledi, elleri Francine'in elbisesinin pürüzsüz, gergin kumaşına değdi.

“Buraya” diye fısıldadı Francine. Andrews'un elini bulup tuttu; kızın eli soğuk ve nemliydi. “Buradan.”

Andrews körü körüne onun peşinden gitti, ayakları zeminin pürüzlü ahşabına takılıp duruyordu. Durdular, bir kapı eşiğinde olduklarını zar zor seçti. Francine, “Burası benim odam” diyerek kapıyı açtı ve içeri girdi. Andrews açılan kapıdan gelen ışığa karşı gözlerini kırıştırarak onu izledi.

Odaya girince kapıyı kapatıp sırtını yasladı, gözleriyle odanın diğer tarafına, üzerinde loş bir ışık yayan, süt beyazı tabanı canlı renkli gül desenleriyle süslenmiş bir lambanın durduğu masaya doğru yürüyen Francine'i izledi. Francine lambanın ışığını artırdı, böylece oda biraz daha aydınlandı; ışık odanın küçüklüğünü, titizlikle düzeltilmiş demir karyolasını ve üzerinde koyu kırmızı kadifeyle kaplı yastıklar olan, ahşap çerçevesine birbirine dolanan çiçek desenleri oyulmuş kıvrımlı kanepeyi ortaya çıkarmıştı. Oda'nın yeni kaplandığı belli olan duvarlarına birkaç çerçevelenmiş orman manzarası gravürü asılmıştı. Parlak renkli çiçeklerle bezeli duvar kâğıtları birkaç yerde kıvrılıp soyulmuş, arkasındaki çıplak ahşabı ortaya çıkarmıştı. Andrews ne beklediğini bilmese de şaşırıp kaldı, odanın tanıdıklığı onu biraz rahatsız etmişti. Bir süre hiç hareket etmedi.

Sırtını ışığa veren Francine gülümsüyordu, Andrews bir kez daha kızın gözleriyle dışlerinden yansıyan ışığın farkına vardı. Francine eliyle kanepeyi işaret etti. Andrews başını sallayıp ilerledi, oturduğunda ayaklarına baktı, yerde yıpranmış, lekeli ve ince bir halı vardı. Francine yatağın yanındaki masadan ona doğru gelip yanına oturdu, yüzü ona dönük olacak şekilde, hafif yan oturmuştu, sırtı dikti ve lambanın ışığında kucağında kavuşturduğu elleriyle neredeyse resmi görünüyordu.

“Burası... odan güzelmış” dedi Andrews.

Hoşnut olduğu belli olan Francine başını salladı. “Kasabada bir tek benim halım var” dedi. “St. Louis'ten getirttim. Cam pencere de alacağım. Toz içeri girip duruyor, odayı temiz tutmak çok zor.”

Andrews başını salladı ve gülümsedi. Parmaklarını dizlerine vurdu. “Buraya... buraya geleli çok oldu mu? Butcher's Crossing'e yani?”

“İki yıl” dedi Francine kayıtsızca. “Ondan önce St. Louis'teydim ama orada çok kız vardı. Sevmemiştim.” Gözleri, kendi söyledikleri umurunda bile değilmiş gibi, Andrews'un üzerindeydi. “Burayı seviyorum. Yazın dinlenebiliyorum, o kadar çok insan da yok.”

Andrews onunla konuştu ama ne söylediğinin pek farkında değildi; çünkü konuşurken, kalbi kıza karşı yoğun bir acıma hissiyle dolmuştu. Onu, mekanik bir dünyanın yabana bakan bu çıplak düzlüğe zorla soktuğu, bulunduğu yer ve zamanın (davranışlarındaki kimi sahteliklerin ele verdiği üzere) zavallı, cahil bir kurbanı gibi görüyordu. Kolundan yakalayıp onunla kabaca konuşan Schneider'ı düşündü ve kızın kendi kendine dayanmayı öğrendiği rezillikleri hayal etmeye çalıştı. İçinde dünyaya karşı bir tiksinti uyandı, boğazında hissedebiliyordu bunu. İçgüdüsel olarak uzanıp elini tuttu.

“Korkunç bir hayat olmalı” dedi birden.

“Korkunç mu?” Francine dalgın dalgın kaşlarını çattı. “Hayır. St. Louis'ten daha iyi. Erkekler daha iyi, o kadar çok kız da yok.”

“Ailen yok mu, yanına gidebileceğin kimse?”

Francine güldü. “Aileyi ne yapayım?” Andrews'un elini sıktı, sonra da biraz kaldırıp avcunu yukarı çevirdi. “Ne kadar yumuşak” dedi. Başparmağının yavaş ve ritmik hareketleriyle küçük daireler çizerek avcunu okşadı. “Buradaki erkeklerin tek sevmediğim yanı bu. Elleri öyle sert ki.”

Andrews titriyordu. Boş eliyle kanepenin kolunu tuttu ve sıkıca kavradı.

Francine alçak sesle, “Seni nasıl çağırıyorlar?” diye sordu. “William diye mi?”

“Will” dedi Andrews.

“Ben William diyeceğim” dedi Francine. “Bence sana daha çok uyuyor.” Ona yavaşça gülümsedi. “Sanırım çok gençsin.”

Andrews elini kızın parmaklarının yumuşak dokunuşundan çekti. “Yirmi üç yaşımdayım.”

Francine kanepede yana doğru kayarak Andrews'a yaklaştı; pürüzsüz, gergin elbisesinin hışırtısı yumuşak bir kumaşın yırtılması gibi duyuldu. Omzunu hafifçe Andrews'un omzuna yasladı, usul usul nefes alıyordu.

“Sinirlenme” dedi. “Genç olmandan memnunum. Genç olmanı istiyorum. Buradaki erkeklerin hepsi yaşlı ve kaba. Mümkün

olduğunca yumuşak kalmanı istiyorum... Miller ve diğerleriyle ne zaman yola çıkıyorsun?"

"Üç dört gün içinde" dedi Andrews. "Ama bir ay içinde döneriz. Sonra da..."

Francine gülümsemeye devam etse de başını iki yana salladı. "Evet, döneceksin ama aynı olmayacaksın. Bu kadar genç olmayacaksın; diğerleri gibi birine dönüşeceksin."

Andrews kafası karışarak ona baktı ve tüm şaşkınlığıyla, "Ben sadece kendime dönüşeceğim!" diye haykırdı.

Francine sözü kesilmemiş gibi devam etti. "Rüzgâr ve güneş yüzünü sertleştirecek, ellerin artık yumuşak olmayacak."

Andrews cevap vermek için ağzını açtı, nedense kızın bu sözleri onu kızdırmıştı. Ama öfkesini dile getirmedi ve lambanın ışığında kıza bakınca öfkesi dindi. Kızın ifadesinde onu yatıştıran ve az önce hissettiği acıma hissinin yanında şefkat de uyandıran sade ve içten bir yan vardı, hüznü derin değil tatlıydı. O anda, kızın, mesleğinin gerektirdiği kişi olabilmesi imkânsız geldi ona. Çektiği elini uzattı ve kızın elini kavradı.

"Sen..." diye başladı ama tereddüt etti ve söze tekrar başladı. "Sen..." Ama devamını getiremedi; ne söylemek istediğini bilmiyordu.

"Ama kısa süreliğine buradasın" dedi Francine, "üç ya da dört gün daha genç ve yumuşak kalacaksın."

"Evet" dedi Andrews.

"Bu birkaç gün burada kalır mısın?" dedi Francine alçak sesle. Parmak uçlarını hafifçe Andrews'un elinin üzerinde gezdirdi. "Benimle sevişir misin?"

Andrews bir şey söylemedi, elinde gezinen parmakların farkındaydı ve bu hisse odaklandı.

"Şu an çalışmıyorum" dedi Francine telaşla. "Aşk için, seni istediğim için."

Andrews reddetmek için değil de çaresizlikten, uyuşmuş bir halde başını iki yana salladı. "Francine, ben..."

"Biliyorum" dedi Francine alçak sesle, yeniden gülümseyerek. "Daha önce bir kadınla birlikte olmadın değil mi?" Andrews cevap vermedi. "Değil mi?"

Andrews yaşça kendinden küçük, ufak tefek ve hırçın bir kız olan bir kuzeniyle birkaç yıl önce yaşadığı sonuçsuz deneyimleri ha-

tırladı; acelesini, utancını ve sonunda yaşadığı can sıkıntısını hatırladı; kızın annesiyle babası evlerini ziyaret ettikten sonra babasının ona bakmayan yüzünü ve muğlak sözlerini hatırladı. “Hayır” dedi.

“Sorun değil” dedi Francine. “Ben sana öğretilim. Gel.” Ayağa kalktı ve ellerini ona uzattı. Andrews ellerini kavrayıp karşısında ayağa kalktı. Francine yaklaştı, neredeyse dokunacaktı ona, Andrews kızın yumuşak karnının bedenine değdiğini hissetti, kasları gerildi ve hafifçe irkilerek geri çekildi.

“Sorun yok” dedi Francine, Andrews kızın sıcak nefesini kulağında hissediyordu. “Hiçbir şey düşünme.” Francine alçak sesle güldü. “İyi misin?”

“Evet” dedi Andrews titrek bir sesle.

Francine biraz geri çekilip onun yüzüne baktı; kızın dudakları kalınlaşmış, gözleri koyulaşmış gibi geldi Andrews’a. Francine bedenini ona yasladı. “Seni ilk gördüğüm andan beri istiyorum” dedi. “Sen daha bana dokunmadan, hatta konuşmadan.” Uzaklaştı, koyu gözleri hâlâ Andrews’un üzerindeydi; kollarını ensesine götürüp elbisesini çözmeye başladı. Andrews uyuşmuş bir halde onu izliyordu, ne yapacağını bilmediği kollarını iki yanına sarkıtmıştı. Francine birdenbire vücudunu şöyle bir salladı ve elbise gri bir yığın halinde ayaklarının dibine düştü. Çırlçıplaktı, bedeni lambanın ışığında parılıyordu. Ayaklarını saran elbiseden incelikle sıyrıldı, vücudu bu hareketiyle titredi, Andrews’a doğru yürürken iri memeleri yavaşça sallandı.

“Şimdi” dedi ve dudaklarını Andrews’a uzattı. Andrews kuru dudaklarıyla onu öptü, ıslaklığının tadını aldı; Francine dudakları dudaklarındayken fısıldadı, elleriyle Andrews’un gömleğinin düğmelerini açmaya çalışıyordu, Andrews kızın ellerinin gömleğinin içine girdiğini, göğsündeki gergin kasların üzerinde gezindiğini hissetti. “Şimdi” dedi Francine tekrar; sarhoş gibi çıkan sesi Andrews’un zihninde yankılanır gibi oldu.

Andrews, kızın kadife gibi kendiliğinden üzerine yapışan yumuşak, tombul vücuduna bakmak için biraz geri çekildi; kızın yüzünde uykudaymış gibi bir huzur vardı; Andrews onun güzel olduğunu düşündü. Ama birdenbire aklına Schneider’in barda söylediği sözler geldi –St. Louis’ten beri ondan daha güzel fahişe görmediğini söylemişti– ve kızın yüzü değişti ama Andrews ne açıdan değiştiğini anlayamadı. Başkalarının da bu yüzü şimdi kendisinin gördüğü

gibi görmüş, onu ıslak dudaklarından öpmüş, kendisinin duyduğu sesi duymuş, yüzünde duyumsadığı nefesi hissetmiş olduğu bilgisi üzerine hücum etti. O adamlar ödemelerini çabucak yapmış ve gitmişti, sonra başkaları gelmişti, sonra başkaları. Birden yersiz bir düşünceye kapıldı, akın akın odaya girip çıkan yüzlerce adamın görüntüsü geldi gözünün önüne. Döndü, ondan uzaklaştı; aniden içten içe ölmüş gibiydi.

“Ne oldu?” dedi Francine uykulu bir sesle. “Geri gel.”

Andrews boğuk bir sesle, “Hayır!” dedi ve kendini odanın diğer ucuna attı, kilimin köşesine takılıp sendeledi. “Tanrım!.. Hayır. Ben... özür dilerim.” Başını kaldırdı. Francine afallamış bir halde odanın ortasında duruyordu, kollarını ona bir şey anlatmak ister gibi iki yana açmıştı, gözlerinde hayret dolu bir ifade vardı. Andrews ona bir şey açıklar gibi, “Yapamam” dedi. “Yapamam.”

Kıza bir kez daha baktı; Francine kıpırdamadı, yüzünde hâlâ o şaşkın ifade vardı. Andrews kapıyı açtı, kapı kolunu elinden savurur gibi bıraktı; karanlık koridora dalıp sendeleyerek ilerledi, sahanlığa açılan kapıyı açtı ve havasızlıktan ölüyormuş gibi derin derin nefesler alarak bir süre orada durdu. Bacakları biraz olsun güç kazandığında pürüzlü tırabzanlara tutunarak merdivenlerden indi.

Bir süre kaldırımda durup sokağı baştan aşağı inceledi. Karanlıkta Butcher’s Crossing’i iyi göremiyordu. Sokağın karşısındaki otele baktı, kapıdan loş bir ışık sızıyordu. Tozlu sokağın karşısına geçti. Francine’i ya da Jackson’ın Bari’nin üstündeki odada olanları düşünmedi. Miller ve diğerleri hazır olana dek bu yerde geçirmesi gereken üç dört günü düşündü. O günleri nasıl geçirebileceğini, bir kenara atıp unutabileceği buruşturulmuş bir zaman dilimine nasıl dönüştürebileceğini düşündü.

İKİNCİ BÖLÜM

Ağustosun yirmi beşinci gününde, şafağın erken vakitlerinde dört adam kiralık ahırın arkasında, altı haftalık erzak yüklü arabanın beklediği yerde buluştu. Keçeleşen saçlarını kaşıyan ve alçak sesle makine gibi küfreden uykulu bir seyis öküzleri arabaya bağladı; öküzler burunlarından soluyor, yerdeki fenerden yayılan zayıf ışıktaki huzursuzca kıpırdanıyordu. Görevini tamamlayan seyis homurdandı, dört adama sırtını dönüp arkasında dikkatsizce taşıdığı fenerle, paytak adımlarla kiralık ahıra doğru yürüdü ve ahırın dışına, yere serilmiş pis battaniye yığınının üstüne bıraktı kendini. Yan yatarak lambanın karpuzunu kaldırdı ve aleve üfledi. Karanlıkta, adamlardan üçü atlarına bindiler, dördüncüsüyse arabaya tırmandı. Birkaç saniye boyunca ne konuştular ne de hareket ettiler. Sessizliğin ve karanlığın içinde, seyisin düzenli ve gürültülü soluk alıp verişini duyuluyor, öküzler hareket ettikçe boyunduruklarından ahşaba değen derinin hafif gıcırtiları geliyordu.

Arabadaki Charley Hoge boğazını temizledi ve “Hazır mısınız?” dedi.

Miller derin bir iç çekerek, boğuk ve alçak bir sesle, “Hazırız” diye cevap verdi.

Charley Hoge kırbacını öküzlere doğru savurdu; önce örgülü derinin ani şaklaması, ardından adamın tiz ve yüksek sesi yardı sessizliği: “Deh!”

Öküzler arabanın ağırlığı karşısında zorlanıyor, toynakları boş yere toprağı eşeliyor, ahşap dingillere bağlı tekerlekler gıcırıyordu; bir an için gürültüler birbirine karıştı – damarlarından kopacakmış gibi gerilen ahşap, tiz cayırtılar çıkararak çekilen, yalapşap birleştirilmiş ham deriyle tabaklanmış deri ve tıngırdayan metal; derken, tekerleklerin dönmesi ve arabanın öküzlerin ardından yavaş yavaş ilerlemeye başlamasıyla, bu karmaşa yerini hafif bir gürültüye bıraktı.

Arabanın önünde ilerleyen üç adam kiralık ahırın etrafından dolaşarak Butcher's Crossing'in geniş toprak yoluna çıktı. En önde at süren, eyerde kambur oturan Miller'dı, Schneider ve Andrews geniş tabanlı bir üçgen oluşturacak şekilde onun arkasından geliyordu. Hâlâ kimse konuşmuyordu. Miller ileriye, yavaş yavaş dağılmaya başlayan karanlığa bakıyordu; Schneider'ın başı, atın üstünde uyuyakalmış gibi eğikti; Andrews ise iki yanına, ayrılmak üzere olduğu küçük kasabaya bakıyordu. Sabah karanlığında kasaba bulanık, hayalet gibi görünüyordu; binaların cepheleri, topraktan yükselen devasa boyutlardaki aşınmış taşları andıran gri şekillerden ibaretti, yeraltı sığınaklarıysa, açık çukurların etrafına gelişigüzel serpiştirilmiş moloz yığınları gibi görünüyordu. Kafile Jackson'ın Bari'nin önünden geçti, kısa süre sonra da kasabayı ardında bıraktı. Kasabanın ötesindeki düzlüklerde hava daha karanlık görünmeye başlamıştı; adamların kulakları atların toynak seslerine alışmış, toz toprağın zayıf ama bunaltıcı kokusu burun deliklerine dolmuştu, çok yavaş ilerledikleri için de bir türlü gitmiyordu.

Kasabayı ardında bırakan kafile, solda McDonald'ın küçük kulübesinin ve çitle çevrili tuzlu su havuzlarının önünden geçti; Miller başını çevirip anlaşılmayan bir şeyler homurdandı ve kıkırdadı. Kavaklardan oluşan ağaçlığı biraz geçince, yükselmeye başlayan yolun derenin kıyılarının üzerinden geçtiği yerde, at üstündeki üç adam durakladı, arkalarındaki araba da gıcırdayarak durdu. Gözlerini karanlığa karşı iyice açarak dönüp arkalarına baktılar. Butcher's Crossing'in hayal meyal seçilen şekline bakarken, havada öylece asılı duran kaynağı belirsiz, loş, sarı bir ışık parladı, bir yerlerde bir at kişneyip homurdandı. Hep beraber bir kez daha dönüp nehre giden yoldan inmeye koyuldular.

Geçtikleri yerde nehir sığıdı; geçit oluşturmak için cıvık çamurların içine yatırılmış düz kayaların etrafından süzülen su, karanlığın daha da yoğunlaştırdığı bir sesle çağlıyordu; dolunaya yaklaşan ayın loş ışığı ara sıra akan suya yansıyor, akıntının üzerinde nehrin olduğundan daha geniş ve daha derin görünmesine neden olan daimi bir ışıltı oluşturunuyordu. Su atların toynaklarını nadiren aşıyor, araba tekerleklerinin dönen kasnakları üzerinden gelişigüzel akıyordu.

Akıntıyı aştıktan kısa bir süre sonra, Miller atını bir kez daha durdurdu. Diğer adamlar loş ışıktaki, Miller'ın eyerinde doğrulup

batıya, dağılan karanlığa doğru uzandığını görebiliyordu. Kolunu ağır bir şeyi kaldırır gibi kaldırarak o tarafı gösterdi.

“Buradan geçerek kestirmeden gideceğiz” dedi, “ve öğle vakti Smoky Hill⁶ yoluna varmış olacağız.”

Doğuda ilk pembe ışık şeritleri belirmeye başlamıştı. Grup yoldan çıkıp düzlükten ilerlemeye koyuldu; birkaç dakika içinde dar yol gözden tamamen kaybolmuştu. Will Andrews eyerinde dönüp arkasına baktı; yoldan tam olarak nerede ayrıldıklarını kestiremiyordu, batıya yolculuklarında onları yönlendirecek herhangi bir işaret de göremiyordu. Arabanın tekerlekleri sarımsı yeşil sık otların arasında sarsılmadan, rahatça ilerliyordu; arabanın ardında bıraktığı birbirine paralel, daracık çizgiler çabucak görünmez oluyordu.

Güneş arkalarından yükseldi ve artan ısı onları itiyormuş gibi daha hızlı ilerlemeye başladılar. Hava berraktı, gökte bulut yoktu; güneş sırtlarına vuruyor, kaba giysileri içinde terlemelerine neden oluyordu.

Grup bir ara çatısı samandan küçük bir kulübenin yanından geçti. Kulübe düz ovaya kurulmuştu; arkasında kalan arazinin küçük bir bölümünün bir zamanlar temizlendiği belliydi ama her yanı saran sarımsı yeşil otlarla kaplanmaya başlamıştı tekrar. Ön taraftaki girişin yakınında kırık bir tekerlek, onun yanındaysa çürümeye yüz tutmuş, ağır, ahşap bir saban vardı. Kenarından bir parça yıpranmış çadır bezi sarkan geniş kapının ardındaki ters dönmüş masayı, toz ve molozla kaplı zemini görebiliyorlardı. Miller dönüp Andrews’a seslendi.

“Pes etmişler.” Sesinde hoşnutluğa benzer bir tını vardı. “Çok insan denedi ama çoğu başaramadı. Biraz zorlaşınca vazgeçerler.”

Andrews başıyla onayladı ama bir şey söylemedi. Önünden geçerken başını kulübeye doğru çevirdi, arkalarından gelen araba görüşünü kesene dek de onu izledi.

Öğle olduğunda atların derileri terden parlıyordu, gemlerin içindeki kafalarını salladıkça, ağızlarını çevreleyen beyaz köpük benekleri havaya saçılıyordu. Sıcak hava Andrews’un bedeninde titreşiyor, nabızı her attığında başı acıyla zonkluyordu; uyluklarındaki etler eyerine sürtünmekten incinmişti bile, sert derinin üzerindeki kalçalarıysa uyuşmuştu. Bir seferde birkaç saatten fazla

6 Dumanlı Tepe anlamına gelir. (ç. n.)

at sürmemişti hiç; gün sonunda duyacağı acıyı düşününce yüzünü ekşitti.

Düşünceleri Schneider'ın sesiyle bölündü: "Bu saate kadar nehre varmış olmamız gerekirdi. Ama henüz izini bile göremedim."

Belirli birine hitap etmemişti ama Miller ona dönüp kısaca cevap verdi. "Az kaldı. Hayvanlar oraya kadar dayanır."

Miller konuşmayı bitirir bitirmez, arkalarındaki arabada, eyerlerinde oturan adamlardan daha yükseğe tünemiş olan Charley Hoge tiz sesiyle onlara seslendi: "Önünüze bakın! Ağaçlar buradan görünüyor."

Andrews gün ortasının parlaklığına karşı gözlerini kısarak baktı. Kısa bir süre içinde, sarı araziye boydan boya kesen ince, kara çizgiyi seçmeyi başardı.

Miller, Schneider'a döndü. "Varmamız on dakikadan fazla sürmez" dedi ve hafifçe gülümsedi. "Dayanabilir misin?"

Schneider omuz silkti. "Acelem yok. Orayı sandığın kadar kolay bulur muyuz diye merak ediyordum sadece."

Miller bir eliyle atının sağrısına hafifçe vurdu ve at biraz daha hızlanarak ilerlemeye koyuldu. Andrews arkasından Charley Hoge'un kamçısının keskin şaklamasını ve öküzlere verdiği sözsüz talimatı duydu. Döndü. Öküzler hayallerinden yeni uyanmış gibi, daha hızlı yürümeye başladılar. Onlara doğru hafif bir rüzgâr esti ve yumuşacık esintisi otları dalgalandırdı. Atların kulakları ileriye doğru dikildi; Andrews ilerleyen atının aniden gerginleştiğini ve daha da hareketlendiğini hissetti.

Miller dizginlere asılarak Andrews'a seslendi. "Atını sıkı tut. Suyun kokusunu alıyorlar. Dikkatli olmazsan seni de alıp kaçır."

Andrews dizginleri sıkıca tuttu ve ilerleyen atın hareketine karşı sertçe çekti; atın kafası geriye doğru yattı, kara gözleri kocaman açılmıştı, gür kara yelesiyse uçuşuyordu. Charley Hoge öküzleri yavaşlatmak için fren yapınca, gerilen derinin tiz gıcırtısını ve zaptedildikleri için ısırap çekiyormuşçasına böğüren öküzleri duydu.

Smoky Hill'e vardıklarında hayvanlar sessizleşmişti ama daha gergin ve daha sabırsızdılar. Andrews'un elleri dizginlere asılmaktan ağrıyordu. Eyerinden indi ve ayakları yere değer değmez, atı uzağa sıçrayarak nehir boyunca uzanan bodur çalılıkların arasına daldı.

Bacakları güçsüz düşmüştü. Birkaç adım ilerleyip titrek hareketlerle bir kara meşenin gölgesine oturdu, dallar sırtına sürtünüyordu

ama hareket edecek iradesi kalmamıştı. Boş bakışlarla, at arabasını frenleyen ve ilk öküz takımını ağır araba falakasından ayıran Charley Hoge'u izledi. Tek eli kuvvetle boyunduruğu çekerken, bedeni öküzlerin arasına doğru eğilen Charley Hoge, hayvanların onu nehre doğru çekmelerine izin verdi. Kısa bir süre sonra dönüp bir çift öküzü daha suya götürdü, geride kalan öküzler gür ve boş bir böğürtü tutturmıştu. Miller kendini Andrews'un yanına, yere bıraktı; Schneider da karşılarna oturup sırtını başka bir ağaca dayadı ve kayıtsızca etrafına bakındı.

"Charley onları birbirlerine bağlı olarak, ikişerli götürmek zorunda" dedi Miller. "Hep birlikte gitmelerine izin verirse birbirlerini çiğneyebilirler. Bufalolardan daha akıllı sayılmazlar."

Son öküzler de arabadan çözüldüğünde atlar sallana sallana nehirden dönmeye başlamıştı. Adamlar atların ağzındaki gemleri çıkardı ve otlanmalarına izin verdi. Charley arabadan biraz kuru meyve ve peksimet getirdi ve adamlar da bunları kemirmeye koyuldu.

"Biraz da dinlenelim bari" dedi Miller. "Hayvanların otlanması lazım, biz de birkaç saat dinlenebiliriz."

Küçük kara sinekler nemli yüzlerinin etrafında vızıldyordu, elleri sinekleri kovalamakla meşguldü; sık çalılıkların gizlediği nehrin ağır şırıltısı kulaklarına kadar geliyordu. Schneider sırtüstü uzanıp kir içindeki kırmızı bir mendille yüzünü örttü ve çıplak ellerini koltukaltlarına soktu; çok geçmeden uyuyakaldı, kırmızı mendilin ortası soluk alıp verişiyile hafifçe inip kalkıyordu. Charley Hoge nehrin çimenle kaplı kıyısında dolaşarak otlanan hayvanlara doğru yürüdü.

Andrews yanında dimdik oturan Miller'a, "Bu sabah ne kadar yol aldık?" diye sordu.

Miller, "Neredeyse on iki kilometre" diye cevap verdi. "Takım işe alışınca daha da fazla yol alırsınız. Gerektiği gibi birlikte hareket etmiyorlar." Bir sessizlik oldu. Miller devam etti: "Bir buçuk kilometre kadar ileride Smoky Hill yoluna çıkacağız; Colorado bölgesine kadar nehrin oldukça yakınından geçiyor. Kolay bir yol; bir haftadan kısa sürer."

"Peki ya Colorado'ya vardığımızda?" diye sordu Andrews.

Miller kısaca sırtıttı, sonra da başını iki yana salladı. "Orada yol yok. Araziden gideceğiz."

Andrews başıyla onayladı. Vücudundaki güçsüzlük yerini bitkinliğe bırakmıştı. Uzunlarını esnetti ve karın üstü uzanarak çenesini birleştirdiği ellerine yasladı. Ağaçların altındaki kısmı yemyeşil kalan ve nehirden gelen sızıntıyla nemlenen kısa çimlerin burun deliklerini gıdıklıyordu; ıslak toprağın kokusunu ve çimenlerin hem tatlı hem de keskin tazeliğini duyabiliyordu. Uyumadı ama gözleri kapandı ve soluk alıp verışı daha düzenli, daha derin bir hal aldı. Geldikleri kısa mesafeyi düşündü ve gittikçe hassaslaşan kaslarını gerdi. Bu daha yolculuğun başıydı; bu sabah gördükleri –tekdüzelik, boşluk, el değmemiş sarı çim denizi– yabana dair bir ipucuydu sadece. Yoldan çıkıp Colorado topraklarına girdiklerinde onu başka bir yabancılık bekliyordu. Daha önce Boston’daki evinde kitaplarda ve dergilerde gördüğü çarpıcı gravürleri yarı kapalı gözleriyle yeniden görür gibi oldu ama o siyah, incecik çizgiler, gözlerinin önündeki gerçek çimenlerin üzerinde titreşerek renklendi, sonra da solup gitti. Çok eskiden, şimdi peşine düştüğü toprakların tasvirlerini ilk gördüğünde duyduğu acayip hisleri yeniden yaşayamadı. Nehrin yanında bekleyen üç adamın sessizliği, Charley Hoge öğleden sonra devam edecekleri yolculuk için öküzleri tekrar boyunduruğa geçirmeye koyulana kadar bozulmadı.

Üzerinde ilerledikleri yol, araba tekerlekleri ve toynakların aşındırdığı daracık bir toprak şeridinden ibaretti. Tekerleklerin açtığı derin oyuklar arabayı ara sıra zeminin yoldan daha düzgün olduğu yüksek çimenlerin arasına girmeye zorluyordu. Andrews Miller’a neden yoldan ayrılmadıklarını sordu; Miller da gün boyunca toynaklarını ve topuklarını kırbaçlayan sivri otların öküzlerin ayaklarını acıtabileceğini söyledi. Yavaş yürürken bile toynaklarını daha yükseğe kaldıran atlar için daha az tehlike vardı.

Yolda bir ara, rotalarıyla kesişen geniş, çıplak bir toprak şeridiyle karşılaştılar. Şerit boyunca toprak ezilmişti ama yüzeyi tuhaf bir şekilde düzenli aralıklarla girintilerle doluydu. Nehirden başlayarak göz alabildiğine uzanıyor ve giderek çayırdaki otlara karışıyordu; adamların diğer yanındaysa nehre doğru devam ediyor, nehrin bu noktada çalılıklardan ve ağaçlardan yoksun kıyısına varana kadar gitgide genişliyordu.

“Bufalolar” dedi Miller. “Burası su içtikleri yer. Düz bir sıra halinde buradan geçiyorlar”, ovayı gösterdi, “ve nehre gelince da-

ğılıyorlar. Nedeni yok. Böyle sıralanan bin tane bufalo gördüm, art arda dizilip su içmeyi bekliyorlardı.”

O gün yolda bufalolara dair başka bir iz görmediler ama Miller bufalo bölgesine yaklaştıklarını belirtti. Güneş batıdaki göğü ağartarak ilerleyişlerini ısıya boğdu. Atlar başlarını eğip düzlükte sendeleyerek ilerliyordu, parlak tüyleri terden ıslı ıslıldı; öküzler arabanın önünde ağır ağır yürüyordu, soluk alıp verişleri ağırlaşmış, zorlaşmıştı. Andrews yüzünü güneşten korumak için şapkasını indirip başını eğdi, böylece atının kara ve kıvrımlı yelesinden, koyu kahverengi eyer kaşından ve sarsıla sarsıla aştığı sarı topraklardan başka bir şey göremez oldu. Terden sıırılsıklamdı, uylukları ve kalçaları eyere sürtünmekten yara olmuştu. Bu hareket ona herhangi bir rahatlama sağlamaz oluncaya dek olduğu yerde kıpırdanıp durdu, derken atını arabanın arkasına bağlayıp Charley Hoge’un yanındaki yaylı sıraya oturdu. Ama sıranın sert ahşabı canını eyerden de çok acıtıyor, öküzlerin toynaklarının kaldırdığı tozsa nefesini kesiyor, gözlerini yakıyordu; ayrıca ağır ağır sallanan arabanın daracık oturağında dik oturabilmek için kendini kasmaı gerekiyordu. Çok geçmeden, onunla hiç konuşmayan Charley Hoge’a birkaç laf edip arabadan indi ve eyerinde kıpırdayıp durarak ilerlemeye devam etti. O öğleden sonranın geri kalanı boyunca, uyuşmaya yaklaşan ama ona bir türlü ulaşamayan bir tür acıyla yol aldı.

Güneş ufuk çizgisinin geniş kavisinin ardına inerek göğü ve yeri kıızıla boyadığında, hayvanlar başlarını kaldırarak daha hızlı ilerlemeye başladılar. Gün boyunca ekibin başında yol alan Miller dönüp Charley Hoge’a seslendi:

“Vur kamçıyı! Hava serinledi artık, dayanırlar. Kamp kurmadan on kilometre daha gitmemiz lazım.”

Charley Hoge’un kamçısı sabahın erken saatlerinden bu yana ilk kez, arabanın gıcirtısını ve öküzlerin toynak seslerini bastırarak şakladı. Adamlar atlarını dürtükledi ve atlar ara sıra sarsıntılı bir koşuya dönüşen hızlı adımlarla yol almaya başladı.

Güneş battıktan sonra birden karanlık çöktü ama ekip ilerlemeye devam etti. Arkalarında ince bir ay yükseldi; Andrews’a hareketleri onları hiçbir yere götürmüyor, onlar ilerledikleri yanılsamasına kapılırken altlarında hareket eden küçük, loş bir yaylada acı içinde çalkalanıyorlarmış gibi geliyordu. Ortalık tamamen kararmak üze-

reyken, eyer kaşını kavrayıp titrek ayaklarını üzengilere bastırarak olduğu yerde yükseldi.

İki saat kadar sonra, sürdüğü hayvanın bir parçasıymış gibi görünen bulanık bir şekle dönüşmüş olan Miller durdu ve karanlıkta net ve gür çıkan bir sesle bağırdı:

“Arabayı şu söğüt kümesinin oraya çek Charley. Burada kamp kuruyoruz.”

Andrews hareket halindeki atının dizginlerini sıkıca tutarak temkinle Miller’a yaklaştı. Nehrin kıyısında, havadaki karanlıktan bile daha karanlık görünen sık çalılıklar çıktı karşısına. Atından inmek için bir ayağını üzengiden kurtarmaya çalıştı ama bacağı öyle kasılmış, öyle uyuşmuştu ki beceremedi. Nihayet eğilip üzeniği kayışından tuttu ve çözüldüğünü hissedene dek çektişirdi. Derken ağırlığını bir yana vererek kendini attan aşağı bıraktı; yerdeyken birkaç saniye için sıkıca eyerine tutundu.

“Zor bir gündü, ha?” Ses alçaktı ama yakından geliyordu. Döndü, Miller’ın geniş beyaz yüzü karanlıkta asılı duruyordu.

Andrews yutkundu ve konuşabileceğinden emin olmadığından, başını salladı.

“Alışmak biraz zaman alır” dedi Miller. “At üstünde iki günden sonra alışsın ama.” Andrews’un eyerinin arkasına bağlı duran uyku tulumunu çözdü ve atın sağrısına sağlam bir şaplak indirdi. “Yatakları söğütlerin diğer yanındaki küçük dere çukuruna sereceğiz. Gelebilecek misin?”

Andrews başıyla onayladı ve uyku tulumunu elinden aldı. “Teşekkürler” dedi. “İyiyim.” Karanlık söğüt kümesinin ötesini göremediği halde, Miller’ın gösterdiği yöne doğru sarsak sarsak yürüdü. Çevresinde hareket eden sönük şekiller vardı, Charley Hoge’un öküzleri çoktan çözüldüğünü ve hayvanların gürültüyle nehre doğru ilerlemekte olduğunu fark etti. Toprağa daldırılan ve taşla çarpan bir küreğin sesini duydu ve küreğin metal kısmından yansıyan ay ışığını gördü. Biraz daha yaklaştı; Charley Hoge küçük bir çukur kazıyordu. Sağlam eliyle küreğin sapını tutuyor, bir ayağıyla da toprağa sokuyordu; derken eğilip sapı diğer kolunun iç kısmına yerleştiriyor ve küreği kaldırarak içindeki toprağı kazdığı çukurun yanına döküyordu. Andrews uyku tulumunu yere bırakıp üstüne oturdu, kollarını bacaklarının arasına soktu, parmakları toprağın üzerinde gevşekçe kıvrıldı.

Charley Hoge biraz sonra kazmayı bıraktı ve karanlığa doğru yürüdü, ardından irili ufaklı dallardan oluşan bir demetle geri döndü. Hepsini çukura bıraktı ve bir kibrit çaktı, alevi karanlıkta dalgalandı, kibriti küçük dalların arasına soktu. Çok geçmeden alevleri karanlığa doğru yükselen canlı bir ateş yandı. Andrews Schneider'ın karşısında, ateşin diğer yanında oturduğunu o âna kadar fark etmemişti. Schneider ona bakıp alaylı alaylı sırttı, suratı alevlerin ışığında titreyordu; derken uyku tulumuna uzandı ve şapkasıyla yüzünü örttü.

Andrews sonraki bir iki saat boyunca yorgunluktan etrafında olanların ancak hayal meyal farkına varabildi. Charley Hoge ateşi beslerken görüş açısına girip çıkıyordu; Miller yanına gelip uyku tulumunu açtı ve üzerine uzandı, bakışları ateşe dönüktü; Andrews uykuya daldı. Demlenen kahvenin hoş kokusuyla sıçrayarak uyan-
dı ve ani bir şaşkınlıkla etrafına bakındı; bir an için tek görebildiği, yüzüne ve kollarına kuvvetli bir sıcaklık veren, akkor halindeki kömür parçalarıydı. Derken Schneider ve Miller'ın çukurun yanında duran iriyarı şekillerini fark etti, acıyla doğrularak uyku tulumundan kalktı ve onlara katıldı. Adamlar sessizlik içinde kahvelerini içiyor, Charley Hoge'un hazırladığı sıcak fasulyeleri ve domuz etini yiyordu. Andrews iştahla, kocaman lokmalarla yediğini fark etti, oysa acıktığının farkına bile varmamıştı. Kocaman kazandaki bütün yemeği silip süpürdüler ve peksimet kırıntılarını teneke tabaklarında kalan suya batırdılar. Charley Hoge kap kacağı nehre taşıırken, kararan cezvedeki telveyi bile kupalarına boşaltıp sıcak kahvelerini yavaş yavaş yudumlayarak uyku tulumlarında oturdular.

Andrews ayakkabılarını çıkarmadan uyku tulumunu üzerine çekti ve yere uzandı. Sivrisinekler yüzünün etrafında vızıldayıp duruyordu ama onları kovalamadı. Uykuya dalmadan hemen önce, uzaktan gelen toynak seslerini ve süratle dönen tekerleklerin hafif gıcırtısını duydu, uzaktaki bir adamın bağırarak söylediği anlaşılmayan sözler diğer tüm sesleri bastırdı. Andrews dirseğinin üzerinde doğruldu.

Karanlıkta, çok yakınında bir yerden Miller'ın sesini duydu. "Bufalo avcıları. Muhtemelen McDonald'ın ekiplerinden biridir." Sesinde kibirli bir tını vardı. "Çok hızlı ilerliyorlar, fazla post bulamazlar."

Sesler uzaklaşarak duyulmaz oldu. Andrews dirseğine yaslanarak öylece durmaya devam etti, gözlerini kısmış, seslerin geldiği yöne doğru bakıyordu. Derken kolu yoruldu ve neredeyse uzanır uzanmaz uykuya daldı.

2

Onlar durmadan batıya doğru ilerlerken ayaklarının altındaki engin ova dalgalanıyordu. Hayvanlarını bu çetin yolculuk sırasında bile semirten besleyici çimenler gün boyunca renk değiştiriyordu; sabahları, güneşin ilk saatlerinin pembeye çalan ışınlarıyla neredeyse gri görünüyor; sabahın ilerleyen saatlerinde güneşin sarı ışığıyla capcanlı bir yeşile dönüşüyor; öğle vakti geldiğinde mavimsi bir tona bürünüyor; öğleden sonra, günün en güneşli saatlerinde, uzaktan bakıldığında çimenler bireysel özelliklerini yitiriyor, yeşilin arasında belirgin sarı tonları beliriyor, hafif bir rüzgâr estiğinde çimenlerin arasından bir an görünüp bir an kaybolan yaşayan renkler geçer gibi oluyordu. Akşam olup da güneş battıktan sonra, çimenler göğün tüm ışıklarını bir daha geri vermemek üzere soğurur gibi, morumsu bir renkle bezeniyordu.

İlk günkü yolculuktan sonra arazi düzlüğünü bir nebze yitirerek hafifçe dalgalanmaya başladı; engin bir denizin donmuş yüzeyinde oradan oraya savrulan buz parçacıkları gibi, sık vadilerden yumuşak tepelere çıkarak ilerler oldular.

Bu denizin yüzeyinde, aheste gidilen vadilerle tepeliklerin arasında, Will Andrews ilerleyişlerinin bilincine gittikçe daha az vardığını fark etti. Yolculuğun ilk birkaç günü boyunca, hareket etmenin saf acısı onu öylesine perişan etmişti ki, atının attığı her adım hem sinirlerine hem de zihnine bir kesik atıyormuş gibi hissetmişti. Ama acı ilk günlerden sonra körelmiş ve yerini bir tür hissizlik almıştı; eyerin üstündeki kalçalarını hiç hissetmiyordu, atının iki yanından sarkan bacaklarıysa öyle kaskatı ve uyuşmuş bir haldeydi ki, tahtadan yapılmış olabilirlerdi. İlerlediklerine dair farkındalığını da işte bu uyuşmuşluk sırasında yitirdi. Altındaki at onu vadiden tepeye taşıyordu ama ona at değil de toprak hareket ediyormuş gibi geliyordu, sanki kocaman bir çarktı da döndükçe yeni bir kısmı açığa çıkıyordu.

Hissizlik günden güne her yanını sardı; öyle ki hissizliğini ta kendisine dönüşmüş gibi oldu. Toprak gibi, kimliksiz ve şekilsiz hissetmeye başladı; bazen diğer adamlardan biri ona bakıyor ve bakışları sanki o yokmuş gibi içinden geçiyordu; görünür olduğuna ikna olabilmek için başını sertçe iki yana sallamaya, kolunu ya da bacağını oynatmaya ihtiyaç duyuyordu.

Bu hissizlik, boş ovalarda onunla at süren diğerlerine dair algısına da bulaştı. Bazen yorgunluktan onlara tanımadan bakıyor, kabataslak insan şekillerinden ötesini göremiyordu. Böyle zamanlarda onları ancak aldıkları konumdan tanıyabiliyordu. Yolculuğun başındaki gibi, Miller önden gidiyor, Andrews ve Schneider ise bir üçgenin tabanını oluşturacak şekilde onu izliyordu. Sıklıkla, grup bir vadiden çıkıp bir tepenin eteklerine yaklaşırken, artık ufukta silüetini seçemediği Miller kendini üzerinde at sürdüğü arazinin rengine ve hatlarına uyduran bir şekil gibi toprakla birleşmiş görünüyordu. İlk günkü yolculuktan sonra Miller, yanında at süren adamların pek farkında değilmiş gibi çok az konuşur olmuştu. Bir hayvan gibi toprağı kokluyor, diğerlerinin algılamadığı kokular ya da sesler karşısında başını bir o yana bir bu yana çeviriyor, bazen de bir türlü gelmeyen bir işareti beklermişçesine başını havaya kaldırıp uzun süre kıpırdamadan duruyordu.

Andrews'un yanında, ama on metre ya da belki daha uzağında, Schneider at sürüyordu. Eyerine çökerek geniş şapkasını gözlerine kadar indiriyor, fırça gibi saçları şapkasının altında kurumuş bir demet saman gibi hisirdiyordu. Bazen gözleri kapanıyor, eyerin üstünde uyuklayarak sallanıyordu; uyanık olduğu bazı zamanlardaysa asık bir suratla atının kulaklarının arasındaki bir noktaya bakıyordu. Ara sıra göğüs cebinde sakladığı kare şeklindeki simsiyah tütünden bir parça alıp çiğniyor, canını sıkın bir şeye tükürür gibi tiksintiyle yere tükürüyordu. Diğerlerine nadiren bakıyor, gerekli olmadıkça konuşmuyordu.

At üstündeki adamların ardındaki Charley Hoge, arabanın açılır kapanır sırasında herkesten yüksekte ilerliyordu. Atlarla öküzlerin kaldırdığı ve kendisinin de içinden geçtiği tozla kaplı olan Charley Hoge başını dik tutuyor, önündeki öküzlerden de adamlardan da yukarıda bir yere bakıyordu. Bazen ince, alaycı ve neşeli bir sesle onlara sesleniyor, bazen de kendi kendine ahenksiz bir ezgi mırıldanıyor, sağ kolunun kesik ucuyla ritim tutuyordu; bazense o cansız sesiyle diğer üç adamın kulaklarını tırmalayan titrek bir ilahi tutturuyordu; böyle zamanlarda diğerleri dönüp Charley Hoge'un onlardan bihaber,

çarpık yüzüne, açık ağzına ve hiçbirini görmeyen kısık gözlerine bakıyordu. Geceleri, adamlar karınlarını doyurduktan, hayvanlar da sakinleştikten sonra, Charley Hoge yıpranmış, kir içindeki Kitabı Mukaddes'ini açar, kamp ateşinin sönmeye yüz tutmuş ışığında kendi kendine okurdu.

Butcher's Crossing'den ayrılmalarının dördüncü gününde, Andrews bufaloların izini ikinci kez gördü.

Görmesini sağlayan Miller oldu. Grup Kansas ovaları boyunca uzanan o bitmez tükenmez vadilerin birinden çıkmıştı; küçük tepenin üstündeki Miller atını durdurup diğerlerine el etti. Andrews atını ona doğru sürdü.

Miller, "Şuraya bak" diyerek kolunu kaldırdı.

Andrews Miller'ın gösterdiği tarafa baktı. Başta sadece önceden de görebildiği dalgalı toprakları gördü ama sonra, sabahın geç ışıklarıyla ışıldayan, uzaktaki beyaz bir lekeye ilişti gözü. Baktığı mesafeden lekenin bir şekli yok gibiydi, hatta onu çevreleyen mavi-yeşil otların arasından zar zor görünecek somutluktaydı sanki. Andrews Miller'a döndü. "Nedir bu?" diye sordu.

Miller sırtıttı. "Oraya gidip daha yakından bakalım."

Oraya doğru giderken atlarının rahat bir koşu tutturmasına izin verdiler; Schneider daha yavaş bir tempoyla arkalarından geliyordu, Charley Hoge'sa onları izleyebilmek için öküzleri biraz çevirmişti ve oldukça geriden geliyordu.

Miller'ın gösterdiği noktaya yaklaştıkça Andrews bunun beyaz bir lekeden ibaret olmadığını; her ne ise oraya devasa, insandışı bir el tarafından saçılmışçasına epeyce geniş bir zemine yayıldığını fark etmeye başladı. Miller oraya yaklaşıncı dizginleri aniden çekerek atından indi ve atın boynu yere eğik kalsın diye dizginleri eyer kaşına doladı. Andrews da aynısını yaparak, kıpırtısız durmuş, yere saçılanlara bakan Miller'ın yanına yürüdü.

Andrews, "Bunlar ne?" diye sordu tekrar.

Miller, "Kemik" dedi ve bir kez daha sırtıttı. "Bufalo kemikleri."

Biraz daha yaklaştılar. Kemikler çayırın bodur çimleri arasında bembeyaz ışıldıyordu; kısmen, etraflarında büyümüş mavi-yeşil çimenlerin arasına gömülmüş durumdaydılar. Andrews onlara dokunmamaya dikkat ederek ve merakla bakarak kemiklerin arasında dolaştı.

"Küçük bir av" dedi Miller. "Otuz kırk taneden fazla olamaz. Oldukça yeni üstelik. Şuraya bak."

Andrews onun yanına gitti. Miller sağlam denebilecek bir iskeletin önünde duruyordu. Üst kısmında griye çalan düzenli çentiklerin görülebildiği kıvrık ve girintili omurgadan, kaburganın geniş kemerli kemikleri çıkıyordu. Kaburga kemiklerinin ön kısımları oldukça geniş ve uzunken, hayvanın yan taraflarına doğru hem genişliklerini hem de uzunluklarını hızla kaybediyorlardı; kaburganın yan kısımları, belkemiğine kurumuş kiriş ve kıkırdaklarla tutunan beyaz yumrulardan ibaretti. Çimlerin arasında, omurganın ucundan çıkan iki geniş çıkıntı da vardı; bu çıkıntıların gerisinde, arka bacakların geniş ve uca doğru hızla sivrileşen kemikleri çimlerin içinde dümdüz yatıyordu. Andrews, bir zamanlar karnı olan kısmın üzerinde dik bir şekilde uzanan iskeletin etrafında dolaştı, ona yakından baksa da hiç dokunmadı.

“Şuraya bak” dedi Miller tekrar. Kaburganın ön kısmındaki oval şeklindeki açıklığın hemen önünde yatan kafatasını gösterdi. Kafatası dar ve yassıydı, en büyük kısmı Andrews’un belinden biraz daha yukarıya gelen devasa iskeletin yanında garip derecede küçük görünüyordu. Kafatasından kıvrılarak çıkan iki küçük boynuz vardı, yassı üst kısmınaysa bir tutam kupkuru kürk yapışmıştı.

“Bu leş iki yılıktan daha eski olamaz” dedi Miller. “Hâlâ kuyor.”

Andrews kokladı; kuruyup dağılan etin iğrenç kokusunu alır gibi oldu. Başını salladı ama konuşmadı.

“Bu arkadaş iriymiş” dedi Miller. “Neredeyse bin kilo vardı herhalde. Buralarda bu kadar büyüğünü pek sık göremezsin.”

Andrews çayırdaki hareketsiz yatan kalıntılara bakarak hayvanı gözünde canlandırmaya çalıştı; kitaplarda gördüğü gravürleri getirdi aklına. Fakat o muğlak anıyla karşısındaki gerçek kemikler bir türlü uyuşmuyordu; hayvanı gerçekte var olduğu haliyle hayal edemiyordu.

Miller geniş kaburga kemiklerinden birini tekmeledi; kemik omurgadan koparak yumuşak bir sesle çimenlerin arasına düştü. Miller Andrews’a baktı ve koluyla geniş bir yay çizerek etraflarındaki toprakları gösterdi. “Bir zamanlar, büyük avların olduğu dönemde, hangi yöne baksan, en fazla iki kilometre uzağında kemik yığınları görürdün. Beş altı sene önce, Pawnee Fork’tan Smoky Hill’in ta en sonuna kadar kemiklerin arasında at sürerdik. Kansas’ta avcılık bu hale geldi işte.” Bu sefer de başka bir kaburga kemiğini tekmeledi

tiksintiyle. “Bunlar da uzun süre kalmaz burada. Tek başına çalışan çiftçinin biri görür, arabasına yükleyip gübre yapmak üzere götürür. Gerçi burada uğraşmaya değecek kadar kemik yok ya.”

“Gübre mi?” diye sordu Andrews.

Miller başıyla onayladı. “Bufalo tuhaf bir mahluktur; işine yaramayacak tek bir parçası bile yoktur.” İskelet boyunca yürüdü, eğilip arka bacaklardan birinin geniş kemiğini aldı ve bir sopaymış gibi salladı. “Kızılderililer bu kemiklerden iğneden topuza kadar her şeyi yapardı; yaptıkları bıçaklar öyle keskin olurdu ki, seni ortadan ikiye bölebilirdi. Yay yapmak için kemik parçalarını boynuzları da kullanarak birbirine yapıştırır, ok başı içinse yontulmuş bir başka kemik parçası kullanırlardı. Şu kemiklerin küçücük parçalarından yontulmuş öyle güzel kolyeler gördüm ki, St. Louis’te yapılmış sanırsın. Ufaklıklara oyuncaklar, kadınların saçlarına taraklar, hepsi işte şu kemikten. Gübre.” Başını iki yana salladı ve kemiği bir kez daha sallayıp uzağa fırlattı; kemik güneşin ışıklarını yakalayarak havada bir süre süzüldü, derken yumuşak çimenlere düştü, bir kere sekti ve hareketsiz kaldı.

Arkalarında bir at homurdandı; Schneider yanlarına gelmişti.

“Hadi gidelim artık” dedi. “Bu yolculuk bitene kadar daha çok kemik göreceğiz, bu dağlarda söylendiği gibi bir bufalo sürüsü varsa tabii.”

“Elbette” dedi Miller. “Hem bu yığın ne ki.”

Araba yanlarına geldi; sıcak öğle havasında Charley Hoge’un sesi titreyerek yükseldi; Tanrı’nın kesin kurtuluşu olduğunu, karanlıktan da günaha çağrıdan da hiçbir düşmandan da korkmadığını; sağ yanında Tanrı’yla, teslim olmadan dimdik durduğunu şakıdı. Üç adam bir anlığına mesajını bu boş topraklara duyuran ıstırap içindeki bu sese kulak verdi; derken atlarını arabanın önüne sürerek ağır yolculuklarına kaldığı yerden devam ettiler.

Bufalo izleri sıklaştı; birkaç defa, su içmek için nehre doğru giden kocaman sürülerin arkalarında bıraktığı ezilmiş patikalardan geçtiler, bir keresindeyse en derin kısmı iki metreye varan, genişliği on metreden de fazla, tabak şeklinde devasa bir çöküntüyle karşılaştılar; çimenler bu sığ çukurun en kenarına kadar geliyordu ama çukurun içindeki toprak ezile ezile toza dönmüştü. Miller bunun, bu koca yaratıkların tozun içinde yuvarlanarak onlara musallat olan böcek ve pirelerden kurtulmasına yarayan bir bufalo çukuru

olduğunu anlattı Andrews'a. Uzun süredir bufalo falan gelmemiştii buraya; Miller etrafta hiç gübre olmadığına ve çukurun etrafındaki çimenlerin yeşil ve kırılmamış olduğuna işaret etti.

Bir keresinde de dişi bir bufalonun leşini gördüler. Yemyeşil gür çimenlerin arasında, yan dönmüş kaskatı yatıyordu; karnı şişti ve üzerinden, çürümekte olan etin pis kokusu yayılıyordu. Adamlar ona doğru yaklaşınca, etini parçalamakta olan iki akbaba yavaşça ve hantalca havalanarak leşin üzerinde daireler çizmeye başladı. Miller ve Andrews atlarını leşin yanına sürdüler ve atlarından indiler. Bu biçimsiz ve hareketsiz şeklin üzerindeki kürk yer yer kararmış, soluk bir kızıl kahverengiydi; Andrews biraz daha yaklaştırmaya yeltendi ama koku onu durdurdu. Midesi kasıldı, geri çekildi ve rüzgâr kokunun yoğunluğunu biraz olsun götürsün diye hayvanın etrafında döndü.

Miller ona bakıp sırtıttı. "Pek yoğun, değil mi ama?" Sırıtmaya devam ederek Andrews'un yanından geçti ve bufalonun yanına çöküp onu dikkatle incelemeye koyuldu. "Küçük bir dişi sadece" dedi. "Onu kim vurduysa hedefi tutturamamış, bu hayvan basbayağı kan kaybından ölmüş. Büyük ihtimalle ana sürü onu arkada bırakmış." Hayvanın kaskatı uzanan arka bacağını tekmeledi. Etten önce boğuk bir gürültü, sonra da sert bir kumaş parçasının yırtılmasını andıran hafif bir ses çıktı. "Öleli bir haftadan fazla olmamış, üstünde et kalmış olması şaşırtıcı." Başını iki yana salladı, döndü ve koku yüzünden gerileyen atına doğru yürüdü. Miller ona yaklaşırken at kulaklarını kafasına yapıştırdı ve gerilemeye devam etti ama Miller yatıştırıcı bir sesle konuşunca sakinleşti; gerçi ön bacaklarındaki kaslar hâlâ kaskatıydı ve titriyordu. Miller ve Andrews atlarına binerek, durduklarının farkına bile varmayan Schneider'ın ve arabanın yanından geçti. Çürüyen bufalonun kokusu Miller'ın giysilerine sinmişti, Andrews'un önüne geçtikten sonra bile hafif bir esinti kokuyu Andrews'a geri getiriyor, burnunu ve ağzını, pis bir şeye değmiş gibi eliyle kapatmasına neden oluyordu.

Bir keresinde de küçük bir sürü gördüler; Andrews'un bunu fark etmesini sağlayan yine Miller oldu. Açık yeşil çayırdaki kümelenmiş siyah beneklerden ibaretti gördükleri; Andrews eyerinde iyice doğrulup parlak öğleden sonra güneşine karşı gözlerini kısıtışığı halde ne bir şekil ne de bir hareketlilik seçebildi.

“Küçük bir sürü sadece” dedi Miller. “Buralardaki avcılar hepsini küçük sürülere böldü.”

Üçü –Andrews, Miller ve Schneider– yan yana at sürüyordu. Schneider belirli birine hitap etmeksizin, “Kişi bazen küçük bir sürüyle de yetinebilmeli. Sürü böyle hareket ediyorsa kişi de buna uymalı” dedi tarafsızlıkla.

Hâlâ gözlerini kısmış, uzaktaki sürüye bakmakta olan Miller, “Bin baştan küçük sürü görülmeyen günleri hatırlayabiliyorum, o zamanlar bu bile küçük sayılırdı” dedi. Koluyla geniş bir yarım daire çizdi. “Böyle bir yerde durup baktığımda tek görebildiğim siyahlık olurdu – çimenlerin üzerinde giden elli, yetmiş beş, yüz bin baş bufalo. Öyle sıkışık olurlardı ki sırtlarına basarak yürüyebilirdin, bütün gün yürüsen bir kere bile yere basmazdın. Şimdi tek görebildiğin şuradakiler gibi döküntüler. Koskoca adamlar da onları avlıyor.” Yere tükürdü.

Schneider bir kez daha havaya hitap ederek, “Geriye kalan döküntülerse, sen de döküntüleri avlarsın. Artık öyle boş yere umutlanmıyorum ben” dedi.

“Gideceğimiz yerde eski günlerdeki gibi olduklarını göreceksin” dedi Miller.

“Belki” dedi Schneider. “Ama fazla umutlanmıyorum.”

Arkalarındaki arabadan Charley Hoge’un hışırdayan sesi geldi. “Ufacık tefecik bir sürü. Eskiden böylesini görür müydük hiç? Tanrı verdiği gibi alıyor işte.”

Charley Hoge’un sesini duyan üç adam dönüp onu dinledi, sözünü bitirdiğinde önlerine döndüler ama o küçük kara lekeyi bir daha göremediler. Miller önlerine düştü, Schneider ve Andrews da onun arkasına; kimse gördüklerinden bir daha söz etmedi.

Yolculuk bu tür şeylerle çok seyrek bölünüyordu. İki kez onlarla aynı yolu izleyen küçük gruplarla karşılaştılar. Gruplardan biri bir adam, karısı ve üç küçük çocuktan oluşuyordu. Yorgunluktan asılmış suratlarıyla her yanı toz içindeki kadın ve çocuklar, dört katırın çektiği küçük bir arabaya yan yana kıvrılmıştı, hiç konuşmuyorlardı; konuşmaya hevesli, hatta hevesinden neredeyse soluğu kesilen adamsa Ohio’daki çiftliğini kaybettiğini ve arabayı oradan ta buraya sürdüğünü, California’da küçük bir iş kuran kardeşine katılmayı planladığını, yolculuğa yanında başka arabalarla başladığını ama katırlarından birinin topallığı onları yavaşlattığından ana grubun

neredeyse iki hafta gerisine düştüklerini, yetişeceklerine dair pek umudu da olmadığını söyledi. Miller topal katırını muayene etti ve adama takımını dinlendirebileceği ve başka bir araba kafilesini bekleyebileceği Fort Wallace'a çekmesini önerdi. Adam tereddüt etti ama Miller katırın Fort Wallace'tan daha öteye gidemeyeceğini ve bu yolda tek başına ilerlemeye devam etmenin aptallık olacağını söyledi ona ters ters. Adam başını iki yana salladı inatla. Miller başka bir şey söylemeden eliyle Andrews ve Schneider'ı çağırđı ve grup, adam, kadın ve çocukların etrafından geçerek yola devam etti. Akşamın geç saatlerinde, çok arkalarında kalan, katırların çektiği küçük arabanın kaldırdığı toz uzaktan görülebiliyordu. Miller başını iki yana salladı.

"Asla başaramazlar. O katır iki günden daha fazla çalışamaz." Yere tükürdü. "Onlara dediğim yerden dönmeleri gerekirdi."

Yanından geçtikleri ikinci grup, at üstündeki beş adamdan oluşan daha büyük bir ekti; adamlar sessiz ve şüpheli görünömlüydü. İstemeye istemeye, işlenmemiş bir madenin işletme haklarını almakla ilgilendikleri için Colorado'ya gittiklerini, niyetlerinin madeni çalıştırmak olduğunu söylediler Miller'a. Charley Hoge'un akşam yemeği davetini geri çevirdiler ve toplu halde Miller'ın ekibinin geçmesini beklediler. O gece geç saatlerde, Miller, Andrews, Schneider ve Hoge yattıktan sonra, etraflarında dönen ve yanlarından geçen toynakların boğuk tıkırtılarını duydular.

Bir keresinde, yolun nehre iyice yaklaştığı bir yerde, kenarına bir dizi kaba saba yeraltı sığınacı oyulmuş geniş bir uçuruma rastladılar. Sığınakların önündeki sert düzlükte esmer tenli çıplak çocuklar oyun oynuyordu; çocukların arkasında, sığınakların girişlerinin yakınında, yere çökmüş yarım düzine Kızılderili vardı; kadınlar sıcağa rağmen sarındıkları battaniyelerin içinde şekilsiz görünüyordu, erkeklerse yaşlı ve pörsümüştü. Ekip yanlarından geçerken çocuklar oynamayı bırakıp kara, berrak gözlerle onlara baktı; Miller el salladı ama Kızılderililerden hiçbirisi tepki vermedi.

"Nehir Kızılderilileri" dedi Miller küçümseyen bir tavırla. "Yayınbalığı ve çöl tavşanı yiyerek yaşarlar. Ateş etmeye bile değmezler artık."

İlerledikçe, bu tür karşılaşmalar Andrews'a gittikçe daha da gerçekdişi gelmeye başladı. Yolculuklarının gerçekliği, geceleri yatıp uyumak, sabahları uyanmak, sıcak teneke kupalardan siyah

kahve içmek, uyku tulumlarını gittikçe bitkinleşen atlara yüklemek, görünüşü hiç değişmeyen çayırarda gittikçe uyuşarak yeknesak ilerlemek, öğleyin atları ve öküzleri suvarmak, sert peksimetlerden ve kuru meyvelerden yemek, yola devam etmek, karanlıkta el yordamıyla kamp kurmak, titreşen karanlıkta tatsız fasulye ve domuz pastırmalarını vahşice mideye indirmek, yeniden kahve içmek ve yatmaktan oluşan rutinde yatıyordu. Bu, tekrarlandıkça daha da anlamsızlaşan bir ritüele dönüştü; yine de yaşamına şekil veren tek şey bu ritüeldi şimdi. Andrews engin çayırarda zahmetle, santim santim ilerliyormuş gibi hissediyordu ama zamanda hiç ilerlemiyordu sanki; daha çok zaman, etrafında dolanan ve o ilerlerken ona tutunan görünmez bir bulut gibi, onunla birlikte ilerliyormuş gibi geliyordu ona.

Geçen zaman, yanında at süren üç adamın yüzünde ve kendi içinde hissettiği değişimlerde gösteriyordu kendini. Günden güne yüzündeki derinin hava koşullarıyla sertleştiğini, tenindeki pürüzler arttıkça yüzünün alt kısmındaki kirli sakalın düzleştiğini, ellerinin üstünün güneşten kızardığını, derken kahverengiye döndüğünü, ardından karardığını hissediyordu. Bedenine sızan zayıflığı ve sertliği duyumsuyor, zaman zaman yeni bir bedene ya da gerçektir yumuşaklık, beyazlık ve pürüzsüzlük tabakaları altında gizli yatan gerçek bedenine geçtiğini düşünüyordu.

Diğerlerinde gördüğü değişim onun için bu kadar anlamlı ve bu kadar aşırı değildi. Miller'ın gür ve düzgün sakalı daha da gürleşmiş, uçları kıvrılmaya başlamıştı ama eyerinde oturuş biçiminde, adım atışında ve engin çayırlara bakışında çok daha belirgin bir değişim vardı. Onunla Butcher's Crossing'de ilk karşılaştığında gördüğü katı ve resmi tavrının yerini bir tür rahatlık, samimiyet ve doğallık almaya başlamıştı. Eyerinde, sürdüğü hayvanın doğal bir uzantısıymış gibi oturuyor, adımlarıyla zeminin hatlarını kucaklıyormuş gibi yürüyordu; çayırlara bakışıysa, bakışına karşılık veren topraklar kadar açık, özgür ve sınırsızmış gibi geliyordu Andrews'a.

Schneider'ın yüzü, esmerleşen teninde yavaşça uzarken saman gibi hışırdayan sakalının içine çekiliyor ve saklanıyormuş gibi görünüyordu. Schneider günden güne içine kapanıyor, diğerleriyle giderek daha az konuşuyordu; hatta neredeyse kendini diğerlerinden koparmaya yeltenirmiş gibi at sürüyordu: Daima onlardan uzağa bakıyor, geceleri yemeğini sessizlik içinde yiyor, kamp ateşine

sırtını dönüyor, yatağa hep diğerlerinden önce giriyor, onlardan çok önce uykuya dalıyordu.

Aralarında en az değişim gösteren Charley Hoge'du. Gri sakalı biraz daha kabarmış, teniyse güneşten kızarmış ama esmerleşmemişti; kayıtsızca ve kurnazca etrafına bakınıyor, cevap beklemeden herkesle sebepsiz yere, aniden konuşuyordu. Yol düzken yıpranmış, parçalanmış Kitabı Mukaddes'ini çıkarıyor, zayıf gri gözlerini toza karşı kısarak sayfaları arasında geziniyordu. Gün boyunca düzenli aralıklarla sırasının altına uzanıp tıpası gevşek viski şişesini alıyor, sararmış dişleriyle çıkardığı tıpayı kucağına bırakıyor ve gürültüyle uzun uzun yudumlar alıyordu. Ardından o ince, tiz ve titrek sesiyle, tozlu havada belli belirsiz uçuşup, önünde at süren üç adamın kulaklarına gelince ölüveren bir ilahi tutturuyordu.

Yolculuklarının altıncı gününde, Smoky Hill yolunun sonuna geldiler.

3

Butcher's Crossing'den bu yana izledikleri, ağaçlar ve çalılıklardan oluşan koyu yeşil çizgi, hafif bir kavisle güneye yöneldi. Bu sapağa yolculuklarının altıncı gününde, sabahın geç saatlerinde varan dört adam durup bir süreliğine Smoky Hill Nehri'nin seyrini izledi. Zemin durdukları yerden itibaren alçalmaya başlıyor, bu sayede ta uzaktan, nehir kenarındaki çalılıkların ve ağaçların arasından, ağır ağır akan suyu görebiliyorlardı. Uzaktan bakınca nehir çamurlu yeşil tonlarını yitiriyordu; güneş yüzeyine gümüşü bir ışık veriyor, berrak ve serin görünmesini sağlıyordu. Üç adam atlarını birbirine yaklaştırdı; öküzler başlarını nehre doğru çevirip hafifçe böğürdü; Charley Hoge öküzlere durmalarını söyledi, arabanın frenini çekti, açılır kapanır sıradan aşağı atladı, arabadan indi ve hızlı adımlarla diğerlerinin beklediği yere yürüdü. Başını kaldırıp Miller'a baktı.

"Yol burada nehirle birlikte kıvrılıyor" dedi Miller. "Ta Arkansas'ya kadar nehri takip ediyor. Biz de onu takip edip bolca suyumuz olmasını garantileyebiliriz ama hedefimizden bir hafta şaşmış oluruz."

Schneider Miller'a bakıp sırtıttı; sert bir toz tabakasıyla kaplı yüzünde dişleri bembeyaz görünüyordu.

“Yoldan gitmeyi hedeflemiyorsun anlaşılan.”

“Bizi bir hafta, belki de daha fazla geciktirir” dedi Miller. “Araziden daha önce de gittim.” Kolunu, batıda, Smoky Hill yolunun ardında uzanan düz araziye doğru salladı. “Orada da su var; nerede olduğunu bilen için.”

Sırıtmaya devam eden Schneider, Andrews’a döndü. “Bay Andrews, hayatı boyunca hiç susamamış biri gibi görünüyorsunuz; gerçek anlamda susamaktan söz ediyorum. O yüzden ne yapmak istediğinizi sormanın pek bir anlamı olmaz sanırım.”

Andrews tereddüt etti, ardından başını iki yana salladı. “Konuşmaya hakkım yok. Araziyi tanımıyorum.”

“Miller ise tanıyor” dedi Schneider, “ya da en azından bize öyle söylüyor. Yani Miller nereye derse oraya.”

Miller gülümsedi ve başıyla onayladı. “Fred, fazladan bir haftalık ödeme istiyormuş gibi konuşuyorsun. Biraz da kurak topraklarda yol almaktan korkmuyorsun herhalde?”

“Daha önce de kuraklık yaşadım” dedi Schneider. “Ama boğazım kupkuruyken su içen atlarla öküzleri gördüğümde hissettiklerimi hiç unutmadım.”

Miller’ın ağzı kulaklarına vardı. “Adamın cesaretini kırar” dedi. “Benim de başıma geldi. Ama buradan bir günlük mesafede su var. İşin oraya varacağını sanmıyorum.”

“Son bir şey daha” dedi Schneider. “Bu araziden geçeli ne kadar oldu demiştin?”

“Birkaç yıl” dedi Miller. “Ama insan bazı şeyleri unutmaz.” Yüzündeki gülümseme silinmemiş olsa da sesi sertleşmişti. “Henüz ciddi bir şikâyetin yok, değil mi Fred?”

“Yok” dedi Schneider. “Söylemem gereken birkaç şey olduğunu düşündüm sadece. Butcher’s Crossing’deyken seninle geleceğimi söyledim, geleceğim de. Öyle ya da böyle, benim için fark etmez.”

Miller başıyla onayladı ve Charley Hoge’a döndü. “Yola devam etmeden önce hayvanları dinlendirip bolca suvarsak iyi olur bence. Yanımıza taşıyabildiğimiz kadar da su alalım, ne olur ne olmaz. Sen takımla ilgilen, biz de arabaya olabildiğince su taşıyalım.”

Charley Hoge öküzleri nehre götürürken diğerleri de arabaya gidip su taşımak için bulabildikleri bütün kapları aldılar. Miller, erzakları örten kare biçimindeki genişçe bir parça çadır bezinden, nehir kıyısından kestiği incecik yeşil dallarla dik ve açık durmasını

sağladığı kaba saba bir fıçı yaptı. En ince dalların ikisini birbirine bağlayarak eğip büktü ve bir halka oluşturdu, ardından tekrar bağladı ve bunu sırımlarla çadır bezinin dört köşesine tutturdu. Daha kısa ve kalın dallarıysa aynı boyda olacak şekilde kesip üzerlerine çentikler attı ve halka haline getirdiği dallara tutturdu; böylece çapı bir buçuk metre, yüksekliği bir metre olan bir kap yaratmış oldu. Üç adam, Charley Hoge'un yemek yapmak için kullandığı kovalarla çaydanlıkları ve ahşap küçük bir fıçıyı kullanarak çadır bezinden varilin dörtte üçünü doldurdular; bunu yapmak neredeyse bir saatlerini aldı.

“Bu kadarı yeter” dedi Miller. “Daha fazla doldurursak her yere dökülecek.”

Topallayan öküzler nehir kıyısında gezinir, nemli toprakta yetişen gür çimenlerde otlanırken, onlar da Smoky Hill'in yanında, gölgede dinlendiler. Yolculuk edecekleri kuru arazi ve aşırı sıcak nedeniyle, ikinci yolculuklarına biraz daha geç başlayacaklarını söylemişti Miller; böylece Charley Hoge'un suda bekletilmiş fasulyelerle biraz domuz eti ve kahve pişirecek vakti oldu. Öğleden sonra güneşi gölgeyi kovalayana dek, yorgun argın, nehrin çimenli kıyısına uzanıp yanlarından zahmetsizce, sakın sakın akıp giden, çayırların arasından geçerek geldikleri yoldan gerisingeri Butcher's Crossing'e, oradan da doğuya doğru akmaya devam eden serin suyun şırıltısını dinlediler. Güneş yüzüne değdiğinde, Andrews doğrulup oturdu. Miller, “Başlayalım bari” dedi. Charley Hoge öküzleri topladı, çiftler çiftler boyunduruğa geçirdi ve arabaya bağladı. Ekip, yüzünü, üzerinde ne bir ağaç ne de onlara yol gösterecek bir patikanın olduğu düzlüğe döndü ve ilerlemeye koyuldu. Çok geçmeden, Smoky Hill Nehri'nin yerini gösteren yeşil çizgi gözden kayboldu; Andrews bu kesintisiz düzlükte yönünü bulabilmek için gözlerini Miller'ın ensesine sabitlemek zorunda kaldı.

Alacakaranlık çöktü. Taşındıkları yükün altında aksayarak ilerleyen atların o hantal bitkinliği ve kendi yorgunluğu olmasa, Andrews gecenin çöktüğünü ve başladıkları yerde, Smoky Hill'deki sapakta kaldıklarını sanabilirdi. Öğleden sonra yaptıkları yolculuk boyunca, düz arazide tek bir kesinti bile görmemişti; Miller'a nereye gittiğini gösteren bir sınır taşı görevi görebilecek ne bir ağaç, ne bir hendek, ne de bir tepecik vardı. O gece suyu bulamadan kamp kurdular.

Atların üstündeki yükleri boşaltıp açık araziye kamp kurarlarken birkaç kelimeden fazlası edilmedi. Charley Hoge öküzleri bir bir arabanın arkasına götürdü; hayvanlar su içerken Miller çadır bezinden yaptığı büyük kabın dik durmasını sağladı. Bir fener ışığının yardımıyla su seviyesini dikkatle izliyordu; bir öküz payına düşeni içince Miller sertçe “Yeter” deyip Charley Hoge’un başından çekıştirdiği hayvana tekme atıyordu. Öküzler’de atlar da içtikten sonra, haznede dörtte bir kadar su kaldı.

Çok sonra, Charley Hoge’un öğle molasında toplanan odunlarla yaktığı kamp ateşinin etrafına çöküp kahve içtiler. Sert ve ruhsuz suratı ateşin ışığıyla seğiriyormuş, değişiyormuş gibi görünen Schneider, soğuk bir tavırla, “Susuz kampları oldum olası sevmem” dedi.

Kimse konuşmadı.

Schneider devam etti. “Haznede birkaç damla kalmıştır herhalde.”
“Dörtte biri dolu” dedi Miller.

Schneider başıyla onayladı. “Onunla bir gün daha idare ederiz herhalde. Az gelir ama bir günü daha geçiririz.”

Miller, “Ben de bir gün daha diye düşünüyorum” dedi.

“Suya rastlamazsak tabii” dedi Schneider.

“Suya rastlamazsak” diye onayladı Miller.

Schneider teneke kupasını kaldırdı ve içinde kalan kahveyi kafasına dikti. Yukarı kaldırdığı çenesi ve boğazı ateşin ışığında titreşiyor, parlıyordu. Sesi soğuk ve tembeldi. “Yarın suya rastlarsanız umarım.”

“Umarım” dedi Miller. Ardından, “Su çok, yeter ki bulasın” dedi. Kimse karşılık vermedi. Miller devam etti. “Bir yerlerde bir işareti kaçırdım herhalde. Bu yolun üstünde bir yerde su olmalıydı. Ama ciddi bir şey değil. Yarın buluruz, kesin buluruz.”

Üç adam da dikkatle onu izliyordu. Solmakta olan ışıktaki Miller hepsinin bakışlarına karşılık verdi, Schneider’a soğukkanlılıkla, uzun uzun baktı. Biraz sonra iç çekti ve kupasını dikkatle yere, Charley Hoge’un önüne bıraktı.

“Biraz uyuyalım” dedi. “Sabah yola erken çıkmak istiyorum, sıcak bastırmadan önce.”

Andrews uyumaya çalıştı ama yorgunluğuna rağmen bir türlü rahat uyuyamıyordu. Arabanın arkasında toplanmış, toprağı eşeleen ve üstü açık bez su haznesini koruyan kapalı arka kapıya toslayan öküzlerin alçak sesli böğürtüleri yüzünden uyanıp duruyordu.

Andrews, Miller'ın elini omzuna koymasıyla bu huzursuz uykudan sarsılarak uyandı. Gözlerini karanlığa ve başında dikilen Miller'ın loş cüssesine açtı. Diğerlerinin sabah karanlığında sendeleyerek ve küfrederek etrafta gezindiğini duyabiliyordu.

“Gecikmeden yola düşersek suvarma vaktine yetişiriz” dedi Miller.

Doğuda fecrikâzip belirlediğinde öküzler çoktan boyunduruğa geçirilmiş, ekip batıya doğru ilerlemeye koyulmuştu bile.

“Kontrolü atlarınıza bırakın” dedi Miller diğerlerine. “Bırakın hızı onlar belirlesin. Su bulana kadar hiçbirini zorlamamak en iyisi.”

Hayvanlar gittikçe artan sıcakta miskin miskin ilerliyordu. Güneş daha da parladıkça, Miller ana ekibin çok önünde at sürmeye başladı; eyerinde dimdik oturuyor, kafasını hiç durmadan bir yandan diğerine çeviriyordu. Ara sıra atından inip zemini, atının üstündeyken gözden kaçırdığı bir işareti gizliyormuş gibi yakından inceliyordu. Gün ortasına kadar yola devam ettiler ve o zaman da durmadılar. Öküzlerden biri sendeleyip, ayağa kalkarken körelen boynuzuyla yanındakini yaralayınca, Miller ekibi durdurdu.

“Mataralarınızı doldurun” dedi. “Hayvanları suvarmamız lazım, ondan sonra su kalmayacak.”

Adamlar sessiz sessiz söyleneni yaptı. Çadır bezinden hazneye son yaklaşan Schneider oldu; matarasını doldurup kocaman, uzun uzun yudumlar alarak içti ve tekrar doldurdu.

Schneider, öküzler bir arabanın arkasındaki üstü açık su haznesine götürülürken, Charley Hoge'un onları zapt etmesine yardım etti. Öküzler suvarılıp arabadan biraz uzağa bağlandığında, atların kalan sudan içmesine izin verdiler. Atlar hazneden içebildikleri kadarını içtikten sonra Miller çadır bezine şeklini veren taze dalları kırdı ve Charley Hoge'un yardımıyla, bezin kıvrımlarında kalan suyu küçük ahşap bir fıçının içine süzdü.

Charley Hoge öküzleri çözdü ve kısacık, sarımsı çimenlerde otlanmaya bıraktı. Ardından arabaya dönüp bir paket kurumuş peksimet çıkardı.

“Fazla yemeyin” dedi Miller. “Ağzınızı kurutur.”

Arabanın daracık gölgesine çömeldiler. Schneider peksimetlerden birini yavaş yavaş ve ihtiyatla yedikten sonra küçük bir yudum su içti.

Sonunda iç çekti ve doğrudan Miller'a hitap ederek, “Durum nedir Miller? Su nerede, biliyor musun?” dedi.

Miller, “Kısa bir süre önce küçük bir taş yığını gördük, onu hatırlıyor gibiyim. Yarım gün daha, sonra bir akarsuya rastlamamız lazım” dedi.

Schneider merakla ona baktı. Derken dikleşti, derin bir nefes aldı ve yumuşak bir sesle, “Neredeyiz Miller?” diye sordu.

“Endişeye gerek yok” dedi Miller. “Buraya son geldiğimden bu yana bazı işaretler değişmiş. Yarım gün daha verin bana, çaresine bakacağım.”

Schneider sırtıttı ve başını iki yana salladı. Sessiz bir kahkaha attı ve başını sallamayı sürdürerek yere oturdu.

“Tanrım” dedi. “Kaybolduk.”

Miller gölgelerinden öteye, batmakta olan güneşe işaret ederek, “Bu yönde gitmeye devam ettiğimiz sürece kaybolmayız” dedi. “Bu gece kesin su buluruz, ya da sabah erkenden.”

“Burası büyük bir bölge” dedi Schneider. “Kesin olan hiçbir şey yok.”

“Endişeye gerek yok” dedi Miller.

Schneider sırtıtmaya devam ederek Andrews’a baktı. “Nasılmış Bay Andrews? Düşünmek bile susatıyor, değil mi?”

Andrews çabucak başını çevirdi ve kaşlarını çatı ama adamın söylediği doğrudu. Ağzındaki bisküvi birdenbire güneşte kavrulmuş kum gibi kupkuru geldi ona, kuruluşuna rağmen yuttu. Charley Hoge’un yarısı yenmiş bisküvisini gömlek cebine koyduğuna fark etti.

“Hâlâ güneye sapabiliriz” dedi Schneider. “Bir gün, en fazla bir buçuk günde Arkansas’a varırız. Hayvanlar ancak bir buçuk gün daha dayanır zaten.”

“Yolumuzu bir hafta uzatır bu” dedi Miller. “Hem gerek de yok, biraz susuzluk çekeriz belki ama dayanırız. Bölgeyi tanıyorum.”

“Kaybolmayacak kadar iyi tanıyorsun ama” dedi Schneider. “Bence Arkansas’a dönelim. Orada su bulacağımız kesin.” Etraflarını saran kuru, sarı çimenlerden bir tutam söktü. “Şuna bakın. Bu bölgede kuraklık olmuş, belli. Derelerin kurumadığını nereden bileceğiz? Ya göletler de boşsa?”

“Bölgede su var” dedi Miller.

“Bufalolardan iz gördünüz mü?” Schneider teker teker hepsine baktı. “Hiçbir iz yok. Su olmayan yerde bufalo bulamazsın. Ben Arkansas’a doğru gidelim derim.”

Miller iç çekti ve Schneider'a bakıp soğuk soğuk gülümsedi. "Asla başaramayız Fred."

"Ne?"

"Asla başaramayız. Smoky Hill'den ayrıldığımızdan beridir belirli bir açıda ilerliyoruz. Suvarılmış hayvanlarla bile iki buçuk günümüzü alırdı – neredeyse Smoky Hill'e dönmek kadar uzun. Bu hayvanlar susuz asla başaramaz bunu."

"Kahretsin" dedi Schneider alçak sesle, "bize de söylemen gerekirdi."

"Endişelenecek bir şey yok. Kazarak bulmam gerekse de sizi suya götüreceğim" dedi Miller.

"Kahretsin" dedi Schneider. "Seni orospu çocuğu. Şeytan diyor ki yalnız başına çek git. Belki başarıyam."

"Belki de başaramazsın" dedi Miller. "Bölgeyi tanıyor musun Fred?"

"Tanımadığımı bal gibi biliyorsun" dedi Schneider.

"Öyleyse ekiple kalırsan iyi edersin."

Schneider bir ona, bir diğerlerine baktı. "Ekibin seninle kalacağından çok eminsin yani?"

Miller'ın gergin yüzü rahatladı ve ağzının kenarındaki gevşek kabarıklıklar yeniden belirdi. "Aynen daha önceki gibi ilerlemeye devam edeceğim. Araziye yeniden alışmam lazım sadece. Fazla yakından inceliyordum, hatırlamak için fazla çaba harcıyordum. Araziye bir kere alıştım mı tamamdır. Sizin için de sorun kalmaz."

Schneider başıyla onayladı. "Hoge seninle kalır herhalde. Değil mi Charley?"

Charley Hoge irkilmişçesine aniden başını kaldırdı. Kesik bileğini ovuşturdu. "Tanrı nereye isterse oraya giderim" dedi. "Susuz kaldığımızda O bizi suya götürecektir."

"Tabii" dedi Schneider. Andrews'a döndü. "Eh, ikimiz kaldık Bay Andrews. Ne dersiniz? Araba da sizin, takım da. Siz güneye gidelim dersanız Miller size karşı gelmekte zorlanacaktır."

Andrews yere baktı; incecik ve kurumuş otların arasındaki toprak toz gibiydi. Başını kaldırmadığı halde diğerlerinin gözlerinin üstünde olduğunu hissedebiliyordu. "Buraya kadar geldik" dedi. "En iyisi Miller'la devam etmek."

"Peki" dedi Schneider. "Hepiniz delisiniz. Ama başka seçeneğim yok gibi. Ne isterseniz yapın."

Miller'ın düz, ince dudakları hafif bir gülümsemeyle iki yana yayıldı. "Fazla endişeleniyorsun Fred. Durum o kadar kötüleşirse Charley'nin viskisiyle idare edebiliriz. En az otuz kırk litre kalmış olması lazım."

"Atlar bunu duyduklarına sevinecekler" dedi Schneider. "Kırk litre viskiyle buradan kurtulduğumuzu görür gibiyim."

"Fazla endişeleniyorsun" dedi Miller. "Yüz beş yaşına kadar yaşayacaksın."

"Ben diyeceğimi dedim. Sizinle geleceğim. Şimdi bırakın da biraz dinleneyim." Schneider yan yatıp yuvarlanarak sırtını onlara çevirdi ve arabanın gölgesine uzandı.

"Hepimiz biraz uyumaya çalışalım bari" dedi Miller. "Sıcakta yolculuk etmek olmaz. Biraz dinlenip bu akşam tekrar yola çıkarız."

Yan yatıp katladığı koluyla başını destekleyen Andrews, arabanın gölgesinden düz çayırlara doğru baktı. Arazi görebildiği kadarıyla dümdüz ve karakersizdi. Burnunun dibinden birkaç santim yukarıya uzanan otlar bulanıklaşarak açıklıkla birleşiyor, açıklık üstüne üstüne geliyormuş gibi oluyordu. Gördükleri karşısında gözlerini kapattı ve aylak parmaklarla otları itip araladı, parmak uçlarına değen kupkuru, tozumsu toprağı hissedebiliyordu. Bedenini yere bastırdı ve gördüğü baş döndüren çayır manzarası yüzünden üzerine hücum eden dehşet hissi, sanki parmak uçlarından, geldiği toprağı döñüp onu terk edene kadar hiçbir şeye bakmadı. Ağzı kurumuştı. Matarasına uzanmaya yeltendi ama yapmadı. Susuzluğunu kovmaya, düşüncesini aklından uzaklaştırmaya çalıştı. Bir süre sonra, toprağın üzerinde kaskatı yatan bedeni gevşedi ve ikinci vakti sona ermeden uykuya daldı.

Güneşin son dilimi de uzaktaki ufuk çizgisine karışınca, yolculuklarına kaldığı yerden devam ettiler.

Gece birdenbire çöktü. Önlerindeki Miller ay ışığında, eyerinin üstünde bir o yana bir bu yana salınan kambur, coşkulu bir şekil gibi görünüyordu. Andrews ve Schneider hızı atlarının belirlemesine izin verseler de, Miller atını mahmuzluyor, arazide gecenin karanlığında parlıyormuş gibi görünen dengesiz zikzaklar çiziyordu. Miller görünüşte sebepsiz yere, izledikleri yoldan keskin bir açıyla sapıyor, yarım saat kadar bu yeni güzergâhta ilerliyor, derken ondan da vazgeçip başka bir yöne sapıyordu. Andrews ilk birkaç saat boyunca rotayı aklında tutmaya çalıştı ama yorgunluk

dikkatini köreltti, berrak gökteki yıldızlar ve yeniay başını fırıl fırıl döndürüyordu; gözlerini kapatıp eyerinde öne yığılarak atını Schneider'la Miller'ı izlemeye bıraktı. Gecenin serin havasına rağmen susuzluk içini kemiriyor, ara sıra matarasından küçük bir yudum alıyordu. Bir ara durup öküzlerin otlanmasına izin verdiler; ne olup bittiğinin uyku sersemliğiyle hayal meyal farkında olan Andrews eyerinden inmedi.

Ertesi sabaha ve günün sıcak saatlerine kadar yola devam ettiler. Neredeyse hiç durmadan böğüren öküzler yavaş ilerliyordu; nefesleri kuru ve hırıltılıydı. Kürklerinin sönükleştiğini, kaburga ve böğürlerindeki kemiklerin sivri sivri belirmeye başladığını Andrews bile görebiliyordu.

Schneider atını Andrews'un yanına sürüp başıyla arkalarında kalan öküzleri gösterdi. "Kötü görünüyorlar. Yakında dilleri şişmeye başlar. O zaman aynı anda hem nefes alıp hem de arabayı çekemezler. Güneye gitmeliydik. Biraz şansın yardımıyla başarabilirdik."

Andrews karşılık vermedi. Boğazı dayanılmaz derecede kuruydu. Elinde olmadan eyerinin arkasındaki matarasına uzandı ve suyundan iki büyük yudum aldı. Schneider sırtıttı ve atını uzağa sürdü. Andrews iradesini zorlayarak matarasını kapattı ve eyerinin arkasına geri koydu.

Miller öğle vaktinden biraz önce atını durdurdu, aşağı indi ve yavaş ilerleyen arabaya doğru yürüdü. Charley Hoge'a durması için işaret etti.

"Sıcağın geçmesini burada bekleyeceğiz" dedi kısaca. Arabanın gölgesine doğru yürüdü; Schneider ve Andrews da yanına gitti. "Kötü görünüyorlar Miller" dedi Schneider. Charley Hoge'a döndü. "Nasıl gidiyorlar?"

Charley Hoge başını iki yana salladı.

"Dilleri şişmeye başladı. Bugünü çıkaramazlar. Atlar da. Baksanıza."

"Boş verin şimdi bunu" dedi Miller. Sesi alçak ve cansızdı, daha çok homurtu gibiydi. Siyah gözbebekleri parlak ama ifadesizdi; adamlara bakıyor ama onları görmüyor gibiydi. "Mataralarda ne kadar su kaldı?"

"Fazla değil" dedi Schneider. "Belki bu geceyi geçirmeye yetecek kadar."

"Buraya getir" dedi Miller.

“Bak” dedi Schneider. “Suyu kendimden başka bir şey için harcarım sanıyorsan...”

“Getir” dedi Miller. Bakışlarını Schneider’a çevirdi. Schneider alçak sesle küfretti, ayağa kalktı, sonra da Andrews’un matarası ve kendininkiyle geri geldi. Miller hepsini topladı, kendininkini de yanlarına koydu ve Charley Hoge’a döndü: “Charley, küçük fıçıyla mataranı buraya getir.”

“Bak Miller. Öküzler hayatta dayanamaz” dedi Schneider. “Azıcık suyumuzu da onlara harcamanın anlamı yok. Yapamazsın...”

“Kes sesini” dedi Miller. “Tartışmak bizi daha da susatmaktan başka bir işe yaramaz. Dediğim gibi, daha Charley’nin viskisi var.”

“Tanrım!” dedi Schneider. “Ciddiydin yani.”

Charley Hoge arabanın gölgesine döndü ve bir matarayla ahşap fıçıyı Miller’a uzattı. Miller fıçıyı dikkatle yere koydu ve kısa çimenlerin üzerinde dengeli durabilmesi için elleriyle bastırarak birkaç tur döndürdü. Mataraların tıplarını bir bir açtı ve içlerindeki suyu dikkatle fıçıya döktü, son su damlacıkları da mataraların ağızlarında toplanıp biraz orada asılı kalana ve nihayet fıçıya düşene dek her bir matarayı birkaç dakikalığına fıçının üzerinde tuttu. Son matara da boşaltılınca fıçıda on santim kadar su toplanmış oldu.

Schneider boş matarasını alıp dikkatle baktı ve ardından bakışlarını Miller’a çevirdi. Matarayı tüm gücüyle arabanın kenarına fırlattı, matara oradan sekip ona doğru geldi ve yanından geçerek çimenlerin arasına düştü.

“Kahretsin!” diye bağırdı, sıcak çayırın sessizliğinde sesi ürkütücüydü. “O kadarcık suyun ne işe yaramasını bekliyorsun? Boşa harcayacaksın!”

Miller ona bakmadı. Charley Hoge’a döndü: “Charley, öküzleri çöz ve bir bir buraya getir.”

Üç adam beklerken –Miller ve Andrews sakindi ama Schneider aciz bir öfkeyle titriyor, olduğu yerde dönüp duruyordu– Charley Hoge öküzleri tek tek çözüp Miller’ın yanına getirdi. Miller cebinden bir bez parçası çıkardı, suya batırdı ve suyu boşa harcamamak için fıçının üzerinde tutmaya dikkat ederek hafifçe sıktı.

“Fred, Will’le birlikte boynuzlarından tutup sabit durmasını sağlayın.”

Schneider ve Andrews öküzün boynuzlarını sıkıca tutarken Charley Hoge sağlam koluyla hayvanın kemikli ve çizgi çizgi ka-

baran boynunu sardı, topuklarını toprağa gömdü ve ilerlemeye çalışan öküzü geri çekti. Miller ıslak bezle öküzün kuru dudaklarını yıkadı; derken bezi yeniden suya daldırıp hiç su harcamamak için iyice sıktı.

Schneider'la Andrews'a dönüp, "Boynuzlarını yukarıya doğru çekin" dedi.

Öküzün başı yukarı kalkınca Miller hayvanın üst dudağını tutup kaldırdı. Öküzün kararan ve şişen dili ağzının içinde titriyordu. Miller pürüzlü ve şiş dili yine dikkatle yıkadı; öküzün boğazına kadar soktuğu eli ve bileği gözden kayboldu. Elini geri çekerek bezi kuvvetle sıktı, hayvanın dili, üzerine düşen birkaç damla suyu kara ve kupkuru bir sünger gibi emdi.

Öküzlerin ağızları bir bir yıkandı. Ter bile dökmeyen ama sıcağından kavrulan üç adam, ayaklarını toprağa gömerek hayvanları tutuyordu; Schneider durmadan, alçak sesle küfrediyor, Andrews ise boğazına diken gibi batan kuru havayı yutarcasına içine çekerken, öküzlerin sıcak ve pürüzsüz boynuzları elinden kaymasın diye kollarının titremesine engel olmaya çalışıyordu. Charley Hoge her bir işlemten sonra öküzü boyunduruğa götürüp bir diğerini getiriyordu. Acele ettikleri halde, son hayvanla işleri bittiğinde neredeyse bir saat geçmişti.

Miller arabanın kenarına yaslandı; köseleye dönen kuru cildi, hafiften sarıya çalan siyah sakalının yanında göze çarpıyordu.

"O kadar da kötü değiller" dedi soluk soluğa. "Gece çökene kadar dayanırlar; hem biraz daha suyumuz var." Fıçıda kalan birkaç santimlik çamurlu suyu gösterdi.

Schneider güldü, kuru kahkahası öksürüğe dönüştü. "Sekiz öküz ve üç ata yarım litre su."

"Şişliği önlemeye yeter" dedi Miller.

Arabanın önündeki Charley Hoge yanlarına döndü. "Hayvanları çözüp dinlenelim mi şimdi?"

"Hayır" dedi Miller. "Dursak da, devam etsek de dilleri şişecek. Hem ilerlerken otlamalarına daha kolay engel oluruz."

"Nereye ilerlerken?" dedi Schneider. "Sence o öküzler bu arabayı daha ne kadar çekebilir?"

"Yeteri kadar" dedi Miller. "Suyu bulacağız."

Schneider ani bir hareketle Miller'a doğru döndü. "Şimdi aklıma geldi" dedi. "Arabada ne kadar kurşun ve barut var?"

“Bir buçuk iki ton” dedi Miller ona bakmadan.

“Tanrım, tabii” dedi Schneider. “Hayvanların susuz kalmasına şaşmamalı. Şunları boşaltsak iki katı yol alırız.”

“Hayır” dedi Miller.

“Su buluruz, sonra belki geri dönüp bıraktıklarımızı alırız. Niyetimiz hepsini burada bırakmak değil ya.”

“Hayır” dedi Miller. “Oraya ya yola başladığımız gibi varırız ya da hiç varmayız. Paniğe kapılmaya gerek yok.”

“Seni manyak orospu çocuğu” dedi Schneider. Ağır tekerlek parmaklarından birini tekmeledi. “Kahretsin. Delilik bu.” Parmağı tekrar tekmeledi ve yumruğunu tekerleğin çerçevesine indirdi.

“Zaten” dedi Miller sakın sakın, “pek bir şeyi değiştirmez bu. Takım çekmeye bir başladı mı, dolu arabayı da boş araba kadar rahat çeker bu arazide.”

“Buna laf anlatmak mümkün değil” dedi Schneider. “Mümkün değil.” Uzun adımlarla arabanın gölgesinden çıkıp, otlanamasın diye kafası yukarıda kalacak şekilde arabanın arkasına bağlanan atına doğru yürüdü. Andrews ve Miller da daha yavaş yürüyerek onun peşinden gitti.

“Arada bir bağırıp çağırmak Fred’e yarıyor” dedi Miller Andrews’a. “Yükü burada bırakırsak onu yeniden bulmanın bir hafta süreceğini biliyor, bulabilirsek tabii. Yükü aramak bizi şimdiki kadar yorabilir. Bıraktığımız izler bizi buraya geri getirmeye yetecek kadar derin değil, böyle bir arazide derin iz bırakamazsın zaten.”

Andrews arkasına baktı. Doğruydı. Arabanın tekerlekleri kısa ve sert çimenlerde ve kuru toprakta neredeyse hiç iz bırakmamıştı; üzerinden geçtikleri çimenler şimdiden geçişlerinin izlerini silerek dikilmeye başlamıştı bile. Andrews yutkunmaya çalıştı ama boğazının kuruluğu kaslarının hareketine engel oldu.

Atlar uyuşuk uyuşuk ilerliyor, Charley Hoge’un tiz ve sert sesiyle şaklayan kamçısına maruz kalan öküzlerse arabanın yükünü zor çekiyordu. Ayaklarını sürüyerek ve sendeleyerek ilerliyor, bir takım olarak değil de, kamçı ve arkalarındaki sürücünün sesiyle savaşıyor bağımsız hayvanlar gibi hareket ediyorlardı. Ekip öğleden sonra bir ara, toprakta sığ bir çukura rastladı, çukurun dibinde, çatlakları karmaşık desenler oluşturan kuru çamur vardı. Üzgün üzgün kurumuş gölete baktılar ve hiç konuşmadılar.

Öğleden sonrayı yarılادıklarında, Miller Charley Hoge'un viskisinden küçük birer yudum almaya zorladı herkesi.

"Fazla içmeyin" diye de uyardı. "Sadece boğazınızı ıslatacak kadar. Fazlası midenizi bulandırır."

İçki Andrews'un öğürmesine neden oldu. Aldığı yudum kuru diliyle boğazını, ağzına bir meşale sokulmuşçasına kavurdu; dilini çatlamış dudaklarında gezdirdiğinde, dakikalar boyu geçmeyen bir acıyla yanmalarına neden oldu. Atı ilerlerken gözlerini kapatıp eyer kaşına tutundu ama kapalı gözkapaklarının üzerine çöken karanlık vızır vızır geçerek başını döndüren ışıktan mızrakların hücumuna uğrayınca gözlerini tekrar açmak ve ilerledikleri izden yoksun, bomboş yolu izlemek zorunda kaldı.

Güneş battığında, öküzler yeniden keskin böğürtüler çıkararak nefes almaya başladı, dilleri öylesine şişmişti ki ağızları yarı açık ilerliyorlardı; eğik başları bir yandan öbür yana sallanıyordu. Miller arabanın durması için seslendi. Schneider ve Andrews bir kez daha hayvanları boynuzlarından tuttu; iki adam da öncekinden çok daha zayıf düşmüş oldukları halde işleri daha kolaydı. Öküzler hiç direnmeden, sakın sakın onları çekmelerine izin verdiler, hatta Miller'ın ağızlarını yıkadığı suya bile ilgi göstermediler.

"Durmayacağız" dedi Miller. Boğuk bir hırıltı gibi çıkan sesi sıkıntılıydı. "Hayvanlar hâlâ ayakta durabilirken devam etmek en iyisi."

Kovayı eğik tutarak içinde kalan son suyu da bezin çekmesini sağladı. Atların ağızlarını yıkadı; işi bittiğinde bez neredeyse kurumuştu.

Güneş karşılarındaki ufuk çizgisinin ardında kaybolduğunda, birdenbire karanlık çöktü. Andrews hâlâ eyer kaşına tutunuyordu; elleri öyle güçsüz düşmüştü ki ikide bir kayıp duruyorlardı ve onları kaldıracak gücü zor buluyordu. Nefes almak bile ısırap dolu bir çabaydı, eyerinde uyuşmuş bir halde otururken burun deliklerinden çok az hava çekerek çabucak geri vermeyi ve bu işlemi tekrarlamadan önce birkaç saniye beklemeyi öğrendi. Geceleyin bazen ağzının açık olduğunu ve istese de kapatamadığını fark ediyordu. Dili dişlerinin arasına giriyor, dişlerini kenetlemeye çalıştığında bütün ağzına hafif bir ağrı yayılıyordu. Öküzlerin kararmış, şiş ve kupkuru dillerini hatırlıyor, bu görüntüyü aklından, aklını da kendinden uzaklaştırmaya çalışıyor, zihnini içinden geçtiği gece

gibi karanlık ve sınırsız bir yere itmeye çabalıyordu. Bir ara öküzlerden biri sendeleyip düştü ve bir türlü ayağa kalkmadı; üç adam atlarından inip kalan azıcık kuvvetlerini de hayvanı çekiştirmeye ve ayağa kaldırmaya harcamak zorunda kaldı. Bu sefer de öküzler ya arabayı harekete geçirecek gücü bulamadılar ya da bunu yapmak istemediler, böylece Charley Hoge'un kırbacı öküzlerin üzerine inerken, üç adam arabayı tekerlek parmaklarından tutarak itmeye koyuldu; nihayet tekerlekler dönmeye, hayvanlar da ayaklarını sürüye sürüye ilerlemeye başladı. Andrews, Charley Hoge'un viskisinden biraz alarak dudaklarını ıslatmaya çalıştı ama içkinin çoğu ağzının kenarlarından aşağı döküldü. Gecenin büyük bir bölümü boyunca, hafif bir hezeyan ve yoğun bir acı arasında gidip gelerek at sürdü. Bir ara kendine gelerek karanlıkta yalnız olduğunu fark etti; nerede olduğunu bilmiyordu, yön konusunda hiçbir fikri yoktu. Atını panik içinde bir o yana bir bu yana döndürdü, başını kaldırıp uçsuz bucaksız göğe, yere eğip üzerinde at sürdüğü toprağa baktı; ikisi de en az diğeri kadar uzak göründü ona. Derken arabanın gıcirtısını duyar gibi oldu ve atını o tarafa doğrulttu. Biraz sonra geride kaldığının farkına bile varmayan diğerlerinin yanına varmıştı. Yanlarındayken bile uzun bir süre daha titremeye devam etti, terk edildiğini sandığında duyduğu panik geçmemişti daha; bu panik hali onu uzun süre tetikte tuttu, Miller'ın donuk hareketlerini izledi. Bu hareketler onu gitmek istediği yere götüreceğinden değil de, yalnız kalacağı bir hiçliğe sürüklenmesine engel olabileceğinden.

Şafaktan hemen sonra, su buldular.

Sonrasında Andrews suya yaklaştıklarını gösteren ilk izi fark edişlerini bir rüyaymış gibi hatırladı. Miller doğudan gelen ilk ışıklarla kaskatı kesilerek tetikte bir hayvan gibi başını kaldırmıştı. Ardından, başını indirmeden ve hâlâ tetikte, neredeyse fark edilemeyecek bir hareketle atını biraz kuzeye çevirdi. Biraz sonra, atını dizginlerinden çekerek, daha keskin bir açıyla biraz daha kuzeye çevirdi; Charley Hoge arabadan inip öküzleri Miller'ın atına doğru itelemek zorunda kaldı. Derken, güneşin ilk dilimi doğudaki düz çizginin üstüne çıkınca, Andrews atının titremeye başladığını fark etti. Miller'ın atının da sabırsızca kasıldığını, kulaklarının öne doğru sivrildiğini ve adamın dizginleri gergin tuttuğunu gördü. Miller eyerinde döndü ve arkasındakilere baktı. Andrews, adamın yüzüne düşen yumuşak sarı ışıktaki, genişleyen

çatlakları hafifçe kanayan yaralı dudaklarının grotesk bir gülümsemeyle aralandığını gördü.

“Tanrım” diye seslendi Miller, sesi hırıltılı ve zayıftı ama derinden bir zafer tınısı taşıyordu. “Tanrım, bulduk işte. Atlarınızı zapt edin ve...” Biraz daha dönerek sesini yükseltti ve “Charley, öküzleri olabildiğince sıkı tut. Birkaç dakika içinde kokuyu alırlar ve muhtemelen çılgına dönerler” dedi.

Atı birdenbire ileri atılan Andrews irkilerek tüm kuvvetiyle dizginlere asıldı ve at şaha kalkarak ön toynaklarıyla havayı eşeledi. Andrews yere düşmemek için panikle öne eğilerek yüzünü atın yelesine gömdü.

Düz araziye bölen ağaçsız bir vadiden kıvrılarak akan dere görüş açlarına girdiğinde hayvanlar, adamların yorgun kaslarıyla zapt ettiği titreyen et yığınlarına dönüşmüştü. Derenin sesi kulaklarına ulaştığında Miller onlara seslendi. “Üstlerinden inin de bırakın gitsinler!”

Andrews bir ayağını üzengiden kaldırdı; o bunu yaparken dizginlerin baskısından kurtulan at ileri fırladı ve Andrews’u üstünden düşürdü. Andrews ayağa kalktığında atlar çoktan dereye ulaşmış, dizlerinin üzerine çökerek kafalarını sığ akıntıya batırmıştı bile.

Charley Hoge arabadan, “Biri gelip şu freni çekmeme yardım etsin!” diye seslendi. Eli ve diğer kolunun dirseğinin iç kısmıyla arabanın yan tarafındaki büyük el frenini çekmeye çalışıyordu; kilitlenen tekerlekler kısa çimenleri yararak ilerlemeye devam ediyor, toz kaldırıyordu. Andrews sendeleyerek ilerledi ve hareketsiz tekerlek parmaklarına basarak arabaya tırmandı. El frenini Charley Hoge’dan devraldı.

“Öküzleri çözmek gerek” dedi Charley Hoge. “Buna daha fazla devam ederlerse kendilerini öldürecekler.”

Andrews’un elindeki fren sarsılıyor, titriyordu; burnuna kavruk odun ve deri kokusu geliyordu. Charley Hoge arabadan aşağı atlayarak öndeki öküzlere doğru koştu. Boyunduruğun boyunluk kısmındaki milleri ustalikle çıkardıktan sonra boyunluğu da boyunduruktan çekti ve öküzler ileri atılırken yana çekildi, hayvanlar onu da geçip dereye yöneldi. Miller ve Schneider, Charley Hoge hayvanları boyunduruktan çıkarırken, takımın iki yanında durup onları sakinleştirmeye çalışıyordu. Son öküz de çözüldüğünde,

üç adam sendeleyerek, hayvanların sıralandığı yerin biraz daha yukarısındaki bir noktaya doğru gitti hızla.

Daracık, çamurlu akıntının yanında kendilerini karın üstü yere attıklarında, “Yavaş yavaş” dedi Miller. “Önce sadece ağzınızı ıslatın. Çok içmeye çalışırsanız kusarsınız.”

Ağzılarını ıslatıp suyun boğazlarından aşağı akmasına izin verdiler, sonra da bir süreliğine sırtüstü yere uzandılar, serin su arkalarına uzattıkları ellerinin üstünden yavaş yavaş akıyordu. Ardından tekrar su içtiler –bu kez kana kana– ve biraz daha dinlendiler.

O gün boyunca derenin yanında kalarak hayvanların suya doymasına ve kısacık kuru çimenlerde otlanmasına izin verdiler. “Çok güç kaybettiler” dedi Miller. “Birazını bile geri kazanmaları bütün bir günü alacak.”

Charley Hoge, öğleden hemen önce, dere kenarında bulduğu odunları toplayıp ateş yaktı. Biraz kuru fasulyeyi pişmeye bıraktı ve biraz da jambon kızarttı, jambonları son kalan kuru bisküvilerle anında mideye indirip üzerine de bolca kahve içtiler. Tüm öğleden sonra boyunca uyudular; onlar uyurken kuru fasulyenin altındaki ateş söndü, Charley Hoge’un ateşi yeniden canlandırması gerekti. Daha sonra, hava karardığında, az pişmiş sert fasulyeleri de yiyip biraz daha kahve içtiler. Bir süreliğine etraflarındaki hayvanların yavaş ama halinden memnun hareketlerine kulak verdiler; onlar da memnundu, kamp ateşinin korlarının çevresinde uyku tulumlarına uzanarak uyudular ve uykularında, buldukları derenin cılız, sessiz şırıltısını dinlediler.

Ertesi sabah şafak sökmeden yeniden yola koyuldular, susuz kalarak çektikleri çile yüzünden biraz zayıf düşmüşlerdi sadece. Artık su da bulunduğu için Miller ekibe daha büyük bir güvenle öncülük ediyordu. Ondan kaçmaya çalışan canlı bir şeymiş gibi söz ediyordu sudan. “Artık buldum onu” demişti derenin yanına kurdukları kampta. “Bir daha benden kaçamaz.”

Kaçmadı da. Bomboş arazide düzensiz bir rota çizerek batıya doğru ilerlediler; gün sonunda mutlaka su buluyorlardı; genellikle karanlıkta, Schneider ve Andrews’a bulmaları imkânsızmış gibi geldiğinde rastlıyorlardı suya.

Yolculuklarının on dördüncü gününde, dağları gördüler.

Önceki öğleden sonranın büyük bir bölümü boyunca, batıdaki ufku uzaktan örten alçak bir bulut kümesine doğru yol almış,

su bulmadan önce de gece boyu ilerlemeye devam etmişlerdi. Bu nedenle o sabah geç uyandılar.

Uyandıklarında gök çelik mavisiydi ve güneş doğu göğünü cayır cayır yakıyordu. Andrews uyku tulumundan irkilerek kalktı; yolculuk boyunca hiç bu kadar geç saate kadar kampta kalmamışlardı. Diğer adamlar hâlâ uyku tulumlarındaydı. Onlara seslenmeye yeltendi ama ayna gibi berrak gökyüzü dikkatini çekti. Gözlerini, belirli bir yere odaklanmadan parlak kubbede gezdirdi, her zaman ki gibi batıya çevirdiğindeyse yerinde dikleşerek daha yakından baktı. Arazinin görebildiği en uzak ucunda, küçük, alçak ve eğri büğrü, koyu mavi bir çıkıntı yükseliyordu. Ayağa fırladı ve attığı birkaç adım daha yakından bakmasını sağlayabilirmiş gibi, biraz ilerledi. Ardından uyuyan adamlara döndü, Miller'ın yanına gitti ve omzundan tutup heyecanla sarstı.

“Miller!” dedi. “Miller, uyan.”

Miller kıpırdadı, gözlerini açtı ve çabucak doğrulup oturdu, hemen uyanmıştı.

“Ne oldu Will?”

“Bak.” Andrews batıyı işaret etti. “Şuraya bak.”

Miller, Andrews'un işaret ettiği yere bakmadan sırtıttı. “Dağlar. Bugün bitmeden onları göreceğimizi tahmin ediyordum.”

Bu arada diğerleri de uyanmıştı. Schneider uzaktaki cılız yükseltiye bir kere baktı, omuz silkti ve uyku tulumunu toplayıp eyerinin arkasına bağladı. Charley Hoge dağlara hızlı bir bakış atıp döndü ve sabah yemeği için hazırlanmaya koyuldu.

Sabahın ilerleyen saatlerinde, batıya yaptıkları uzun ve zorlu yolculuğa devam ettiler. Artık hedefleri gözle görülür olduğundan, Andrews üzerinde yol aldıkları arazinin daha önce farkına varamadığı özellikler taşıdığını keşfetti. Şurada arazi alçalıp sığ bir çukur oluşturuyor, orada ufak bir taş yığını göze çarpıyor, ötede bir yerde cılız bir ağaç kümesi yeşilimsi sarı manzarayı lekeliyordu. Daha önce gözleri çoğunlukla Miller'ın sırtına sabitlenirken, şimdi uzaklara, uzak ufukta bir net bir bulanık görünen eğri büğrü toprak çıkıntısına bakıyordu. Ve dağlara da en az daha önce suya olduğu kadar hasret kaldığını fark ediyor ama orada olduklarını biliyor, onları görebiliyordu; yine de tam olarak neye olan susuzluğunu ya da açlığını dindireceklerini bilmiyordu.

Dağların eteklerine yolculuk dört günlerini aldı. Onlar ilerle-

dikçe dağlar yavaş yavaş yükselerek tüm araziye kaplamaya başladı. Yaklaştıkça Miller daha da sabırsızlanmaya başladı; öğleyin bir derenin (ki onlar ilerledikçe bunların sayısı da artıyordu) yanında durduklarında hayvanların su içmesini ve otlanmasını zar zor bekliyordu. Charley Hoge'un kamçısının şaklamaları ve ıslığı bir düzene girene ve hayvanların dudaklarından beyaz köpükler akana dek dehledikçe dehliyordu öküzleri. Her gece geç saatlere kadar ilerleyip her gün güneş daha yükselmeden yola çıkıyorlardı.

Andrews dağların onları kendilerine doğru çektiğini, üstelik yaklaştıkça çekim gücü artan bir mıknatıs taşı gibi, onlar ilerledikçe bu etkinin arttığını hissediyordu. Aralarındaki mesafe azaldıkça soğurulduğu, daha önce hiçbir ilişkisi olmayan bir şeye dahil edildiği hissine kapılıyordu; fakat o silik çayırlarda hissettiği soğurulma hissinden farklı olarak bu his, her ne kadar belli belirsiz de olsa, ismini koyamadığı bir gönenç ve tatmin vaat ediyordu ona.

Bir ara bir ucu kuzeye, diğeri güneye doğru giden geniş bir patikaya rastladılar. Miller burada durup atından indi ve çimenlerin arasındaki aşınmış patikayı inceledi.

“Sığır yoluna benziyor. Texas’tan sığır getirmeye başlamış olmaları.” Başını iki yana salladı. “Buradan son geçtiğimde yoktu.”

Öğleden sonra geç saatlerde, hava kararmadan hemen önce, Andrews uzakta, arazide yükselen küçük tepelerin arasından dolaşarak düzgün bir rota çizen demiryolunun birbirine paralel, uzun, ince çizgilerini gördü; Miller da görmüştü.

“Tanrım!” dedi Miller. “Demiryolu!”

Adamlar atlarını hızlandırdı; birkaç dakika içinde, yolun engeli temellerinin yanında durdular. Rayların üst kısmı güneşin son ışıklarıyla donuk donuk parlıyordu. Miller atından inip bir süre kıpırdamadan durdu. Derken başını iki yana salladı, diz çöktü ve parmaklarını rayların pürüzsüz çeliğinde gezdirdi. Ardından, elini metalden kaldırmadan, bakışlarını öğleden sonra güneşinin turuncu ve mavi ışığında çentik çentik yükselen sarp dağlara çevirdi.

“Tanrım!” dedi bir kez daha. “Buralara demiryolu getireceklerini hiç düşünmezdim.”

“Bufaloymuş” dedi Schneider. Atından inmeden raylara tükürdü. “Büyük sürüymüş. Birkaç yıllık demiryolu olan yerde büyük sürü görmedim daha hiç.”

Miller ona bakmadı. Başını iki yana salladı, sonra da ayağa kalkıp atına bindi.

“Hadi” dedi aniden. “Kamp kurana kadar daha çok yol gideceğiz.”

Birkaç temiz derenin yanından geçseler de, Miller onları hava karardıktan sonra neredeyse üç saat daha yolculuk etmeye zorladı. Yavaş yol alıyorlardı, çünkü dağlara yaklaştıkça arazideki engeller artıyordu; sık sık dere kenarlarında yetişen büyük ağaçlıkların ve karanlıkta hayal meyal seçilen sivri tepelerin çevresinden dolaşmak zorunda kalıyorlardı. Bir ara, belki de bir evin açık kapısından sızan zayıf bir ışık gördüler uzakta. Işık görüş açılarından çıkana dek yola devam ettiler, ondan sonra da bir süre daha yol aldılar.

Ertesi sabah erken saatlerde dağların eteklerine vardılar. Dağları görmelerini engelleyen tepelerin keskin yamaçlarında tek tük çam ağaçları vardı. En önde at süren Miller tepelere doğru hafifçe yükselen araziden geçerken arabaya yol gösterdi; bu tepelerden birinden başlayarak aşağı doğru keskin bir çizgi oluşturan çamlara işaret etti ve o tarafa yöneldiler. Tepeler keskin bir açıyla alçalarak bir vadi oluşturuyor, vadinin dibindeyse arazi düzleşiyor, ortasından küçük bir dere geçiyordu. Dereyi izleyerek, dağların en dibine kadar uzanan geniş ve düz bir vadiye ulaştılar.

“Öğle vakti nehre varınız herhalde” dedi Miller. “Ondan sonra da tırmanmaya başlarız.”

Fakat nehre vardıklarında öğleyi biraz geçmişti. Nehre yanaştıkları taraftaki arazi temizdi; nehir kıyısına şimdiden sararmaya başlamış sumak ve söğüt çalılarından oluşan birkaç küme saçılmıştı. Nehir yatağı genişti; onların durduğu taraftaki kıyısından diğer taraftaki dik bir çıkıntıya kadar belki iki yüz metre vardı. Ama nehrin iki kıyısının da metrelerce ötesine kadar, hatta nehir yatağında da çimenler bitmiş, birkaç küçük ağaç ve çalılık bile yetişmişti. Yıllar içinde toprağı da taşı da aşındırmış olan nehir, şimdi genişliği otuz metreden fazla olmayan cılız ve sığ bir şerit halinde, açtığı yolun tam ortasından akıyordu. Bazıları düz, bazılarıysa nehir yatağından sivri sivri yükselen kayaların arasından şırl şırl, berrakça akıyor, orada burada fırl fırl dönen burgaçlar ya da köpüklü dalgalar oluşturuyordu.

Öğle molalarını nehre ilk yanaştıkları yerde verdiler. Diğer hayvanlar otlanırken Miller atına binip nehri izleyerek kuzeydoğuya

doğru gitti. Andrews arabanın yanında dinlenen Charley Hoge ve Schneider'dan uzaklaşarak nehir kıyısına oturdu. Dağ çamlarla doluydu. Karşı kıyıdaki ağaçların ağır, kahverengi gövdeleri, koyu yeşil çam iğnesi kümeleri taşıyan dallara ayrılana kadar otuz kırk metre yükseliyordu. Devasa ağaç gövdelerinin aralarında başka gövdeler, onların aralarında da başka gövdeler vardı ve görebildiği son birkaç ağaç da birbiriyle birleşip, ışık görmemiş toprak, gölge ve ağaçtan oluşan, hiç kimsenin ayak basmadığı, içinden geçilmez, zifiri karanlık ve sıkışık bir manzaraya dönüşene dek bu böyle sürüp gidiyordu. Başını kaldırdı ve bakışlarıyla, dik bir açıyla yükselen dağın yüzeyini takip etti. Çamlardan oluşan manzara yitmişti, yoğun manzara da, hatta dağın kendisinin görünüşü bile yitip gitmişti. Sakin bir ânında donup kalmış, düzenli dalgaları daima durgun, suyu çekilmiş bir deniz gibi, o bakarken kimliğini ve boyutunu yitiren, çam iğneleri ve dallardan oluşan koyu yeşil bir tabaka görüyordu sadece artık – belki bir anlığına üzerinde yürüyebileceği ama ilerleyince dibi boylayacağı, boğucu ormanın kalbine varana ve onun bir parçası haline gelip karanlıkta yapayalnız kalana dek yeşil kütlesinin içine batacağı bir tabaka. Gözleriyle zihni, gördüğü bu hayalde takılı kalarak, uzun bir süre nehir kıyısında oturdu.

Miller akıntı aşağı yaptığı yolculuktan döndüğünde Andrews hâlâ kıyıda oturuyordu.

Miller atını dinlenen adamlara doğru sessizce sürdü, dizginlere asılıp attan inerken etrafına toplandılar.

“Eee” dedi Schneider, “dönmen uzun sürdü. Aradığımı buldun mu?”

Miller homurdandı. Bakışları Schneider'a değmeden, durduğu yerden görebildiği nehrin güzergâhı boyunca gidip geldi.

“Bilmiyorum” dedi Miller. “Görünüşe göre arazi değişmiş.” Kısık sesinde şaşkınlık vardı. “Her şey eskisinden farklı görünüyor.”

Schneider yere tükürdü. “Yani hâlâ nerede olduğumuzu bilmiyoruz, öyle mi?”

“Öyle demedim.” Miller'ın gözleri nehrin çizgisini izlemeye devam ediyordu. “Buraya daha önce de geldim. Bu bölgenin her yerini gezdim. Ama bir türlü içinden çıkamıyorum sanki.”

“Çıktığım en lanet av bu değilse ne olayım” dedi Schneider. “Samanlıkta iğne aramak gibi.” Küçük gruptan öfkeyle uzaklaştı.

Arabanın yanına oturup sırtını arka tekerleğin parmaklarına yasladı ve asık bir suratla geçtikleri düz vadiyi izlemeye koyuldu.

Miller, Andrews'un o yokken oturduğu kıyıya yürüdü. Birkaç dakika boyunca karşıya, dağın yamacı boyunca uzanan çam ormanına baktı. Bacaklarını biraz açmıştı, geniş omuzlarıysa çökmüştü; başı öne sarkmış, kollarıysa gevşek gevşek iki yanına düşmüştü. Arada bir parmaklarından biri seğiriyor, elleri belli belirsiz hareketlerle bir o yana bir bu yana dönüyordu. Sonunda içini çekti ve doğruldu.

"Başlayalım bari" dedi diğerlerine dönerek. "Burada otururken bir şey bulacak değiliz."

Schneider, istediği yeri bulup bulmadığını ancak Miller'ın anlayabileceğini (bunun bile şüpheli olduğunu), bu nedenle aramaya herkesin katılmasının bir anlamı olmadığını söyleyerek karşı çıktı. Miller ona cevap vermedi. Charley Hoge'a öküzleri boyunduruğa geçirmesi için talimat verdi; ekip çok geçmeden güneybatıya, Miller'ın o öğleden sonra gittiği yönün tersine doğru yol almaya başladı.

Tüm öğleden sonra boyunca akıntının tersine doğru yol aldılar. Miller atını kıyıya yakın; bazen de, kıyı çalılıklarıyla kaplı olduğunda, hayvanın nehir yatağını neredeyse iki kıyıya kadar dolduran taşlara takılarak sendelediği nehrin içine sürüyordu. Bir ara, ta nehir kıyısına kadar gelen sık bir çam koruluğu arabayı rotadan sapmaya zorladı; ana ekipteki adamlar korunun etrafından dolaşırken Miller nehir yatağından ilerlemeye devam etti. Andrews, Schneider ve Charley Hoge bir saatten uzun bir süre boyunca Miller'ı görmediler; üçgen şeklindeki koruluğu nihayet geçtiklerinde Miller'ın çok ileride akıntıya karşı durduğunu, eyerinden eğilmiş karşı kıyıyı incelemekte olduğunu gördüler.

O gece erkenden, güneş dağların ardında kaybolduktan bir saat kadar sonra kamp kurdular. Karanlıkla birlikte soğuk da çökmüştü; Charley Hoge, ateşe birkaç dal daha attıktan sonra, enerjisi de öfkesi de içinden taşan Schneider'ın, geçen kış karın ağırlığı ve rüzgâr yüzünden üst kısmı kopup giden bir çam ağacından kestigi büyükçe kütüğü sürükleyerek dalların üzerine koydu. Sessizlikte şiddetle kükreyen alevler adamların gerilemesine neden oluyor, yüzlerini koyu kızıla boyuyordu. Ama ateş sönüp iri korlara dönüşünce ve soğuk geri gelince, Andrews arabadan fazladan bir battaniye alıp ince uyku tulumuna ekledi.

Sabah olunca kampı sessizlik içinde bozdular. Andrews ve Charley Hoge birlikte çalışıyor, Schneider ve Miller'sa birbirlerinden de, çalışan diğer iki adamdan da uzakta duruyordu. Schneider ince bir çam dalını vahşice yontuyordu; oturduğu yerde, katladığı dizlerinin arasında talaş birikmişti. Sırtı onlara dönük olan Miller yine nehir kıyısında durmuş, gidecekleri yönün tersine akan nehrin berrak ve sığ sularını izliyordu.

O sabahki yolculuk uyuşuk başladı. Schneider eyerine çökmüştü; bakışlarını yerden kaldırdığında asık bir suratla Miller'ın sırtına bakıyordu. Charley Hoge uzun kamçısını göstermelik bir şekilde öndeki öküzlerin kulaklarında şaklatıyor; açılıp kapanan sırasının altındaki kutuda sakladığı şişelerin birinden sık sık yudumlar alıyordu. Sadece, Andrews'a gittikçe gruptan daha da kopuyormuş gibi gelen Miller hiç ara vermeden, bir kıydan, bir nehir yatağının kenarından, bir atının topuklarının etrafından beyaz beyaz akan suyun içinden, en önde ilerliyordu. Miller'ın huzursuzluğu Andrews'u da etkilemeye başlamıştı; kendini giderek artan bir dikkatle, nehir kıyısı boyunca uzanan ve rotalarını belirleyen meçhul yeşil ormana bakarken buluyordu.

Sabah ortası, en öndeki Miller atını durdurdu. At nehir yatağının ortasına yakın bir yerde duruyordu; Miller'a yaklaşırlarken, Andrews adamın, gerçek ilgiden yoksun ama düşünceli bir ifadeyle karşı kıyıdaki bir noktaya baktığını fark etti. Araba durunca Miller gruba dönüp alçak sesle, "Burası. Charley, arabayı buraya doğru çevirip dümdüz karşıya geç" dedi.

Bir an için kimse kıpırdamadı. Miller'ın gösterdiği yer, o sabah ya da önceki akşamüstü geçtikleri değişmez yamaçlar boyunca gördükleri yerlerden farksızdı. Miller tekrar konuştu:

"Hadi. Arabayı dümdüz karşıya geçir."

Charley Hoge omuz silkti. Kamçısını en önde solda duran öküzün kulağına doğru şaklatıp el frenini oldukça eğimli kıydan inişe hazır hale getirdi. Schneider ve Andrews, atını doğrudan sık çam ormanına çeviren Miller'ın hemen arkasından yola koyuldu.

Schneider ve Miller'la birlikte atını dümdüz orman cephesine doğru süren Andrews bir anlığına, hudutsuz ve ızsız bir yumuşaklığın içine gömülüyormuş, batıyormuş hissine kapıldı. Atlarının soluk alıp verişinin ve toynaklarının sesi ve hatta adamların sarf ettiği birkaç kelime, ormanın sessizliği tarafından yutuluyor, bütün

sesler boğuk, uzak ve sakın çıkıyordu; bir at homurtusu da bir sözcük de olsa, bir ses diğerine benziyor, tüm bu sesler kendilerinden değil de ormandan geliyormuşa benzeyen yumuşak patırtılara dönüşüyordu; ormanın içinde herkesin duyabileceği kocaman bir kalp varmış gibiydi.

Andrews'un yanından, Schneider'ın, ormanın yumuşak, boğuk ve kaygısız bir sese dönüştürdüğü sesi duyuldu: "Hangi cehenneme gidiyoruz? Bufalolardan hiçbir iz yok burada."

Miller yeri gösterdi. "Neyin üzerinde olduğumuza bir bak."

Andrews atların toynaklarının, ormanın gri-yeşil zemini sandığı şeyin üzerinde kayarak ilerlediklerini gördü ama daha yakından bakınca, dağın tabanından yükselen ve ağaçların arasından dolanan bir dizi uzun ve yassı taşın üzerinde olduklarını fark etti.

"Burada gözle görülebilecek bir iz bırakmıyorlar" dedi Miller. Derken eyerinde öne eğildi. "Ama bir de şuraya bakın."

Taş patika önlerinde birdenbire sona eriyor ve ağaçların arasında, genişleyerek yamaç boyunca dolana dolana yükselen, kendiliğinden oluşmuş bir açıklık belirliyordu. Açıklığın zemininde aşınmış, çimenden yoksun geniş bir toprak şeridi vardı; taze toprak ve taşlar patikanın sınırlarını gösteriyordu. Miller atını dehleyerek patikanın başladığı yere sürdü ve atından indi; patikanın ortasına çömelip zemini dikkatle inceledi.

"Geçtikleri yol bu." Eliyle toprağın ezilmiş hatlarını okşadı. "Buradan bir sürü geçeli çok olmamış. Büyük bir sürüye benziyor."

"Tanrı aşkına!" dedi Schneider. "Tanrı aşkına!"

Miller ayağa kalktı. "Bundan sonrası zorlu bir tırmanış olacak. En iyisi atlarınızı arabanın arkasına bağlayın, Charley'nin yardımımıza ihtiyacı olacak."

Bufalo yolu yamuk bir açıyla dağın yamacını tırmanıyordu. Araba dik eğimli yamacı tırmandı; yavaşça ilerliyordu, derken keskin bir açıyla bir oyuga indi ve tekrar yukarı tırmandı. Andrews atını arabanın kuyruğuna bağladıktan sonra, uzun ve güçlü adımlarla arabanın yanında yürümeye koyulmuştu. Temiz hava ciğerlerine doluyor, ona daha önce hissettiğini düşünmediği bir kuvvet veriyordu. Arabanın yanında ilerlerken, biraz geride kalan diğer iki adama döndü.

Fazlasıyla coşkulu ve dinç bir tavırla, "Hadi" diye seslendi ve heyecanlı bir kahkaha koyverdi. "Yoksa sizi arkada bırakacağız."

Miller başını iki yana salladı, Schneider'sa ona bakıp sırtıttı. İkisi de konuşmadı. Engebeli patikada ayaklarını sürüyerek hantal hantal ilerliyorlardı; hareketleri amaçsızca ve gönülsüzce yürüyen yaşlı adamlarınki gibi yavaş, uysal ve hesaplıydı.

Andrews omuz silkip önüne döndü. Her bir kıvrım ona yeni bir sürpriz getirecekmiş gibi hevesle baktı patıkaya. Rahat ve hızlı adımlarla arabanın önüne geçti; küçük oyukları koşar gibi aşıyor, yokuşları uzun ve kuvvetli adımlarla tırmanıyordu. Dik bir yokuşa gelince duraksadı; araba bir anlığına görüş açısından çıkmıştı; iki çamın arasından sivrilen büyük bir taşın üstünde durdu ve aşağı baktı; dağ, patikanın yanından keskin bir uçurumla alçalıyor, Andrews bu sayede daha birkaç dakika önce aştıkları nehrin iki yöne doğru kilometrelerce aktığını ve arazinin, altlarında uzanan yamaçla aynı hizaya geldiğini görebiliyordu. Arazi sakın ve el değmemiş görünüyordu; nehri geçerken kapıldığı ama kısmen bastırdığı korkuya kayıtsızca hayret etti. Artık orada, aşağılarındaydı ve uzun zamandır tanıdığı bir dost gibi görünüyordu gözüne; ona bir güven bir rahatlık hissi veriyor, istediği zaman oraya dönüp bu güven ve rahatlığa kavuşabileceğini fısıldıyordu. Döndü. Üstünde ve önünde, arazi saklı ve bilinmezdi; onu göremiyor, nereye gittiklerini anlayamıyordu. Fakat diğer arazinin, arkasında kalan düz arazinin manzarası, göreceklere dair bir ipucu veriyor ve huzur bulmasını sağlıyordu.

İsminin çağrıldığını duydu. Cılız ses aşağıdan, arabanın tırmanmakta olduğu patikadan geliyordu. Kayadan aşağı atladı ve hızlı adımlarla patikanın dik bir yokuşa dönüştüğü noktada duran arabaya doğru yürüdü. Miller ve Schneider arka tekerleklerin yanında duruyordu, Charley Hoge'sa açılıp kapanan sırada oturuyor, araba geri geri kaymasın diye el frenine asılıyordu.

“Bir el atsana” dedi Miller. “Bu yokuş öküzler için fazla dik.”

“Tamam” dedi Andrews. Nefes alıp verişinin hızlandığını, kullaklarının hafifçe çınladığını fark etti. Omzunu, Schneider'ın yolun daha yüksek olan karşı tarafındaki tekerleğe yaptığı gibi, daha alçaktaki arka tekerleğe dayadı. Miller yüzü ona dönük olarak geniş tekerlek parmaklarından birine asıldı, Andrews da itmeye başladı. Charley Hoge kamçısını bir ışıkla önlerine doğru, öküzlerin başının üstünde şaklatırken yüksek sesle “Deeeehhh!” diye bağırdı. Öküzler zorlukla biraz ilerledi; Charley Hoge el frenini bıraktı ve tekerleklerdeki adamlar bir anlığına, ağır arabanın başlarını dön-

dürerek geriye aktığını hissetti; derken öküzler kontrolü ele aldı ve adamlar tüm güçleriyle tekerleklere asılırken araba yavaş yavaş yokuşu tırmanmaya koyuldu.

Andrews'un başı dönmeye, zonklamaya başladı. Miller'ın kollarındaki kasların düğüm düğüm olmuş kalın halatlar gibi kabardığını, alnındaki damarların şiştiğini gördü hayal meyal. Tekerlek dönerken, omzunu bir başka tekerlek parmağına dayadı; soluğu kesilir gibi oldu, boğazına ve göğsüne keskin bir acı saplandı. Gözlerindeki bulanıklık parlak beneklerle aydınlandı, benekler fırl fırl dönmeye başladı; Andrews gözlerini yumdu. Birdenbire ellerinde bir rüzgâr hissetti, derken patikadaki sivri taşlar sırtına batmaya başladı.

Çok uzaktan geliyormuşa benzeyen sesler duydu.

Schneider, "Morarmış sanki, değil mi?" dedi.

Gözlerini açtı, parlaklık gözlerinin önünde dans ediyordu, koyu yeşil çam iğneleri bir çok yakınında, bir çok uzağındaydı, çam iğnelerinin üstünden mavi göğün bir parçası belirdi. Kendi soluk alıp verişinin hırıltısını duydu; güçsüz kolları iki yanına düşmüştü, ensesi, kalkıp inen göğsü yüzünden bir kayaya yapışmıştı; bunun dışında hiç kıpırdamıyordu.

"Bir şey olmaz." Miller alçak, ölçülü ve rahat bir sesle konuşmuştu.

Andrews başını çevirdi. Schneider ve Miller sol yanına çömelmişti; araba biraz ileride, kısa bir süreliğine durmasına neden olan yokuşun tepesindeydi.

"Ne oldu?" Andrews'un sesi cılız ve boğuktu.

"Bayıldın" dedi Miller. Schneider kıkırdadı. "Bu dağlarda ağır-dan almalısın" diye devam etti Miller. "Hava vücudunun alışkın olduğundan daha seyrek."

Schneider başını iki yana salladı, hâlâ kıkırdıyordu. "Ama bir ara gerçekten harika gidiyordun evlat. Hava seni çarpmadan dağın zirvesine kadar çıkacaksın sandım."

Andrews hafifçe gülümsedi ve bir dirseğinin üzerinde doğruldu; bu hareket biraz olsun yatışan nefes alıp verişinin yeniden ağırlaşmasına ve hızlanmasına neden oldu. "Neden yavaşlatmadınız beni?"

Miller omuz silkti. "Bu, vücudunun kendi kendine keşfetmesi gereken bir şey. Söylemenin bir faydası olmaz."

Andrews ayağa kalktı ama bir an başı dönerek olduğu yerde sallandı ve Miller'ın omzuna tutundu, ardından dengesini bularak kendi başına durmayı başardı. "İyiyim. Hadi devam edelim."

Yokuşu tırmanarak arabaya doğru yürüdüler. Andrews yine zorlukla nefes alıyordu, bu kısacık mesafeyi katedene kadar elleri titremeye başlamıştı.

"Gücüne kavuşana kadar atına binmeni söyledim ama bu iyi bir fikir değil" dedi Miller. "Havaya bir kere alıştın mı yürümeye devam etmek en iyisi. Şimdi ata binersen aynı şeyi bir kere daha yaşamak zorunda kalırsın."

"İyiyim" dedi Andrews.

Yeniden yola düştüler. Andrews bu kez Miller ve Schneider'ın gerisinde kalıp onların hantal, sendeler gibi yürüyüşlerini taklit etmeye çalıştı. Bir süre sonra işin sırrının uzuvlarını gevşetip vücudunun öne düşmesine izin vermek ve bacaklarını yalnızca bedenini ayakta tutmak için kullanmak olduğunu keşfetti. Soluk alıp veriş hâlâ kesik kesik olsa ve hafif bir yokuştan sonra bile ışık benekleri gözlerinin önünde fırl fırl dönmeye başlasa da, tırmanışın ayak sürüyen tuhaf ritmi fazla yorulmasını engelliyordu. Miller kırk beş dakikada bir herkesi molaya çağırıyor, böylece hepsi dinleniyordu. Andrews dinlenirlerken Miller'ın da Schneider'ın da oturmadığını fark etti. Ayakta duruyor, düzenli ve derin nefesler alıyor, soluk alıp verişleri yatışınca yeniden yola düşüyorlardı. Oturur veya uzanır konumdayken ayağa kalkmanın acısını keşfettikten sonra Andrews da onlarla birlikte ayakta durmaya başladı; oturup tekrar kalkmaktansa tırmanışa ayakta durmak devam etmek çok daha kolay ve daha az yorucuydu.

Tüm öğleden sonra arabanın yanında yürüdüler; patika daraldığında arkasına geçtiler, bir yokuşa gelip zorlu zemin öküzlere toynaklarının kaymasına neden olduğunda da arka tekerleklerle omuz verdiler.

İkinci vakti geldiğinde, ite kaka yamacın yarısına kadar gelmişlerdi. Andrews'un bacakları uyuşmuştu, omzuysa arabanın tekerleklerini defalarca itmekten cayır cayır yanıyordu. Dinlenirken bile serin, kuru, ince ve sert hava boğazını acıtıyor, göğsüne keskin ağırların saplanması neden oluyordu. Dinlenmeye, yere oturmaya ya da patikanın hemen yanındaki çam iğnelerinden yumuşacık yatağa uzanmaya hasret kalmıştı ama ayağa kalkmanın

acıasını biliyordu artık, bu nedenle dinlenirken diğerleriyle birlikte ayakta duruyor, patikanın sık çampların arasında gözden kaybolduğu noktayı seyre dalıyordu.

Öğleden sonra geç saatlerde patikada öyle ani bir dönemece denk geldiler ki, Charley Hoge'un arabayı her seferinde biraz daha sağa keserek birkaç kez geri çekmesi gerekti; sağdaki tekerlekler çamlara sürünse, soldakilerse yüz yüz elli metre derinliğindeki dik bir çukura tehlikeli derecede yaklaşıp da nihayet doğru açığı yakaladı. Ekip dönemeçten sonra durdu. Miller ileride bir yeri işaret etti; patika dik bir tırmanışla, aydınlık öğleden sonra göğüne karşı kapkara ve sarp görünen iki sivri zirvenin arasındaki bir noktaya ulaşıyordu.

“İşte orası” dedi Miller. “O tepelerden hemen sonra.”

Charley Hoge kamçısını öküzlerin kulaklarının üstünde şaklattı ve sevinçle bağırdı. İrkilen öküzler yokuş yukarı ileri atıldı, toynakları toprağa gömüldü ve ayakları kaydı; adamlar bir kez daha omuzlarıyla arabanın tekerleklerine asıldı.

Miller, Charley Hoge'a, “Onları fazla zorlama” diye seslendi. “Ta yukarıya kadar giden uzun bir yokuş bu.”

Bu son dik tırmanış boyunca arabayı adım adım ittiler ve çektiler. Yüzleri terliyor ama serin dağ havası teri anında kurutuyordu. Andrews ciğerlere çekilen havanın çıkardığı iniltiyi duydu ve sesin kendi bedeninden geldiğini fark etti; öyle yüksek bir sesteki ki, diğer adamların soluk alıp verişini, doğaya karşı gelerek zorlukla tırmanan arabanın gıcirtısını ve öküzlerin ağır ağır nefes alarak patikada güçbela ilerlerken çıkardıkları gürültüyü neredeyse bastırıyordu. Nefes nefese kalmıştı, sanki boğulmak üzereydi, omzu tekerlek parmaklarına sürtünürken gevşek gevşek iki yanına sarkan kollarını, onu daha fazla havanın olduğu bir noktaya çıkartabilirlermiş gibi sağa solla sallamak istiyordu. Bacakları daha da uyuşmuştu, derken bu uyuşukluk birdenbire yok oldu ve etine yüzlerce iğne batırılıyor gibi hissetti. Üstelik iğneler ısındıkça ısınarak akkor haline geldi ve kemiğinden etine doğru ilerleyen bir yanma hissi duymaya başladı. Eklem yerlerinin –ayak bileği, diz ve kalçalarının– ilerlemek için uyguladıkları baskı tarafından ezildiğini hissediyordu. Baş zonkluyor, nabızı sanki kulaklarında atıyordu, sonunda kendi soluğunun sesini bile bastırdı; gözleriniyse kırmızı bir örtü bürüdü. Önünü göremiyordu; tekerleği körü körüne itiyor, iradesi

kuvvetini gölgede bırakarak bedenine hükmediyordu, sonunda acısı iradesine de bedenine de üstün geldi. Derken birdenbire kendini arabadan uzağa doğru attı; patikadaki sivri taşlar ellerini kesti ama kıpırdamadı. Birkaç saniyeliğine elleriyle dizlerinin üzerinde kalıp kayıtsız bir merakla, kesik avuçlarından sızan kanın, değdikleri toprağı karartmasını izledi.

Birkaç saniye sonra, tam o yere düşerken arabanın da durduğunu ve artık yokuşta değil, düz zeminde olduğunu fark etti. Sağında, yukarıya doğru uzayan bir kayanın dimdik kenarı, solunda, arabanın ardındaysa, diğer kayadan sadece on metre ötede ve ona çok benzeyen başka bir kaya vardı. Ayağa kalkmaya çalıştı ama kayıp dizlerinin üstüne düştü ve kısa bir süre öylece kaldı. Hâlâ elleriyle dizlerinin üzerindeyken, Charley Hoge'un arabanın sırasında dimdik oturduğunu ve kıpırdamadan önüne baktığını, Miller'la Schneider'ınsa az önce ittikleri tekerleklerin yanında durduğunu gördü, onlar da önlerine bakıyor, konuşmuyordu. Andrews emekleyerek birkaç metre ilerledikten sonra ayağa kalktı ve kanlı ellerini gömleğine sildi.

Miller, Andrews'a döndü. "İşte" dedi alçak sesle. "Bir baksana."

Andrews ona doğru yürüdü ve durup gösterdiği yere baktı. Patika üç yüz metre boyunca çamları yarararak ilerliyordu ama o noktada ağaçlar birdenbire bitiyordu. Bir masanın yüzeyi kadar düz, dar ve uzun bir vadi, tepelerin arasında dolanıyordu. Vadinin zemininde göz alabildiğine uzanan yemyeşil, gür çimenler, esintiyle hafifçe dalgalanıyordu. Vadiden bir sessizlik yükseliyor gibiydi; hiçbir insanın ayak basmadığı bir yerin sessizliği, durgunluğu, mutlak dinginliği idi bu. Andrews, tüm yorgunluğuna rağmen nefesini tuttuğunu fark etti; sessizliği bozmamak için ciğerlerindeki havayı olabildiğince yavaş bıraktı.

Miller birden gerildi ve Andrews'un koluna dokundu. "Bak!" Eliyle güneybatıyı gösterdi.

Vadide, karşı taraftaki dağda yetişen koyu çamların altında, hareket eden bir karaltı vardı. Andrews gözlerini kıstı; karaltının kenarlarında küçük bir dalgalanma oldu; derken karaltının tamamı, bilinmeyen akıntıların harekete geçirdiği kocaman bir su kütlesi gibi titreşti. Andrews, bu mesafeden küçük görünmesine rağmen, karaltının uzunluğunun bir buçuk kilometreden fazla, genişliğininse neredeyse bir kilometre olduğunu tahmin etti.

“Bufalolar” diye fısıldadı Miller.

“Tanrım!” dedi Andrews. “Kaç tane var?”

“Belki iki ya da üç bin. Belki de daha fazla. Bu vadi tepelerin arasından dolaşarak devam ediyor, buradan sadece küçük bir bölümünü görebiliyoruz. Daha ileride ne bulacağınızı bilemezsiniz.”

Andrews bir süre daha Miller’ın yanında durup sürüyü izledi. Baktığı uzaklıktan hiçbir şekli seçemiyor, bir hayvanı diğerinden ayıramıyordu. Kuzeyden serin bir rüzgâr esmeye başladı, rüzgâr boğazdan geçerken Andrews titredi. Güneş karşıdaki dağın ardında kaybolmuştu çoktan, dağın gölgesi durdukları yeri karartıyordu.

“Hadi inip kamp kuralım” dedi Miller. “Yakında hava kararmak.”

Grup tören alayı gibi ağır ağır vadiye indi. Düz zemine ulaştıklarında, karanlık henüz dağdan inmemişti.

4

Küçük bir kaynağın yanında kamp kurdular. Pürüzsüz kayaların üzerinden dağın tabanındaki gölcüğe, taşan gölcükten de vadinin gür çimenlerinin kısmen gizlediği daracık bir dereye doğru şırl şırl akan su, günün son ışıklarıyla parlıyordu.

“Birkaç kilometre güneyimizde küçük bir göl var” dedi Miller. “Bufalolar su içmeye oraya gider.”

Charley Hoge öküzleri çözüp vadinin çimenlerinde otlanmaya bıraktı. Andrews’un yardımıyla arabadaki büyük branda bezini sürükleyerek getirdi, derken genç bir çamdan birkaç ince dal kesti; Andrews’la birlikte dallardan bir çerçeve inşa edip branda bezini üzerine gerdiler, bezi özenle tutturup katlayarak kenarlarının çimenlerin üzerinde bir zemin oluşturmasını sağladılar. Ardından, arabadan barut dolu kutuları taşıyıp kare şeklindeki bu küçük çadırın içine yerleştirdiler.

“Bu barut ıslanırsa Miller beni öldürür” diye kıkırdadı Charley Hoge.

Andrews, Charley Hoge’a yardım ettikten sonra bir balta aldı ve Schneider’la birlikte dağın yamacına çıkarak kamp için biraz odun kesmeye başladı. Odunları düştükleri yerde bırakıp daha küçük dalları kopararak ağaçların yanına yığdılar. “Daha sonra atlarla

gelip aşığıya taşırız bunları” dedi Schneider. Karanlık bastırduğında, yarım düzine orta boy ağacı devirmişlerdi bile. Kampa birer kucak dolusu dalla döndüler, ortalarındaysa küçük bir ağacın gövdesini sürüklüyorlardı.

Charley Hoge adamların iki katı boyunda devasa bir kayanın dibinde ateş yakmıştı, kayanın bir noktasında duman için doğal bir baca görevi gören derin bir yarık bulunuyordu. Alevler yüksek olduğu halde, kahve cezvesini ateşin bir kenarına, o tanıdık, suda bekletilmiş fasulye tenceresini de diğer kenarına yerleştirmişti bile. “Fasulyeye muhtaç olduğumuz son gece” dedi Charley Hoge. “Yarın gece bufalo eti yiyeceğiz, belki küçük bir av bile yakalarım da yahni yeriz.”

Birbirine çok yakın iki çamın gövdesine ağır, düz bir dal çakmıştı; kap kacağı –saplı, büyük bir tencere, iki tava, bir kepçe, yıpranmış saplarının rengi solmuş olan ama ağızları kıvrak alevlerin ışığıyla parıldayan birkaç bıçak, küçük bir nacak ve bir balta– titizlikle bu dalın üzerine asmıştı. Yerde dışı kapkara ama içi gümüşü gri ve donuk donuk parlayan kocaman, demir bir çaydanlık, onun yanındaysa ağaçlardan birinin gövdesine dayalı duran büyük bir kutu vardı, diğer erzaklar da bunun içindeydi.

Adamlar yemeklerini bitirdikten sonra, yerdeki çam iğnelerinin içinde uzun, oval çukurlar açtılar ve küçük ağaç dallarını çaprazlama şekilde bu çukurların içine yerleştirdiler, dalların üstüneyse kazdıkları çam iğnelerini serdiler; böylece uyku tulumlarını, bedenlerini rahat tutacak esnek yatakların üzerine koyabileceklerdi. Uyku tulumlarını büyük taşın dibindeki ateşe yakın bir yere yerleştirdiler; bu sayede vadinin karşı tarafından, yani kuzeyden ya da batıdan gelen havadan kısmen de olsa korunabilirlerdi; doğudan gelen havayı da orman kesiyordu.

Onlar yataklarını yapana kadar ateş zayıflayıp gri kömüre dönmüştü. Kor ateşin ısıltısında yüzü koyu kırmızı görünen Miller dikkatle kömürleri izliyordu. Charley Hoge kap kacağının yanında asılı duran lambayı yaktı, lambanın cılız ışığı karanlıkta kayboldu. Charley lambayı adamların başında oturduğu ateşin yanına taşıdı. Miller ayağa kalkıp ağır demir çaydanlığı yerden aldı ve kömürlerin içine oturttu. Ardından lambayı alıp Charley Hoge’a uzattı, o da Miller’ın peşinden ağacın yanındaki büyük erzak kutusunun yanına gitti. Miller kutudan iki büyük kurşun külçesi alıp ateşin başına

getirdi; külçeleri ağırlıkları dengelensin diye birbirine çapraz olacak şekilde çaydanlığa yerleştirdi. Ardından Charley Hoge'la Will Andrews'un birlikte yaptıkları küçük kare çadıra gidip içinden bir kutu barut ve daha küçük bir kutudaki kapsülleri aldı; oradan ayrılmadan önce, branda bezini dikkatle kalan barutun etrafına sıkıştırdı.

Kamp ateşinin başında, uyku tulumunun yanında duran eyerinin önünde diz çöktü ve eyer heybesinden, ağzı deri bir kayışla bağlanmış büyük, bol bir çuval aldı. Kayışı çözdü ve çuval bezini yere serdi; donuk donuk parlayan yüzlerce pirinç kovan dağınık bir tepecik oluşturdu. Andrews iki adama biraz daha yaklaştı.

Kararmış çaydanlıktaki kurşun ısıyla hareketlenmeye başlamıştı. Miller çaydanlığı inceledi ve ısının daha eşit dağılılabilmesi için yerini değiştirdi. Ardından bir nacakla barut kutusunu açtı ve siyah tanecikleri koruyan kalın kâğıdı yırttı. Başparmağını ve işaret parmağını kullanarak bir tutam alıp ateşe attı ve bir anlığına mavi-beyaz alevler yükseldi. Hoşnut olan Miller başını salladı ve elini bir kez daha eyer heybesine daldırıp bir yanı menteşeli, büyük, düz bir nesne çıkardı; onu açtığı anda, minik oluklarla birbirine bağlanan, eşit aralıklı bir dizi sığ girinti çıktı ortaya. Kalıbı yağlı bir bezle dikkatle temizledi; Miller kapağını kapattığında, Andrews minik bir kâse şeklinde bir ağzı olduğunu gördü.

Miller bir kez daha heybesine uzanıp içinden büyük bir kepeç çıkardı. Kepçeyle fokurdamaya başlayan çaydanlığa daldırdı ve eriyen kurşunu ihtiyatla mermi kalıbının ağzına döktü. Sıcak kurşun soğuk kalıba değince çatırdadı; bir damlası Miller'ın kalıbı tutan eline sıçradı ama Miller kıpırdamadı bile. Dolan kalıbı Charley Hoge'un getirdiği soğuk su dolu kovaya batırdı; kalıp suda cızırdadı ve fokurdayan suyun yüzeyinde beyaz köpükler oluştu. Ardından Miller kalıbı sudan çıkardı ve mermileri kovanların yanına, beze boşalttı.

Kurşun mermi tepeciği pirinç kovan tepeciğiyle hemen hemen aynı boyuta gelince, Miller kalıbı bir kenara koyup soğumaya bıraktı. Kalıptan çıkan mermileri hızla ama dikkatle incelemeye koyuldu; ara sıra bazı mermilerin altını küçük bir eğyle düzeltiyor, nadiren de olsa kusurlu bulduklarınıysa ateşten aldığı demir çaydanlığa geri atıyordu. Mermileri boş kovanların yanındaki yeni tepeciğe eklemekten önce, her birinin tabanını kare şeklindeki balmumuyla ovuyordu. Barut kutusunun yanındaki kare kaptan küçük kapsül-

leri aldı ve onları kolaylıkla boş kovanlara sokup küçük, siyah bir aletle dikkatle bastırdı.

Yine heybesinden daracık bir kaşık ve buruşturulmuş bir gazete tomarı çıkardı. Kaşıkla ölçerek bir miktar barut aldı ve mermi kovanını açık barut kutusunun üstünde tutarak dörtte üçünü barutla doldurdu. Kovanı sertçe kutunun kenarına vurarak barutun iyice yerleşmesini sağladı ve diğer eliyle buruşturulmuş gazetelerden bir parça kopararak onu da kovana tıktı. Son olarak da kurşun mermilerden birini alıp avcunun tabanıyla dolu mermi kovanına soktu. Ardından da sağlam beyaz dişlerini kullanarak pirinç kovanın, merminin dip kısmını tutan yerini sıkıştırdı ve mermiyi kayıtsızca üçüncü bir yığına fırlattı.

Üç adam birkaç dakika boyunca Miller'ın kovanları doldurmasını seyretti. Charley Hoge Miller'ın becerisi karşısında mutlu mutlu sırtıp başını sallayarak, Schneider uykulu uykulu, ara sıra esneyerek ve ilgisizce, Andrews'sa yoğun bir dikkatle izliyor, Miller'ın her bir hareketini tüm ayrıntılarıyla hafızasına işlemeye çalışıyordu.

Schneider bir süre sonra ayaklanıp Andrews'a seslendi:

“Bay Andrews, işimiz var. Bıçaklarınızı alın da bileyelim.”

Andrews Miller'a baktı, Miller da başıyla büyük erzak kutusunun olduğu tarafı gösterdi. Andrews lambanın loş ışığında kutuyu karıştırmaya koyuldu; sonunda Miller'ın onun için Butcher's Crossing'den aldığı yassı deri kılıfı buldu. Onu alıp, Charley Hoge'un eklediği kütükle yeniden alevlenen ateşin başına döndü. Kılıfı açtı. Bıçaklar ateşin ışığında parıl parıl parladı; kemikten sapları temiz ve hasarsızdı.

Schneider heybesinden kendi bıçaklarını almıştı; birini kılıfından çıkarıp nasırlı başparmağına sürerek denedi. Başını iki yana salladı, ortası aşındığı için yüzeyi uzun bir kavis oluşturan uzun ve gri-kahverengi bileğitaşına bolca tükürdü; bıçağın yassı tarafıyla tükürüğü taşın bütün yüzeyine yaydı. Ardından bıçağı uzun bir oval çizerek taşa sürmeye koyuldu; bıçağı belirli bir açıyla tutuyor, taşın, bıçağın ağzının her bir noktasına işleyebileceği şekilde hareket ettiriyordu. Andrews birkaç dakika boyunca onu izledi, derken bir bıçak seçip başparmağında denedi. Bıçağın köşesini yumuşak ete bastırdığı halde eti delinmedi.

“Hepsini bilemen gerekecek” dedi Schneider ona bir bakış atarak, “yeni bıçakların ağzı keskin olmaz.”

Andrews başıyla onaylayıp kılıfından yeni bir bileğitaşı aldı; Schneider'dan gördüğü gibi üstüne tükürdü ve tükürüğü bütün yüzeye yaydı.

“Kullanmadan önce taşı bir iki gün yağda bekletmelisin aslında” dedi Schneider. “Ama bu seferlik bir önemi yok herhalde.”

Andrews bıçağı taşın üzerinde hareket ettirmeye başladı; hareketleri beceriksizdi, bıçağın her noktasının aynı derecede bilenmesini sağlayacak ritmi bir türlü tutturamıyordu.

“Bak” dedi Schneider kendi bıçağıyla taşını bırakarak. “Bıçağı çok dik tutuyorsun. Böyle de kenarı keskin olur ama bir ya da iki deriden fazlasını yüzemezsin. Ver şunu bana.”

Schneider bıçağı ustalıkla taşla sürmeye başladı, ileri geri hareket ettirirken öyle hızlıydı ki Andrews görmekte zorlanıyordu. Schneider bıçağı çevirdi ve Andrews'a onu taşın üzerinde hangi açıyla tuttuğunu gösterdi.

“Bu şekilde keskin kenarı daha geniş olur” dedi Schneider. “Tekrar bilemeden neredeyse bir gün boyunca deri yüzebilirsin bununla. Keskin kısmı çok dar olursa bıçağın mahvolur.” Bıçağı ağzından tutarak Andrews'a uzattı. “Dene bakalım.”

Andrews bıçağı başparmağına değdirdi; hafif ama sıcak bir acı duydu. Başparmağının ucunda ince, kırmızı, çapraz bir çizgi belirmişti; çizgi genişler ve gelişigüzel akan kanı başparmağındaki helezonları doldururken aval aval baktı.

Schneider sırtıttı. “Bıçak dediğin böyle keser işte. Bıçak setin iyiymiş.”

Andrews, Schneider'ın denetimi altında diğer bıçakları da bileli. O farklı şekil ya da boyuttaki her bir bıçağı bilerken, Schneider da ne işe yaradıklarını anlatıyordu. “Bu uzun işler içindir” dedi Schneider. “Bıçağı hiç kaldırmadan iri bir bufaloyu bile boğazından kuşuna kadar kesersin bununla. Bu da ayrıntı gerektiren işler içindir, toynakların çevresi için mesela. Buysa derisini yüzdükten sonra bufalonun etini parçalamak içindir. Bu yüzdükten sonra deriyi temizlemek içindir.”

Schneider bıçakların durumundan memnun kalınca Andrews hepsini kılıfa geri koydu. Ona yeni öğretilen bu hareket kolunun yorulmasına, bilerken bıçakları sıkıca kavramasıysa sağ elinin uyuşmasına neden olmuştu. Boğazdan soğuk bir rüzgâr geçti; Andrews titredi ve ateşe yaklaştı.

Kamp ateşinin çevresinde sessiz sessiz oturan üç adamın arkasındaki karanlığın içinden Miller'ın sesi duyuldu. "Yarın için her şey hazır mı?" Ona doğru döndüler. Ateşin ışığı Miller'ın gömleğinin düğmelerinden ve önünü açtığı geyik derisinden ceketinin püsküllerinden yansıyor, iri burnunun ve alnının parlamasına neden oluyordu; koyu sakalı karanlığa karışmıştı; Andrews vücut olduğu güçbela anlaşılan bir şeklin üzerinde yüzen bir kafa gördüğünü sandı bir an için. Derken Miller gelip yanlarına oturdu.

"Her şey hazır" dedi Schneider.

"İyi." Miller ceketinin şişkin ceplerinin birinden bir mermi aldı. Merminin kurşun ucuyla ateşin yanındaki yassı bir taşın üzerine, neredeyse bir yarım daire oluşturan, eğri büğrö, uzun bir oval çizdi.

"Hatırlayabildiğim kadarıyla" dedi Miller, "vadinin şekli böyle. Bu öğleden sonra sadece küçük bir kısmını gördük. Birkaç kilometre sonra, ilk dönemeci aştığımızda, genişliği belki de yedi sekiz kilometreye ulaşıyor ve otuz kırk kilometre boyunca da devam ediyor. Büyük bir arazi gibi görünmeyebilir ama çimenleri gür ve besleyici, hem de koptuğu anda tekrar bitiyor; çok sayıda bufaloyu beslemeye yetiyor."

Ortası yanan bir kütük alevlerin içine düşerek bir kıvılcım sağanağı yağdırdı, kıvılcımlar önce ışıldayıp sonra sönerek karanlığa karıştı.

"İşimiz kolay" diye devam etti Miller. "Ava bu sabah gördüğümüz küçük sürüyle başlayıp vadi boyunca ilerleriz. Endişelenecek bir şey yok; kanyonun geldiğimiz yol dışında çıkışı yok. En azından bufalolar için. Dağlar ilk dönemde daha da dikleşiyor; çoğu yerde kayalıktan başka bir şey de yok."

"Ana kamp burası mı olacak?" diye sordu Schneider.

Miller başıyla onayladı. "Biz vadide ilerledikçe Charley de arabayla peşimizden gelip postları toplar, sonra da burada hepsini denkleriz. Burası dışında birkaç yerde daha kamp kurmamız gerekebilir ama fazla değil; vadinin sonuna gelince, bufalo kaldıysa hepsini buraya sürebiliriz. Uzun vadede zaman kazanmış oluruz."

"Tek bir diyeceğim var" dedi Schneider. "Başta bize fazla yüklenme. Bay Andrews'un işe yaramaya başlaması için birkaç güne ihtiyacımız var. Ben de kaskatı kesilmiş bufaloların derisini yüzmek zorunda kalmak istemiyorum."

“Plana göre” dedi Miller, “aceleye gerek yok. Mecbur kalırsak bütün kış burada kalır, hepsini teker teker avlarız.”

Charley Hoge zaten alev alev yanan ateşe bir kütük daha attı. Yoğun ısıyla kütük hemen alevlendi. O anda, ateşin çevresinde toplanmış dört adamın suratları tamamen aydınlandı ve her biri diğerini gündüz gözüyle görür gibi oldu. Derken kütüğün dışındaki kabuk yanıp kül oldu ve alevler yatıştı. Charley Hoge birkaç dakika bekledi, derken bir kürekle alevlere kül attı, böylece lambanın sarı ışığında, küllerin arasından zar zor yükselen beyazımsı sarı dumandan başka bir şey göremez oldular. Başka laf etmeden uyku tulumlarına girdiler.

Will Andrews yattıktan sonra uzun bir süre boyunca, çevresini saran sessizliği dinledi. Söndürülen çam odununun kekre kokusu bir süreliğine burun deliklerini yaktı; derken rüzgâr yön değiştirdi ve dumanın kokusunu da, etrafındaki adamların ağır soluk alıp verişini de duyamaz oldu. Yüzünü üzerinde yol aldıkları yamaca doğru çevirdi. Bakışlarını toprağa çöken karanlıktan ayırdı; karanlığın içinden yükselerek, berrak yıldızların ışığıyla kırpışan koyu mavi, bulutsuz gökyüzüne karşı gitgide belirginleşen bazı ağaçların silüetlerini takip etti. Uyku tulumundaki fazladan battaniyeye rağmen üşüyordu; keskin gece havasını solurken, nefesinin yarattığı gri bulutçuğu görebiliyordu. Gözlerini, aydınlık gökte hatları kapkara görünen koni biçimindeki upuzun bir çam ağacının görüntüsüne yumdu ve soğuğa rağmen sabaha kadar mışıl mışıl uyudu.

5

Andrews uyandığında Charley Hoge çoktan kalkmış, hatta giyinmişti bile; ateşin başındaydı, kuytuda olduğu için gece boyunca tutmeye devam eden kora küçük dallar ekliyordu. Andrews bir süre nispeten daha sıcak olan uyku tulumunda yatmaya devam ederek soluğunun havada oluşturduğu buğuyu izledi. Ardından battaniyeleri kenara savurdu ve titreye titreye, soğuktan sertleşip kaskatı kesilmiş çizmelerini giydi. Bağcıklarını bağlamadan ağır adımlarla ateşin başına yürüdü. Güneş henüz dağın kamp kurdukları tarafına geçmemişti; karşıdaki dağın doruğunda, bir çam kümesi sabah güneşiyle aydınlanıyordu; aralarındaki kuruma

yüz tutmuş akkavaklarsa koyu sarı yapraklarıyla, çamların yeşiline karşı alev almış gibi görünüyordu.

Charley Hoge'un kahvesi fokurdamaya başlamadan önce, Miller ve Schneider da uyandı. Miller Andrews'u yanına çağırdı; üçü ağır ağır ve isteksizce yürüyerek ağaçlı sığınaklarından çıktılar ve düz vadiye geldiler, topallayan atları yüz metre ötede otlanıyordu. Hayvanları kampa geri getirip kahve, jambon ve kızarmış lapa hazır olmadan önce eyerlediler.

Miller ağaçların arasına doğru işaret ederek, "Fazla hareket etmemişler" dedi. Andrews vadinin dönemecine yayılan sürünün oluşturduğu ince siyah çizgiyi gördü. Kahvesini aceleyle, ağzı yana yana içti. Miller kahvaltısını yavaş yavaş, sakın sakın yaptı. Bitirdikten sonra biraz yürüyüp ormana girdi ve alçaktaki bir daldan çatalı, büyük bir parça seçip çatalın altmış santim kadar altından kesti; bıçağını alarak çatalı, ana daldan çıkan küçük dalların ikisi de on beş santim olacak şekilde yonttu, derken ana dalın kalın ucunu sivriltti. Uyku tulumunun yanındaki eşya yığınının silahını aldı ve onu gecenin neminden koruyan muşambayı açtı. Silahı dikkatle inceledi ve eyerine tutturulmuş uzun kılıfa soktu. Üç adam atlarına bindiler.

Vadiye geldiklerinde Miller atını durdurup iki yanındaki adamlara seslendi. "Doğrudan üstlerine gideceğiz. Hemen arkamdan gelin ve dağılmalarına izin vermeyin. Dümdüz üstlerine gittiğimiz sürece korkmazlar."

Andrews, Miller'ın hemen arkasındaydı, atı yavaş adımlarla yürüyordu. Elleri sızlıyordu, parmak boğumlarına baktı ve kemiklerini saran gergin derinin bembeyaz kesildiğini gördü. Dizginleri tutan ellerini gevşetti ve omuzlarını düşürdü; zahmetle nefes alıyordu.

Vadinin yarısını geride bıraktıklarında, sürü yavaş yavaş otlanarak dönemeci aşmıştı. Miller diğer iki adamı dağın tabanına doğru yönlendirdi.

"Buradan itibaren soğukkanlı olmamız şart" dedi. "Bu dağlarda rüzgârın nereden eseceği belli olmaz. Atlarınızı bağlayın, yürüyeceğiz."

Önde Miller, peş peşe yürüyen adamlar, dağın aşınmış kayalarla dolu tabanının çevresinden dolandı. Miller birdenbire durdu ve elini havaya kaldırdı. Başını çevirmeden, sohbet eder gibi bir ses tonuyla arkasındakilere seslendi: "Hemen önümüzde, aramızda

yüz metre bile yok. Sakin sakin.” Çömelip bir eliyle bir tutam çimen kopardı ve çimenleri yukarıdan yere bıraktı. Rüzgâr otları ona geri getirdi. Miller başını salladı. “Rüzgâr iyi.” Ayağa kalkıp daha yavaş adımlarla ilerledi.

Bir omzunda Miller’ın mühimmatının olduğu çantayı taşıyan Andrews, yükünün yerini değiştirdi, bunu yaparken de önlerindeki sürüde bir hareketlenme olduğunu gördü.

Miller yine başını çevirmeden, “Dümdüz yürümeye devam edin. Çizgiyi bozmadığınız sürece korkmazlar” dedi.

Artık Andrews da sürüyü net olarak görebiliyordu. Bufalaların koyu, kızıl-kahve tüyleri, çimenlerin soluk, sarı-yeşil rengine karşı göze çarpıyor, arkalarındaki dik yamacı kaplayan çam ormanının daha koyu rengine karışıyordu. Bufalaların çoğu rahatça vadinin yumuşacık çimenlerine uzanmıştı; bunlar sadece birer tümsek gibi görünüyordu, bir karakter ya da şekli olmayan koyu renkli kayalara benziyorlardı. Ama bazıları nöbetçi gibi, sürünün uç taraflarında duruyordu; bazıları kaygısızca otlanıyor, bazılarıysa kocaman tüylü kafalarını ön bacaklarının arasına sarkıtmış, hiç kıpırdamadan duruyordu, bacaklarındaki koyu renkli uzun tüyler öyle keçeleşmişti ki şekilleri zar zor seçiliyordu. Yaşlı bir erkek bufalonun böğrü ve sağrıları, üç adamın bulunduğu mesafeden bile görülebilen derin yara izleriyle doluydu; bufalo diğerlerinden biraz uzakta duruyordu, yüzü yaklaşan adamlara dönüktü, başı eğikti, yukarıya doğru kıvrılan simsiyah boynuzları güneşte ışıltıyor, kafasından dökülen koyu renkli, dağınık tüylerin arasında parlıyordu. Adamlar ona biraz daha yaklaşırken bufalo hiç kıpırdamadı.

Miller bir kez daha duraksadı. “Hep birlikte devam etmemize gerek yok. Fred, sen burada bekle; Will, sen peşimden gel; etraflarından dolanmamız gerekecek. Bufalolar yüzlerini her zaman rüzgârın estiği yöne döner; bu açıdan isabet ettirmek mümkün değil.”

Schneider dizlerinin üzerine çökerek yüzükoyun uzandı ve çenesini ellerine dayayarak sürüyü izlemeye koyuldu. Miller ve Andrews sola saptı. On beş metre kadar yürümüşlerdi ki, Miller avcunu açtığı elini kaldırdı; Andrews durdu.

“Hareketlenmeye başladılar” dedi Miller. “Sakin sakin.”

Sürünün dış kenarlarındaki bufalaların çoğu, önce kaskatı ön ayakları, sonra da arka ayakları üzerinde doğrularak ayağa kalkmış,

başta bir an sendeledikten sonra birkaç adım ilerlemişti. İki adam kıpırdamadan durdu.

“Onları kıskırtan hareket etmemiz” dedi Miller. “Bütün gün tam karşılarında dursan ruhları bile duymaz, tabii oraya kadar hareket etmeden gidebilirsen.”

İki adam tekrar yavaş yavaş ilerlemeye başladı. Sürü bir kez daha huzursuzlandığını belli edince, Miller elleriyle dizlerinin üzerine çöktü, Andrews da mühimmat çantasını beceriksizce sürükleyerek peşinden geldi.

Sürünün yan tarafına, yüz yüz elli metre yakınına vardıklarında durdular. Miller yanında taşıdığı çatallı dalı yere sapladı ve tüfeğinin namlusunu çatala yerleştirdi. Andrews emekleyerek yanına geldi.

Miller ona bakıp sırtıttı. “Nasil yaptığımı izle evlat. Kürek kemiğinin hemen arkasına, kamburunun üçte iki altına nişan alacaksın; tabii bizim gibi arkasından ateş ediyorsan. Bu şekilde kalbinden vurursun. Biraz daha önden, akciğerlerinden vurmak daha iyidir; o zaman hemen ölmezler ama vurulduktan sonra fazla uzağa da gidemezler. Ama rüzgâr varken önlerine geçmeye çalışmak risklidir. Gözünü büyük erkek bufalodan ayırma, her yanı yara izleriyle dolu olandan. Postu beş para etmez ama görünüşe göre liderleri o. Her zaman sürünün liderini belirleyip önce onu vurmaya çalışmalısın. Liderleri olmadan fazla uzağa gitmeye kalkışmazlar.”

Miller tüfeğini yaşlı bufaloya doğrulturken Andrews dikkatle izledi. Tüfeğin nişangâhından bakarken Miller’in iki gözü de açıldı. Kabzayı iyice yanağına dayamıştı. Sağ elindeki kaslar gerilmişti; tüfekten gürültülü bir *patpat* sesi geldi, kabza Miller’in omzunu tepti ve namlunun ağzından küçük bir duman bulutu yükseldi.

Yaşlı bufalo silah sesiyle, sağrısına sert bir darbe almış gibi irkilerek sıçradı; derken hiç acele etmeden, karın üstü yerde yatan adamlardan uzağa doğru koşmaya başladı.

“Kahretsin” dedi Miller.

“Iskaladın” dedi Andrews; sesinde şaşkınlık vardı.

Miller kısa bir kakhaha koyverdi. “Iskalamadım. Bufaloyu kalbinden vurmanın kötü yanı budur işte. Bazen yüz metre uzaklaşırlar.”

Liderlerinin hareketiyle diğer bufalolar da heyecanlanmaya başlamıştı. Başta birkaçı yavaş yavaş kalın ön ayakları üzerinde doğruldu; derken liderlerinin peşinden koşmaya başladılar ve sürü

birdenbire hareket eden koyu renkli bir kürk kütlesine dönüştü. Hıncahınç sürüde, hayvanların kamburları ritmik bir biçimde, neredeyse sıvıymış gibi bir aşağı bir yukarı dalgalanıyordu; uzanmış onları izleyen adamların kulağına toynaklarının gümürtüsü geldi. Miller bağırarak, Andrews'un bu gürültüde anlayamadığı bir şey söyledi.

Bufalolar yaralı liderlerinin yanından geçerek üç yüz metre kadar ilerisine koştular, derken gitgide yavaşlayıp durdular ve oldukları yerde sıkıntıyla dönmeye başladılar. Yaşlı bufalo yalnız başına arkalarında duruyordu; kocaman kafası eğilmişti, kuyruğu birkaç kez seğirdi, kafasını iki yana salladı. Başka hayvanların uyumadan önce yaptığı gibi kendi çevresinde birkaç tur attı ve sonunda, yüzü ondan iki yüz metre kadar uzakta olan adamlara dönük olarak durdu. Onlara doğru üç adım attı ve tekrar durdu. Derken kaskatı bir halde yana doğru düştü, bacakları dümdüzdü. Bacakları titredi, sonra da tamamen hareketsiz kaldı.

Miller karın üstü yattığı yerden doğrulup giysilerinin önündeki otları silkeledi. "Tamam, lideri hakladık. Gelecek sefere bu kadar uzağa koşmazlar." Tüfeğini, atış sopasını ve yanına koyduğu uzun, ucu telli namlu temizleme bezini aldı. "Gidip bir bakmak ister misin?"

"Diğerlerini ürkütmez miyiz?"

Miller başını iki yana salladı. "Ürkecekleri kadar ürkütler. Bünden sonra o kadar ödlele olmazlar."

Çimenlerin üzerinden ölü bufalonun yattığı yere yürüdüler. Miller hayvana kayıtsız bir bakış atıp çizmesinin ucunu tüylerine sürttü.

"Derisi yüzmeye değmez" dedi. "Ama diğerlerinin hayrını görmek istiyorsan lideri aradan çıkarmak zorundasın."

Andrews yerdeki bufaloya bakarken karışık hisler içindeydi. Yerde hareketsiz yatarken, ona daha birkaç dakika önce yüklediği o yabancı haysiyet ve kuvvete sahip değildi. Yerde kocaman, kara bir tümsek oluşturduğu halde, her nasılsa boyutu bile küçülmüş gibiydi. Kabarık tüylü siyah kafası hafifçe yana eğikti, zeminin eğri olduğu bir yere düşen boynuzlarından biri kafasını havada tutuyordu, diğer boynuzunun ucuysa kırılmıştı. Yarı açık ama güneşte hâlâ ışıllı parlayan küçük gözleri usulca karşıya bakıyordu. Toynakları şaşırtıcı bir şekilde, narin denecek kadar küçüktü,

çataları bir buzağınıninki kadar temiz ve zarifti; ayak bilekleri bu koca hayvanın ağırlığını taşıyamayacak kadar ince görünüyordu. Şişmeye başlayan geniş böğrü yara izleriyle doluydu; bazıları öyle eskiydi ki, üzerleri neredeyse tamamen tüylerle kaplanmıştı ama bazıları yeniydi, bunlar oldukça belirgindi, parlıyor, etinin üstünde koyu mavi görünüyordu. Burun deliklerinin birinden çimenlere, güneşle pıhtılaşan bir damla kan düştü.

“Fazla yaşamazdı zaten” dedi Miller. “Bir yıla kalmaz zayıf düşer, kurtlara yem olurdu.” Hayvanın yanına, çimenlere tükürdü. “Bufalolar asla yaşlılıktan ölmez. Ya insanlar tarafından vurulur ya da kurtlara yem olur.”

Andrews bufalonun üzerinden baktı ve ardındaki sürüyü gördü. Yatışmışlardı; birkaçı hâlâ dolanıp duruyordu ama çoğu ya otlanıyor ya da dinleniyordu.

“Onlara birkaç dakika daha verelim” dedi Miller. “Hâlâ biraz ürkekler.”

Miller’ın öldürdüğü bufalonun çevresinden dolanarak sürüye doğru ilerlemeye koyuldular. Yavaş yürüyorlardı ama ilk bufaloya yanaşırkenki kadar ihtiyatlı değildiler. Sürüyle aralarında iki yüz elli metre kaldığında, Miller durup bir avuç çimen kopardı ve havaya kaldırıp elinden bıraktı. Çimenler bir o yana bir bu yana dağılarak yere düştü. Miller hoşnutlukla başını salladı.

“Rüzgâr durmuş” dedi. “Diğer tarafa geçip onları kampa doğru sürebiliriz, böylece postları da fazla sürüklemek zorunda kalmayız.”

Geniş bir daire çizerek hayvanlara yaklaştılar ve sıkışık sürünün yüz metre kadar uzağında durdular. Andrews karın üstü, Sharps marka tüfeğini atış sopasının çatalına yerleştiren Miller’ın yanına uzandı.

“Bu kez onlar kaçmaya başlamadan iki üç tanesini vurmamız” dedi Miller.

Birkaç dakika boyunca dikkatle sürünün düzenini inceledi. Bufaloların bir kısmı daha otlanmak için yere uzanmıştı. Miller dikkatini sadece sürünün kenarlarında dolaşan bufalolara vermişti. Tüfeğini diğerlerinden daha hareketli görünen iri bir erkeğe yöneltti ve tetiği hafifçe sıktı. Bufalolardan birkaçı tüfeğin gürültüsü karşısında ayaklandı; hepsi başını gürültünün geldiği tarafa çevirdi; silahın namlusundan yükselen, sonra da durgun havada kaybolan

küçük duman bulutuna bakakalmış görünüyordlardı. Erkek bufalo öne atılıp birkaç adım attı, durdu ve yüzünü yerde yatan iki adama çevirdi. Burun deliklerinin ikisinden de yavaşça kan sızıyordu, derken daha hızlı akmaya başladı ve iki kızıl dereciğe dönüştü. Tüfeğin sesiyle uzaklaşmaya başlayan bufalolar yeni liderlerinin tereddüt ettiğini görünce durup onu beklemeye koyuldular.

“Akciğerlerinden vurdum” dedi Miller. “İzle şimdi.” Konuşurken tüfeğini yeniden doldurdu, geriye kalan bufalaların en hareketlisini ararken bir o yana bir bu yana çevirdi.

O konuşurken yaralı bufalo sarsak sarsak iki yana sallandı, sendeledi ve şiddetli bir sarsıntıyla yana devrildi. Ondandır daha küçük üç hayvan merakla, yere düşen bufalonun yanına geldi; birkaç saniye boyunca ona bakıp sıcak kanı kokladılar. Biri başını kaldırıp böğürdü ve kaçmaya başladı. Andrews’un yanı başından bir patlama sesi daha yükseldi hemen; daha genç olan erkek bufalo irkilerek havaya sıçradı, birkaç adım koştu ve duraksadı; burun deliklerinden kanlar akıyordu.

Miller art arda üç bufalo daha vurdu. O üçüncüsünü vurana kadar bütün sürü ayaklanmış, dolanmaya başlamıştı ama kaçmıyorlardı. Dağınık bir halka çizerek böğüre böğüre geziniyor, kendilerini oradan uzaklaştıracak bir lider arıyorlardı.

Miller acımasız bir tonla, “Artık elimdeler” diye fısıldadı. “Tanrım, şaşkına döndüler!” Mühimmat çantasını ters çevirdi, birkaç düzine mermi kovanı elinin altındaydı artık. Andrews ise ulaşabildiği boş kovanları topluyordu. Miller altıncı bufaloyu da yere devirdikten sonra, tüfeğinin arka ucunu açıp uzun bir telin ucuna bağlanmış temizleme beziyle, barutla kaplanan namluyu sildi.

“Kampa koşup bana yeni bir tüfek ve biraz daha kovan getir” dedi Andrews’a. “Bir kova da su.”

Andrews dümdüz bir çizgi üzerinde emekleyerek Miller’dan uzaklaşmaya koyuldu. Birkaç dakika sonra omzunun üstünde arkasına baktı ve ayağa kalkıp sürünün çevresinde geniş bir halka çizerek koşmaya başladı. Vadinin dönemecini aştıktan sonra, şapkasını gözlerine kadar indirmiş, sırtını da bir kayaya dayamış oturan Schneider’ı gördü. Andrews’un yaklaştığını duyan Schneider şapkasını geriye itip ona baktı.

Andrews, “Miller onları şaşkına çevirdi” dedi nefes nefese. “Orada öylece durup onları vurmasına izin veriyorlar. Kaçmıyorlar bile.”

“Kahretsin” dedi Schneider alçak sesle. “Bir nöbet⁷ yakalamış. Ben de bundan korkuyordum. Tüfeğin sesinin devamlı ve fazla yakından gelmesinden belliydi.”

Uzaktan bir patlama daha duyular; ses onların olduğu yerden zayıf ve zararsız duyuluyordu.

“Öylece duruyorlar” dedi Andrews bir kez daha.

Schneider şapkasını gözlerinin üzerine çekip kayaya yaslandı. “Dua et de bir an önce kaçmaya başlasınlar. Yoksa bütün gece çalışacağız.”

Andrews başları dik, kulakları Miller’ın tüfeğinin sesine dönük halde dip dibe duran atların yanına gitti. Kendi atına binip vadiden kampa doğru dörtnala sürdü.

Yaklaştığını duyan Charley Hoge işinden başını kaldırdı; diğerlerinin yokluğunda, sabahını ince uzun birkaç akkavağı devirip kampın sınırındaki dağınık ağaçların yanına sürüklemekle geçirmişti.

Andrews atından inerken Charley Hoge, “Şu sıırıkların bazılarını taşımama yardım etsene” diye seslendi. “Hayvanlar için ağıl kurmaya çalışıyorum.”

“Miller bir bufalo nöbeti yakaladı” dedi Andrews. “Kovan ve yeni bir tüfek istiyor. Biraz da su.”

“Tanrım” dedi Charley Hoge. “O’na şükürler olsun.” Sakat kolunun dirseğiyle biraz kaldırıp yatay olarak bir çamın gövdesine dayadığı akkavak sıırığını bırakıp, bacalı kayanın yanındaki, çadır beziyle örtülü erzaklara doğru koştu. “Kaç baş var?”

“İki yüz elli, üç yüz kadar. Belki de daha fazla.”

“Tanrının” dedi Charley Hoge. “Dağılmazlarsa şimdiye kadar karşılaştığı en büyük nöbet olacak.” Charley Hoge, çam dallarından yapılmış üstü örtülü çerçeveden, kabzası çentikli, lekeli, bir yerindeki çatlak da etrafına sıkıca sarılan bir parça telle tamir edilmiş eski mi eski bir tüfek çıkardı. “Bu eski bir Ballard; Sharps kadar iyi değil tabii ama elli kalibredir, iyi tüfeği soğuyana kadar bunu kullanabilir. Biraz da kovan, iki kutu – bu kadar var zaten. Dün gece doldurduklarıyla beraber yetmesi lazım.”

Andrews tüfeği ve kovanları aldı, tedirginliği ve acelesi yüzün-

7 Özgün metinde geçen ve kelime anlamı ayakta durmak, dikilmek olan “stand” sözcüğü, bufaloların davranış biçimlerinden faydalanarak tek seferde çok sayıda bufaloyu öldürmek anlamında da kullanılır. (ç. n.)

den bir kutu kovarı yere düşürdü. “Biraz da su” dedi kovan kutusunu almak için durunca.

Charley Hoge başıyla onayladı ve karşıdaki dereye yürüyüp küçük ahşap bir fıçıya su doldurdu. Fıçıyı Andrews’a uzatırken, “Tüfeğin namlusu için kullanmadan önce suyu ısıt ya da namlunun fazla ısınmasına izin verme” dedi. “Namlu çok sıcakken soğuk suya değerse tüfeğin anında mahvolur.”

Atına binen Andrews başıyla onayladı. Bir koluyla göğsüne dayadığı fıçıya sarılıp kamptan uzaklaştı. Atını, vadinin upuzun düzlüğünün karşı tarafından belli belirsiz de olsa gelmeye devam eden silah seslerine doğru çevirdi; iki koluyla da su fıçısına ve yedek tüfeğe sarılıp dizginleri bir eliyle gevşekçe tutarak, hayvanın istediği hızda gitmesine izin verdi. Schneider’ın hâlâ kestirmekte olduğu dönemece yaklaşıncı dizginlere asıldı ve attan zorlukla indi; inerken su fıçısını düşürecek gibi oldu. Atını dizginlerinden küçük bir ağaca bağladı ve dönemecin etrafında geniş bir yarım daire çizerek Miller’in olduğu yere yürüdü; etrafı tüfekten çıkan açık gri dumanla çevrili olan Miller yere uzanmış, iki üç dakikada bir, olduğu yerde dönüp dolaşan bufalo sürüsüne ateş ediyordu. Andrews bir koluyla su fıçısını taşıırken diğeriyle hem kendini destekleyip hem de tüfeği kaygan çimenlerin üzerinde itekleyerek, emekleye emekleye Miller’in yanına gitti.

“Kaç tane vurdun?” diye sordu Andrews.

Miller cevap vermedi; çevresi kapkara kesilmiş kocaman gözlerini ona çevirip, Andrews orada yokmuş gibi onu görmeden, boş boş baktı. Yedek tüfeği alıp Sharps marka olanı Andrews’un eline tutuşturdu; onu kabzasıyla namlusundan tutan Andrews’un tüfeği eline almasıyla bırakması bir oldu. Namlu elini yakacak kadar sıcaktı.

Miller kulak tırmalayan, boğuk bir sesle, “Temizle onu” dedi. Temizleme çubuğunu Andrews’a doğru itti. “İçindeki barut katılaşmaya başladı.”

Andrews namlunun metal kısmına dokunmamaya çalışarak tüfeği bozdu ve temizleme bezini namlunun ağzından içeri soktu.

“Öyle değil” dedi Miller kısık sesle. “Ateşleme iğnesini kirleteceksin. Bezi suya batırıp namlunun arka tarafından sok.”

Andrews su fıçısını açıp temizleme çubuğunun püsküllü ucunu ıslattı. Çubuğu namlunun arka kısmına soktuğunda sıcak metal cızırdadı ve namlunun dışına bulaşan su damlacıkları maviye çalan

metalin üzerinde bir anlığına oynayıp yok oldu. Andrews birkaç saniye bekledi ve temizleme bezini tekrar namluya soktu. Namlunun ucundan, is yüzünden kararan su damlaları süzüldü. Kirli tüfeği temizledikten sonra cebinden bir mendil çıkarıp hâlâ soğuk olan kaynak suyuna batırdı ve namlunun dışını soğuyana dek bununla sildi. Ardından tüfeği Miller'a geri verdi.

Miller ateş etti, tüfeği doldurdu, ateş etti ve tüfeği tekrar doldurdu. Çevrelerini saran keskin, barut kokulu duman daha da yoğunlaştı; Andrews öksürdü ve hızlı hızlı soluk alarak yüzünü dumanın daha hafif olduğu zemine yaklaştırdı. Başını kaldırdığında, önünün ölü bufaloların oluşturduğu tümseklerle dolu olduğunu ve sürünün –sayıca biraz azaldığı belli olan– geri kalanının, Miller'ın atışlarının yarattığı düzenli patlamalar tarafından harekete geçirilmiş gibi, sersem bir ritimle, neredeyse mekanik hareketlerle daireler çizdiğini gördü. Ateşlenen silahların gürültüsü sağır ediciydi; iki atış arasında Andrews'un kulakları boğuk boğuk zonkluyor, bu çarpıcı sessizlikte, sağırlığını acıya yakın bir ses patlamasıyla paramparça edecek olan bir sonraki atışı neredeyse korkarak, gergin gergin bekliyordu.

Sürü döne döne onlardan uzaklaşmaya başladı; sürü uzaklaştıkça adamlar da her seferinde birkaç metre ilerleyerek emekliyor, halkalar çizen bufalolarla aralarındaki mesafeyi korumaya çalışıyorlardı. Silahtan çıkan yoğun dumanı arkalarında bıraktıklarında birkaç dakikalığına rahat nefes alıyorlardı ama çok geçmeden bir başka duman bulutu oluşuyor, bir kez daha hızlı hızlı solumaya ve öksürmeye başlıyorlardı.

Andrews bir süre sonra Miller'ın yaptığı kıyımın bir ritmi olduğunu hissetmeye başladı. Miller önce yavaş ve ölçülü hareketlerle kol kaslarını geriyor, başını sabitliyor ve parmağını hafifçe sıkarak tüfeğini ateşliyordu; derken hâlâ dumanı tüten kovani çıkarıp yenisiyle değiştiriyordu; vurduğu hayvanı inceliyor, atışı isabetliyse halkalar çizen sürüyü gözleriyle tarayarak belirgin şekilde huzursuzlanan bir bufalo arıyordu; birkaç saniye sonra yaralı hayvan sendeleyip yere devriliyor, Miller tüfeğini yeniden ateşliyordu. Bütün bu iş Andrews'a bir dans, çevresindeki vahşetin yarattığı gök gürültülü bir minuet gibi geldi.

Nöbet esnasında bir ara, Miller ilk bufaloyu devirdikten birkaç saat sonra, Schneider emekleyerek arkalarına gelip Miller'a seslendi.

Miller onu duyduğuna dair herhangi bir işaret vermedi. Schneider daha yüksek sesle tekrar seslendi ve Miller başını ona doğru hafifçe oynattı ama yine cevap vermedi.

“Vazgeç” dedi Schneider. “Yetmiş seksen tanesini hakladın bile. Bu Bay Andrews’la beni neredeyse bütün gece oyalamaya yeter de artar bile.”

“Hayır” dedi Miller.

“Zaten iyi bir nöbet oldu” dedi Schneider. “Tamam. Daha fazlasına gerek–”

Miller’ın parmağı kasıldı ve patlayan tüfek Schneider’ın sesini bastırdı.

Patlama sesinin yankıları da sönüp gidince, “Bay Andrews’un fazla yardımı dokunmayacak, bunu biliyorsun” dedi Schneider. “Derisini yüzebileceğimizden fazlasını vurmaya gerek yok.”

“Vurduklarımızın hepsinin derisini yüzeceğiz Fred” dedi Miller. “Yarına kadar vurmaya devam etsem bile.”

“Lanet olsun!” dedi Schneider. “Kaskatı kesilmiş leşlerin derisini yüzecek değilim.”

Miller tüfeğini yeniden doldurdu ve atış sopasının üzerinde durmadan sağa sola çevirdi. “Gerekirse deri yüzmene de yardım ederim. Ama ben yardım etsem de etmesem de yüzeceksin Fred. Leşleri sıcak ya da soğuk, yumuşak ya da sert olsun, yüzeceksin. Şişseler de, donsalar da yüzeceksin. Postlarını levyeyle ayırman gerekse bile yüzeceksin. Şimdi kes sesini ve git buradan, senin yüzünden ıskalayacağım.”

“Lanet olsun!” dedi Schneider. Yumruğuyla toprağı dövdü. “Tamam” dedi doğrulup çömelir konuma gelerek. “İstedğin kadar devam et. Ama hiç de...”

“Fred” dedi Miller alçak sesle, “emeklerken ses çıkarma. Bufaloları ürkütürsen seni de vururum.”

Schneider bir anlığına çömelir halde öylece kaldı. Ardından başını iki yana salladı, dizlerinin üstüne çöktü ve söylene söylene düz bir çizgi üzerinde emekleyerek diğerlerinden uzaklaştı. Miller’ın parmağı bir kez daha kasıldı, tetiğe bastı ve tüfek nabız gibi atan sessizliği yararak patladı.

Nöbet bozulduğunda ikinci vaktiydi.

Esas sürü üçte iki oranında azalmıştı; belki de daha fazla. Zemin, sürünün bir buçuk kilometre ötesine kadar uzanan uzun ve

düzensiz bir çizgi boyunca, koyu renkli, ölü bufalo tümsekleriyle doluydu. Daireler çizerek güneye doğru giden sürüyü yavaş yavaş, adım adım kovalarlarken, Andrews'un dizleri Miller'ın peşinden emeklemekten yara olmuştu. Gözleri duman yüzünden kırıştırmaktan yanmaya, akciğerleri duman solumaktan sızlamaya başlamıştı; silah sesleri yüzünden başı zonkluyordu, sıcak namluları tutan avcunda kabarcıklar oluşmaya başlamıştı. Son bir saattir, hissettiği fiziksel acıyı dışa vurmamak için dişlerini sıkıyordu.

Fakat duyduğu fiziksel acı arttıkça, zihni bu acıdan kopuyor, acının üstesinden geliyor gibi oluyor, böylece hem kendini hem de Miller'ı öncekinden daha net bir biçimde görebiliyordu. Nöbetin son bir saati esnasında Miller'ı, kıpırdayıp duran sürünün harekete geçirdiği bir mekanizma, bir otomaton olarak görmeye başlamıştı; Miller'ın bufalo kıyımınıysa kana, postlara, postların getireceği şeye susamışlık, hatta içten içe mücadele ettiği öfkesinin getirdiği kör bir susamışlık olarak değil de, Miller'ın kendini kaptırdığı yaşam şekline verdiği soğuk ve bilinçsiz bir tepki olarak görmeye başlıyordu. Ve sonra kendine baktı – vadide Miller'ın peşinden sersem sersem emekleyerek onun tükettiği boş kovanları toplayan, su fıçısını sürükleyen, tüfekte ilgilenen, onu temizleyen ve ihtiyaç duyduğunda Miller'a uzatan kendine baktı ve kim olduğunu da, nereye gittiğini de çözemedi.

Miller'ın tüfeği patladı; bir buzağıdan pek de büyük sayılmayan genç bir dişi sendeledi, ayağa kalktı ve dengesizce koşarak, daireler çizen sürüden çıktı.

“Kahretsin” dedi Miller duygusuzca. “Bacağından vurdum. Şimdi bitti işte.”

Konuşurken tüfeği tekrar dolduruyordu; yaralı bufaloya bir kez daha ateş etti ama artık çok geçti. İkinci atışında dişi bufalo yuvarlandı ve dönüp duran sürüye çakıldı. Çember bozulunca sürü duraksadı ve bir anlığına hareketsiz kaldı. Derken genç bir erkek sürüden ayrıldı ve sürü de peşinden gitti, hayvan kalabalığı kendi oluşturduğu geniş çemberden, ibrikten taşan su gibi taşıyordu; sonunda Miller ve Andrews'un tek görebildiği, vadinin dolambaçlı yatağı boyunca onlardan paldır küldür uzaklaşan, sallanan kam-burlardan oluşan kapkara, ince bir ırmak oldu.

İki adam dimdik ayağa kalktı. Andrews tutulan kaslarını esnetti, sırtını düzeltirken acıdan neredeyse bağıracaktı.

Miller, Andrews'a doğru değil de gittikçe küçülen sürüye doğru konuşarak, "Düşündüm" dedi. "Tam isabet ettiremezsem ne olur diye düşündüm. Bu yüzden de isabet ettiremedim. Bacağını kırdım. Düşünmeseydim bütün sürüyü haklayabilirdim." Andrews'a döndü, gözleri kocaman ve boştu, gözbebekleri bir yere odaklanmadan beyazlarının içinde dönüyordu. Yüzünün sakalsız kısımları barut isinden kararmıştı, sakalıysa isten katılaşmıştı. "Bütün sürüyü" dedi tekrar; bakışları Andrews'a odaklandı ve ağzının köşeleriyle hafifçe gülümsedi.

"Büyük bir nöbet miydi?" diye sordu Will Andrews.

"Bundan büyüğüyle karşılaşmadım" dedi Miller. "Hadi sayalım bakalım."

İki adam, yerdeki bufalolardan oluşan dağınık, geniş yolu izleyerek vadi boyunca yürümeye koyuldu. Andrews otuza yaklaşıncaya kadar sayıları aklında tutmayı başardı ama ölü hayvanların çokluğu dikkatini dağıttı; kendi kendine tekrarlayıp durduğu sayılar zihninde dağılarak girdap gibi fırl fırl dönmeye başladı ve saymaya çalışmaktan vazgeçti. Bazıları birbirine degecek kadar yakın yerlere düşmüş olan bufaloların arasından geçerlerken, sersemlemiş bir halde Miller'ın yanında yürüyordu. Erkek bufalolardan biri öyle bir yere düşmüştü ki, kocaman kafası başka bir bufalonun böğründe idi; parlak ve boş kara gözleri ilgisizce bakan kafa, yaklaşırlarken onları izliyor gibiydi, onlar geçtikten sonra da ötelere baktı sanki. Adamlar gür ve yumuşak çimenlerde ağır ağır ilerlerken, bulutsuz gökteki yakıcı güneş üzerlerine vuruyor; sıcak hava, ölü hayvanlardan küf ve yabancı andıran keskin bir koku yayılmasına neden oluyordu; yüksek çimenlere basan çizmelerinin çıkardığı tatlı hışırtı, çevrelerini saran sessizliğin şiddetini artırıyordu; Andrews'un başındaki boğuk zonklama azalmaya başladı, barutun o kekrek kokusundan sonra bufaloların keskin kokusu, neredeyse hoş geliyordu burnuna. Omzundaki su fıçısını daha rahat taşıyabileceği bir konuma getirdi ve Miller'ın yanında dimdik yürüdü.

Schneider uzun bufalo şeridinin bittiği yerde onları bekliyordu. Büyük bir erkeğin tümsek oluşturan böğrüne oturmuştu, ayakları zar zor yere değiyordu. Atlar Schneider'ın arkasında sessiz sessiz otlanıyordu, gevşekçe birbirine bağlanmış dizginleri peşlerinden sürükleniyordu.

"Kaç tane?" diye sordu Schneider üzgün üzgün.

“Yüz otuz beş” dedi Miller.

Schneider başını kederle salladı. “Tahmin ettiğim civarda.” Bufalonun üzerinden kayarak inip yerdeki hayvanın yanına bıraktığı bıçak kılıfını aldı. “Başlayalım bari” dedi Andrews’a, “önümüzde uzun bir öğleden sonra ve uzun bir gece var.” Miller’a döndü. “Yardım edecek misin?”

Miller bir süre cevap vermedi. Kolları sarkık, omuzları düşüktü, yüzündeyse boş bir ifade vardı, ağzı hafifçe açılmıştı, önünde uzanan ölü bufalo tarlasına bakarken başı bir yandan diğer yana sallanıyordu. Vücudunu Schneider’a doğru çevirdi.

“Ne?” diye sordu alık alık.

“Yardım edecek misin?”

Miller ellerini göğüs hizasına getirip açtı. Sağ elinin işaret parmağı kabarmış, şişmiş ve avcuna doğru bükülmüştü; onu yavaşça düzeltti. Sol elinin avcunda, etrafındaki derinin damarlı siyahlığının yanında solgun görünen, işaret parmağının dibinden avcunun ucuna, neredeyse bileğine kadar çapraz uzanan, uzun ince bir kabarcık vardı. Dimdik duran Miller ellerini esnetip sırttı.

“Hadi başlayalım” dedi.

Schneider eliyle Andrews’u çağırdı. “Bıçaklarını alıp benimle gel.”

Andrews, Schneider’ın peşinden genç bir erkek bufalonun yanına gitti; ikisi de hayvanın önünde diz çöktüler.

“Sadece beni izle” dedi Schneider.

Uzun, kavisli bir bıçak seçip sapını sağ eliyle sıkıca kavradı. Sol eliyle bufalonun boynunu çevreleyen gür kürkü itti, diğer eliyle postunda küçük bir kesik açtı ve bıçağı hızlı bir hareketle boğazından karnına kadar çekti. Post belli belirsiz bir yırtılma sesiyle tertemiz ayrıldı. Daha kısa ve geniş bir bıçak alarak hayvanın testislerinin olduğu kesenin etrafını ve yumuşak penisiyle testisleri vücuduna bağlayan bağları kesti; küçük süs elması boyutundaki testisleri kesenin diğer kısımlarından ayırdı ve bir kenara attı, ardından da anüsüne kadar olan birkaç santimlik postu yarıdı.

“Hayalarını her zaman saklarım” dedi. “Yemesi çok güzeldir, kuşuna da kuvvet verir. Yaşlı bir bufalonunkiler değil tabii. Onlardan uzak durmak en iyisi.”

Schneider bir başka bıçak alıp hayvanın boğazının çevresini baştan başa kesebilmek için kocaman kafayı kaldırıp bir diziy-

le destekledi ve karnına kadar götürdüğü kesiği açtığı noktadan başlayarak, boynunun etrafını da kesti. Ardından hayvanın bileklerinin etrafını kesip her bir bacağına derisini etinden ayırarak, bıçağı karnında açtığı ilk kesiğe kadar götürdü. Bileklerinin çevresini saran deriyi, eliyle tutabileceği bolluğa getirene dek gevşetti ve bacaklarındaki deriyi soydu, deriler hayvanın yan tarafına kat kat döküldü. Derileri her bir bacağın üzerine yatırdıktan sonra, kamburun hemen üstündeki deriyi de eliyle rahatça toplayabileceği kadar gevşetti. Heybesinden aldığı ince bir halatın bir ucunu bunun üzerine, diğer ucunu da eyer kaşına bağladı. Eyere oturdu ve atının biraz gerilemesini sağladı. At gerilerken bufalonun derisi de yüzüldü; derisi soyulurken hayvanın ağır kasları titriyor, sallanıyordu.

Schneider atından inerek, “İşte hepsi bu kadar” dedi. Bufalonun postuna bağladığı halatı çözdü. “Sonra da kuruması için düz bir şekilde yere serersin. Tüylü kısmı yukarı gelmeli ki çok hızlı da kurumasın.”

Andrews, Schneider’ın deri yüzme işini beş dakikadan biraz daha uzun bir sürede tamamladığını tahmin ediyordu. Bufaloya baktı. Postu olmayınca çok küçük görünüyordu; sarıya çalan beyaz yağ tabakaları, kaslarının pürüzsüz, mavi kıvrımları üzerinde cılız kalıyordu; deriyle birlikte etinin de soyulduğu bazı yerlerinde, kap-kara kan pıhtıları vardı. Kürklü yakası ve çenesinin altındaki uzun sakalıyla kafası korkunç derecede büyük görünüyordu. Andrews başını çevirdi.

“Yapabilir misin sence?” diye sordu Schneider.

Andrews başıyla onayladı.

“Acele etme” dedi Schneider. “Ve yaşlılardan seçme, ilk başta genç ve hafif olanlara yoğunlaş.”

Andrews, Schneider’ın derisini yüzdüğüyle hemen hemen aynı boyda olan erkek bir bufalo seçti. Hayvana yaklaşırken, birdenbire ona çok sert gelmeye başlayan kıyafetlerinin içindeki bedeni küçülmüş gibi hissetti. İhtiyatla kılıfından Schneider’ın kullandığına benzeyen bir bıçak aldı ve ellerini daha az önce tanıdığı hamleleri tekrarlamaya zorladı. Öğrendiğine göre karın kısmı çok yumuşak olan deri, bıçağa şaşırtıcı biçimde direniyordu; zorlayınca bıçağın derinin içine, hatta daha derinlere girerek hayvanın etine gömüldüğünü hissetti. Bıçağı Schneider’ın yaptığı gibi tek ve kolay

bir hareketle kullanamayarak, hayvanın karnında eğri büğrü bir kesik açtı. Bufalonun testislerine bir türlü dokunamayarak kesenin etrafını iki taraftan da dikkatle kesti.

Bacaklardaki ve boğazın etrafındaki deriyi de kestiğinde terlemeye başlamıştı. Bacakların birindeki deriyi çekmeye çalıştı ama deri ellerinden kaydı; etle deriyi bıçağıyla birbirinden ayırarak tekrar denedi. Deri, üzerinden sarkan kocaman et parçalarıyla birlikte soyuldu. Hayvanın kamburundaki deriyi halatla bağlayacak kadar toplamayı başardı ama deriyi ayırmak için atını geriletğinde düğüm çözüldü; atı neredeyse kış üstü yere düşüyordu. Deriyi biraz daha gevşeterek halata daha sıkı bir düğüm attı. At ipi bir kez daha çekti. Deri bufalonun olduğu yerde yarım tur dönmesine neden olarak etten koptu; atını biraz daha gerilettil ve bufalonun yan tarafındaki deri, beraberinde kocaman et parçaları da getirerek ayrıldı.

Andrews çaresizlik içinde, mahvolan posta baktı. Kısa bir süre sonra Schneider'ı bulmak için döndü, Schneider otuz metre kadar ötede, iri bir erkek bufalonun karnını yarmakla meşguldü. Andrews kendisinin tek bir taneyle uğraştığı sırada Schneider'ın derisini yüzdüğü altı bufalo saydı. Schneider ona doğru baktı ama işine ara vermedi. Halatı derinin etrafına bağlayıp atını gerilettil ve yüzülen deriyi çimenlerin üzerine serdi. Ardından onu bekleyen Andrews'a doğru yürüdü. Hâlâ bufalonun sağrısına bağlı olan mahvolmuş posta baktı.

"İyi çekememişsin" dedi. "Boynunun etrafını da düzgün kesmemişsin. Çok derin kesersen bıçağın ete girer, oraları da çok kolay kopar. En iyisi bunu bırakmak."

Andrews başıyla onaylayıp derinin çevresine bağladığı halatı çözdü ve başka bir bufaloya doğru gitti. Bu kez kesiklerini daha dikkatli açtı ama yüzmeye çalıştığında deri daha önceki gibi koptu. Öfkesinden gözleri yaşardı.

Schneider tekrar yanına geldi.

"Bak" dedi kaba sayılmayacak bir tonla, "bugün seninle uğraşacak vaktim yok. Miller'la birlikte birkaç saat içinde bu derileri yüzmek, bu bufaloların hepsi kazık gibi olacak. Neden buzağılardan birini kampa götürüp parçalamıyorsun? Biraz ete ihtiyacımız var zaten, sen de hayvanla uğraşır, biraz aşına olursun. Onu taşımak için bir şeyler ayarlamana yardım ederim."

Konuşabileceğinden emin olamayan Andrews başıyla onayladı; Schneider'a duyduğu sıcak ve yersiz nefret boğazının düğümlemesine neden oldu.

Schneider bir buzağıdan çok da büyük sayılmayan genç bir dişi seçip bir halatı çenesiyle boynuna doladı; halatı gerip Andrews'un eyer kaşına bağladı, böylece at çekmeye başladığında hayvanın başı yerde sürüklenmeyecekti.

"Atının yanında yürümen gerekecek" dedi Schneider. "Ancak bufaloyu sürükleyebilir."

Andrews Schneider'a bakmadan bir kez daha başını salladı. Atının dizginlerinden tutup çekti, at ilerlemeye yeltenince toynakları çimenlerde kaydı ama genç bufalo da biraz olsun ilerledi, böylece dengesini bulan at vadi boyunca zorlukla ilerlemeye başladı. Andrews yorgun ve ağır adımlarla atın önünde yürüyor, hayvanı gevşekçe tuttuğu dizginlerinden çekiyordu.

Kampa döndüğünde, güneş batıdaki dağ sırasının ardına geçmişti, havada giysilerini aşarak terli tenine değen bir soğuk vardı. Charley Hoge kamptan koşarak çıkıp onu karşılamaya geldi.

"Kaç tane?" diye seslendi.

"Miller yüz otuz beş tane saydı" dedi Andrews.

"Tanrım" dedi Charley Hoge. "Çokmuş."

Kampa yaklaştığında, Andrews atını durdurup eyer kaşına bağlı halatı çözdü.

"Güzel bir buzağı getirmişsin" dedi Charley Hoge. "Yemeği güzel olur. Sen mi parçalayacaksın, ben mi yapayım istersin?"

"Ben yaparım" dedi Andrews. Ama hareket etmedi. Açık duran şeffaf gözlerinin üzeri bir toz tabakasıyla örtülmüş olan buzağıya bakarak öylece durdu.

Charley Hoge bir an sonra, "İskele kurmana yardım edeyim" dedi.

İki adam, Charley Hoge'un daha önce hayvanlar için ağıl kurmakla uğraştığı yere yürüdüler. Şekli altıgene benzeyen ağıl tamamlanmıştı ama etrafta hâlâ birkaç uzun akkavak sırığı vardı. Charley Hoge eşit uzunluktaki üç sırığı gösterdi, sıırıkları buzağıyı yatırdıkları yere kadar sürüklediler. Uçlarını bir uçayak oluşturacak şekilde yere çaktılar. Andrews atına binip sıırıkların üst uçlarını birbirine bağladı. Charley Hoge hâlâ buzağının başına bağlı olan halatı uçayağın üzerinden geçirdi, Andrews da boştaki ucunu eyer kaşına

bağladı. Atını, buzağı havada asılı kalana dek geriletti; buzağının toynakları kısa çimenlere zar zor değiyordu. Andrews buzağının yere düşmesini önlemek için üçayağın üst ucundaki halatı sağlamlaştırana dek halatın ucunu Charley Hoge tuttu.

Bufalo üçayağa asılmıştı; bir süre hiç konuşmadan onu incelediler. Charley Hoge kamp ateşinin başına döndü; Andrews astıkları buzağının önünde durdu. Uzakta, vadinin karşı tarafında bir hareketlenme gördü; Schneider ve Miller geri dönüyordu. Atları vadide hızlı adımlarla ilerlemekteydi. Andrews derin bir nefes aldı ve bıçağını dikkatle buzağının açık karnına dayadı.

Bu kez daha yavaş çalıştı. Hayvanın karnındaki ve boğazıyla bileklerinin çevresindeki kesikleri açtıktan sonra, derisini dikkatle yüzerek yan taraflarından gevşekçe sarkıttı. Ardından kamburunun ta üstüne uzanarak sırtındaki deriyi soydu. Deri, üzerinde sadece küçük birkaç et parçasıyla düzgün bir şekilde ayrıldı. Bıçağıyla bu parçaların en büyüklerini sıyrıp deriyi, Schneider'ın yaptığını gördüğü gibi, iç tarafı alta gelecek şekilde çimenlere serdi. O gerileyip yüzdüğü deriye bakarken, yanına kadar gelen Schneider ve Miller atlarından indiler.

Barutun yol yol siyaha boyadığı yüzünde kahverengiye çalan kırmızı kan lekeleri de olan Miller, bir an boş boş ona, sonra da yere serdiği posta baktı. Dönüp ayaklarını sürüyerek, dengesizce kampa doğru yürüdü.

Schneider postun çevresinde yürüyerek, "Temiz iş çıkarmışa benziyorsun" dedi. "Hiçbir sorunla karşılaşmazsın. Hayvan asılı olunca işin daha kolay tabii."

"Miller'la senin işin nasıl gitti?" diye sordu Andrews.

"Yarısını bile bitiremedik. Gecenin büyük bölümünü çalışarak geçirmemiz gerekecek."

"Keşke yardım edebilseydim" dedi Andrews.

Schneider derisi yüzülmüş buzağıya doğru yürüyüp çıplak bu-duna bir şaplak attı. "Güzel, tombul bir buzağıcık. Yemeği güzel olacak."

Andrews buzağıya doğru gidip önünde diz çöktü; kılıfındaki bıçakları karıştırdı. Başını Schneider'a doğru kaldırdı ama ona bakmadı.

"Şimdi ne yapayım?" diye sordu.

"Ne?"

“Önce ne yapmam gerek? Daha önce hiç hayvan parçalamadım.”

“Tanrım” dedi Schneider alçak sesle. “Hep unuttuyorum. Peki, önce en iyisi içini temizle. Sonra da nasıl keseceğini anlatırım.”

Charley Hoge ve Miller bacalı yüksek kayanın diğer yanından gelip sırtlarını kayaya yaslayarak izlemeye başladılar. Andrews bir an tereddüt ettikten sonra ayağa kalktı. Bıçağının ucunu buzağının göğüs kemiğine dayayıp yumuşak mideyi bulana dek yokladı. Dişlerini sıkıp bıçağı ete soktu ve aşağıya çekti. Ön kolundan daha kalın olan ağır, mavi-beyaz bağırsak sarmalı, kesğin düzgün kenarından dışarı döküldü. Andrews gözlerini yumdu ve bıçağı olabildiğince hızlı bir hareketle aşağı çekti. Doğrulurken, gömleğinin önünde sıcak bir şey hissetti; yarıktan kapkara, kısmen pıhtılaşmış bir miktar kan fışkırmıştı. Gömleğinin önüne akarak pantolonuna kadar süzölmüştü. Geri sıçradı. Bu ani hareket, ipteki buzağının yavaşça sallanmasına ve iri iç organlarının genişleyen yarıktan yavaşça dışarı çıkmasına neden oldu. Kaygan, vıcık vıcık ve şiddetli bir gümbürtüyle yere döküldüler; kütlenin dış tarafı canlı bir şey gibi Andrews’a doğru kayarak ayakkabıllarının üst kısmını kapladı.

Schneider bacağına vurarak yüksek sesle güldü. “Kopar!” diye bağırdı. “Her yanını kaplamadan önce kopar şunu!”

Andrews ağzına dolan kocaman tükürüğü yuttu. Sol eliyle kalın ve sümüksü bağırsağı karın boşluğuna kadar takip ederken, ön kolunun hayvanın gövdesinin ıslak sıcaklığında kaybolmasını izledi. Sol eli bağırsağın sonunu bulduğunda, bıçağı tutan diğer elini de yanına uzatıp bu sağlam boruyu körü körüne, beceriksizce kesmeye başladı. Bufalonun kısmen sindirdiği yemeklerin çürümüş kokusu etrafa yayıldı; Andrews nefesini tutup bıçağı bu kez can havliyle vurmaya başladı. Bağırsak koptu ve içindekiler dökülerek hayvanın alt kısmında toplandı. Andrews iki kolunu birden kullanarak bağırsakları karın boşluğundan çıkardı ve bağırsağın diğer ucunu da buldu; bunu da kesip gözü

kara hareketlerle buzağının iç organlarını boşaltmaya koyuldu, organlar sonunda yerde, ayaklarının etrafına yayılan kocaman bir kütle oluşturdular. Açık ağzından zorlukla nefes alarak, sapsarı kesilmiş halde geriledi; uzağında tuttuğu, üzerinden kan damlayan elleriyle kolları titriyordu.

Hâlâ bacalı kayaya yaslanmış duran Miller, Schneider’a seslendi: “Şu karaciğerden biraz yiyelim Fred.”

Schneider başıyla onayladı ve olduğu yerde sallanan hayvana doğru birkaç adım attı. Bir eliyle hayvanı sabitleyip diğer elini karın boşluğuna soktu. Kolunu salladı ve kahverengiye çalan mor renginde, büyük bir et parçası tutan elini dışarı çıkardı. Bıçağının birkaç darbesiyle eti ikiye böldü ve parçalardan daha büyük olanını Miller'a fırlattı. Miller karaciğeri iki eliyle birden yakalayıp kayıp düşmemesi için göğsüne bastırdı. Ardından ağzına götürdü ve büyük bir ısırık aldı; etten akan koyu kan ağzının kenarlarından aşağıya süzülerek yere damladı. Schneider da sırtarak kendi parçasından bir ısırık aldı. Sırtmaya devam ederek yavaşça çiğnedi, et dudaklarını koyu kırmızıya boyamıştı, parçayı Andrews'a uzattı.

“Bir lokma ister misin?” diye sordu ve kahkaha attı.

Andrews boğazından yükselen acı tadı duyumsadı; midesi ani bir sancıyla kasıldı, boğazındaki kaslar sıkışarak onu boğar gibi oldu. Dönüp diğerlerinden birkaç adım uzağa koştu, bir ağaca yaslandı ve iki büküm olarak kustu. Biraz sonra tekrar onlara döndü.

“Siz bitirin” diye seslendi. “Bu kadarı bana yetti.”

Cevap beklemeden dönüp kampın yetmiş metre kadar ötesinde azar azar akan kaynağa doğru yürüdü. Akarsuya gelince gömleğini çıkardı; fanilasına bulaşan bufalo kanı sertleşmeye başlamıştı. Olabildiğince çabuk davranarak kalan giysilerini de çıkardı ve gölgeli akşamüstünün serin havasında tir tir titreyerek öylece durdu. Vücudunun göğsünden göbek deliğinin altına kadar olan bölümü bufalo kanıyla kahverengimsi bir kırmızıya boyanmıştı; elleriyle kolları giysilerini çıkarırken vücudunun başka yerlerine de sürünerek, her yanını soluk bir ateş kırmızısından koyu kızıla, çok sayıda lekeyle donatmıştı. Ellerini akarsunun oluşturduğu buz gibi soğuk gölcüğe daldırdı. Soğuk su kanın pıhtılaşmasına neden oldu ve Andrews bir an için temizlenemeyeceğinden korktu. Derken kanlar sülûge benzer katı parçacıklar halinde suyun üzerine çıktı; soğuk yüzünden nefesi kesilerek ve art arda gelen şoklara karşı soluğunu tutabilmek için ciğerlerini zorlayarak, kollarına, göğsüne ve karnına su attı.

Çıplak bedeninden, görebildiği son kan lekeciklerini de çıkardığında, yere diz çöküp kollarını kendi kendine doladı; şiddetle titriyordu, teni soluk mavi bir tona bürünmüştü. Giysilerini bir bir alıp minik gölete sokarak olabildiğince kuvvetle çitiledi, her bir parçanın suyunu iyice sıkıp birkaç kez daha suya daldırdı; sonunda su bulanmış, kirli kırmızı bir renk almıştı. Son olarak, gölcüğün

dar kıyılarından topladığı ince çakıl ve toprak parçalarıyla kanlı çizmelerini ovdu; fakat bufalonun kanı ve diğer vücut salgıları derinin gözeneklerine dolmuştu ve lekeler bir türlü temizlenmiyordu. Islak ve kırıksık giysilerini giyip kampa döndü. Hava artık neredeyse kararmıştı; kamp ateşinin başına ulaşana dek giysileri soğuktan kaskatı kesildi.

Bufalo parçalanmıştı; iç organları, kafası, toynakları ve yağsız, kemikli böğrü kamp alanından uzaklaştırılarak etrafa dağıtılmıştı. Alevleri ve dumanı olması gerekenden daha yükseğe tırmanan ateşin üzerindeki şişe, hayvanın sırtından büyük bir parça geçirilmişti; etin geri kalanıysa, koyu renkli, şekilsiz bir yığın halinde ateşin yanında, kare şeklinde kirli bir çadır bezinin üzerindeydi. Andrews oraya doğru yürüyüp bedenini ateşe yaklaştırdı; giysilerindeki kırıksıklıklardan minik buhar hareleri yükseliyordu. Diğer adamlardan hiçbiri onunla konuşmadı; o da doğrudan onlara bakmadı.

Birkaç dakika sonra, Charley Hoge çadır beziyle kaplı zuladan küçük bir kutu alarak ateşin ışığında inceledi; Andrews kutuda ince, beyaz bir toz olduğunu gördü. Charley Hoge kendi kendine mırıldana mırıldana, bacalı kayanın etrafından dolanarak, etrafa dağıtılmış bufalo parçalarına doğru yürüdü.

Miller, belirli birine hitap etmeksizin, “Charley kurt avında” dedi. “Yemin ederim kurtların şeytanın ta kendisi olduğunu sanıyor bu adam.”

“Kurt avı mı?” dedi Andrews başını çevirmeden.

“Çiğ etin üzerine striknin serpiştirirsin” dedi Miller. “Bunu kampın çevresinde birkaç gün devam ettirirsen kurtlar uzun süre başına bela olmaz.”

Andrews kamp ateşine sırtını vererek döndü; döndüğü anda giysilerinin ön kısmı soğudu, hâlâ ıslak olan kumaş buz gibiydi.

“Ama Charley’nin bunu yapma nedeni o değil” dedi Miller. “Ölü bir kurda, ölen, şeytanın ta kendisiymiş gibi bakıyor o.”

Yere çömelmiş olan Schneider ayağa kalkıp Andrews’un yanında durdu ve kenarları kararmaya başlayan eti iştahla kokladı.

“Parça çok büyük” dedi Schneider. “Bir saatte bile pişmez. İnsan bütün gün deri yüzünce acıkıyor, bütün gece de deri yüzmeye devam edecekse yemeğe ihtiyaç duyuyor.”

“O kadar da kötü olmayacak Fred” dedi Miller. “Gökte ay var, hem et pişene kadar biraz dinlenmiş de oluruz.”

“Hava biraz daha soğursa postlar kazık gibi olacak ve kanırtarak yüzmek zorunda kalacağız” dedi Schneider.

Aydınlık göğes karşı karaltı gibi görünen bacalı kayanın arkasından, Charley Hoge göründü. Striknin dolu kutuyu dikkatle zulaya geri koydu, ellerini pantolonuna sildi ve kızarmakta olan bufalo etini inceledi. Başını salladı ve kahve cezvesini ateşin kenarına, için için yanan kömürlerin üzerine koydu. Kahve çok geçmeden fokurdamaya başladı; suyu ateşe damlayan etin yoğun kokusu ve kahvenin aroması birbirine karışarak yemek bekleyen adamların burnuna geldi. Miller gülümsedi, Schneider tembel tembel küfretti, Charley Hoge’sa kendi kendine kıkırdadı.

Daha önce bufalonun görüntüsü ve kokusu karşısında duyduğu tiksintiyi hatırlayan Andrews, içgüdüsel olarak başını bu yoğun kokulardan öteye çevirdi ama birdenbire kokunun hoşuna gittiğini fark etti. Hazırlanmakta olan yemeği iştahla beklemekteydi. Kaynaktaki soğuk banyodan bu yana ilk kez dönüp diğerlerine baktı.

Süklüm püklüm olarak, “Bufaloyu parçalamayı pek beceremedim galiba” dedi.

Schneider bir kakhaha koyverdi. “Elinden geleni yaptın Bay Andrews.”

“Daha önce de oldu” dedi Miller. “Daha kötü iş çıkaranları da gördüm.”

Dolunay olmasına ramak kalan ay, doğudaki dağ sırasının arkasından yavaş yavaş belirmeye başlamıştı; ateş sönerken, maviye çalan soluk ışığı ağaçların arasına kadar yayılıyor, giysilerinin yüzeyine dokunuyordu, böylece soğuk, soluk mavi ışık, kömürlerin yaydığı koyu kırmızı ısıltıya değişiyor, iki renk bedenlerinde buluşuyordu. Ay ağaçların arasından tamamen görünür olana dek sessizlik içinde oturdular. Miller ayın açısını ölçüp Charley Hoge’a pişmemiş de olsa eti şişten almasını söyledi. Charley Hoge yarı pişmiş etten kocaman parçalar kesip tabaklarına koydu. Miller ve Schneider etlerini elleriyle alıp dişleriyle kopara kopara yemeye başladı, arada sırada yanan parmaklarını aniden çekiyor, o sırada eti ağızlarıyla tutuyorlardı. Andrews kendi etini deri yüzme bıçaklarından biriyle dilimledi; et sert ama suluydu, yoğun, az pişmiş sığır eti tadındaydı. Kocaman yudumlar aldıkları kaynar, acı kahvenin de yardımıyla yediler.

Andrews, Charley Hoge’un ona verdiği etin sadece bir kısmını yedi. Tabagıyla kupasını ateşin yanına bırakıp ateşe yaklaştırdığı

uyku tulumuna uzandı ve diğerlerinin hiç konuşmadan midelerini kahve ve etle tıka basa doldurmalarını izledi. Charley Hoge'un verdiği etleri bitirmiş, daha fazlasını da yemişlerdi. Charley Hoge ise kibar denebilecek bir tavırla, çok minik parçalara ayırdığı ince bir dilim yemişti etten. Küçük lokmalarını, içine bolca viski kattığı kahvesinden ikide bir aldığı yudumların yardımıyla yutuyordu. Schneider'la birlikte kızarmış bufalo sırtının son parçasını da bitiren Miller, Charley Hoge'un sürahisine uzanıp büyük bir yudum aldı ve sürahiyi Schneider'a uzattı, o da içkiyi kafasına dikip lıkır lıkır boğazına akıttı ve sürahiyi Andrews'a uzatmadan önce birkaç kez yutkundu, Andrews ise sürahiyi kapalı ağzına götürüp ağzını açmadan birkaç saniye orada tuttu, sonra da ihtiyatla küçük bir yudum aldı.

Schneider iç çekti, gerindi ve sırtüstü ateşin karşısına uzandı. Genizden gelen yumuşak, ağır bir hırıltıyla konuşmaya başladı: "Bufalo eti ve bolca viskiyle dolu bir mide. Artık vücudun tek eksiği bir kadın."

"Bufalo etiyle mısır viskisi günah değil" dedi Charley Hoge. "Ama kadın... Nefsine düşkünlük denir buna."

Schneider esnedi ve uzandığı yerde bir kez daha gerindi. "Butcher's Crossing'deki küçük fahişe vardı ya..." Andrews'a baktı. "Adı neydi onun?"

"Francine" dedi Andrews.

"Doğru, Francine. Tanrım, ne güzel bir fahişeydi o öyle. Sana abayı yakmıştı, değil mi Bay Andrews?"

Andrews yutkundu ve ateşe baktı. "Öyle bir şeyin farkına varmadım."

Schneider kahkahayı patlattı. "O işi yapmadığını söyleme bana sakın. Tanrım, sana nasıl da bakıp duruyordu, beş kuruşa yapardın bu işi – hatta beş kuruş bile vermeden. Çalışmadığını söylemişti... Nasıldı Bay Andrews? Çok mu iyiydi?"

"Bırak artık Fred" dedi Miller alçak sesle.

"Nasıl olduğunu bilmek istiyorum" dedi Schneider. Dirseğinin üstünde doğruldu; kömürlerin soluk ışığında kırmızı görünen yuvarlak yüzünü Andrews'a çevirip dikkatle baktı, yüzünde zoraki bir gülümseme vardı. Boğuk bir sesle, "Yumuşacık, bembeyaz" diyerek dudaklarını yaladı. "Ne yaptın? Söylesene, ne–"

"Yeter artık Fred" dedi Miller sertçe.

Schneider öfkeyle Miller'a baktı. "Ne var? Konuşmaya hakkım yok mu benim?"

"Buradayken kadınları düşünmenin iyi olmadığını biliyorsun" dedi Miller. "Sahip olamayacağın şeyleri düşünmek iştahını kapatır."

Charley Hoge, "Jezebeller" dedi, kendine bir viski daha koyup biraz da kahveyle ısıtarak. "Şeytanın işi."

"Düşünmezsen özlemezsin de" dedi Miller. "Hadi. Hâlâ biraz ışık varken şu postları halledelim."

Schneider ayağa kalkıp sudan çıkan bir hayvan gibi silkelendi. Kahkaha attı ve boğazını temizledi. "Yahu" dedi, "Bay Andrews'la biraz eğleniyordum sadece. Kendi kendimi idare edebilirim."

"Tabii" dedi Miller. "Hadi gidelim."

İkisi kamp ateşinden uzaklaşarak atlarının bağlı olduğu ağaca doğru yürüdü. Schneider kamp ateşinden yayılan loş ışığın oluşturduğu çemberin ötesine geçmeden hemen önce, Andrews'a dönüp sırttı.

"Ama Butcher's Crossing'e döndüğümüzde yapacağım ilk şey, birkaç günlüğüne kendime küçük bir Alman kızı tutmak olacak. Acelen olursa beni zorla çekip alman gerekebilir Bay Andrews."

Andrews ikilinin uzaklaştığını duyana dek bekledi ve bir aşağı bir yukarı sallanan silüetleri daha karanlık görünen batıdaki dağ sırasına karışana dek, vadinin solgun yatağında eşkin giden atları izledi. Ardından uyku tulumunun içine girip gözlerini yumdu ve uzunca bir süre, Charley Hoge'un yemek pişirmekte kullandığı kap kacağı temizleyip kampı düzenlemesini dinledi. Bir süre sonra sessizlik çöktü. Andrews karanlıkta elini yüzünde gezdirdi; sertti, hissi tuhaftı; varlığı onu sürekli hayrete düşüren sakalı ellerini şaşırtıyor, yüz hatlarının ona yabancı gelmesine neden oluyordu; nasıl göründüğünü merak etti, Francine onu şimdi görse tanırmıydı, merak etti.

Butcher's Crossing'de odasına gittiği gecedan beri, düşüncelerine girmesine engel olmuştu. Ama Schneider'ın daha o akşam ondan söz etmesiyle, Francine'e dair düşünceler akın akın zihnine doluşmaya başladı; görüntüsünü aklından çıkaramıyordu. Onu, dönüp kaçmadan hemen önce, odasında son gördüğü haliyle görüyordu; zihninde onun görüntüsüyle, sert yatağında huzursuzca döndü.

Neden kaçmıştı? Kaçmak zorunda olduğunu düşündüren o hissizlik de nereden çıkmıştı? Kendi arzusunun bir uzantısıymış gibi, karşısında yavaşça salınan çıplak bedeni gördüğünde duyduğu ani heyecanı izleyen mide bulantısını ve tiksintiyi hatırladı.

Uykuya dalmadan hemen önceki o anda, o gece Francine'e sırt çevirmesiyle bu günün erken saatlerinde, burada, Colorado'daki Rocky Dağları'nda karnı deşilmiş bufaloya sırt çevirmesi arasında temelsiz bir bağlantı kurdu. Bufaloya, kan, koku ve dökülen bağırsaklara duyulan kadınsı bir tiksinti hissi yüzünden sırt çevirmediğini anladı; daha biraz önce gurur, asalet ve yaşamın yüceliğiyle önünde dikilen bufaloyu yalnız ve çaresiz, kendinden ya da kendi olma kavramından mahrum edilmiş, asıldığı yerde grotesk bir biçimde, onunla alay eder gibi sallanan atıl durumdaki bir et parçası olarak görünce yaşadığı şok yüzünden midesinin bulandığını ve ona sırtını bu yüzden döndüğünü anladı. Buffalo artık kendisi değildi; ya da Andrews'un olduğunu hayal ettiği şey bu değildi. O benlik katledilmişti ve Andrews bu katliamla, kendi içindeki bir şeyin de yok edildiğini hissetmiş ama bununla yüzleşememişti. Bu nedenle de sırtını çevirmişti.

Karanlıkta elini bir kez daha örtülerin altından çıkarıp yüzünde gezdirerek alınının soğuk ve sert çıkıntısını buldu, burnunu izleyerek çatlak dudaklarına götürdü, gür sakalını ovuşturdu ve o tanıdık yüz hatlarını aradı. Uyku bastırdığında eli hâlâ yüzündeydi.

6

Günler kısalmış, serin geceler boyunca dağın altındaki düzlüğün yeşil çimenleri sararmaya başlamıştı. Vadide geçirdikleri o ilk günden sonra neredeyse her öğleden sonra yağmur yağmış, böylece çok geçmeden saat üç civarında işi bırakıp kampta, arabanın yüksek kenarlarına gerilip yere mihlanmış tentenin altına uzanmayı alışkanlık edinmişlerdi. Bu dinlenme anlarında çok az konuşuyorlardı; onlara siper olan çamların kesintiye uğrattığı yağmurun çadır bezinden tenteye vuran hafif, düzensiz tıptırtısını dinliyor, arabanın yüksek gövdesinin altından cılız yağmur damlalarını izliyorlardı. Hava bazen puslu ve gri oluyor, yoğun bir sis varmış gibi karşıdaki ağaçlı dağın tepesini gözlerden neredeyse tamamen saklıyordu; bazen

de aydınlık ve gümüşi oluyor, güneşe yakalanan damlalar, gökten yumuşak toprağa düşen minik iğneler gibi parlıyordu. Nadiren bir saatten uzun süren yağmurdan sonra, bufaloları kovalamaya ve katletmeye kaldıkları yerden devam ediyor, genellikle akşamın geç saatlerine kadar çalışıyorlardı.

Sürüyü gittikçe vadinin daha derinlerine ittiler; sonunda Andrews, Miller ve Schneider ışıktan faydalanabilmek için sabahları güneş daha ortaya çıkmadan uyanmaya başladılar; ilk haftanın ortasına geldiklerinde, ana sürüye ulaşabilmek için bir saat at sürmeleri gerekiyordu.

Schneider bu uzun yolculuklardan şikâyet edince Miller, “Onları bir seferde ta vadinin sonuna kadar kovalayacağız” dedi. “Ondan sonra da tekrar bu tarafa süreceğiz. Böyle bir ileri bir geri gitmelerine izin verirse küçük sürülere ayrılırlar, o zaman da onlara o kadar kolay ulaşamayız.”

Charley Hoge, her iki üç günde bir öküzleri arabaya bağlayıp, yere gerilmiş bir dizi deriden oluşan düzensiz bir çizgiyle işaretlenmiş kıyımın peşine düşüyordu. Andrews, Schneider ve bazen Miller da ona katılıyordu; araba yavaş yavaş ilerlerken, üç adam sertleşip kaskatı kesilmiş derileri arabanın içine atıyordu. Bütün deriler toplandığında hepsi ana kampa götürülüyor, orada tekrar yere atılıyorlardı. Ardından adamlar derileri ulaşabildikleri yüksekliğe kadar üst üste yığıyordu. Bir yığının yüksekliği ikiyle iki buçuk metreye ulaştığında, yeni öldürülen bir bufalonun derisinden kesilen taze kayışlar, en üstteki ve en alttaki postun bacak derilerindeki kesiklerden geçirilip iyice gerilerek bağlanıyordu. Her bir yığında yetmiş beşle doksan arası post vardı ve her biri o kadar ağırdı ki, ağaçların altına taşımak için dört adamın güçlerini birleştirmesi gerekiyordu.

Will Andrews’un deri yüzmedeki yeteneği yavaş yavaş geliyordu. Elleri güçlenerek daha çok güven kazandı; bıçakları o yeni parlaklığını yitirdi ve kullanıldıkça daha iyi kesmeye başladı, böylece çok geçmeden Schneider iki bufalonun derisini yüzene kadar o da bir tanesini yüzebilir hale geldi. Bufaloların kokusu, sıcak etin ellerinde bıraktığı his ve pıhtılaşan kanın görüntüsü, duyularını gittikçe daha az etkilemeye başladı. Kısa sürede deri yüzme işini neredeyse bir otomat gibi, hareketsiz hayvanın derisini soyar ve yere mıhlarken ne yaptığının zar zor farkına vararak yapmaya başladı.

Atıyla, üzerine üşüşen böcekler yüzünden kapkara görünen derisi yüzülmüş bir yığın bufalonun arasından geçiyor da, sıcak havada çürüyen etlerden yükselen kötü kokunun farkına bile varmıyordu.

Schneider daima geride kalıp deri yüzmenin başlaması için yeterli sayıda hayvanın öldürülmesini beklerken dinlendiği halde o, ara sıra iz sürme işinde Miller'a eşlik ediyordu. Ona eşlik ettikçe, Miller'ın hayvanları katledişini daha az umursamaya ve bufalo sürüsünü makul bir alanda, yere devirdiği hayvanlarıysa derilerinin kolayca ve ekonomik olarak yüzülebileceği bir durumda tutmak için uyguladığı stratejinin daha çok farkına varmaya başladı.

Miller bir keresinde Andrews'un tüfeğini alıp bir nöbete kalkışmasına izin verdi. Andrews, Miller'ın yaptığını defalarca gördüğü gibi, karın üstü yere uzanarak bufalosunu seçti ve akciğerlerinin tam ortasından vurmayı başardı. Kötü bir atış yapıp küçük sürünün dağılmasına neden olana dek üç tane daha öldürdü. İş bittiğinde tüfeği Miller'a devretti ve karın üstü yatmayı sürdürerek kullandığı boş kovanlarla oynarken, av sırasında yaşadığı hisleri onarmaya çalıştı. Neredeyse iki yüz metre uzağında yatan dört bufaloya baktı; Sharps marka tüfeğin şiddetli geri tepmesi yüzünden omzu karıncalanıyordu. Başka hiçbir şey hissedemiyordu. Gömleğinin ön tarafından içeri girmeyi başaran birkaç ot tenini gıcıkliyordu. Ayağa kalktı, otları silkeledi ve yavaşça yürüyerek, uzandığı yerden ve Miller'dan uzağa, yamacın aşağısında, vadininse biraz içinde sayılabilecek çamlardan birine bağladıkları atlarının yakınında, çimenlerde uzanan Schneider'ın yanına gitti. Yanına oturdu; konuşmadı; ikisi de Miller'ın tüfeğinin sesinin zayıflamasını bekledi. Derken ölü bufalolardan oluşan yolu takip ederek deri yüzme işine koyuldular.

Geceleri öyle yorgun oluyorlardı ki, neredeyse hiç konuşmuyorlardı. Charley Hoge'un onlar için hazırladığı yemekleri yalayıp yutuyor, kocaman isli kahve cezvesini son damlasına kadar boşaltıyor, yorgun argın uyku tulumlarına düşüyorlardı. Miller'ın amansız kovalamacası yüzünden içine düştükleri ve giderek artan yorgunlukları sırasında onlar için anlam ifade eden tek şey yemek ve uyku olmuştu artık. Farklı bir şey yemekyi arzulayan Schneider bir keresinde ormana girerek küçük bir geyik vurmayı başarmıştı; bir başka seferse Charley Hoge atlardan birini vadinin karşı tarafına sürerek bufaloların su içtiği küçük göle gitmiş, her biri otuz santim

boyunda yarım düzine iri alabalıkla dönmüştü. Fakat geyik etinin yalnızca küçük bir kısmını yemişlerdi, alabalığın tadıysa yavandı ve onları tatmin etmedi; böylece tadı yoğun ve keskin bufalo etinden oluşan alışıldık öğünlerine geri döndüler.

Schneider her gün öldürülen bufalolardan birinin karaciğerini kesiyordu; karaciğer akşam yemeği sırasında neredeyse bir ayın gibi, eşit sayılabilecek parçalara bölünerek aralarında dağıtılıyordu. Andrews çiğ karaciğeri yemenin ondan yaşça büyük üç adam açısından caka satmak amacıyla yapılmadığını öğrendi. Miller, bunu yapmazsa onun “bufalo hastalığı” adını verdiği, sık sık ateş ve genel bir güçsüzlüğün de eşlik ettiği, ciltte çıkan ülserimsi büyük yaralara sebep olan hastalığa yakalanacağını açıkladı. Andrews bunu öğrendikten sonra her akşam ciğerden bir ısırık almaya zorladı kendini; tadından hoşlanmadı ama o yorgunlukla, hafif sıcak olan etin çürümüş tadı ve lifsiz, kaygan dokusu onu pek de rahatsız etmedi.

Vadide bir hafta geçirdikten sonra, küçük bir çam korusuna dip dibe dizdikleri,

kayıla bağlanmış post yığınları on tane olmuştu, ama Andrews vadinin düz yatağında uysal uysal otlanan sürülerde hâlâ gerçek bir azalma göremiyordu.

Akşam yorgunluğu ve sabah ağırlarıyla damgalanan günler, daha önce yolculukları sırasında su ararken olduğu gibi birbirine karışıyor, zaman geçen günlerden ayrılıyormuş gibi geliyordu Andrews'a yine. Dağlardaki kocaman vadide yalnız kalan dört adam, bu soyutlanmışlık sayesinde yakınlaşmak yerine birbirinden uzaklaşıyor, kendi bildiklerini okumaya ve kendi becerilerine başvurmaya gittikçe daha çok meylediyorlardı. Geceleri nadiren konuşuyorlar, konuştuklarında da sözleri avla ilgili belirli bir işe yönelik oluyordu.

Andrews özellikle Miller'da bir geri çekilme olduğunu algıliyordu. Her zaman kısa ve öz konuşan biriydi ama gittikçe daha da suskunlaşıyordu. Akşamları kampta, bir huzursuzlanıyor –bufalo sürüsünü bulmaya ve hayvanları göremediği halde onlara hükmetmeye çalışıyormuş gibi gözleri ikide bir kamptan vadinin karşı tarafına kayıyor–, bir umursamazlaşıyor ve neredeyse somurtkan bir suratla uyuşuk uyuşuk kamp ateşine bakıyor, ismi söylendiğinde ya da ona bir soru sorulduğunda dakikalarca karşılık vermiyordu. Yalnızca av sırasında ve Andrews'la Schneider'a deri yüzme işinde yardım ederken uyanık oluyor, bu uyanık hali de Andrews'a nedense

aşırı derecede gergin geliyordu. Miller görüş açısında olmadığına dahi gözünün önünden gitmeyen bir Miller resmi görür oldu; barut dumanından kararmış ve matlaşmış yüzünü, gergin köselemsi dudaklarının ardında sıkıdığı beyaz dişlerini ve tahriş olup kıpkırmızı kesilen gözkapaklarıyla çevrili beyazların içinde kapkara ışıldayan gözlerini görüyordu. Bazen bu Miller resmi zihnine geceleri, rüyalarında düşüyordu; bir değil birkaç kez irkilerek uyanıp uyku tulumunda hızla doğruldu ve üstündeki o gözlerin net görüntüsü çevresini saran karanlıkta cansızlaşır, solar ve yok olurken, korkmuş gibi hızla ama sığ sığ soluk alıp verdiğini fark etti. Bir keresinde de kovalanan bir hayvan olduğunu gördü rüyasında; onu bir sığınaktan diğerine takip eden ve sonunda kaçışı olmayan karanlık bir köşeye kısıran insafsız bir canlının varlığını hissetti. Ya da şiddet dolu bir patlama gördü; bir an için karanlığın içinden ona alev alev bakan o gözleri seçtiğini sandı, her seferinde de korku içinde uyandı.

Bir hafta geçti, derken bir hafta daha; kampın yanındaki post yığınlarının sayısı arttıkça arttı. Schneider da Charley Hoge da gittikçe huzursuzlaşıyordu, gerçi ikincisi huzursuzluğunu öyle doğrudan dile getirmiyordu. Oysa Andrews, öğleden sonraları kendisiyle Schneider'ın artık beklediği ve hoş karşıladığı yağmuru haber veren bulutlar belirmeye başladığında Charley Hoge'un gökyüzüne attığı bakışlarda, içki içişindeki artışta –boş viski çömlleklerinin sayısı da neredeyse bufalo postu yığınlarıyla aynı hızda artmaktaydı– ve geceleri, artan soğuğa karşı ateşi diğerlerini uzaklaşmaya iten bir şiddete ulaştırıp, yattığı zaman vücudunu ezecek sayıda –su ve külden oluşan yoğun bir sıvıda bekleterek yumuşatmayı başardığı– bufalo postuyla örtünmesinde görüyordu bunu.

İkinci haftanın sonuna yaklaşırken bir gece, geç akşam yemeklerini yerlerken, Schneider tabağından yarısı yenmiş bir bufalo bifteği alıp ateşe attı, et cızırdayıp büzüştü ve kapkara dumanlar çıkardı.

“Bufalo etinden bıktım” dedi ve sonrasında uzun bir süre sessiz kalarak, attığı et parçası, üzerinde yattığı kızıl kömürleri cansızlaştıran kapkara, kıvrık küllere dönüşene dek ateşe bakıp surat astı. “Bıktım” dedi tekrar.

Charley Hoge teneke kupasındaki viski ve kahveyi çalkalayarak kısa bir süre inceledi ve içti; yutarken gri tüylerle kaplı cılız boynu kıpırdadı. Miller Schneider'a boş boş baktı, sonra da bakışlarını yeniden ateşe çevirdi.

Schneider birine ya da herkese hitap ederek, “Kahretsin, duymadınız mı beni?” diye bağırdı.

Miller yavaşça ona döndü. “Bufalo etinden bıktığınızı söyledin” dedi. “Charley yarın biraz fasulye pişirir.”

“Artık fasulye istemiyorum, jambon da istemiyorum, bayat bisküvi de” dedi Schneider. “Biraz yeşillik ve biraz patates istiyorum; bir kadın istiyorum.”

Kimse konuşmadı. Ateşteki yeşil bir budak patlayarak havayı kıvılcımlarla yıkadı; kıvılcımlar karanlıkta uçtu, adamlar giysilerine konanları silkelediler.

Schneider daha alçak sesle, “İki haftadır buradayız, olması gerekenden dört gün daha fazla. Av da iyi gitti. Arabaya yükleyebileceğimizden fazla postumuz var. Yarın toplanıp buradan gitmeye var mısınız?” dedi.

Miller ona yabancıymış gibi baktı. “Ciddi değilsin, değil mi Fred?”

“Ha şunu bileydin, ciddiyim tabii” dedi Schneider. “Bak. Charley dönmeye hazır, değil mi Charley?” Charley Hoge ona bakmadı; çabucak kupasına biraz daha kahve koydu, sonra da ağzına kadar viskiyle doldurdu. Schneider gözlerini Charley Hoge’dan ayırmadan, “Sonbahar yaklaşıyor” diye devam etti. “Geceleri hava soğuyor. Yılın bu zamanında havanın nasıl olacağını tahmin etmek zor.”

Miller kıpırdadı ve keskin bakışlarını doğrudan Schneider’a çevirdi. “Charley’yi rahat bırak” dedi alçak sesle.

“Peki” dedi Schneider. “Ama söylesene. Buralarda kalsak bile bütün postları arabaya nasıl yükleyeceğiz?”

Suratı bir anlığına ifadeden yoksun kalan Miller, “Postları mı?” dedi. “Postları?.. Yükleyebildiğimiz kadarını yükleyeceğiz, gerisini bırakacağız; baharda geri gelip hepsini toplarız. Butcher’s Crossing’deyken de öyle demistik.”

“Sen bütün sürüyü temizleyene dek burada mı kalacağız yani?”

Miller başıyla onayladı. “Kalacağız.”

“Delisin sen” dedi Schneider.

“On gün daha alacak” dedi Miller. “Taş çatlasın iki hafta. Hava dönene kadar bol bol vaktimiz var.”

Schneider, “Kahrolası sürünün hepsi” dedi ve başını şaşkınlıkla iki yana salladı. “Delisin sen. Ne yapmaya çalışıyorsun? İçine ettiğimin ülkesindeki içine ettiğimin bufalaların hepsini öldüremezsin.”

Miller'ın bakışları bir anlığına donuklaştı, ardından Schneider orada değilmiş gibi dik dik ona doğru baktı. Derken yeniden canlanan gözlerini kırıştırdı ve yüzünü ateşe çevirdi.

“Bu konuyu konuşmanın bir anlamı yok Fred. Ekip benim ekibim, kararın da kesin.”

“Kahretsin, peki” dedi Schneider. “Ama sorumluluk da senin. Bunu unutma.”

Miller, Schneider'ın söylemek isteyebilecekleriyle artık ilgilenmiyormuş gibi kayıtsızca başını salladı.

Schneider uyku tulumunu öfkeyle toplayıp ateşten uzaklaşmaya başladı. Derken, uyku tulumunu yere bırakıp geri geldi.

“Bir şey daha” dedi somurtarak.

Miller dalgınlıkla ona baktı. “Evet?”

“Butcher's Crossing'den ayrılalı bir ayı biraz geçti.”

Miller bekledi. “Evet?” dedi bir kez daha.

“Bir ayı biraz geçti” diye tekrarladı Schneider. “Paramı istiyorum.”

“Ne?” dedi Miller. Bir an için yüzünde şaşkın bir ifade belirdi.

“Param” dedi Schneider. “Altmış dolar.”

Miller kaşlarını çattı, sonra da sıırttı. “Hemen harcamayı mı düşünüyorsunuz?”

“Orasını boş ver” dedi Schneider. “Anlaştığımız gibi paramı ver yeter.”

“Peki” dedi Miller. Andrews'a döndü. “Bay Andrews, Bay Schneider'a altmış dolarını verir misiniz?”

Andrews gömleğinin önünü açıp para kemerinden bir miktar banknot aldı. Altmış dolar sayıp parayı Schneider'a uzattı. Schneider parayı aldı, ateşe yaklaştı, diz çöktü ve dikkatle saydı. Ardından banknotları ceplerinden birine soktu ve uyku tulumunu bıraktığı yere yürüdü. Onu da alıp karanlıkta gözden kayboldu. Ateşin çevresindeki üç adam, Schneider uyku tulumunu yere koyarken kırılan dalların sesini ve çam iğneleriyle kumaşın çıkardığı hisırtıyı duydu. Düzenli nefes alıp verişini, ardından da öfkeli horlayışını duyana dek kulak kesildiler. Konuşmadılar. Çok geçmeden onlar da yattı. Sabah uyandıklarında, vadinin yatağındaki çimenler buzdan ince bir kabukla kaplanmıştı.

Miller sabah ışıığında buz tutmuş vadiye bakıp, “Otları tükeniyor. Geçitten geçip düzlüğe inmeye çalışacaklar. Onları geri püskürtmeyi sürdürmek zorundayız” dedi.

Öyle de yaptılar. Bufaloları her sabah bir cephe taarruzuyla karşılayıp yavaşça güneyde kalan dik dağlara doğru ittiler. Fakat bu cepheden saldırılar bir oyalama taktiğinden fazlası değildi; bufalolar geceleri, çevrildikleri noktanın çok daha ötesine geçerek otlanıyordu. Ana sürü, yüksekteki yeşillığe ilk girdiği geçide her gün biraz daha yaklaşıyordu.

Bufalolar akılsızca ama içgüdüsel olarak vadiden çıkmaya çalıştıkça kıyımın şiddeti de arttı. Zaten içe dönük olan ve az konuşan Miller, günler geçtikçe neredeyse tamamen avına odaklanıyor, hatta geceleri kampta en basit ihtiyaçlarını bile dile getirmiyordu – kahve cezvesini işaret ediyor, ismi söylendiğinde homurdanıyordu; diğerlerine verdiği talimatlarla, elleriyle kollarının kısa hareketleri, baş sallamalar ve genizden gelen boğuk hırıltılara dönüşmüştü. Her gün iki tüfekle birden bufaloların peşine düşüyor, av sırasında ikisini de namluları neredeyse yanacak kadar ısınana dek kullanıyordu.

Schneider ve Andrews, Miller'ın yere serdiği hayvanların derisini yüzmek için gittikçe daha hızlı çalışmak zorunda kalıyordu; işlerini güneş batmadan bitirebilmeleri nadiren görülen bir şey olmuştu, bu nedenle de neredeyse her sabah, şafaktan önce uyanıp kaskatı kesilen bufaloların sertleşen derilerini yüzmeye koyuluyorlardı. Gün boyunca da, Miller'a yetişebilmek için ter içinde kalarak can havliyle çalışıp çabalarken, tüfeğinin tekdüze bir biçimde, ısrarla ve boyuna sessizliği bozmasını duyuyor, sesin sinirlerini de bozduğunu, harap ettiğini hissediyorlardı. Geceleri ikisi atlarını vadiden, karanlıkta kampın yerini gösteren kızıl turuncu minik ışıltıya doğru yorgun argın sürerken, Miller'ı uyuşuk ve gizemli bir biçimde ateşin karşısına çökmüş halde buluyorlardı; gözleri hariç, öldürdüğü bufalolar kadar durgun ve cansız oluyordu. Miller av sırasında yüzünde biriken kapkara tozu yıkamayı bile bırakmıştı; barut izi artık cildinin kalıcı bir parçası haline gelmiş, içine işlemişti sanki, gözlerinin ıslık ıslık, kızgın parlaklığını belirginleştiren siyah bir maske gibiydi.

Sürü yavaş yavaş yorgun düştü. Andrews nereye baksa çıplak bufalo leşleri görüyordu; etrafa farkına varamayacak kadar alışıktı, iğrenç bir koku saçıyorlardı; sürünün geri kalanıysa, yoldaşlarının enkazı arasında uysal uysal dolaşıyor, kurumuş kahverengi kanlarıyla lekelenmiş otları kemiriyordu. Sürünün gittikçe küçülen boyutunun bilincinde olan Andrews, hayvanların nihayet hiçliğe

sürüklendiği, ayakta tek bir bufalonun bile kalmadığı günü hiç düşünmediğinin farkına vardı – ne de olsa o, Schneider’ın aksine, nasıl bildiğini sorgulamasa veya bilmese de, canlı tek bir bufalo olduğu sürece Miller’ın vadiyi terk etmeyeceğini adı gibi biliyordu. Zamanı sürünün boyutuna göre ölçmüş, gidecekleri âni ve yeri de buna göre hesaplamıştı; Schneider’ın yaptığı gibi anlamsızca birbirinin peşi sıra gelip geçen günlere göre değil. Postları arabaya yüklemeyi, hareketsizlikten ve dağın besleyici otlarını yemekten şişmanlamaya başlayan öküzleri arabaya bağlamayı ve dağdan inip engin ovalardan geçerek Butcher’s Crossing’e geri dönmeyi düşünmüştü. Ama düşündüklerini gözünde canlandıramıyordu. Her yanı dik dağlarla çevrili, engin, yeşil ve dolambaçlı düzlüğün dışındaki dünyayı unutmaya başladığını, zorlukla tırmandıkları dağı, terleyip susadıkları geniş ovayı ya da gelip daha birkaç hafta önce ayrıldığı Butcher’s Crossing’i bile hatırlayamadığını fark etti küçük çaplı bir şokla. O dünya, bir rüyada saklıymış gibi kesik kesik ve bulanık olarak geliyordu aklına. Yaşamının bir anlam ifade eden kısmını yükseklerdeki bu vadide geçirmişti ve dönüp –düzlüğü, sarıya çalan yeşilliği, çamların koyu yeşiliyle kaplı, yer yer rengi dönen akkavakların alev gibi yanan altın kırmızısıyla da bezenmiş yüksek dağları, sivri kayaları ve tepecikleri ve tüm bunların üstünü örten durgun göğün yoğun mavisiyle–vadiye baktığında, bu yerin hatları kendi gözlerinden akıyor, gördüklerini bakışları şekillendiriyor ve karşılığında da ona kendi varlığının biçimini ve yerini bahşediyormuş gibi geliyordu Andrews’a. Kendini, bulunduğu yerin dışında hayal edemiyordu.

Dağlardaki yirmi beşinci günlerinde geç uyandılar. Son birkaç gündür av daha yavaş ilerliyordu; büyük sürü, üç haftadan da uzun bir süreden sonra, katillerinin farkına varmaya ve küçük küçük sürülere ayrılarak onlara karşı sessiz sessiz hazırlanmaya başlamıştı sanki; Miller bir nöbet esnasında nadiren on iki, on dört bufalodan fazlasını vurabiliyordu ve zamanın çoğu bir sürüden diğerine gitmek için harcanıyordu. Ama baştaki acelecilik kaybolmuştu; beş bin civarında hayvandan oluşan sürünün nüfusu artık üç yüzü bulmuyordu. Miller bu kalan üç yüz hayvana, sürünün boyutu küçüldükçe her bir hayvanın katlinden daha çok zevk alıyormuş gibi, yavaşça ama amansızca yanaşıyordu. Yirmi beşinci günde hiç acele etmeden kalktılar, hatta kahvaltıdan sonra bir süre ateşin

evresinde oturup teneke kupalarındaki kahvenin biraz soğumasına bile izin verdiler. Arkalarındaki sık am ormanının arasından g remeseler de, doğudaki sıradağların ardından yükselen güneş, kupalarının üzerinde toplanıp keskin dış hatlarını yumuşatan ve gölgede ışıldamalarına neden olan dağınık ışık huzmeleri gönderiyordu. Bulutsuz ama çarpıcı gök, yoğun açık mavi renkteydi; geniş ovadaki ve dağın yamaçlarındaki yarıklarla oyuklardan, ancak çevrelediği kaya ve ağaçların hatlarını yumuşattığında görülebilen bir sis yükselmekteydi. Isınmaya başlayan gün, sıcaklık vaat ediyordu.

Kahvelerini bitirdikten sonra, Charley Hoge öküzleri akkavak sırtıklarından yapılmış ağıldan çıkarıp boş arabaya bağlarken diğerleri de kampta aylak aylak dolaştı. Andrews'la Schneider'ın yere mihladığı postlar birkaç gündür kurumaktaydı; toplanıp üst üste dizilmelerinin vakti gelmişti.

Schneider ıslak saman gibi dolanıp keçeleşmiş sakalını kaşıdı ve tembel tembel gerindi. Berrak göğü göstererek, "Sıcak bir gün olacak" dedi. "Yağmur bile yağmaz herhalde." Miller'a döndü. "Sence kaç bufalo kaldı? İki yüz falan mı?"

Miller başıyla onayladı ve boğazını temizledi.

Schneider devam etti: "  dört günde hepsini temizleyebilir miyiz sence?"

Miller, konuştuğunun ancak şimdi farkına varmış gibi Schneider'a döndü. Boğuk bir sesle, "  dört günün yetmesi lazım Fred" dedi.

"Vay canına" dedi Schneider mutlulukla. "O kadar dayanabilir miyim bilmiyorum." Andrews'un kolunu yumrukladı. "Ya sen evlat? Bekleyebilir misin sence?"

Andrews sırtttı. "Tabii" dedi.

"Bir cep dolusu para, istediğin kadar yemek ve kadın" dedi Schneider. "Tanrım, hayat budur işte."

Miller sabırsızca kıpırdandı. "Hadi" dedi. "Charley öküzleri arabaya bağladı. Gidelim."

Dört adam yavaş yavaş kamp alanından ıktı. Miller arabanın önünde at sürüyordu; Andrews ve Schneider ise dizginlerini eyer kaşlarına dolamış, atlarını arabanın arkasından sallana sallana yürümeye bırakmıştı. Hareketsiz kalmaktan tembelleşen ve huysuzlaşan öküzler arabayı hep birlikte çekmeyi beceremiyordu; Charley Hoge'un haykırdığı, yarısı anlaşılmayan k f rl r sabah sessizliğini bölüyordu.

Küçük kafil e yarım saat geçmeden, üç haftadan daha uzun bir süre önce ilk bufalonun öldürölüp derisinin yüzöldüğü yere varmıştı. Leşlerin üstündeki etler kuruyup taş a dönmüştü; leşler yer yer –Charley Hoge’un striknini onları öldürmeden ya da uzaklaştırmadan önce– kurtlar tarafından parçalanmıştı; etlerin koparıldığı yerlerdeki kemikler cilalanmış gibi bembeyaz ve parlaktı. Andrews önünde uzanan vadiye baktı; nereye baksa üst üste yığılmış hayvan ölüleri görüyordu. Gelecek yaz a kadar etlerinin akbabalar tarafından yeneceğini ya da doğal yollardan çürüyeceğini biliyordu; her yanına saçılmış beyaz kemiklerle vadinin nasıl görüneceğini hayal etmeye çalıştı. Hava sıcak olduğı halde hafifçe titredi.

Biraz sonra arabanın çevresindeki leşler öylesine sıklaştı ki, Charley Hoge arabayı düz bir rotada süremez oldu; öndeki öküzlerin yanında yürüyüp hayvanları leşlerin arasından geçirmek zorunda kaldı. Buna rağmen, devasa ahşap tekerlekler arasıra bir bufalonun uzanmış bacağına üzerinden geçiyor, arabanın sallanmasına neden oluyordu. Günün artan sıcaklığı çürüten etin o daimi kokusunu daha da yoğunlaştırıyordu; bu kokudan ürken öküzler tedirgin tedirgin böğürüyor ve başlarını öylesine şiddetle savuruyorlardı ki, Charley Hoge birkaç metre uzaklarında durmak zorunda kalıyordu.

Yavaş yavaş ilerleyerek, yere mihlanmış postlar ve taze leşlerle dolu geniş bir alana geldiklerinde, Andrews ve Schneider atlarından indiler. Kokuşmuş etlerin etrafında vızıldayan küçük karasinek kalabalığı tarafından rahatsız edilmeden çalışabilmek için yüzlerinin alt kısmına büyük mendiller bağladılar.

“Sıcakta çalışacağız” dedi Schneider. “Güneşe baksana.”

Doğudaki ağaçların üzerindeki güneş, Andrews'un doğrudan bakmadığı bir ateş topu gibiydi; onu engelleyecek sis ya da bulutlar olmaksızın cayır cayır yanıyor, terlemesine neden olduğu yüzlerini ve ellerini anında kurutuyordu. Andrews bakışlarını gökte gezdirdi; göğün soğuk mavisi, güneşe doğru attığı anlık bakış yüzünden yanan gözlerini rahatlatı. Güneyde küçük, beyaz bir bulut belirmişti; dağların tepesinin hemen üzerinde minik ve sessiz, asılı duruyordu.

Andrews derilerden birini yere yapıştıran küçük bir mihî tekmeleyerek, “Hadi başlayalım” dedi. “Hava hiç de serinleyeceğı benzemiyor.”

Neredeyse iki kilometre ötede, leşlerin oluşturduğu alçak tümseklerin arasında kıpırdayan bir karaltı, küçük bir sürü sessiz sessiz otlanarak onlara doğru geliyordu. Miller birdenbire atını, postları arabaya yüklemekle meşgul olan üç adamdan öteye çevirerek sürüye doğru dörtlüye koştu.

Adamlar çalışırken, Charley Hoge da öküzleri aralarında do-laştırıyordu; böylece hiçbir postları arabaya yüklemek için birkaç adımdan fazlasını atmak zorunda kalmıyordu. Miller atıyla uzaklaştıktan kısa bir süre sonra, Andrews ve Schneider patlayan tüfeğinin uzaktan gelen sesini duydular; başlarını kaldırarak birkaç saniyeliğine kulak kesildiler. Ardından, Miller'ın atışlarının ritmine uyup daha yavaş bir tempoyla, postları mihlandıkları yerden söküp hareket eden arabaya atarak işlerine kaldıkları yerden devam ettiler. Ses kesildiğinde işe ara verip nefes nefese yere oturdular.

Schneider tüfek seslerinin geldiği yöne işaret ederek, "Bugün fazla deri yüzmek zorunda kalmayacağız gibi" dedi soluk soluğa. "Şimdiye kadar on iki ya da on dört tane vurduğunu duydum."

Andrews başıyla onayladı ve bedenini dirsekleri ve kollarıyla destekleyerek arkasına yaslandı; teni dinlendiği sırada başlayan hafif esintiyle serinleyebilsin diye, yüzündeki büyük kırmızı bandanayı çıkardı. Esintinin şiddeti arttıkça ve serinledikçe başındaki zonk-lama da yavaş yavaş dindi. On beş dakika sonra Miller'ın tüfeğinin sesi bir kez daha duyuldu.

"Küçük bir sürü daha buldu" dedi Schneider ayağa kalkarak. "Bari biz de ona ayak uydurmaya çalışalım."

Fakat çalışırken, daha önce kazıkları çıkarıp postları kaldıra-bilecekleri ve arabaya yükleyebilecekleri bir ritim sağlayan tüfek seslerinin aynı devamlılıkta gelmediğini fark ettiler. Kısa aralıklarla telaşlı birkaç patlama duyuldu, ardından birkaç dakikalık bir ses-sizlik oldu, derken telaşlı birkaç patlama daha duyuldu. Andrews ve Schneider şaşkınlıkla birbirlerine baktılar.

"Bir terslik var gibi" dedi Schneider. "Belki de ürkmeye başla-dılar."

Art arda gelen patlamaların arkasından yeri döven toynakların kısa ama şiddetli gümbürtüsü duyuldu; koşan bufaloların kaldırdığı hafif toz bulutu uzaktan görülebiliyordu. Art arda birkaç patlama daha duydular ve toz bulutunun dönüp onlardan uzağa, vadinin derinliklerine doğru gittiğini gördüler. Birkaç dakika sonra tekrar

toynakların uzaktan gelen gürültüsünü duydular ve daha önceki koşuşmanın biraz doğusundaki başka bir noktada, bir toz bulutunun daha havalandığını gördüler. Miller'ın tüfeğinin art arda gelen ama kısa süren patlamalarını bir kez daha duydular ve toz bulutunun yön değiştirerek, ortaya çıktığı noktanın da gerisine döndüğünü gördüler.

“Miller başına bela açmış gibi” dedi Schneider. “Bu bufalolara bir şeyler olmuş.”

Adamlar hareketsiz durmuş silah seslerini dinler ve tozların rotasını izlerken, yakıcı sıcak belirgin derecede azalmıştı. Cılız bir sis onlarla güneş arasına girmiş, güneyden gelen esintiyse kuvvetlenmişti.

“Hadi” dedi Andrews. “Hazır esinti de varken şu postları yükleyelim.”

Schneider elini kaldırdı. “Bekle.” Charley Hoge öküzleri bırakmıştı, Schneider ve Andrews'un yanında duruyordu. Koşan bir atın davul gibi yere vuran seri ayak sesleri duyuldu; yere saçılmış ve derisi yüzülmüş bufalo leşlerinin arasından, onlara doğru dörtlü at süren Miller belirdi. Diğerlerine yaklaştığında atını öyle ani durdurdu ki, hayvan şaha kalktı ve ön toynakları bir anlığına havayı eşeledi.

“Vadiden çıkmaya çalışıyorlar” dedi Miller kulak tırmalayan, hırıltılı bir sesle. “On on iki küçük sürüye ayrıldılar, yeterince hızlı çeviremiyorum onları; biraz yardıma ihtiyacım var.”

Schneider tiksintiyle sümküdü. “Tüh” dedi bitkinlikle, “bırak gitsinler. Zaten sadece iki yüz tane falan kaldı.”

Miller, Schneider'a bakmadı. “Will, atına bin de şurada bekle.” Yamacın iki üç yüz metre batısındaki bir noktayı gösterdi. “Fred, sen de şuraya git...” Ters yönde, doğuda kalan bir yere işaret etti. “Ben de ortada duracağım.” Hem Andrews'a hem de Schneider'a hitap ederek, “Sürülerden biri size doğru gelirse yönünü değiştirin; tek yapmanız gereken aralarına iki üç el ateş etmek. Döneceklerdir” dedi.

Schneider başını iki yana salladı. “İşe yaramaz. Küçük sürülere ayrılmışlarsa hepsini geri çeviremeyiz.”

“Hepsi birden gelmeyecektir” dedi Miller. “Bir seferde iki ya da üç sürü gelir ancak. Onları çevirebiliriz.”

“İyi de ne işe yarar ki bu?” dedi Schneider, neredeyse ağlamaklı bir sesle. “Ne halta yarar? Birkaç tanesinin kaçmasına izin verirsen ölmezsin ya.”

“Acele edin” dedi Miller. “Her an başlayabilirler.”

Schneider ellerini havaya kaldırdı, omuz silkti ve atına gitti; Miller ise atını mahmuzlayıp vadinin ortasına doğru sürdü. Andrews atına bindi ve Miller’ın gösterdiği yöne doğru sürmeye başladı ama sonra Charley Hoge’un döndüğü arabaya doğru sürdü.

“Tüfeğin var mı Charley?” diye sordu Andrews.

Charley Hoge gergin gergin ona döndü. Başını sallayıp açılır kapanır sıranın altından küçük bir tüfek çıkardı. “Küçük bir av tüfeği sadece” dedi tüfeği verirken, “ama onları çevirmeye yeter.”

Andrews tüfeği aldı ve atını dağın yamacına doğru sürdü. Hayvanın başını bufaloların geleceği yöne çevirdi ve beklemeye koyuldu. Vadiye baktı; Miller ortaya konuşlanmış, atının üstünde diğerlerinin göremediği sürülere doğru eğilmişti. Miller’ın ardında, uzaktan minicik görünen Schneider vardı, atının üstüne uyur gibi çökmüştü. Andrews tekrar güneye doğru döndü ve sürünün geldiğini haber verecek olan toynak seslerini duymak için kulak kesildi.

Serin hava nedeniyle karıncalanmaya başlayan kulakları, hafif hafif ıslık çalan rüzgâr dışında bir şey duymadı. Vadinin güney ucu dağlardan inen cılız sisle bulanıklaşmaya başlamıştı; daha önce güneydeki tepelerin üzerinde sessiz sessiz gezinen küçük bulut, vadinin kapalı ucuna kadar uzanıyordu şimdi; alt kısmı kirli bir griye dönmüştü, güneşin aydınlatığı üst kısmındaki beyaz buğuysa, yerde, vadide hissedilmeyen şiddetli bir rüzgârla eğilip bükülüyordu.

Yer şiddetli bir gümbürtüyle sarsıldı; Andrews’un atı irkilerek geriledi, kulakları kafasının iki yanına yapıştı. Andrews bir an duyduğunun gök gürültüsü olduğunu sanarak güneydeki dağların çevresini saran havayı taradı ama ayaklarının altındaki sarsıntı devam ediyordu. Tam önünde, uzakta, cılız bir toz bulutu yükseldi ama yükseldiği anda dağıldı. Derken birdenbire gölgelerin arasından çıkan bufalolar vadinin hâlâ gün ışığıyla yıkanmakta olan kısmına yöneldi. İnanılmaz bir hızla ama doğrudan üzerine doğru değil de, birden önlerine çıkan engelleri savuşturur gibi ani dönüşler ve sapmalar yaparak koşuyorlardı; üstelik otuz kırk bufalodan oluşan sürü tek bir akla, tek bir iradeye sahip tek bir hayvanmış gibi koşuyordu – hiçbiri sürüden ayrılmıyor, hiçbiri diğerlerinin aksi yönüne sapmıyordu.

Andrews birkaç saniye boyunca atının üstünde kıpırdamadan, kaskatı oturdu; içgüdüleri ona dönmesini ve üstüne üstüne gelen

sürüden kaçmasını söylüyordu. Böylesine bir hız, güç ve iradeyle ilerleyen bir kuvvetin, sağ koluyla kucakladığı küçük av tüfeğiyle yapacağı birkaç atışı duyacağına, hatta hissedeceğine inanamıyordu; çevrilebileceklerine hiç inanamıyordu. Miller'ı görebilmek için eye-rinde dönerek başını sertçe çevirdi. Miller kıpırtısız oturmuş, onu izliyordu; bir an sonra bağırarak, koşan bufaloların artan gürültüsü yüzünden duyulamayan bir şey söyledi ve eliyle kolunu hayvanlara taş atıyormuşçasına sallayarak sürüyü gösterdi.

Andrews topuklarını atının sağrılarına gömdü; at birkaç adım ilerleyip durdu ve tekrar geriledi. Andrews çaresizlik ve korku içinde topuklarını bir kez daha hayvanın şişip inen yanlarına bastırdı ve tüfeğinin dibiyle titreyen butlarına vurdu. At onu neredeyse devirerek ileri atıldı; bir anlığına kafasını Andrews'un sımsıkı tuttuğu gеме doğru, geri atarak çılgınca dörtlüğe koştu; ardından kendi devinimi sayesinde yatışarak dengesini buldu ve rahat adımlarla sürüye doğru koşmaya başladı. Rüzgâr Andrews'un yüzünü tokatlıyor, gözlerini yaşartıyordu. Bir an için nereye gittiğini göremedi.

Derken yeniden temiz görebilmeye başladı. Kararsızca bir o yana bir bu yana dönen ama yine de ona doğru gelmeye devam eden bufalolarla arasında üç yüz metre ya var ya yoktu. Atını durdurdu ve tüfeği omzuna dayadı; yanağına değen kabza soğuktu. Koşan sürünün arasına bir el ateş etti; toynakların gök gürültüsünü andıran sesi yüzünden tüfeğin patladığını zar zor duydu. Bir kez daha ateş etti. Bufalolardan biri sendeleyip yere düştü ama diğerleri onun etrafından dolaştı ve çalkalanan su gibi akarak üzerinden geçti. Tekrar tekrar ateş etti. Sürü birdenbire Andrews'un soluna saparak Miller'a doğru koşmaya başladı. Andrews atını mahmuzlayarak kaçan sürünün yanında koşturdu ve koşan hayvanların arasına ateş etmeyi sürdürdü. Sürü azar azar döndü ve sonunda, hızını hiç azaltmadan gerisingeri koşmaya başladı.

Andrews dizginlere asılarak atını durdurdu; soluk soluğa, koşan sürünün ardından baktı ve yeri döven toynakların azalan gürültüsünü dinledi. Derken bu sesin üstüne ona benzer bir ses daha eklendi uzaktan. Vadinin karşı tarafına baktı. İlkinden biraz daha küçük bir başka sürü, düzlükte hızla ilerleyerek Schneider'a doğru gidiyordu. Onlara doğru ateş eden, sonra da sağa sola sapan sürüyü takip edip geri çeviren Schneider'ı izledi.

Üçü toplamda, kaçan altı sürüyü geri çevirdi. Sessizlik nihayet toynak sesleriyle bölünmez olunca ve bir sürü daha gelir diye dakikalarca bekledikten sonra, Miller atlarını vadinin ortasına, yanına sürmeleri için işaret etti.

Andrews ve Schneider, olur da bir kez daha geri dönmeye karar verirlerse bufaloları duyabilmek için yürüttükleri atlarını sessizlik içinde Miller'a doğru sürdü. Miller gözlerini kısmış, vadinin karşı tarafına, bufaloların kaçtığı yere bakıyordu.

"Yakaladık onları" dedi Miller. "Bir daha öyle kaçmaya kalkmazlar."

Andrews anlayamadığı bir coşkuyla sarsıldı. "Böyle bir şeyin mümkün olduğunu hiç düşünmemiştim" dedi Miller'a. "Hep birlikte hareket ediyor gibiydiler, sanki planlamışlar gibi." Daha önce bufaloları hiç gerçek anlamda düşünmemiş gibi geldi ona. Yüzlercesinin derisini yüzmüş, birkaçını öldürmüş, etlerinden yemiş, kokularını duymuş, kanlarına bulanmıştı ama hiç şimdi düşündüğü gibi düşünmemişti onları. "Böyle şeyleri sık sık yaparlar mı?"

Miller başını iki yana salladı. "En iyisi onları anlamaya çalışmamak; ne yapacaklarını kestiremezsin. Yirmi yıldır bufalo avlıyorum ama ben bile bilmiyorum. Bir insanın anlayabileceği hiçbir sebep yokken, binlercesinin derin bir uçurumdan dümdüz aşağıya atlayıp üst üste yığıldığını gördüm. Bir kargadan ürktüklerini ama bir adam aralarına daldığında bir santim bile kıpırdamadıklarını gördüm. Ne yapacaklarını düşündüğün zaman başın belaya girer; en iyisi onları hiç düşünmemek, aralarına dalıp öldürebildiğini öldüreceksin ve hiçbir şeyi anlamaya çalışmayacaksın." Miller konuşurken Andrews'a bakmıyordu; gözleri, öldürdükleri bufaloların ezilmiş leşleri sayılmazsa boş ve durgun olan vadideydi. Derin bir nefes alıp Schneider'a döndü. "Eh, havamız serin gibi Fred. İş o kadar da kötü gelmez şimdi."

"Bir dakika bekle" dedi Schneider. Bakışları hiçbir yere odaklanmamıştı ama başını bir şeyi dinliyormuş gibi kaldırmıştı.

"Yine mi geliyorlar?" diye sordu Miller.

Schneider eliyle susmasını işaret etti, birkaç dakika daha eyerinde oturup dinlemeyi sürdürdü; iki kez de havayı kokladı.

"Ne oldu?" diye sordu Miller.

Schneider yavaşça ona döndü. "Gidelim buradan." Alçak sesle konuşmuştu.

Miller kaşlarını çattı ve gözlerini kırıştırdı. "Sorun ne?"

“Bilmiyorum” dedi Schneider. “Ama bir sorun var. Bir terslik var gibi geliyor bana.”

Miller kahkahayı koyverdi. “Bufalolardan da kolay ürküyorsun. Hadi ama. Önümüzde yarım gün var. Birazdan sakinlerler, ben de hava kararmadan hatırı sayılır bir kısmını haklarım.”

“Dinleyin” dedi Schneider.

Üçü eyerlerinde sessiz sessiz oturup ne olduğunu bilmedikleri bir şeyi dinlediler. Rüzgâr dinmişti ama hava hâlâ serindi. Tek duydukları sessizlikti, ne çamları hışırdatan bir esinti ne de öten bir kuşun sesi vardı. Atlardan biri homurdandı; biri eyerinde kıpırdandı ve gıcırdayan derinin cılız sesi duyuldu. Miller sessizliği bozmak için bacağına bir şaplak atıp Schneider’a döndü ve yüksek sesle, “Ne halt yemeye...” diye söze başladı.

Fakat devam etmedi. Schneider’ın kolunu uzatıp parmağını ne olduğu belli olmayan bir şeye doğrultmasıyla sustu. Şaşkına dönen Andrews bir ona bir diğerine baktı, derken bakışları ikisinin arasında bir yere takıldı. Düşmekte olan bir kuş tüyü gibi büyük ve yumuşak bir şey havada süzülmekteydi; tek bir kar tanesi. İzlerken bir tane daha gördü, derken bir tane daha.

Sırıtmaya başladı, ardından boğazından yükselen gergin kahkahayı hissetti.

“Aaa, kar yağıyor” dedi kahkahalarla, önce birine sonra öbürüne bakarak. “Bu sabah hiç aklınıza gelir miydi...”

Lafı boğazında düğümlendi. Miller da Schneider da ona bakmadı, konuştuğunu duyduklarına dair bir tepki bile vermediler. Gergin suratlarla, gittikçe hızlanan karla kapanan havaya bakıyorlardı. Andrews çabucak, diğerlerinden birkaç metre ötede arabasının yüksek sırasında kıpırdamadan oturan Charley Hoge’a baktı. Başını yukarı kaldırmış, kollarını göğsünde birleştirmişti; gözleri yuvalarında çılgınca dönüyordu ama başını hareket ettirmiyor, kavuşturduğu kollarını açmıyordu.

Miller gökyüzüne bakmayı sürdürerek, “Hadi gidelim” dedi alçak sesle. “Fazla kötüleşmeden yetişiriz belki.”

Atını döndürüp Charley Hoge’a doğru birkaç adım ilerledi. Eyerinden uzanıp Charley Hoge’un omzunu sertçe sarstı.

“Hadi gidelim Charley.”

Charley Hoge bir an için Miller’in varlığının farkında değilmiş gibi göründü; ona döndüğündeyse, eriyen kar taneleriyle ışıldama-

ya başlayan kara sakallı iri suratını tanımamış gibi baktı. Derken bakışları odaklandı ve titreyen bir sesle konuşmaya başladı:

“Sorun çıkmayacak dedin.” Sesi kuvvetlenerek suçlayıcı bir tona büründü. “Kar başlamadan döneriz dedin.”

“Sorun yok Charley” dedi Miller. “Bolca zamanımız var.”

Charley Hoge’un sesi yükseldi: “Gelmek istemediğimi söyledim. Dedim sana...”

“Charley!” Miller’ın sesi çatladı. Ardından daha yumuşak bir tonla, “Zaman kaybediyoruz. Takımı kampa geri götür” dedi.

Charley Hoge, Miller’a baktı, kıpırdayan ağzında şekillenen sözcükler sese dönüşmedi. Derken arkasına uzanıp mandalından, örülmüş deriden, ağır uçlu uzun kırbacını aldı. İleri savurduğu kırbaç en öndeki öküzlerin kulaklarında ısıklık çaldı; korkusundan kırbacın ucunu fazlasıyla aşağı indirmiş, sağ öndeki öküzün kulağından kan gelmesine neden olmuştu. Öküz başını deli gibi sallayarak öne zıpladı ve beraberinde şaşkına dönen diğerlerini de götürdü; hayvanların her biri farklı bir yöne doğru ilerleyince takım bir an için bocaladı. Ardından yatıştılar ve istikrarlı bir biçimde çekmeye başladılar. Charley Hoge kırbacını bir kez daha şaklatınca yavaş bir koşu tutturdular; Charley Hoge onları bufalo leşlerinin arasından geçirmekle uğraşmadı. Leşlerin üzerinden geçen tekerlekler arabanın çılgınca yalpalamasına neden oluyordu. Kaskatı kesilen postlar kayıp yere düşüyor, kimse onları almak için durmuyordu.

At üstündeki üç adam arabanın yakınında ilerliyor, ileri atılıp öne geçmelerini engellemek için atları dizginlerinden çekmek zorunda kalıyorlardı. Ortalık birkaç dakika içinde bembeyaz karlarla kaplandı; iki tarafta da yeşil örtülü yamaçları hayal meyal görebiliyor ama ileriye göremiyor, kamp alanını seçemiyorlardı. İki yanlarındaki, gölge gibi görünen çam ağaçları, vadinin düz yatağında onlara yol gösteriyordu. Andrews gözlerini kısarak ileriye, kampa doğru baktı ama tek görebildiği birbiriyle yarışıp duran ve fırl fırl dönerek yavaşça yere düşen kar taneleriydi; o atını sürerken üzerine üzerine geliyor, doğrudan baktığında başını döndürüyor, sersemlemesine neden oluyorlardı. Bakışlarını ilerleyen arabaya sabitledi ve karı bulanık görmeye başladı, onu sarıp sarmalayarak diğerlerinden ayıran bir sis gibiydi; gerçi at süren diğerlerini de hayal meyal seçebiliyordu. Atı bufalo leşleri arasında dengesizce bir yürür bir koşarken, dizginleri tutan ve bir yandan da eyer kaşına

tutunan çıplak elleri soğuktan kızarmıştı; birini pantolon cebine sokmaya çalıştı ama sertleşen kaba kumaş canını öyle acıttı ki, elini çıkarıp açıkta tutmayı seçti.

İlk birkaç dakika içinde yerler bembeyaz karla kaplanmıştı; karların arasından rahatlıkla geçen tekerlekler, arkalarında birbirine paralel ince, karanlık şeritler bırakıyordu. Andrews arkasına bir bakış attı; tekerlekler karı araladıktan sonra, sıg yarıklar birkaç saniye içinde dolmaya başlıyor, birkaç adım arkaları bile yeniden bembeyaz kesiliyordu, böylece nereden geçtiklerini anlamak imkânsız oluyordu; hareket ettikleri ve araba sallandığı halde, hiçbir yere gitmedikleri, onları kaldıran ama ileriye taşımayan koskocaman bir çarka yakalandıkları hissine kapıldı.

İlk kar taneleri düşmeye başladığında dinen esinti tekrar başladı; kar tanelerini etraflarında döndürüyor, yüzlerine çarpıyor, şiddeti yüzünden gözlerini kısımlarına neden oluyordu. Andrews'un çenesi sızlamaya başlamıştı; bir süredir tüm gücüyle dişlerini sıkmakta olduğunu fark etti, amaçsız bir öfkeyle gerip dişlerine yapıştırdığı dudakları ince çatlaklar ve yaralara giren soğuk yüzünden yanıyor, ağrıyordu. Çenesini gevşetip başını öne eğdi, ince giysilerin içinden tenine geçen soğuğa karşı omuzlarını kamburlaştırdı. Dizginlerini eyer kaşına dolayıp iki eliyle birden kavradı ve atını, kendi yolunu bulmaya bıraktı.

Rüzgâr şiddetlenmiş, karsa lapa lapa yağmaya başlamıştı. Andrews bir an için arabayı ve diğerlerini gözden kaybetti; uyuşuk, müphem bir panikle başını kaldırdı, soldan bir yerden, tekerleklerin rüzgârın uğultusunu bastıran gıcırıtılı gürültüsünü duydu. Atını sesin geldiği yere doğru çevirdi, bir an sonra leşlerle dolu zeminde sarsılarak ilerleyen ağır arabanın dış hatlarını ve yüksek, açılır kapanır sırada bir o yana bir bu yana sallanarak yoğun havayı kırbacıyla yaran Charley Hoge'u hayal meyal seçmeyi başardı; kırbacın, karın boğuklaştırdığı ve rüzgârın bastırdığı ıslak şaklamasını da duydu.

Rüzgârın şiddeti artmaya devam ediyordu. Dağların üzerinden uğuldayarak esip karı keskin taneciklere bölüyor, yerde biriken karı kocaman tabakalar halinde havaya kaldırıp yeniden etrafa saçıyordu; dondurucu, beyaz, ince tozu giysilerinin gediklerinden içeriye sokuyor, kar vücutlarının ısıyla eriyerek ıslanan giysilerinin donmasına neden oluyordu; giysileri kaskatı kesilerek ağırlaşıyor, soğuğu üzerlerine topluyordu. Andrews eyer kaşını daha

da sıkı kavradı; elleri dokunma hissini kaybetmişti. Bir elini eyer kaşından zorlukla çekerek esnetti ve acıyla zonklamaya başlayana dek bacağının kenarına vurdu, ardından aynı şeyi diğer eliyle de yaptı. Fakat o zamana kadar diğer eli tekrar uyuşmuştu. Bacaklarının eyerde oluşturduğu keskin V şeklinin içinde kardan küçük bir yığın oluşmuştu.

Rüzgâra rağmen belli belirsiz bir feryat duydu; arabanın karaltısı birdenbire önünde belirdi, atı aniden durarak öne doğru savrulmasına neden oldu. Feryadı bir kere daha duydu ve ona, haykırılan kendi ismiymiş gibi geldi. Atını arabanın yanından geçirerek rüzgâra karşı kamburunu çıkardı ve her iki saniyede bir yarı kapalı gözleriyle etrafa bakınarak ona seslenenin kim olduğunu görmeye çalıştı. Atları rüzgâra dönük olarak yan yana duran Miller ve Schneider arabanın önünde onu bekliyordu. Yanlarına gittiğinde, Charley Hoge'un, rüzgâra karşı kambur durarak atlarının arasına büzüşmüş olduğunu gördü.

Sırtlarını rüzgâra verip başlarını eğmiş, şapkalarının kenarları yanaklarını döven Miller ve Schneider zorlukla atlarından indiler ve rüzgâra karşı büzüşüp yan yan ilerleyerek Andrews'a doğru geldiler; Miller, Andrews'a atından inmesi için işaret etti. Atından inerken rüzgârın şiddeti desteksiz vücudunu iterek sendelemesine neden oldu, bir ayağı bir an için üzengiye takıldı.

Miller yalpalaya yalpalaya yanına geldi ve omuzlarından tutarak sakallı yüzünü –eriyip tekrar donan kar yüzünden yer yer buz tutan sakalı kaskatıydı– Andrews'un kulağına dayadı. "Arabayı burada bırakacağız, bizi çok yavaşlatıyor. Fred'le ben öküzleri çözerken sen de atları tut" diye bağırdı.

Andrews başıyla onayladı ve atlara doğru yürürken kendi atını da dizginlerinden tutup çekti. Atı direnince dizginler uyuşmuş elinden düşecek gibi oldu; dizginlere sertçe asıldı ve at bu kez peşinden geldi. Bir elinde dizginlerle eğildi ve uzun süren bir patlamayla harekete geçirilmiş gibi ayaklarının dibinde havalanan, fırl fırl dönen karları karıştırdı, sonunda diğer atların dizginlerini de buldu. Doğrulurken, sırtı ona dönük duran Charley Hoge döndü; kesik kolunun ucunu ince ceketinin cebine sokmuş, sağlam koluyla vücuduna yapıştırmış ve onu korumak istercesine kamburunu çıkarmıştı. Bir süre Andrews'a baktı ama onu görmüyordu sanki; can yakan rüzgârla kara karşı hiç kırpmaksızın açık tuttuğu açık

renkli gözleri hiçbir yere odaklanmıyor gibiydi. Ağzı hızlı hızlı oynuyor, dudakları bir o yana bir bu yana doğru seğiriyor, sakalının eğri büğrü şekillere girmesine neden oluyordu. Andrews ismini haykırdı ama rüzgâr, kelimeyi ağzından söküp aldı; Charley Hoge'un gözleri hiç hareket etmedi. Andrews dizginlerin üçünü de bir eline geçirerek ona biraz daha yaklaştı, diğer elini uzatıp Charley Hoge'un omzuna dokundu. Ona dokunduğu anda, hâlâ cam gibi olan gözleri ve durmadan oynayan dudaklarıyla Charley Hoge geri sıçrayıp korkuyla sindi. Andrews bir kez daha bağırdı:

“Geçecek Charley. Geçecek.”

Charley Hoge'un rüzgâra, kara ve soğuğa doğru durmadan tekarradığı sözleri zar zor duyabildi:

“Tanrım bana yardım et. İsa efendimiz bana yardım et. Tanrım bana yardım et.”

Arkasından gelen gümbürtüyü duyan Andrews sese doğru döndü; beyazlığın içinden kapkara, bulanık bir kütle belirdi ve yalpalaya yalpalaya yanından geçti. Miller ve Schneider ilk öküzü boyunduruktan çıkarmıştı. Şekil ağır ağır yürüyerek beyazlığın içinde kaybolurken, Andrews'un tuttuğu atlar bir anda ileri atıldı. Ani hareketleri Andrews'u hazırlıksız yakalamıştı, o tüm gücüyle dizginlere asılana kadar atlardan birinin karnı sertçe Charley Hoge'a sürtündü ve adamı yere devirdi. Andrews gayri ihtiyari Charley'nin yanına gitmeye yeltenince üç at aynı anda hareketlenerek onu da çekiştirdi ve dengesini kaybetmesine neden oldu; ayakları yerden kesildi ve karın üstü sertçe karların içine çakıldı. Fakat her nasılsa dizginleri elinde tutmayı başarmıştı. Karın üzerinde sere serpe yatarken, ince deri kayışları kavrayan mavi-kırmızı ellerine bakıp budalaca sıırttı. Etrafında karlar uçuşuyordu, ağır ağır kalkıp yere vurarak başının iki yanından geçen toynakların bilincindeydi; giderek, yerde karın üstü sürüklenmekte olduğunu da farkına vardı ve bu onu pek şaşırtmadı.

Tüm ağırlığıyla dizginlere asıldı ve dizlerinin üzerinde doğrulmayı başardı; daha da kuvvetle çekerek, dizleri önde, geriye yaslandı ve çekmeye devam etti. Atlardan birinin arka bacağı omzuna sürtündü, neredeyse devrilecekti ama dengesini yeniden buldu ve gözü kara bir sıçrayışla bacaklarını yere bastırıp sendeleyerek ayağa kalktı ve birkaç metre boyunca atlarla birlikte koştu. Derken topuklarını kara gömdü ve dizginleri bir kez daha çekmeye koyul-

du, önceki kadar süratle olmasa da sürüklendiğini hissediyordu. Topukları önce karın altında kaldı, derken çimenlere gömüldü ve sonunda toprağın içinde yavaşça sürüklenmeye başladı. Atlar yavaşladı ve durdu. O da bir süre nefes nefese durdu; bacakları titrediği, kolları güçsüz düştüğü halde, dönüp arkasına baktığında hâlâ budalaca sırtıyordu.

Bakışları beyazlıkla buluştu. Arabayı da, öküzleri de, yanlarında duran adamları da göremiyordu. Kulak kesilerek ona yön gösterebilecek bir ses duymayı bekledi ama rüzgârın artan uğultusu dışında hiçbir şey duyamadı. Diz çöküp arkasına, karların içinde açtığı patikaya baktı; dar ve eğri büğrû yol belli belirsiz görünüyordu. Peşinden atları da çekerek patikayı izledi, iyice yere eğilerek ve boş eliyle karları süpürerek ilerliyordu. Birkaç metre sonra patika karla dolmaya başladı ve çok geçmeden, kuvvetli rüzgâr ve sürüklediği karlar yüzünden görünmez oldu. Sürüklendiğini tahmin ettiği yönde gerisingeri yürümeyi sürdürdü. Arabadan uzaklaşırken düz bir çizgide ilerlediğini umuyor ama emin olamıyordu. Ara sıra bağırıyordu ama rüzgâr sesini kapıp götürüyor, arkasından sürüklüyordu. Acele ediyor, karların arasında tökezliyordu; elleriyle ayaklarındaki uyuşma sinsi sinsi bütün vücuduna yaylıyordu. Çılgınca etrafına bakındı. Gücünü muhafaza ederek, yavaş ve dengeli bir biçimde yürümeye çalışıyor ama ağırlığı altında sarsılarak bir koşar gibi bir yürür gibi hareket eden bacakları dengesiz bir ritimle ilerlemesine neden oluyordu. Dizginlerini taşıdığı atlar uysal uysal peşinden geldikleri halde dayanılmaz bir yük gibi geliyordu ona; dizginleri bırakıp karların arasında körü körüne koşmamak için zor tutuyordu kendini. Hıçkırıklara boğularak dizlerinin üzerine çöktü. Sağ elinde tuttuğu dizginlerle beceriksizce emeklemeye başladı.

Uzaktan bir bağırış duydu; duraksayıp başını kaldırdı. Bu kez biraz daha yakından, sağ taraftan bir yerden gelen sesi yeniden duydu. Ayğa kalkıp sese doğru koşmaya başladı, hıçkırarak aldığı nefesler kulak tırmalayan bir kahkahaya dönüştü. Şiddetli karın beyaz ve grisi arasından arabanın bulanık hatları belirdi birdenbire; yanına büzüşmüş üç şekil gördü. Biri diğerlerinden ayrılıp ona doğru yürüdü. Bu Miller'dı. Bağırarak Andrews'un anlayamadığı bir şeyler söyledi ve hâlâ elinde tuttuğu dizginlere uzandı. Miller dizginleri tutup kaldırdığında Andrews'un eli de sertçe göğsüne kadar yükseldi; eline bakıp parmaklarını gevşetmeye çalıştı. On-

ları hareket ettiremiyordu. Miller, elini tutup parmaklarını deri kayışlardan zorlukla ayırdı. Andrews boş kalan elinin parmaklarını oynattı ve kasılmaları geçene dek kapatıp açtı.

Miller ona biraz daha yaklaşıp kulağına “İyi misin?” diye sordu bağırarak.

Andrews başını evet anlamında salladı.

“Hadi gidelim” diye bağırdı Miller. İkisi rüzgâra karşı eğilerek arabaya, Charley Hoge’a ve Schneider’a doğru zorlukla ilerlediler. Miller, Schneider’la Andrews’un başlarını kendine doğru çekerek bir kez daha bağırdı: “Charley’yi yanıma alacağım. Siz de birbirinize yakın durun.”

Arabanın yanında atlarına bindiler. Miller, Charley Hoge’u yukarı çekip arkasına bindirdi; adam Miller’ın karnına sıkıca sarılıp başını sırtına gömdü; gözlerini sımsıkı yummuştu, dudaklarıysa hâlâ oynuyor, kimsenin duyamadığı sözleri tekrarlıyordu. Miller atını arabadan uzaklaştırdı, Andrews ve Schneider da onu izledi. Araba kısa bir süre sonra, düşen karların oluşturduğu somut duvarın ardında gözden kaybolmuştu bile.

Kısa süre sonra, bufalo leşlerinin oluşturduğu beyaz tümsekler yüzünden engebeli hale gelen arazinin ötesine geçmişlerdi; Miller atını dörtlüğe koşturdu, diğerleri de onu izledi. Atları dengesizce koşuyordu; sarsılıyor, iki elleriyle birden eyer kaşlarına tutunmak zorunda kalıyorlardı. Ara sıra çok fazla karın biriktiği yerlere rastlıyorlardı; atlar buralarda yavaşlayıp yürümeye başlıyor, neredeyse dizlerine kadar gelen karları yara yara ilerlemeye çalışıyorlardı.

Fırl fırl dönen beyaz kar girdabı Andrews’un yön duygusunu yitirmesine neden olmuştu. Karşıdaki yamaçların, daha önce onlara vadinin ağzının nerede olduğunu gösteren gri-yeşil, belli belirsiz çam örtüsü çoktan gözden kaybolmuştu; Andrews atların ve üzerlerine büzüşmüş şekillerin ötesinde, ona nereye gittiklerini gösteren hiçbir işaret göremiyordu. Nereye baksa aynı beyazlıkla karşılaşıyordu; gittikçe küçülen bir daire çizerek şaşkın şaşkın dolaşıp durdukları, sonunda da tek bir nokta üzerinde deli gibi dönmeye başladıkları hissine kapıldı.

Fakat Miller atını mahmuzlamayı ve hayvanın şiddetli, acı soğuğa rağmen terleyen böğrüne vurmaya sürdürüyordu. Atlar birbirine çok yakındı; Andrews anlayamadığı, müphem bir korkuyla, Miller’ın can yakan fırtınaya karşı gözlerini kapadığını ve kapalı

tutmayı sürdürdüğünü gördü, başını aşağıya ve yana doğru çevirmişti, böylece Andrews süratle dörtlü ile ilerledikleri halde onun yüzünü görebiliyordu. Miller dizginleri sıkıca tutuyor, önünü görmeksizin ata yol gösteriyordu. Diğerleri de körlüğüne güvenerek, körü körüne onu izliyordu.

Fırtınanın ortasında birdenbire, kapkara bir duvar yükseldi önlerinde; karın şiddetli rüzgâr yüzünden bir türlü birikemediği, ağaçlarla dolu yamaçtı bu. Dibinde ateş yaktıkları kocaman bacalı kayanın hayaletimsi şekli, beyaz karlara karşı kirli sarı-gri rengiyle belli belirsiz önlerine çıktı. Miller atını yavaşlattı ve diğerlerini Charley Hoge'un akkavak sırtlarından yaptığı ağıla yönlendirdi. Sırtlarını rüzgâra vermeye çalışarak atlarından indiler ve hayvanları ağıla götürerek birbirlerine yakın olacak şekilde en uzak köşeye bağladılar. Eyerleri atların üzerinde bırakıp üzengileri, rüzgâr yüzünden hayvanların böğrüne vurup durmamaları için eyer kaşlarına tutturdular. Miller diğerlerine peşinden gelmelerini işaret etti; rüzgâra karşı neredeyse iki büküm olarak ağıldan çıkıp bufalo postlarını denkledikleri yere doğru yürüdüler. Post yığınlarının üstünde epeyce kar birikmişti, bazıları rüzgâr yüzünden uzunlamasına yere devrilmişti, bazılarıysa şiddetli rüzgârla bir o yana bir bu yana hızla sallanmaktaydı; karların arasından, serbest kalıp yere saçılmış birkaç postun köşeleri görünüyordu; Andrews bunların, tamamlanmış yığınların yarısı yüksekliğindeki bağlanmamış bir post yığınının geriye kalanlar olduğunu fark etti. Şiddetli rüzgâr çoğunun uçup gitmesine neden olmuştu. Kısa bir süre boyunca post yığınlarından birinin yanında birbirlerine sokulup kıpırdamadan durdular.

Ağırlığının birazını yaslandığı post yığına veren Andrews'un üzerine korkunç bir yorgunluk çöktü; soğuğa rağmen kollarıyla bacakları gevşedi ve gözkapakları ağırlaştı. Donarak ölmekle ilgili duyduğu ya da bir yerde okuduğu bir şeyi hatırladı hayal meyal. Korkuyla ürpererek dikleşti ve post yığınının uzaklaştı. Kanının daha hızlı aktığını hissedene dek kollarını sağa sola sallayıp vücudunun iki yanına vurdu ve küçük bir daire çizerek, dizlerini yukarı çeke çeke koşmaya başladı.

Miller yaslandığı post yığınının uzaklaşıp yolunu kesti; ellerini Andrews'un omuzlarına koydu ve yüzünü ona iyice yaklaştırarak yüksek sesle, "Sakin ol. Donarak ölmek istiyorsan hareket etmeye devam et, bu hemen işini bitirir" dedi.

Andrews ona boş boş baktı.

“Terlersen, bir dakika rahat durduğun anda terin donar” diye devam etti Miller. “Ama sana dediğimi yaparsan hiçbir şey olmaz.” Schneider’a döndü. “Fred, şu postlardan bazılarını çıkarsana.”

Schneider keten ceketinin ceplerinden birini yokladı ve küçük bir çakı çıkardı. Donan kayışları kesmeye başladı, sonunda kayışlar koptu ve sıkıştırılmış postlar hapsedildikleri yerden döküldü. Rüzgâr yarım düzinesini anında kapıp havalandırdı ve farklı yönlere savurdu; bazıları yükseğe konarak çam dallarına takıldı, diğerleri ise karların üzerinden açık vadiye doğru sürüklenerek gözden kayboldu.

Miller, “Her biriniz üç dört post kapın” diye bağırdı ve kendini en büyük yığından düşen postların oluşturduğu küçük tepeliğin üzerine bıraktı. Andrews ve Schneider da aynı şeyi yaptı çabucak ama Charley Hoge kıpırdamamıştı. Yarı çömelmiş halde, olduğu yere büzülmüş duruyordu. Miller, postları da beraberinde sürükleyerek, karların üzerinde karın üstü emekleyip, çözdükleri yığından kalan birkaç posta doğru gitti. Schneider’ın kopardığı kaskatı kesilmiş kayışı tutup çekti ve en alttaki postun, eskiden bir bufalo bacağı olan kısmındaki küçük deliğe bağlanmış kayışın bir bölümünü kurtarmayı başardı. Kayışın bu kısmını birkaç eşit parçaya böldü. Schneider ve Andrews, karın üzerinde emekleyerek yaklaşıp, ne yaptığını izlemeye koyuldular.

Miller kısa bıçağıyla, altına kısırdığı postların her bir bacağına delikler açtı. Ardından, derilerin ikisini kürklü tarafları birbirine değecek şekilde birleştirip bacaklarındaki deliklerden geçirdiği kayışlarla birbirine bağladı. Diğer iki postunsa kürklü taraflarını dışa getirip, biri yaptığı, ucu ve kenarları açık basit çuvalın altına, diğeri üstüne gelecek şekilde çaprazlamasına yerleştirdi. Bu son iki postu da bacaklarından birbirine bağlayınca, uçları açık ama kenarları gevşekçe kapatılmış, iki adamın içine kıvrılıp rüzgârın şiddetinden ve hızla yağan kardan korunabileceği, kaba saba ama hava koşullarına karşı oldukça etkili bir torba çıktı ortaya. Miller bu ağır torbayı karda sürükleyerek dağılan yığınların arasına çekti ve açık uçlarından birini, yığının üzerinde birikmekte olan kar kümesinin altına sıkıştırdı. Ardından Charley Hoge’un torbanın içine girmesine yardım etti ve Andrews’la Schneider’ın yanına döndü. Andrews kendini biraz kaldırdı ve Miller altındaki post-

lardan ikisini çekerek bunların da bacaklarını birbirine bağlamaya koyuldu.

Rüzgârın uğultusunu bastırmaya çalışarak, “Bu donmanızı önler” diye bağırdı. “İçine girip birbirinize sokulun ve sakın ısınmayın. Isınmazsınız ama ölmezsiniz de.” Andrews dizlerinin üstünde doğruldu ve postları sığınağın ilk kısmını tamamlayan Miller’e götürmek için kenarlarından tutup kaldırmaya çalıştı, ama parmakları öylesine uyuşmuştu ki onları doğru düzgün kullanamıyordu; donmuş kürkle uğraşırken ellerinden öylece sarkan, güçten ve histen yoksun çelimsiz parmaklarını ancak dengesizce hareket ettirebiliyordu. Bileklerini büküp ellerini karların içine, postların altına soktu, zorlukla ayağa kalktı ve postları karnına bastırıp Miller’a doğru yürümeye başladı ama yakalandığı şiddetli esinti, postları tüm gücüyle ona doğru iterek ayaklarını yerden kesecekmiş gibi oldu. Yere düştü ama Miller’a yaklaşmış sayılırdı, postları karın üzerinden ona doğru itti.

Schneider kıpırdamamıştı. Küçük post yığınının üzerinde karın üstü yatıyor, Miller ve Andrews’a bakıyordu; karman çorman olmuş saçlarıyla sakalını sertleştiren ve ısıldayan karla buzların arasında gözleri parlıyordu.

Miller postları çaprazlama yerleştirdikten sonra onları bir arada tutmak için son kayışı bağlarken, bağırarak Schneider’a seslendi: “Hadi! Bunu Charley’yle benim yatacağımız yere taşıyalım.”

Schneider’in moraran dudakları, yüzünü ağartan buz ve karın arasından bir anlığına sırtıyormuş gibi göründü. Derken başını yavaşça iki yana salladı.

“Hadi!” diye bağırdı Miller bir kez daha. “Burada biraz daha yatarsan kıcın donacak.”

Rüzgârın inleyen sesinin arasından sertçe bağırın Schneider’in sesi geldi: “Hayır!”

Andrews ve Miller, aralarında sığınağı da sürükleyerek Schneider’a yaklaştı. Miller, “Delirdin mi sen Fred? Hadi ama. Will’le birlikte şunun içine gir. Donup kaskatı kesileceksin” dedi.

Schneider bir kez daha sırtıttı ve önce birine, sonra diğerine baktı.

“Cehenneme kadar yolunuz var, orospu çocukları.” Ağzını kapatıp çenesini bir ileri bir geri oynatarak tükürmeye çalıştı; rüzgâr, sakalından kurtulan buz parçacıkları ve kar tanelerini kapıp götürdü.

Önündeki karlara kuru kuru tükürdü. “Şimdiye kadar sen ne dersen onu yaptım. Gelmek istemediğim halde sizinle geldim, arımda su olduğunu bile bile ondan uzaklaştım, kalmamam gerektiğini bilmeme rağmen burada sizinle kaldım. Eh, bundan sonra sizinle hiçbir bağım yok. Orospu çocukları. Tipinizden de, kokunuzdan da bıktım usandım. Bundan sonra kendi başımın çaresine bakarım. Başka hiçbir şey umrumda değil.” Elini Miller’a doğru uzattı, pençe gibi kıvrılan parmakları öfkesinden titriyordu. “Şu kayışlardan ver bana, sonra da beni rahat bırak. Kendi başımın çaresine bakarım.”

Miller’ın suratu, Schneider’inkini bile gölgede bırakan bir öfkeyle çarpıldı; kara indirdiği yumruğu toprağa kadar gömüldü.

“Delisin sen!” diye bağırdı. “Kafanı kullan. Donacaksın. Böyle bir kar fırtınasına hiç denk gelmedin.”

“Yapacağımı bilirim ben” dedi Schneider. “Başından beri düşünüyorum. Hadi şu kayışları ver de rahat bırak beni.”

İki adam birkaç saniye boyunca birbirine dik dik baktı. Uçuşan kum gibi sık ve keskin olan kar tanecikleri dökülüyordu aralarına. Nihayet Miller başını iki yana salladı ve kalan kayışları Schneider’a uzattı. Sesi daha alçaktı. “Yapman gerekeni yap Fred. Umrumda bile değil.” Hafifçe Andrews’a doğru dönerek başıyla dağılan denklere işaret etti. “Hadi, gidelim buradan.” Beraberlerinde Andrews’un sığınağıyla karların üzerinde emekleyerek Schneider’dan uzaklaştılar. Andrews bir ara arkasına baktı; Schneider postları birbirine bağlamaya başlamıştı. Fırtınanın ortasında tek başına öfkeyle uğraşıyordu, onlara bakmadı.

Miller ve Andrews sığınağı, Charley Hoge içinde olduğu için kabarık görünen diğer sığınağın yanına götürüp, açık ucunu denklenmiş postların arasına soktular. Miller diğer ucunu açıp bağırarak Andrews’a seslendi:

“İçine girip uzan. Elinden geldiğince sakın kal. Ne kadar çok hareket edersen donma ihtimalin o kadar artar. Uyuyabilirsen biraz uyu. Fırtına biraz sürecek gibi.”

Andrews önce ayaklarını sokarak torbaya girdi. Başını tamamen içeri sokmadan önce dönüp Miller’a baktı.

Miller, “Bir şey olmaz. Dediğimi yap, yeter” dedi. Andrews başını içeri soktu, Miller da torbanın ağzını kapadı ve öyle kalması için ayağıyla vurarak karın içine gömdü. Andrews karanlıkta gözlerini kırptırdı, bufalonun iğrenç kokusu burun deliklerine doldu.

Uyuşan ellerini bacaklarının arasına soktu ve ısınmalarını bekledi. Uzun süredir uyuşuktular, donup donmadıklarını merak etti; nihayet karıncalanmaya, ardından da yavaşça ısınarak sızlamaya başladıklarında iç çekip biraz gevşedi.

Dışarıdaki rüzgâr torbanın en küçük deliğinden bile içeri girmeyi başarıyor, üzerine kar üflüyordu; aniden şiddetle eserek torbanın kenarlarını vücuduna yapıştırıyordu. Rüzgâr yatışınca torbanın kenarları da ondan uzaklaşıyordu. Yanındaki sığınakta bir hareketlilik olduğunu hissetti, rüzgârın sesi arasından Charley Hoge'un korkuyla bağırdığını duyar gibi oldu. Yüzü ısınırken, bufalo postunun sert kılları tenini incitiyordu; yüzünde bir şeyin yürüdüğünü hissetti ve onu silkelemeye çalıştı ama hareketi sığınanın kenarlarının açılmasına ve bir kar selçığının üzerine akmasına neden oldu. Kıpırdamadan yattı ve yanağında hissettiği şeyin bufaloların üzerinde yaşayan parazitlerden biri –bir bit, pire ya da kene– olduğunu fark ettiği halde, bir daha hareket etmeye kalkışmadı. Etindeki ısırtığı hissetmeyi bekledi ve ısırıldığında kendini kıpırdamamaya zorladı.

Bir süre sonra, sertleşmiş deriden sığınak, karın artan ağırlığıyla üzerine çöktü. Rüzgâr yatışmış olmalıydı, ne de olsa artık o öfkeli inilti ve uğultuları duymuyordu. Sığınasının ucunu kaldırıp açtı ve üzerindeki karın ağırlığını hissetti; karanlıkta ışığın varlığına dair belli belirsiz bir ışıltıdan fazlasını göremedi. Elini oraya doğru uzattı; birikip sıkışan karın kuru, dağılan soğuğuyla karşılaştı.

Karın altında, daha birkaç gün önce bufaloların bedenini saran postların arasında dinlendi. Yavaş akan kanı ağır ağır ürettiği ısıyı tenine, oradan da dibindeki bufalo postuna yollamaya başladı; böylece bedeni biriktirdiği azıcık sıcaklığın içinde gevşedi. Üstündeki rüzgârın, kulaklarına ninni gibi gelen tiz vızıltısı eşliğinde uyuyakaldı.

Kapana kısıldıkları yüksek vadideki fırtına iki gün ve üç gece boyunca sürdü; biriken karların altındaki kuytularında yatıp, tuvalet ihtiyaçlarını giderebilmek için dışarı çıkmak ya da deriden yapılma karanlık mağaralarına temiz hava girmesini sağlamak için kar birikintilerine delik açmak dışında hiç hareket etmediler. Andrews bir ara, kasıkları ve bacak arası acıyla zonklamaya başlayana dek tuttuğu çişini yapmak için dışarı çıkmak zorunda kaldı. Torbanın baş tarafında biriken karları çelimsizce kenara itip emekleyerek

acı soğuşa çıktı ve mutlak bir karanlıkla karşılaşarak gözlerini kırıştırdı. Karın gözleriyle yanaklarına battığını hissetti ve ciğerlerini yakan soğuk hava karşısında yüzünü buruşturdu; hiçbir şey göremiyordu. Hareket etmekten korkarak çıktığı yere çöktü ve gecenin karanlığına doğru işedi. Ardından karların arasında yönünü el yordamıyla bularak, bıraktığı vücut ısınısını kısmen korumuş olan kapalı sığınağına kıvrıldı.

Bu sürenin büyük bir bölümünü uyuyarak geçirdi, uyumadığı vakitlerde de kendi kendini ısıtabilmek için yan dönüp dizlerini göğsüne çekerek kıpırdamadan yattı. Uyanıkken uyuşuk ve kararsız olan zihni, kanı gibi miskindi. Sebepsiz ve muğlak düşünceleri hayal gibi gelip geçiyordu zihninden. Boston'daki evinin rahatlığını hatırlar gibi oluyor ama bu rahatlık ona gerçekdişi ve çok uzak geliyordu; bu düşüncelerden zihninde kalan, hatırlanan hislerin cılız hayaletlerinden –geceleyin tenine değen kuş tüyü yatağı, oturma odasının loş, samimi rahatlığı, o yattıktan sonra alt katta devam eden sakin bir sohbetin mırıltıları– ibaretti.

Francine'i düşündü. Görüntüsünü aklına getiremiyordu, dene-medi de; tenini, yumuşaklığını ve sıcaklığını hayal etti. Nedenini bil-mese de (ve nedenini merak etmek aklına gel-mese de), bedeninin, geri kalanını bir türlü ısıtamayan bir parçası gibi görüyordu onu. Her nasılsa o parçayı kendinden uzaklaştırmıştı. O sıcaklığa ve soğuşa gömüldüğünü hissetti; ona daha ulaşmadan yeniden uyuyakaldı.

7

Üçüncü günün sabahında, Andrews karın ağırlığı altında kuvvetsizce dönerek baş kısmında biriken karların arasında bir oyuk açmaya koyuldu. Bedeninin korumayı başardığı incecik ısı tabakasını o uykudayken bile çevreleyen soğuşa alışmış sayılsa da, teni sıkışan karın soğuşuna değdiği anda ürpererek gözlerini yumdu ve omuzlarını kaldırarak boynunu saklamaya çalıştı.

Karların altından çıktığında hâlâ kapalı olan gözlerini, onları parlaklığıyla bir anlığına kör eden yakıcı bir beyazlığa açtı. Bazı kısımlarına eriyen karlar yapıştığı halde ellerini gözlerine götürüp acısı dinene dek ovdu. Her defasında birazcık daha açtığı gözlerini

yavaş yavaş gün ışığına alıştırdı. Nihayet etrafına bakabildiğinde, daha önce hiç görmediği bir dünya buldu karşısında.

Ta yükseklerdeki güneşin ve bulutsuz gökyüzünün altında soğuk soğuk ışıldayan beyazlık göz alabildiğine uzanıyordu. Kamp alanının orasında burasında biriken kalın kar tabakaları hareket esnasında donup kalmış gibi, vadinin geniş kıvrımı boyunca dalgalalar ve tümsekler oluşturmuştu. Vadinin dolambaçlı rotasını belirleyen yamaç değişmiş, yumuşamıştı; dağdan düz vadiye doğru yayılan koyu renkli çamların etrafında biriken karlar hafif bir kavis oluşturuyordu, karın beyazlığı arasından görünen tek karaltı ağaçların uçlarıydı. Yamaçta öyle çok kar birikmişti ki, bakışları artık somut, yeşil bir tabakayla karşılaşmıyor, çevresini saran karların arasında belirginleşen ağaçların her birini açık seçik görebiliyordu. Uzun süre sığınağından çıktığı yerde öylece durup merakla etrafına bakındı ve hareket etmedi; kendisi dışında hiçbir şeyin izini taşımayan karları yarararak ilerlemek konusunda isteksizdi. Derken eğilip önündeki ince kabuğu parmağıyla dürttü. Elini yumruk yapıp, açtığı deliği genişletti. Bir avuç dolusu karı alıp parmaklarından azar azar dökerek, yerde, avuçladığı karın açtığı deliğin yanında küçük, beyaz bir yığın oluşturmasını sağladı. Ardından, açıklıktan zayıf düşmüş, günler ve geceler boyu karanlıkta yatmaktan sersemlemiş olduğundan, beline kadar gelen karların arasından zorlukla birkaç adım attı; önceden ona dikkatli bakmaktan vazgeçeceği kadar tanıdık gelen ama şimdi birdenbire ona yabancılaşan, hem de daha önce gördüğüne inanmayı güçleştirecek kadar yabancılaşan araziye bakarak bir o yana bir bu yana döndü. Vadiden yükselen berrak ve yoğun sessizlik dağları aşıyor, göğe karışıyordu; soluk alıp veriş i kulağına çok gürültülü geliyordu; sessizliğin tadına varabilmek için nefesini tuttu. Pantolon paçalarındaki karların kayıp ayaklarının etrafındaki daha sert, sıkışık karlara düşerken çıkardığı sesi duyabiliyordu; uzaktan, karın ağırlığı altında kırılan bir dalın çıkardığı çıtırtının yumuşak yankısı geldi kulağına, kampın diğer yanından, kar biriken ağıldan bir atın sert homurtusunu duydu, öyle gürültülüydü ki, Andrews bir an için hayvanın sadece birkaç adım ötesinde olduğunu sandı. Ağla doğru dönüp buğulu nefesini bıraktı; biriken karların ardında hareket eden atları gördü.

Akciğerlerini havayla doldurarak olabildiğince yüksek sesle bağırdı; bağırdıktan sonra ağzını kapatmadan durdu ve gürleyen

sesinin zayıflamasını, ona uzun gelen bir süre sonra da uzak mesafe tarafından yayılıp kar tarafından yutularak sessizliğe gömülmesini dinledi. Birinin altında iki gün boyunca yattığı kar tümseklerine doğru döndü; Miller ve Charley Hoge diğerinin altında yatmaktaydı hâlâ. Hiçbir hareket göremiyordu; ani bir korkuya kapıldı ve karların arasından birkaç adım ilerledi. Derken bir kımıltı çarptı gözüne, tümseğin üstünde bir yarık açıldı ve yarık ona doğru uzadı. Miller'ın -içinden çıktığı pürüzsüz beyazlığa karşı kapkara ve pürüzlü- başı göründü; bir yüzücününki gibi ağır kolları karları kenara savurdu ve Miller gözlerini öfkeyle kırıştıtarak dimdik ayağa kalktı. Bir an sonra gözlerini kısarak Andrews'a baktı ve titrek, dengesiz bir sesle, "İyi misin evlat?" dedi boğuk boğuk.

"Evet" dedi Andrews. "Charley ve sen?"

Miller başını onaylarcasına salladı. Kampın yayıldığı alana baktı. "Fred nasıl idare etti acaba? Büyük ihtimalle donarak ölmüştür."

Andrews, "Son gördüğümde, biz yerleşmeden önce, oradaydı" dedi ve kampı etrafına kurdukları bacalı kayaya doğru işaret etti. Dengesizce yürüyerek oraya doğru gittiler; bazen bellerine kadar gelen birikmiş karı yararak zar zor, bazen baldırlarının yarısına bile ulaşmayan karların arasından rahatlıkla yürüyerek ilerlediler. Çizmeleriyle karı ihtiyatla dürtükleyerek yüksek kayanın etrafından dolandılar.

"Şimdi nerede olduğunu anlamak mümkün değil" dedi Miller. "Bahar gelip de karlar erimeye başlayana dek bulamayabiliriz onu."

Ama o daha sözünü bitirmeden, Andrews çok yakınında, bacalı kayanın hemen yanındaki karların kıpırdayıp yarıldığını gördü.

"İşte burada!" diye bağırdı.

Miller'la Andrews'un arasında kalan karların içinden kaba saba bir şekil çıktı. Bufalo postunun keçeleşen kürküne yapışan kocaman beyaz buz parçaları düşerek alttaki düz, kızıl kahverengi rengi ortaya çıkardı; Andrews bir anlığına, bir bufalonun her nasılsa onlarla yüzleşmek için şaha kalktığı gibi saçma bir düşünceye kapılarak korkuyla geri çekildi. Ama hemen sonra, Schneider bir mumya gibi sarılıp sarmalandığı postları bir kenara atıp, gözleri sımsıkı kapalı, aralarında durdu; kaşlarının arası acı dolu bir ifadeyle kırışmış, ağzı yana doğru kaymıştı.

Zor anlaşılır, boğuk bir sesle, "Tanrım, çok parlak" dedi Schneider. "Hiçbir şey göremiyorum."

“İyi misin?” diye sordu Andrews.

Schneider gözlerini azıcık araladı, Andrews’u gördü ve başını onaylarcasına salladı. “Sanırım el parmaklarım biraz dondu, ayaklarım da neredeyse kopacak gibi ama idare ettim. Buzlarım çözülürse göreceğiz.”

Üç adam, bacalı kayanın etrafındaki genişçe bir alanı –ellerini, ayaklarını ve Schneider’ın atmış olduğu bufalo postlarını kullanarak– karlardan olabildiğince temizlediler; çam ağaçlarının biriken karla ağırlaşan alçak dallarından toplayabildikleri kuru dalları donan zemine, eski bir kamp ateşinin kömürleşmiş ve buzla kaplanmış kalıntılarının üzerine yığdılar. Miller elini eşya zulasına daldırıp eski bir çakmak kutusu, karın ıslatamadığı, buruşmuş birkaç parça kâğıt ve kullanılmamış birkaç kovan çıkardı. Kâğıtları kuru dalların altına serip kovanlardaki kurşun mermileri çıkardı ve barutu kâğıtların üzerine döküp üzerine biraz daha buruşturulmuş kâğıt ekledi. Çakmak kutusunu çaktı ve barutu ateşledi, kuvvetli alevler kâğıtları tutuşturdu. Çok geçmeden alev alev yanmaya başlayan küçük ateş kayanın iç kısmındaki karları eritti.

“Bu ateşin devamlı yanmasını sağlamak zorundayız” dedi Miller. “Rüzgâr varken ıslak odunlarla ateş yakmak zor iştir.”

Ateş kuvvetlenirken, kütük bulmak için karları kazdılar ve bulduklarını ıslak ıslak ateşin üzerine yığdılar. Sıcaklığın etrafında toplandılar, alevlere öyle yakındılar ki ıslak giysilerinden buhar yükseliyordu; Schneider bufalo postlarının üstüne oturup çizmelerini ateşin dibine, neredeyse içine kadar uzattı. Kavrulan derinin kokusu yanan odunların daha ağır kokusuna karıştı.

Miller ısıdıktan sonra, Andrews’la daha önce oluşturdıkları eğri büğrü patikayı izleyerek kamp alanının diğer ucuna, denklerin arasındaki, Charley Hoge’un hâlâ yatmakta olduğu yere yürüdü. Andrews onun gidişini başını çevirmeksizin, gözleriyle takip etti. Yaydığı sıcaklık tenini ısırdığı, canını acıttığı halde ateşe daha da yaklaşmak, dibine girmek, hatta ateşi içine almak istiyordu. Isının verdiği acıyla dudağını ısırdı ama yine de uzaklaşmadı. Elleri kıpkırmızı kesilene, yüzü yanıp zonklamaya başlayana dek ateşin başında kaldı. Derken geriledi ve anında tekrar üşümeye başladı.

Miller, Charley Hoge’u karların arasından ateşe doğru getirdi. Charley Hoge çiğnenmiş patikada başı eğik, dizleri kesilerek, paytak paytak Miller’ın önünde yürüyor, arada bir tökezleyip dizlerinin

üstüne düşüveriyordu. Bir ara, patikanın kıvrıldığı bir noktada, çiğnenmemiş karların arasına daldı ve ancak Miller onu yakalayıp usulca geri çevirdiğinde durup yön değiştirdi. Ateşin başına vardıklarında, diğerlerinin yüzünü göremediği, başı hâlâ eğik konumdaki Charley Hoge ateşin önünde uyuşuk uyuşuk durdu.

“Henüz nerede olduğunu pek anlayamadı” dedi Miller. “Birazdan bir şeyi kalmaz.”

Ateş onu ısıttıkça, Charley Hoge kıpırdamaya başladı. Andrews’a, Schneider’a ve tekrar Miller’a boş boş baktı; ardından bakışlarını yeniden alevlere çevirerek ateşe biraz daha yaklaştı; kesik bileğini alevlere yaklaştırıp uzun süre orada tuttu. Nihayet ateşin başına oturdu, göğsüne çekip kollarını sımsıkı etrafına doladığı dizlerine çenesini dayadı ve görmeden bakan gözlerini ara sıra yavaşça kırıştırarak sabit bir şekilde alevlere bakmaya koyuldu.

Miller ağıla gidip atları inceledi; arkasında kendi atıyla geri döndü ve ateşin başındakilere diğer atların da, yaşadıkları hava koşulları göz önüne alınınca iyi durumda olduğunu bildirdi. Elini bir kez daha erzak zulasına daldırarak atların ottan oluşan yemlerine ilaveten getirdikleri yarım torba arpayı buldu; küçük bir miktarını ayırarak yavaşça atına yedirdi. Bir süre sonra Schneider’a diğerlerine de yedirmesini söyledi. Atını, yedikleri sayesinde kuvvet kazanana ve kasları gevşeyene dek etrafta biraz dolanmaya bıraktı. Ardından, eyerde biriken buz ve karları kazıyıp hayvanın karnını saran kolanı sıkılaştırarak atına bindi.

“Geçide doğru gidip duruma bir bakacağım” dedi. Atını yavaşça sürerek diğerlerinden uzaklaştı. Atı ön ayaklarını, açtıkları düzgün deliklerden büyük bir dikkatle kaldırıp, daha da büyük bir dikkatle ince kar tabakasına basıyor, sanki sırf kendi ağırlıklarıyla karın içine gömülmelerine izin veriyordu.

Birkaç dakika sonra, Miller onları işitemeyeceği kadar uzaklaşınca, Schneider ateşe bakarak konuştu: “Gidip bakması bir işe yaramaz ki. Durumun ne kadar kötü olduğunu biliyor.”

Andrews yutkundu. “Ne kadar kötü?”

Schneider, “Bir süre buradayız” dedi ve neşeden yoksun, kıkırdadı. “Kısa bir süre.”

Charley Hoge başını kaldırıp zihnini boşaltmaya çalışırcasına salladı. Schneider’a bakıp gözlerini kırıştırdı. Yüksek sesle, “Hayır” dedi sesi çatallanarak. “Hayır.”

Schneider, Charley Hoge'a bakıp sırttı. "Canlandın mı ihtiyar? İyi dinlenebildin mi bari?"

"Hayır" dedi Charley Hoge. "Araba nerede? Hayvanları bağlamamız lazım. Buradan gitmemiz lazım."

Charley Hoge ayağa kalktı ve olduğu yerde sallanarak çılgınca etrafına bakındı. "Nerede?" Ateşten bir adım uzaklaştı. "Fazla zaman kaybedemeyiz. Fazla..."

Schneider ayağa kalkıp elini Charley Hoge'un koluna koydu. Onu yatıştırmaya çalışarak, "Sakin ol" dedi kısık sesle. "Sorun yok. Miller bir dakikaya dönmüş olur. O her şeyi halleder."

Charley Hoge kalkarken yaptığı gibi aniden yere oturdu. Ateşe bakıp başını sallayarak mırıldandı: "Miller. O bizi buradan çıkarır. Bekleyin de görün. O bizi çıkarır."

Isının buzlarını çözdüğü ıslak ve ağır bir kütük, kömür yatağına düştü; cızırdayıp çatırdadı ve havaya mavi-gri, yoğun duman bulutları gönderdi. Üç adam çevrelerini saran birikintilerden sızan erimiş kar yüzünden vıcık vıcık olmuş, küçük bir daire şeklindeki çıplak zemine çömeldi. Miller'ın dönmesini beklerken konuşmadılar; ateşin sıcaklığıyla uyumuş, iki günlük açlık yüzünden zayıf düşmüşlerdi ama kıpırdamak da, bir şeyler yemek de gelmedi akıllarına. Andrews ara sıra yanındaki küçülmekte olan kar kümesine uzanıyor, halsiz halsiz avuçlayıp ağzına tıktığı karı, dilinin üzerinde eriyip boğazına akmaya bırakıyordu. Kamp ateşinden öteye bakmadığı halde, vadiyi kaplayan karın, parlak güneşin ışığıyla daha da yoğunlaşan beyazlığı, başka yöne bakan yüzünü dağlıyor, gözlerinin yanmasına, başının zonklamasına neden oluyordu.

Miller neredeyse iki saat boyunca kampa dönmedi. Döndüğünde, kimseye bakmadan kamp alanının yanından geçip gitti. Titreyen, soluksuz kalmış atını kara gömülmüş ağıla bıraktı ve karların arasından yorgun argın, zorlukla yürüyerek onu bekledikleri ateşin başına geldi. Soğuk ve içlerine işlemiş, çıkmayan barut yüzünden mavi-siyaha dönen ellerini ısıttı ve konuşmaya başlamadan önce iyice ısınabilmek için birkaç kez kendi etrafında döndü.

Bir dakika süren sessizlikten sonra Schneider, "Eee? Nasıl görünüyor?" dedi sertçe.

"İyice kara gömülmüş durumdayız" dedi Miller. "Geçidin bir kilometre yakınına bile yaklaşamadım. Geri döndüğüm noktada

karın derinliğı bazı yerlerde belki dört metreyi buluyor, ilerideyse durum daha kötü görünüyor.”

Çömelmiş olan Schneider dizlerine vurarak ayağı kalktı. Ateş-ten düşmüş, ıslak zeminde cızırdamakta olan kavruk bir kütüğü tekmeledi.

“Biliyordum” dedi duygusuzca. “Tanrım, sen söylemeden önce de biliyordum.” Bir Miller’a, bir Andrews’a, sonra tekrar Miller’a baktı. “Buradan gitmemiz gerektiğini söyledim size orospu çocukları ama beni dinlemediniz. Başınıza açtığınız işe bakın. Şimdi ne yapacaksınız?”

“Bekleyeceğiz” dedi Miller. “Kendimizi bir sonraki fırtınaya hazırlayıp bekleyeceğiz.”

“Bu adam hariç” dedi Schneider. “Bu adam buradan gidiyor.”

Miller başını salladı. “Bir yolunu bulursan buyur git Fred.”

Andrews ayağı kalkıp Miller’a, “Tek çıkış yolu geldiğimiz geçit mi?” diye sordu.

“Dağın üzerinden geçmek ve şansını orada denemek istemiyorsan öyle” dedi Miller.

Schneider kollarını iki yana açtı. “Eee, bunda bir yanlışlık mı var yani?”

“Yok” dedi Miller, “deneyecek kadar aptalsan yok. Kendine kar ayakkabısı yapmayı başarsan bile yanında hiçbir şey taşıyamazsın. Karşına çıkan ilk yumuşak kara batıverirsin. Ayrıca kışın, yüksek arazide yiyecek bir şey de bulamazsın.”

“Göbekli bir adam yapabilir” dedi Schneider.

“Bunu deneyecek kadar aptal olsan bile, fırtınaya yakalanma riskini de göze alır mısın? Bir dağın yamacındayken kar fırtınasının dinmesini bekledin mi sen hiç? Bir saat bile dayanamazsın.”

“Alınmaya değer bir risk bu” dedi Schneider.

“Gideceğin araziye tanımadığın halde bu riski alacak kadar aptal olsan bile, sana yol gösterecek biriyle karşılaşana dek bir iki hafta dolanır durursun. Burasıyla Denver arasında sözünü etmeye değer hiçbir şey yok ve Denver çok uzakta.”

“Sen araziye tanıyorsun” dedi Schneider. “Bize sen yol gösterebilirsin.”

“Hem” dedi Miller, “malları burada bırakmak zorunda kalırız.”

Schneider bir an sessiz kaldı. Ardından başını salladı ve ıslak kütüğü bir kez daha tekmeledi. “İşte” dedi gergin gergin. “Bilmeliydim. Kahrolası postları bırakmak istemiyorsun da ondan.”

“Nedeni sadece postlar değil” dedi Miller. “Yanımıza hiçbir şey alamayız. Atlar başıboş kalır, öküzler de hâlâ burada olan bufalolarla kaçar. Bunca çabadan sonra elimizde hiçbir şey kalmaz.”

Schneider sesini yükselterek, “İşte” dedi tekrar. “Nedeni bu. Eh, malların benim için pek bir önemi yok. Gerekirse tek başıma giderim. Yeter ki bana bir rota ver, birkaç da işaret söyle, bu riski tek başıma alırım.”

“Hayır” dedi Miller.

“Ne?”

“Sana burada ihtiyacım var” dedi Miller. “Üç...” Ateşin önünde bir yandan bir ileri bir geri sallanırken bir yandan da kısık sesle ahenksizce mırıldanan Charley Hoge’a bir bakış attı. “İki adam arabayı ve postları dağdan indirmeyi beceremez. Yardımına ihtiyacımız olacak.”

Schneider uzun bir süre boyunca dik dik Miller’ın yüzüne baktı. “Orospu çocuğu” dedi. “Bana şans bile vermiyorsun.”

“Veriyorum işte” dedi Miller alçak sesle. “Burada bizimle kalma şansını veriyorum. Sana bir rota ve birkaç işaret versem bile hayatta başaramazsın. Hayatta kalmak için tek şansın burada bizimle kalmak.”

Schneider bir süre daha sessiz kaldı. Nihayet, “Pekâlâ. Sormamam gerektiğini bilmeliydim. Bütün kış burada, kırımın üstünde oturup ayda altmış kâğıdımı alırım, sizin de cehenneme kadar yolunuz var orospu çocukları” dedi. Miller ve Andrews’a sırtını dönüp ellerini öfkeyle ateşe doğru uzattı.

Miller bir anlığına, ona bir şey söyleyecekmiş gibi Charley Hoge’a baktı. Derken birden Andrews’a döndü. “Erzağı karıştır da bak bakalım, bir çuval fasulye var mı. Charley’nin tencerelerinden birini de bul. Midemize bir şeyler girmesi şart.”

Andrews başını salladı ve kendisine söyleneni yaptı. Karların arasında aranırken, Miller kamp alanından ayrılıp birkaç dakika sonra kaskatı birkaç bufalo postunu sürükleyerek geri döndü. Kamp alanıyla postların olduğu yer arasında üç kez gidip geldi ve her seferinde birkaç post daha getirdi. On iki civarında posttan oluşan bir yığın oluşturduğunda, karları eşeleyip baltayı buldu. Ardından, omzunda balta, ağır adımlarla kamptan ayrılıp dağa, devasa çam ormanına yöneldi; çamların alçak dalları karın ağırlığıyla aşağıya doğru eğilmişti. Çoğunun ucu bembeyaz zemine değiyor, onları aşağı çeken karla üzerinde durdukları kar birbirinden ayırt edilemiyor,

ortaya ağaçların uyum sağladığı uçuk, acayip kıvrımlar çıkıyordu. Miller, bu şekilde oluşan kemerlerin altından geçerek ilerledi ve iyice uzaklaştığında, koyu yeşil ve kör edici kristalden oluşan bir mağaraya giriyormuş gibi göründü.

Andrews, Miller'ın yokluğunda, karları kazarak çıkardığı demir tencereye birkaç avuç kuru fasulye attı. Fasulyelerden sonra birkaç avuç kar da eklediği tencereyi, kayanın kenarına yaslanacak şekilde ateşin gerisine yerleştirdi. Karların arasında tuz çuvalını bulamamıştı ama muşambaya sarılı küçük bir parça tuzlanmış domuz eti ve bir teneke kahve bulmayı başarmıştı. Kuru et parçasını tencereye attı ve cezveyi arayıp buldu. Miller ormandan dönene kadar tenceredeki fasulyeler fokurdamaya, cezvedense hafif bir kahve kokusu yayılmaya başlamıştı.

Miller, kesilen uçları sarı ve taze görünen, kalın ve ağır yerlerinden kestiği birkaç çam dalını omuzlarında dengelemişti; dallar onun arkasında daralıyor, daha küçük dallarla çam iğneleri karda derin bir patika açıyor, Miller'ın dağın yamacından tökezleyerek inerken bıraktığı izleri örtüyordu. Dalların ağırlığı altında iki büklüm olan Miller son birkaç adımı zorlukla atarak ateşin başına geldi ve bıraktığı dallar gürültüyle iki yanına düştü; yerden köpürür gibi, beyaz toza benzeyen ince bir bulut yükseldi ve birkaç dakika boyunca havada fırl fırl döndü.

Miller'ın kir tabakasının ardındaki suratı soğuktan ve bitkinlikten mavi-gri bir renk almıştı. Kütükleri bıraktığı yerde birkaç dakika boyunca sallandı, ardından dengesiz adımlarla ilerleyerek ateşe yaklaştı ve ayakta durmayı sürdürerek ısınmaya çalıştı. Kaynayan kahve cezvenin kenarlarından taşıp kömürlere dökülerek cızırdayana dek konuşmadan öylece durdu.

Cılız ve duygusuz bir sesle, “Kupaları buldun mu?” diye sordu Andrews’a.

Andrews cezveyi ateşin kenarına koydu; cezvenin sıcak sapı elini yaktı ama geri çekmedi. Başını evet anlamında salladı. “İkisini buldum. Diğerleri uçup gitmiş olmalı.”

Demlediği kahveyi iki kupaya boşalttı. Schneider yanına geldi. Andrews kupalardan birini Miller’a, diğerini de Schneider’a verdi. Kahve açık ve yavandı ama adamlar bu kaynar sıvıyı hiç laf etmeden yutuverdi. Andrews buharı tüten cezveye küçük bir avuç kahve daha attı.

Yanmamak için kupayı bir elinden diğerine geçiren ama sıcaklığından faydalanmak için arada bir iyice kavrayan Miller, “Ölçülü kullan” dedi. “Yeterince kahvemiz yok; biraz daha uzun kaynat.”

Miller ikinci kahveden sonra gücünün birazını geri kazanmış gibiydi. Üçüncü kez doldurulan kupadan bir yudum alıp kupayı kimseye bakmadan ateşin önünde oturan Charley Hoge’a uzattı. Schneider ikinci kupasından sonra dairenin ucuna, Charley Hoge’un arkasındaki yerine döndü, ağaçların arasından sızarak içinde oturdukları gölgeyi daha da karartan kör edici beyazlığa karşılıklı ve kasvetli bir biçimde parlayan kömürlere hüzünle bakmaya koyuldu.

“Buraya bir sundurma yapacağız” dedi Miller.

Ağzı sıcak kahve yüzünden gevşeyen ve karıncalanan Andrews, “Açıktaki güneşte olsa daha iyi olmaz mı?” diye geveledi.

Miller başını iki yana salladı. “Gündüz belki ama gece olmaz. Hem bir fırtına daha gelirse, yapabileceğimiz hiçbir sundurma açıklıkta bir dakikadan fazla dayanmaz. Buraya yapacağız.”

Andrews başını onaylarcasına salladı, kupayı kaldırdı ve başını geriye atarak kalan kahvesini de içti; kupanın sıcak ağzı burnunun kemerine değdi. Kaynayan suda yumuşayan fasulyeler cılız bir koku yayıyordu. Açlığının farkında olmadığı halde koku karşısında Andrews’un midesi kasıldı ve bu ani sancıyla iki büküm oldu.

Miller, “İşe başlayalım bari. Fasulye iki üç saate ancak hazır olur, gece olmadan bu işi halletmemiz lazım” dedi.

Andrews, “Bay Miller” dedi; ayağa kalkmaya yeltenen Miller, bir dizinin üstünde çömelmiş halde duraksayıp ona baktı.

“Evet evlat?”

“Burada ne kadar kalmamız gerekecek?”

Miller ayağa kalktı ve dizlerine yapışan cıvık kara çamuru ve ıslak çam iğnelerini silkelemek için eğildi. Baş eğikken, bakışlarını çevirip karmakarışık siyah kaşlarının altından doğrudan Andrews’a baktı.

“Seni kandırmaya çalışmayacağım evlat.” Başıyla, onlara doğru dönen Schneider’ı gösterdi. “Fred’i de. Geçtiğimiz geçidin buzları çözülene dek buradayız.”

“Peki bu ne kadar sürer?” diye sordu Andrews.

“Üç dört hafta sürecektir güzel, sıcak hava bu işi halleder” dedi Miller. “Ama kışın iyice bastırmasına üç dört haftadan az zaman

kaldı. Bahara kadar buradayız evlat. Kendini bu fikre alıştırsan iyi olur.”

“Bahara kadar mı?” dedi Andrews.

“En az altı, en fazla sekiz ay. Yani iyice yerleşsek ve kendimizi uzun bir bekleyişe hazırlasak iyi olur.”

Andrews altı ayın ne kadar uzun olduğunu kavramaya çalıştı ama zihni bu rakama yer açmayı reddediyordu. Buraya geleli ne kadar olmuştu? Bir ay mı? Bir buçuk ay mı? Ne kadar olmuşsa, iş, yorgunluk ve yenilikle öyle dolu dolu geçmişti ki, ölçülebilecek, hakkında düşünülebilecek ya da başka bir şeyle karşılaştırılabilecek bir süre gibi gelmiyordu ona. Altı ay. Dudaklarından dökülüp sese dönüşünce daha çok anlam ifade edecekmiş gibi, sesli söyledi. “Altı ay.”

“Ya da yedi, ya da sekiz” dedi Miller. “Düşünmek bir işe yaramaz. Kahvenin etkisi geçmeden işe koyulalım hadi.”

Andrews, Miller ve Schneider günün geri kalanını sundurmayı inşa ederek geçirdi. İnce çam kütüklerinin küçük dallarının kabuklarını soyup düzgün bir deste oluşturacak şekilde ateşin yanına dizdiler. Miller ve Andrews kütüklerle uğraşırken, Schneider bulabildiği en küçük ve en genç postu alarak, kaskatı kesilen deriden eğri büğrü ama nispeten ince şeritler kesti. Taşa dönen postlar bıçaklarının çabucak körelmesine neden oluyordu; tek bir kayışı kesene kadar bıçağını birkaç kez bilemek zorunda kalıyordu. Çok sayıda kayış kestikten sonra hepsini eğip bükerek Charley Hoge’un kara gömülen eşyaları arasında bulduğu devasa kazana sığdırdı. Ateşin etrafından tırmıkla olabildiğince kül toplayıp kayışlarla birlikte kazana koydu. Ardından Miller ve Andrews’u yanına çağırıp kazana su dökmelerini söyledi.

“Ne?” dedi Andrews.

“İçine işe” dedi Schneider sırtarak. “İşemeyi biliyorsun, değil mi?”

Andrews Miller’a baktı. Miller, “Haklı. Kızılderililer böyle yapar. Postun sertliğini alır” dedi.

“En iyisi kadın sidiğidir” dedi Schneider. “Ama elimizdekiyle yetineceğiz mecburen.”

Üç adam demir kazana ciddiyetle su döktü. Schneider küllerin geldiği seviyeyi inceledi; başını esefle iki yana sallayarak, külrengi karışımı kayışların üzerini örtecek bir seviyeye getirebilmek için

kazana birkaç avuç da kar attı. Kazanı ateşin üzerine yerleştirdi ve Andrews'la Miller'a katıldı.

Soyulmuş kütükleri uzunlamasına kestiler ve –ikisi uzun ikisi kısa olmak üzere– dördünü, bir dikdörtgen oluşturacak şekilde ateşin önüne dizdiler. Kütükleri sıkıca tutturmak için ağaçların yayılan köklerini kesip dağınık yeraltı kayalarını kırdılar; vıcık vıcık zeminde neredeyse altmış santim derinliğinde çukurlar kazdılar. Kütükleri, uzun olanlar ateşe dönük olacak şekilde bu çukurlara yerleştirdiler. Birbirlerine iyice tutturabilmek için, ince ve uzun dallara çentikler attılar ve yere dik oturttukları kalınca kütüklere bağladılar, böylece sağlam bir kutu çerçevesi çıktı ortaya; arkadakiler otuz santim uzunluğunda, öndekilerse bir adamın omzuna gelecek boyda olan kütükler belirgin bir eğim oluşturuyordu. Dalları sidik ve kül karışımında bekletilen kayışlarla bağladılar; kayışlar hâlâ öyle sertti ki, onları zar zor kullanabildiler. Bunları yapana kadar ikinci vakti gelmişti bile; yorgunluktan bitap düşmüş halde, demir tencerede kaynayan sert fasulyeleri yemek için ara verdiler. Dördü, her yere saçılan ve karın altında kalan mutfak gereçlerinden kurtarmayı başardıklarını kullanarak ortak bir kaptan yediler. Tatsız tuzsuz fasulye midelerine oturdu ama bir şekilde yiyip kocaman tencereyi son lokmasına kadar temizlediler. Miller, Schneider ve Andrews çerçeveye döndüklerinde, bufalo derisinden kayışların sertleşip çektiğini ve kütükleri demir teller gibi sımsıkı tuttuğunu gördüler. Öğleden sonranın geri kalanını, sidik ve kül banyosunda yumuşayan kayışları kullanarak çerçeveye bufalo postları germekle geçirdiler. Çerçevenin etrafına sığ bir hendek kazıp postların uçlarını bunun içine tıktılar; üzerini de, içeriye soğuk hava ve nemin girmesini önlemek için, nemli toprak ve cıvık çamurla örttüler.

Karanlık bastırmadan sığınağın yapımı bitti. Duvarları ve zemini, kayışlarla bağlanmış ve üzeri kaplanmış bufalo derisinden yapılma, sağlam bir yapıydı, böylece en azından yanları ve arkası neredeyse tamamen su ve rüzgâr geçirmezdi. Geniş ön cephesineyse, rüzgâr çıktığı takdirde yere çakılan uzun mızraklarla tutturulabilecek şekilde düzenlenen birkaç post gevşekçe asılmıştı. Karları kazıp uyku tulumlarından geriye kalanları çıkardılar, kalan battaniyeleri aralarında paylaştılar ve kurumaları için ateşin önüne serdiler. Andrews, karla örtülü araziye ışıldayan, soğuk bir maviye ve canlı bir turuncuya boyayan güneşin son ışıklarında, günü inşasıyla geçir-

dikleri, kütüklerden ve bufalo postlarından yapılma sığınağa baktı. Önümüzdeki altı ya da sekiz ay boyunca evim burası olacak, diye düşündü. Orada yaşamının nasıl olacağını merak etti. Sıkılmaktan korkuyordu ama bu beklentisi gerçeğe dönüşmedi.

Günleri çalışmakla geçiyordu. Yumuşatılmış postlardan altmış santim boyunda ince şeritler kesip tüylerini kazıdılar, her birinin ortasına on santimlik kesikler açtılar ve karın kör edici parlaklığından korunmak için bunları maske gibi gözlerine taktılar. Küçük çam dallarından oluşan yığından parçalar seçip ıslatarak eğip büktiler, postlardan kestikleri şeritleri örerek oval şekli verdikleri bu dalların üzerine bağladılar ve ince ve sert kabuklu kara gömülmeden yürüyebilmek için bu kaba saba kar ayakkabılarını kullandılar. Yumuşatılmış postlardan, ayaklarını donmaktan koruması için çoraba benzer biçimsiz çizmeler yapıp kayışlarla baldırlarına tutturdular. Fırtına sırasında uçup giden battaniyelerin yerineyse birkaç post kuruttular, hatta kendilerine, kalın palto görevi gören bol cüppeler bile yaptılar. Ateş için odun kesip bu devasa kütükleri karda sürükleyerek taşıdılar, bir süre sonra kampın çevresindeki karlar iyice ezildi ve zemin sertleşti, bu sayede odunları buzlu zeminde kaydırarak, zahmetsizce taşıyabilir oldular. Geceleri sırayla kalkıp keskin soğukta kül yığınlarının altına yeni odunlar ekleyerek, ateşin gece gündüz, durmadan yanmasını sağlıyorlardı. Andrews bir seferinde, neredeyse bütün gece esip duran şiddetli bir rüzgâr sırasında, kamp ateşinin bir kere bile alevlenmeden bir düzine kalın kütüğü tüketmesini izledi; yoğun bir sıcaklık veren korlar rüzgâr sayesinde için için yanıyordu.

Kar fırtınasından sonraki dördüncü gün, Schneider ve Andrews baltalarını almış, bacalı kayanın yanında büyüyen odun yığınına daha da büyütmek için ormana girmek üzereyken, Miller atını vadiye sürüp bir bufalo vuracağını duyurdu; etleri azalmıştı ve hava güzel olacağına benziyordu. Miller ağıldaki tek ata bindi –diğer ikisi, vadide bulabildikleri otlarla beslenerek yaşamak üzere öküzlerle birlikte serbest bırakılmıştı– ve yavaş yavaş kamp alanından uzaklaştı. Neredeyse altı saat sonra geri döndü ve atından bitkin bir halde indi. Karların içinden sert adımlarla geçerek ateşin çevresinde onu bekleyen üç adamın yanına geldi.

“Bufalo yok” dedi. “Fırtına sırasında, kar geçidi kapatmadan gitmiş olmalılar.”

“Fazla etimiz kalmadı” dedi Schneider. “Un mahvoldu ve sadece bir çuval fasulyemiz kaldı.”

“Av hayvanı bulamayacak kadar yüksekte değiliz” dedi Miller. “Yarın tekrar çıkacağım, belki bir geyik bulurum. En kötü ihtimalle balıkla besleniriz; göl dondu ama buz tabakası kırılmayacak kadar kalın değil.”

“Hayvanları gördün mü?” diye sordu Schneider.

Miller başını evet anlamında salladı. “Öküzler sağ çıkmış. Rüzgâr karları yer yer temizlemiş, bu onları idare eder. Atlar kötü görünüyor ama şansları varsa onlar da dayanır.”

“Şansları varsa” dedi Schneider.

Miller kaykılarak ateşten uzaklaştı, gerindi ve Schneider’a bakıp sırtıttı.

“Fred, yemin ederim, kumaşında neşeden eser yok senin. Durum o kadar da kötü değil yahu; her şeyimiz tamam. Bir kış kar yüzünden Wyoming’de tek başıma mahsur kaldığımı hatırlıyorum da. Hem de yüksekteydim, dağın ağaç bile bitmeyen bir yerinde; aşağı inmenin hiçbir yolu da yoktu. O kadar yüksekte av hayvanı falan da yok tabii; bütün kışı atım ve bir dağ keçisiyle beslenerek geçirdim, tek barınağımı da atın derisinden yapmıştım. Şimdiki fena bir hayat değil. Şikâyet etmeye hakkın yok.”

“Hakkım var” dedi Schneider, “sen de pekâlâ biliyorsun bunu.”

Fakat günler geçtikçe Schneider’ın şikâyetleri giderek daha üs-tünkörü bir hal aldı ve sonunda tamamen bitti. Geceleri diğer adamlarla birlikte deri sığınakta uyusa da gittikçe daha çok yalnız vakit geçiriyor, diğerleriyle sadece ona doğrudan hitap edildiğinde konuşuyor, o zaman bile olabildiğince kısa ve muğlak cevaplar veriyordu. Miller avlanmaya çıktığında o da çoğu zaman kamp alanından ayrılıyor, öğleden sonranın geç saatlerine dek ortalarda görünmüyor, elinde bu sürede ne yaptığını gösterecek hiçbir şey ol-maksızın geri dönüyordu. Ekibin geri kalanıyla ilişkisini neredeyse tamamen kesmek konusundaki belirgin kararlılığıyla birlikte, kendi kendine konuşma alışkanlığı da edinmişti; Andrews bir seferinde ona rastladığında, bir kadınla konuşur gibi şefkatle, mırıl mırıl konuştuğunu duydu. Utanan ve biraz da korkan Andrews geriledi ama onu duyan Schneider yüzünü ona döndü. Bir anlığına birbirlerine baktılar ama Schneider hiçbir şey görmüyor gibiydi. Cam gibi gözleri boş bakıyordu, kısa bir süre sonra donuk bakışlarını

öteye çevirdi. Hem şaşırın hem de kaygılanan Andrews, Miller'a Schneider'in bu yeni huyundan söz etti.

"Endişelenecek bir şey yok" dedi Miller. "Tek başına bir adamın böyle şeyler yapması doğal. Ben de yaptım. Konuşmak bir ihtiyaçtır ve bizim gibi mahsur kalan dört adamın kendi aralarında fazla konuşması iyi değildir."

Böylece çoğu zaman, Miller avlanır, Schneider da zihninde gezinen hayallerle konuşarak tek başına dolanırken, Andrews ve Charley Hoge kampta yalnız kalıyordu.

Charley Hoge, karların arasından çıkmasıyla gelen o ilk şoktan sonra yavaş yavaş çevresinin farkına varmaya, hatta durumu kabullenmeye başladı. Miller, fırtınanın öfkesi dindikten sonra geriye kalan enkazın içinde, kırılmamış iki adet beş litrelik viski testisi bulmayı başarmıştı; her gün Charley Hoge'a azar azar bundan veriyor, o da önceki günkü kahvenin telvesini tekrar tekrar kaynatarak yapılan açık, acı kahveyle birlikte içiyordu. Tekrar tekrar aldığı kahve ve viski dozlarıyla ısınan ve gevşeyen Charley Hoge yavaş yavaş kamp alanında gezinmeye başladı; gerçi ilk başta sığınaklarıyla kamp ateşi arasındaki, ısı ve yürüyüşleri sayesinde tüm karları eriyen geniş dairenin ötesine geçmiyordu. Fakat bir gün, kamp ateşinin önünde ayağa kalkıp dimdik durdu, öyle ani kalkmıştı ki, kahve ve viski karışımının birazı etrafa saçılarak döküldü. Kupasını yere bırakarak çılgınca etrafına bakındı ve göğsünü tokatlarcasına yokladıktan sonra elini ceketinin içine soktu. Derken karların içine koştı. Eşyalarını sakladığı büyük ağacın yanında dizlerinin üzerine düşerek karları eşelemeye başladı, elini yere daldırıyor, avcundaki karı kenara savurarak öfkeyle yağın minik sağanaklar oluştuyordu. Andrews yanına gidip sorunun ne olduğunu sorduğunda, Charley Hoge boğuk bir sesle tekrar tekrar, "Kitap! Kitap!" demekle yetinerek karı daha da öfkeyle kazmayı sürdürdü.

Neredeyse bir saat boyunca kazdı; birkaç dakikada bir korkmuş bir hayvan gibi inleyerek kamp alanına koşup elini ve kesik bileğinin büzüşmüş, mavi çıkıntısını ısıtıyordu. Aradığının ne olduğunu anlayan Andrews, nereye bakması gerektiği hakkında hiçbir fikri olmadığı halde ona katıldı. Andrews'un uyuşmuş parmakları nihayet kalıplaşan bir parça karı kenara itti ve yumuşak bir kütleyle buluştu. Kar ve buz yatağındaki bu şey, Charley Hoge'un açık kalan ve ıslanan Kitabı Mukaddes'iydi. Andrews kitabı, ıslak sayfaları

yırılmasın diye narin bir tabakmış gibi tutup havaya kaldırarak Charley Hoge'a seslendi. Charley Hoge eli titreyerek aldı onu; öğleden sonranın geri kalanını ve ertesi sabahın bir bölümünü de sayfaları kamp ateşinin başında tek tek kurutmakla geçirdi. Bunu izleyen günlerinin boşluğunu ince kahve ve viski karışımını yudumlayarak ve bulanık, kirli sayfaları karıştırarak geçirdi. Hareketsizlik ve Miller'ın yokluğunda kampa çöken sessizlik yüzünden gerilen, hatta öfkelenmesine ramak kalan Andrews bir keresinde Charley Hoge'dan ona bir şeyler okumasını istedi. Charley Hoge ona kızgınlıkla baktı ve cevap vermedi; Kitabı Mukaddes'ine dönüp duygusuzca sayfaları karıştırdı; kaşlarını çatmış, tüm dikkatini kitaba vermişti, işaret parmağı gayretle satırları izliyordu.

Miller yalnızlığıyla huzurluydu. Gündüzleri yiyecek aramak için kamptan ayrılıyor, daima alacakaranlıktan hemen önce geri dönüyordu; onu bekleyen adamların bazen arkasında, bazen önünde ama hep yerden bitmiş gibi birdenbire belirliyordu. Çoğu zaman buz ve karla ışıldayan ve keçeleşmiş olan kara sakalıyla sessizlik içinde onlara doğru yürüyor, öldürdüğü hayvanı kamp ateşinin yanına, karın üstüne bırakıyordu. Bir keresinde bir ayı öldürmüş, hayvanı devrildiği yerde parçalamıştı. Omuzlarında dengelediği devasa ayı butlarının ağırlığı altında sendeleyerek ortaya çıktığında, bir an için küçücük başı devasa omuzlarının arasında kaybolan, grotesk şekilli, kocaman bir hayvan gibi görünmüştü Andrews'a.

Diğerleri sürekli av hayvanı yemekten zayıf düşerken, Miller'ın kuvveti de direnci de artıyordu. Tamamını avlanarak geçirdiği bir günden sonra bile, öldürdüğü hayvanı kendisi parçalıyor, akşam yemeğini hazırlıyor, Charley Hoge'un artık yerine getiremediği görevlerin çoğunu kendisi üstleniyordu. Üstelik berrak gecelerde bazen, bir baltayla ormana giriyor, kamp ateşinin başında kalan adamlara da soğuk çamı dişleyen soğuk metalin sert ve keskin çınlamasını duymak düşünüyordu.

Diğerleriyle pek sık konuşmuyordu ama sessizliği, Andrews'un bufalo kıyımı sırasında gözlemlediği gibi kasıtlı ve umutsuz değildi. Akşamları, arkalarındaki sığınaktan yansıyarak ısıyı sırtlarına veren ateşin başına çöküp, ışığı karanlık ama sakın çehresinde titreşen sarı alevlere bakıyordu; belki de memnuniyetten, her daim bir gülümseme vardı dümdüz dudaklarında. Fakat memnuniyeti, sessiz de olsalar diğerlerinin arkadaşlığından gelmiyordu; ateşe ve ötesine,

yer yer ayın ya da yıldızların kar birikintilerinden yansıyan soluk ışığıyla hafifleyen karanlığın içine bakıyordu. Sabahlarıysa, avlanmak için yola çıkmadan önce hem kendisi hem de diğerleri için kahvaltı hazırlarken, görevlerini zevkle ya da can sıkıntısıyla değil de sadece yola çıkışı için gerekli bir uvertürmüş gibi yerine getiriyordu. Kamptan ayrılırken hareketleri manzaranın bir parçasıymış gibi görünüyor; genç çam ve bufalo derisi kayışlardan yapılmış ayakkabılarının üzerinde zahmetsizce kayarak karların arasından karanlık ormana karışıyordu.

Andrews etrafındaki adamları izliyor, bekliyordu. Geceleri bazen, diğerleriyle birlikte bufalo postundan sığınağın samimi sıcaklığında tıkiş tikişken, çoğu zaman birdenbire başlayan rüzgârın sığınağın köşelerinde uğuldayıp inlediğini işitiyordu; bu anlarda, yoldaşlarının gürültülü soluk alıp verişleriyle horultuları, bedenine değen bedenleri ve kapalı sığınağa sinen kokuları gerçekdişiymiş gibi geliyordu ona. Böyle zamanlarda bir parçasının dışarı çıkıp karanlığa doğru gittiğini ve şekilsiz gökte, rüzgâr ve karın arasından, dünyanın bir ucundan diğer ucuna körü körüne savrulduğunu hissediyordu. Bazen uyumak üzereyken, o korkunç fırtına sırasında kar altında tek başına kaldığı zamanki gibi, Francine'i düşünüyordu; ama artık açık seçik düşünüyordu onu, görüntüsünü kapalı gözlerinin önüne getirir gibi oluyordu. Onu gördüğü o son gecenin hatırasının geri gelmesine yavaş yavaş izin verdi ve nihayet, o geceyi utanç ya da rahatsızlık duymadan düşünebilmeye başladı. Onun sıcak, beyaz tenini kendinden uzaklaştırdığını gördü ve bu yaptığına, bir yabancının eylemlerine şaşırır gibi şaşırdı.

İçinde yaşadığı sessizliği kabullendi ve bu sessizlikte bir anlam bulmaya çalıştı. Bu sessizliği paylaştığı adamları inceledi tek tek. İnce kahve ve sulandırılmış viskiden oluşan sıcak karışımını yudumlayarak, alev alev yanan ateşin başında otururken bile durmadan üstüne üstüne gelen soğuşun acı keskinliğini defetmeye çalışan Charley Hoge'u ve kendini öteye, kendisini eksiltlen beyaz kar çölüne bakmaktan alıkoymak istercesine Kitabı Mukaddes'inin mahvolan sayfalarına sabitlediği bulanık, çapaklı gözlerini gördü. Her yanı saran korkunç, soğuk beyazlığa karşı tek savunması somurtkan yalnızlığıymış gibi, yoldaşlarından uzakta kabuğuna çekilen Fred Schneider'ı gördü. Schneider bacaklarını olabildiğince geniş açarak, uzun ve sert adımlarla vahşice yürüyordu karların

arasında; Andrews adamın, gözlerinden neredeyse hiç çıkarmadığı ince bufalo derisi parçasındaki ince kesiklerden kara sanki canlı bir şeymiş de, kendisi de üzerine saldırmak için bekliyormuş, fırsat kolluyormuş gibi baktığını düşündü. Andrews'un daha Butcher's Crossing'deyken farkına vardığı küçük tabancayı yeniden taşımaya başlamıştı; bazen kendi kendine mırıldanır, homurdanırken eli yavaş yavaş beline gidiyor, nazikçe tabancanın kabzasını kavırıyordu. Miller'a gelince – Andrews, Miller'ın almasını umduğu şekli düşünürken duraksıyordu hep. Karın beyazlığına karşı kaba saba; kapkara, saç sakalına karışmış görünüyordu Miller ona; uzaktaki bir köknar ağacı gibi hem manzaradan ayırdı hem de manzaranın vazgeçilmez bir parçasıydı. Sabahları Miller'ın ormanın derinliklerine dalışını izliyor, her seferinde onu görememesinin, görüş açısından çıkması değil de, manzaraya karışıp artık ondan ayırt edilemeyecek kadar hakiki bir parçası haline gelmesinden kaynaklandığı hissine kapılıyordu.

Kendisini ise göremiyordu. Bir kez daha, birkaç ay önce Butcher's Crossing'de nehirden batıya, şu anda bulunduğu araziye doğru bakarkenki halini düşündü bir yabancıyı düşünür gibi. O zaman ne düşünmüştü? O zaman kimdi? Ne hissetmişti? Şimdi hiçbir şey yapmayan, kimliksiz, bulanık bir şekil gibi düşünüyordu kendini. Bir keresinde, solgun kamp ateşinin etrafında oturlurken, Charley Hoge, Schneider ve kendisinin üzerine kapkara gölgeler düşüren aydınlık, bulutsuz bir günde, şiddetli bir dürtü duyarak sağında ve solunda oturan sessiz izbandutlardan uzaklaşma ihtiyacı hissetti. Tek kelime etmeden, nadiren kullandığı kar ayakkabılarını ayaklarına geçirdi ve güçlükle yürüyerek kamp alanından vadiye doğru ilerlemeye başladı. Gözlerini kabuklaşan kara sürtünerek ılık çalan ayaklarından ayırmadan, uzun süre yürüdü. Karın üzerindeki ayakları üşümüş ve uyuşmuş olduğu halde bulutsuz gökteki güneş ensesini yakıyordu. Durmadan ayaklarını sürüyerek zorlukla yürümekten bacakları sızlamaya başladığında durdu ve başını kaldırdı. Etrafı, iğnemi ateş benekleri gibi parlayan bir beyazlıkla sarılıydı. Gördüğü şeyin enginliği karşısında nefesi kesildi. Bakışlarını biraz daha yukarı çevirdi ve uzakta, dağın yamacı boyunca masmavi göğe doğru yükselen çam ağaçlarının titrek, kara uçlarını gördü; dağın, göğün mavisine karışan karanlık ama aydınlık dış hatlarına bakarken, dağın yamacı parıldıdı ve ufkun sınırları bulandı; der-

ken birdenbire her yer beyaza kesti – yukarısı, aşağısı, her yanı; gözlerinde keskin, yakıcı bir acıyla, beceriksizce geriledi. Gözlerini kırpıştırıp elleriyle örttü ama kapalı gözkapaklarının ardından bile görüyordu beyazlığı. Dudaklarından hafif, anlaşılmaz bir feryat döküldü; beyazlığın içinde ağırlığı dahi yokmuş gibi hissetti ve bir an için, hâlâ ayakta mı durduğunu yoksa karın içine mi gömüldüğünü anlayamadı. Ellerini havaya kaldırdı, sonra da aşağıya doğru oynatıp dizlerini büktü. Elleri karın kabuklaşmış yumuşaklığına değdi. Parmaklarını yere gömerek avuçlarında biraz kar topladı ve ellerini gözlerine bastırdı. Kamptan kar maskesini almadan ayrıldığını ve güneşin uçsuz bucaksız kardan yansıyarak gözlerini kavurduğunu, bu yüzden göremediğini o anda fark etti. Uzun süre karların içine diz çökmüş halde durup parmaklarıyla kazıdığı karla gözkapaklarını ovdu. Sonunda, gözlerine tutup azıcık araladığı parmaklarının arasından, kamp alanını işaretleyen koyu ağaç ve kaya kümesi olabilecek bir şeyi seçmeyi başardı. Gözlerini yumdu ve ağır adımlarla ona doğru yürümeye başladı, körü körüne yol alırken bazen dengesini kaybediyor, karın içine düşüyordu; düştüğü zaman, doğru yönde ilerleyebilmek için parmaklarının arasından çabucak bakmayı göze alıyordu. Nihayet kampa vardığında gözleri öyle yanmıştı ki, etrafına kısacık bakışlar atmayı denediğinde bile hiçbir şey göremiyordu. Schneider onu karşılayıp sığınağa götürdü; gözleri iyileşene kadar, neredeyse üç gün boyunca karanlıkta yattı. Bu olaydan sonra, onu koruyan ham deriden kar maskesi olmadan kara bakmadı ve bir daha o engin, beyaz vadiye gitmedi.

Her geçen hafta ve nihayet her geçen ay, değişen hava koşullarına direniyorlardı. Bazı günler yazdan kalma gibi sıcak ve aydınlıktı, hatta hava öyle durgundu ki, çam dallarının ucunda asılı kalan kar tanelerini yerinden oynatacak bir esinti bile olmuyordu. Bazı günlerse, vadinin iki yanında upuzun uzanan dağın baca etkisi yapmasıyla uğuldayan soğuk, gri bir rüzgâr esiyordu. Kar yağıyor, durgun günlerde havayı, gri-beyaz gökten usul usul aşağı düşen yekpare bir kütleye dönüştürüyordu; bazen de muhtelif rüzgârlarla sürükleniyor, sığınağın çevresinde kocaman kümeler oluşturuyor, dışarıdan içi oyulmuş, kardan bir mağarada yaşıyorlarmış gibi görünmesine neden oluyordu. Geceleri hava aşırı derecede soğuk oluyordu; bedenlerini birbirlerine ne kadar yaklaştırırlarsa yaklaştırsınlar, ne kadar çok bufalo postuyla örtünürlerse örtünsünler,

yine de gergin ve rahatsız bir uyku uyuyorlardı. Günler günlere, haftalar haftalara karışıyor; buzların çözüleceği baharın gelişini ölçecek hiçbir şey olmayınca, Andrews zamanın geçtiğini anlayamıyordu. Ara sıra Schneider'ın günleri hesaplayabilmek için çentik attığı kabuğu soyulmuş çam dalına bakıyor, çentikleri mekanik bir şekilde, duygusuzca sayıyor ama bu onun için hiçbir anlam ifade etmiyordu. Ayların geçtiğini, ancak Schneider'ın belirli aralıklarla yanına gelip aylık ücretini istemesiyle idrak ediyordu. Böyle zamanlarda, para kemerinden Schneider'ın talep ettiği miktarda para sayıyor, adamın aldığı paraları nerede sakladığını merak eder gibi oluyordu. Fakat bu bile geçen zamanın bilincine varmasını sağlayamıyordu; Schneider talep ettiğinde yerine getirdiği bir görevdi sadece; geçmeyen ama onu olduğu yerde sabit tutan zamanla hiçbir ilgisi yoktu.

8

Mart sonu, nisan başı gibi hava koşulları iyileşti; Andrews vadideki karların günbegün dayanılmaz bir yavaşlıkla erimesini izledi. Önce karın en az biriktiği kısımlar eridi, böylece daha önce dümdüz olan vadi, ağarmış çimen ve kirli kar tümseklerinden oluşan kırkyama bir örtüye benzedi. Günler haftalara dönüştü ve eriyen kardan toprağa sızan nem ve mevsimin istikrarlı ısısı sayesinde, kıştan kalma donuk çimenlerin arasında tazeleri belirmeye başladı. Geçen yılın grimsi sarı bitki örtüsü, ince, yeşil bir zarla kaplandı.

Karlar eriyip yeniden canlanan toprağa sızarken av hayvanları da bollaştı; geyikler vadiye girip taze otları kemiriyordu, hatta öyle cüretkâr olmuşlardı ki, otlanmak için sık sık kampın kırk elli metre yakınına kadar geliyorlardı; bir şey duyunca başlarını kaldırıyorlardı, bedenleri kaçmaya hazır bir şekilde alçalıp gerilirken koni şeklindeki küçük kulakları yukarı dikiliyordu; derken, ses tekrarlanmazsa, açık kahverengi boyunlarını zarif bir kavisle yere eğerek otlanmaya kaldıkları yerden devam ediyorlardı. Dağ bildircinleri ıslık sesleri çıkararak ağaçların yüksek dalları arasında geziniyor, geyiklerin yanına konup onlarla birlikte besleniyorlardı, benekli, gri-beyaz-devetüyü bedenleri, üzerinde gezindikleri toprağa karışıyordu. Av hayvanları bu kadar yakınlarında ve bu

kadar kolay ulaşılabilir olunca Miller da ormana girmekten vazgeçmişti; Andrews'un küçük tüfeğini küçümser bir tavırla dirseğinin iç kısmıyla kavıyor, kamptan birkaç adım uzaklaşarak dipçiği üstünkörü bir hareketle omzuna atıyor ve ihtiyaçları kadar avı yere indiriyordu. Geyik, bıldırcın ve karaca etine fazlasıyla doydular; kesilip yenmeyen etler, artan ısı yüzünden bozuluyordu. Schneider eriyen karların arasından her gün ağır adımlarla geçerek geçide doğru yürüyor, onlarla dış dünya arasındaki kar kütesinin yavaşça erimesini izliyordu. Miller güneşe bakıyor ve genişleyerek yamaca doğru ilerlemeye başlayan çıplak toprak parçalarını ciddi bir ifadeyle ölçüp biçiyor, konuşmuyordu. Charley Hoge yıpranmış Kitabı Mukaddes'ini elinden bırakmıyordu ama arada sırada, şaşırmış gibi başını kaldırıp değişmekte olan araziye bakıyordu. Kış boyunca korudukları ateşle daha az ilgileniyorlardı; hatta alevler birkaç kez söndü de Miller'ın gömlek cebinde taşıdığı çakmak kutusuyla yeniden yakmak zorunda kaldılar.

Vadi neredeyse temizlendiği halde, düz arazinin ağaçlara ve dağa doğru yükseldiği yerde hâlâ yoğun kar birikintileri vardı. Miller kış boyunca ağılda tuttukları atı salıp otlanmaya bıraktı; tahıl ve bulabildiği azıcık ottan oluşan kıt öğünleri yüzünden sıskalaşan at, kamp alanının önündeki kısımda yeni biten çimenleri köklerine kadar kemirdi. Hayvan kaybettiği kuvvetin bir kısmını geri kazanınca, Miller onu eyerleyip vadiye sürdü ve birkaç saat sonra, kışın serbest kalan iki atla birlikte geri döndü. Hayvanlar uzun süren özgürlüklerinden sonra neredeyse yabanileşmişti; Miller ve Schneider kamptan uzaklaşmalarına engel olmak için onları kösteklemeye çalışınca şaha kalkıp başlarını çevirdiler; yeleleri uçuşuyor, yuvalarında dönen gözlerinin beyazları görünüyordu. Birkaç gün taze çimenlerde otlandıktan sonra tüyleri hafifçe parlamaya başladı ve yabanilikleri azaldı. Sonunda onları eyerlemeyi başardılar; kıraç geçen kış süresince öyle zayıflamışlardı ki, karınlarının altından geçirdikleri kolanlar yeterince sıkı bağlanamıyordu.

“Kötü hava birkaç gün daha sürseydi atımız falan olmayacaktı” dedi Miller kasvetle. “Butcher's Crossing'e yürüyerek dönmek zorunda kalacaktık.”

Miller, Andrews ve Schneider, eyerlenip uysallaşan atlarını vadiye sürdüler. Kışın gazabına açıktaki direnen arabaya gelince durak-

sadılar; döşeme tahtalarından bazıları yamulmuş, metal parçaların üzerindeyse ince pas tabakaları oluşmuştu.

“Bir şey olmaz” dedi Miller. “Orasını burasını yağlamak gerek ama işimizi görür.” Oturduğu yerden eğilip işaret parmağıyla arabanın tekerleğini çevreleyen ağır metal şeride dokundu; ucundaki parlak pasa baktıktan sonra da parmağını kirden sertleşmiş pantolonuna sildi.

Arabanın durduğu yerden yola çıkarak fırtına sırasında serbest bıraktıkları öküzleri aramaya koyuldular.

Hepsi yaşıyordu. Atlar kadar sıska ve kemikli değillerdi ama çok daha yabaniydiler. Adamlar onlara yaklaşıncı birden hareketlenerek sarsak bir korkuyla koşmaya başladılar. Adamların sekiz öküzü bir araya toplayıp kampa götürmeleri dört gün sürdü; kampta kösteklenip otlanmaya bırakıldılar. Karınları, hızla büyüyen otlarla doldukça, onlar da yabaniliklerinden biraz olsun sıyrıldılar; adamlar hafta bitmeden onları arabaya koşmayı ve birkaç saat boyunca vadide, sonbaharda öldürdükleri bufaloların heba olan leşleri arasında amaçsızca sürmeyi başardılar. Leşler artan sıcaklıkla ağır bir koku yaymaya başlamıştı, etraflarında biten çimenlerse gür ve yemyeşildi.

Hava ısındıkça, Andrews’un kemiklerine kışın yerleşen soğuk da yavaş yavaş kayboldu. Hayvanlarla uğraşırken kasları gevşemeye, yeşeren toprağa çevirdiği bakışları keskinleşmeye, kış boyunca kalın kar tabakalarının yuttuğu seslere alışan kulaklarıysa, vadideki sayısız sesi –sert çam dallarının arasından esen rüzgârların fısıltısını, büyüyen çimenlerde kayarcasına ilerlerken ayaklarının çıkardığı hışırtıyı, atının üstünde hareket eden eyerinin gıcirtısını ve adamların uzaklardan gelip boşlukta kaybolan seslerini– işitmeye başladı.

Hayvanlar şişmanlayıp bir kez daha insanların emrinde çalışmaya alıştıkça, Schneider, yüksek vadiden çıkıp dağdan inmelerini ve düz araziye ulaşmalarını sağlayacak olan karlı geçitle kamp arasında daha çok gidip gelir oldu. Bazı günler heyecana kapılmış, heveslenmiş olarak dönüyor, tek tek herkesin yanına gidip boğuk bir fısıltıyla hızlı hızlı konuşarak, “Hızla eriyor” diyordu. “Kabuğun altı neredeyse boş ve lapa gibi. Birkaç gün sonra geçebileceğiz.”

Bazen de somurtkan bir suratla dönüyordu.

“Kahrolasica kabuk soğuğu içeride tutuyor. Bir iki gece sıcak geçse yumuşayabilir ama...”

Böyle durumlarda Miller soğuk ama düşmanca sayılmayacak bir ifadeyle, içten içe eğlenerek ona bakıyor, bir şey söylemiyordu.

Schneider kar kütlesini teftişten her zamankinden daha büyük bir heyecanla döndü bir gün.

“Geçebiliriz beyler!” dedi, kelimeleri birbirine ulayarak. “Karın içinden geçtim, ta diğer tarafa kadar geçtim.”

Miller, üzerinde yattığı bufalo postundan kalkmadan, “At üstünde mi?” diye sordu.

“Yayan” dedi Schneider. “Karın derin olduğu kısım on on beş metreyi geçmez, oradan sonrasıysa pırl pırl.”

“Ne kadar derin?” diye sordu Miller.

“Fazla değil” dedi Schneider. “Hem de lapa gibi yumuşacık.”

“Ne kadar derin?” diye sordu Miller.

Schneider elini, avcu aşağıya bakacak şekilde havaya, başından birkaç santim yükseğe kaldırdı. “Bir adam boyunu birazcık geçer. Rahat geçeriz.”

“Ve yürüyerek geçtin, öyle mi?”

“Çok rahat” dedi Schneider. “Dümdüz diğer tarafa geçtim.”

“Seni aptal herif” dedi Miller alçak sesle. “Onca ıslak kar kafana çökseydi ne olurdu, hiç düşündün mü?”

“Fred Schneider’ın başına öyle bir şey gelmez” dedi Schneider ve yumruğuyla göğsüne vurdu. “Fred Schneider başının çaresine bakmasını bilir. Hiçbir şeyi şansa bırakmaz.”

Miller sırtıttı. “Fred, sen rahatına ve aşna fişneye öyle düşkünsün ki, bunun için kıcının cehennem ateşlerinde yanmasına bile razı olursun.”

Schneider yumruğunu sabırsızca salladı. “Onu boş ver şimdi. Yüklemeye başlamıyor muyuz?”

Miller bufalo postunun üzerinde gerinerek daha rahat bir konum aldı. “Acelesi yok” dedi tembel tembel. “Dediğin kadar derinse—daha derin değilse ne olayım—birkaç günümüz daha var.”

“Ama şimdi de geçebiliriz!” dedi Schneider.

“Tabii” dedi Miller. “Kafamıza çökmesini göze alırsak. Bizi geçtim, öküzler de birkaç ton ıslak karın altına gömülsün, öyle mi? O zaman ne yapacağız?”

“En azından gidip bir bakmayacak mısın?” diye inledi Schneider.

“Gerek yok” dedi Miller. “Dediğim gibi, söylediğin kadar derinse birkaç günümüz daha var. Biraz bekleyeceğiz sadece.”

Beklediler de. Kış boyunca gördüğü uzun rüyadan yavaş yavaş uyanmaya başlayan Charley Hoge, arabayı yüksüz de olsa geçen sonbaharkı kadar rahat çekmeye başlayana dek öküzleri her gün bir saatliğine arabaya koştı. Andrews, dağdan inip ovayı geçecekleri yolculuk sırasında onları ayakta tutması için, kocaman geyik eti dilimlerini ve boyu otuz santimi bulan bol miktarda alabalığı Charley Hoge'un denetimi altında tutsüledi. Miller ise yeniden, bir koluyla kucakladığı iki tüfekle –kendi Sharps marka tüfeği ve Andrews'un küçük av tüfeği– hâlâ yumuşayan yoğun kar birikintileriyle kaplı yamaçta gezinmeyi huy edinmişti. Kampta kalan adamlar sık sık Sharps'ın gürültüyle patladığını ya da küçük tüfeğin keskin gürültüsünü duyuyordu; Miller kampa dönerken bazen avını da yanında getiriyor, çoğu zamansa düştüğü yerde bırakıyordu. Kamptayken bakışları durmadan upuzun vadide ve çevresini saran yamacın yüksek hudutlarında dolaşıyordu; herhangi bir sebepten başka yöne bakması gerektiğinde, gönulsüzce yapıyordu bunu.

Schneider'ın, Miller'ın vadiden ayrılmayı ilk reddini izleyen somurtkanlığı, –Miller bundan bihaber de olsa– Miller'a yönelik sessiz bir gaddarlığa dönüştü. Miller'la yalnızca –ama neredeyse her gün– onunla birlikte geçide gelip hâlâ orada duran kar kütesini incelemesinde direktmek için konuşuyordu. Schneider bunu istediğinde, Miller sevecenlikle olmasa da tatsızlık çıkarmadan razı oluyordu. Yüzünde, Schneider'ın öfkeden kızaran suratına kıyasla sakın, tasasız bir ifadeyle, kayıtsızca gidip kayıtsızca geri geliyordu. Ve Schneider'ın yarısı anlaşılmayan ısrarlarına sadece “Henüz değil” diye karşılık veriyordu.

Hiçbir şey söylemese de son birkaç gün dayanması en zor olanlardı Andrews için. Oradan ayrılmak an meselesiyken, ikide bir yumruklarını sıkıldığını, avuçlarının terlediğini fark ediyor, yine de bu gitme hevesinin nereden geldiğini çözemiyordu. Schneider'ın sabırsızlığını anlayabiliyordu – ne de olsa onun midesini güzel yemeklerle doldurmaya, bedenini temiz bir yatağın yumuşaklığıyla sarmalamaya ve biriken şehvetini buna hazır herhangi bir kadının bedenine boşaltmaya duyduğu basit arzusunun bilincindeydi. Tüm bunları da içinde barındırması ihtimal dahilinde olan kendi arzusuysa aynı anda hem daha yoğun hem de daha muğlaktı. Neye dönmek istiyordu ki? Nereden gitmek istiyordu? Arzusu yine de tüm muğlaklığıyla ve canını acıtarak, yakıcı tazeliğini koruyor-

du. Birkaç kez, Miller ve Schneider'ın geçide giderken kullandığı, karları çiğnenmiş patikayı izledi ve vadinin girişini işaretleyen iki zirvenin arasındaki dar yarıktaki biriken karların önünde durdu. Birikintilerin üzerinde, zirvelerin çıplak, kahve-kızıl kayaları göğe karışıyordu. Schneider'ın karlarını aşındırdığı dar açıklıktan baktı ama yarığın eğimi yüzünden ardındaki açık araziye göremedi.

Miller'ın sakinliği karşısında çaresizce beklediler. Ormanın koyu gölgesinde toplanan karlar erimeye ve daracık dereler halinde kamp alanının yanından akmaya başladıktan sonra bile beklemeyi sürdürdüler. Nisan sonuna kadar beklediler. Derken bir gece, kamp ateşinin başındayken, Miller birdenbire konuşmaya başladı:

“Bu gece iyi bir uyku çekin. Yarın malları yükleyip yola çıkıyoruz.”

O bunları söyledikten sonra uzun bir sessizlik oldu. Ardından Schneider ayağa kalkıp havaya sıçradı ve bir sevinç çığlığı kopardı. Miller'ın sırtına vurdu. Konuşmadan, kahkaha atarak iki üç kez kendi etrafında döndü. Bir kez daha Miller'ın sırtına vurdu.

“Tanrım, zamanı gelmişti! Tanrım, Miller! Kötü herif değilsin aslında, ha?” Birkaç dakika boyunca kendi kendine güldü, diğerlerine anlamsız şeyler söyledi ve küçük bir daire çizerek yürüyüp durdu.

Miller'ın duyurusundan sonra gelen anlık sevinçten sonra, hasret habercisi gibi tuhaf bir üzüntü çöktü Andrews'un üstüne. Karanlığa karşı neşeyle yanan küçük kamp ateşine ve ateşin ardındaki karanlığa doğru baktı. Artık avcunun içi gibi bildiği vadi oradaydı işte; göremiyordu ama orada olduğunu biliyordu; postları uğruna alın teri döktükleri, güç ve zaman harcadıkları bufaloların çürüyen leşleri de oradaydı. O postlardan oluşturdukları yığınlar da karanlıkta bir yerde, gözlerden uzaktaydı; sabah olunca onları arabaya yükleyip buradan ayrılacaklardı, yanlarında taşıyamadıkları postları almak için diğerleriyle birlikte buraya tekrar dönmek zorunda kalacağını bildiği halde, bir daha asla dönmeyecekmiş gibi hissediyordu. Geride bir şey bırakıyormuş gibi hissediyordu müphem bir şekilde, onun için kıymetli bir şeydi bu sanki, bir de ne olduğunu bilse... O gece, ateş söndükten sonra, karanlıkta, sığınağın dışında yalnız başına yatıp, bahar serinliğinin giysilerinden sızarak tenine ulaşmasına izin verdi; sonunda uyuyakaldı ama gece boyunca birkaç kez uyanıp gözlerini kırıştırarak yıldızsız karanlığa baktı.

Schneider sabahın ilk berrak ışığıyla beraber herkesi uyandırdı. Son günlerini kutlamak için, birkaç haftadır sakladıkları kahvenin kalanını içmeye karar verdiler. Charley Hoge koyu ve sert bir kahve yaptı; tekrar tekrar kullandıkları telveyle yaptıkları ince kahveden sonra taze, acı kahvenin kokusu başlarına vurdu ve bedenlerine yeni bir kuvvet verdi. Öküzleri arabaya koşup postların yüksek denkler halinde beklediği açıklığa sürdüler.

Andrews, Schneider ve Miller devasa denkleri arabanın zeminine yüklerken Charley Hoge da kamp alanını temizleyip tütsülenmiş balıklarla etleri ve diğer kamp eşyalarını toplayarak, kış boyunca üstü branda beziyle örtülü halde kamp alanının yanında duran büyük sandığa yerleştirdi. Denklerin ağırlığı, uzun süre av eti ve balıkla beslenmekten zayıf düşen adamları zorluyordu. Çifter çifter dizilen devasa denklerin altısı arabanın tüm zeminini kapladı; bunların üzerine altı tane daha yüklemeyi başardılar, böylece bağlı postlar arabanın yan duvarlarını aşır bir adam boyuna ulaştı. Yorucu iş yüzünden nefes nefese kaldıkları, neredeyse bayılacak gibi oldukları halde, Miller onları arabadaki on iki dengin üzerine altı tane daha yığmaya zorladı; postlar, Charley Hoge'un oturacağı açılır kapanır sıranın üç dört metre üstüne kadar, dengesiz bir şekilde yükselmiş oldu sonunda.

Son denk de itilerek yerine konduktan sonra Schneider, "Çok fazla" dedi nefes nefese. Kir ve isin ardındaki yüzü açık renkli saçıyla sakalından da solgun görünüyordu, zorlukla nefes alarak arabadan uzaklaştı ve kule gibi yükselen yüke baktı. "Dağdan inmesi mümkün değil. Dengesi biraz bozulursa anında devrilir."

Miller arabanın yanındaki, Charley Hoge'un topladığı eşya yığınının bulabildiği halat parçalarını ayıkladı. Schneider'a karşılık vermedi. Çeşitli halat parçalarını birbirine düğümleyip halatı arabanın yan duvarının üst kısmındaki köşebent ve deliklere bağlamaya başladı. Schneider, "Bağlayarak daha beter edeceksin" dedi. "Bu araba bu kadar ağır yük taşımak için yapılmamış. Dingillerinden biri kırılrsa ne olacak?"

Miller halatlardan birini savurup denklerin üzerinden geçirdi. "İnirken arabayı biz dengeleyeceğiz" dedi. "Dikkatli olursak dingiller de dayanır." Bir an duraksadı. "Butcher's Crossing'e sağlam bir yükü dönmemizi istiyorum. Gözleri nasıl da yuvalarından fırlayacak ama."

Halatları tüm güçleriyle gererek postları arabaya olabildiğince sıkı bağladılar; onları öyle çok çektiler ki, yassılan postlar arabanın yan duvarlarını zorlayıp bel vermelerine neden oldu. Yük sabitle-nince uzağında durup bir arabadakilere, bir de orada kalan post denklere baktılar. Andrews yerde neredeyse kırk denk olduğunu tahmin ediyordu.

“İki arabalık yük daha var” dedi Miller. “Baharda bunlar için geri gelebiliriz. Bin beş yüz civarında post götürüyoruz, buradakilerin sayısıysa üç bini geçer. Toplam dört bin altı yüz, dört bin yedi yüz de. Fiyatlar düşmezse on sekiz bin dolardan fazla eder.” Andrews’a bakıp duygusuzca sırttı. “Senin payın yedi bin doları aşar. Hiçbir şey yapmadan geçen bir kış için hiç fena değil, ha?”

“Hadi ama” dedi Schneider. “Paranızı elinize alınca sayarsınız. Yüklemeyi bitirelim de gidelim buradan.”

“Hisse istemeliydin Fred” dedi Miller. “Çok daha fazlasını ka-zanırdın. Bir bakalım...”

“Tamam, tamam” dedi Schneider. “Şikâyetim yok. Şansımı de-nedim. Hem sen de daha malları kasabaya götürmedin ki.”

“Bakalım” dedi Miller. “Altıda birde direnseydin...”

“Tamam” dedi Andrews, sesi kendisini bile şaşırtmıştı. İçinde Miller’a karşı hafif bir öfkenin kabardığını hissetti. “Schneider’ın payını ben hallederim demiştim. Maaşını katbekat aşan bir pay vereceğim ona.”

Miller yavaşça dönüp Andrews’a baktı. Bir şey fark etmiş gibi hafifçe başını salladı. “Tabii Will. Para senin.”

Yüzü kızarmaya başlayan Schneider öfkeyle Andrews’a baktı. “Teşekkürler ama hayır. Ayda altmış dolar istedim, istediğimi de aldım. Fred Schneider kendi başının çaresine bakar, kimseden de bir şey istemez.”

Andrews, “Pekâlâ” dedi ve budalaca sırttı. “Butcher’s Crossing’e dönünce koca bir içki ısmarlarım sana.”

“Teşekkür ederim” dedi Schneider vakur bir tavırla. “Minnettar olurum.”

Kamp eşyalarını ve tütsülenmiş yiyecekleri de yüksek araba koltuğunun altına istifleyip geride bir şey bırakıp bırakmadıklarını görmek için etraflarına bakındılar. Bütün bir kışı içinde geçirdikleri sığınak, ağaçların arasından, gördüğü işe göre fazlasıyla yetersiz ve küçük görünüyordu. Andrews diğer postlar için baharda veya yazın

geri döndüklerinde burada olacağını biliyordu, ama bunu izleyen mevsimlerde güneşin sıcaklığıyla kuruyacak, kar ve buzun acı soğuyla çatlayacak ve dağılmaya başlayacak, ufalanıp küçük parçalara ve paçavralara dönüşecek, sonunda da yere çaktıkları kütüklerin parçaları hariç, burada geçirdikleri uzun kışı gösteren hiçbir şey kalmayacaktı. Hava koşulları yüzünden çürüyüp yavaş yavaş üzerinde durduğu çam iğnesi yatağının derinliklerine karışmadan önce bir başkası tarafından görülüp görülmeyeceğini merak etti.

Diğer post denklerini oldukları yerde bıraktılar, gözlerden uzağa, ağaçların arasına saklamakla uğraşmadılar. Charley Hoge kalan strikninini de, zararlıları denklerin arasına yuva kurmaktan caydırmak için postların üzerine serpti. Miller, Andrews ve Schneider atlarını eyerleyip battaniyeleriyle ufak tefek eşyalarını yumuşatılmış postlara sardılar ve bunları da eyerlerinin arkasına bağladılar. Charley Hoge yüksek açılır kapanır sıraya tırmandı; Miller'ın işaretiyle yığın halindeki post denklerinin üzerinden diğer uca doğru eğildi, arkasındaki uzun kırbacı çözdü ve ustalikle öküzlerin yanına indirdi. Ucu saçaklı deri gürültüyle şakladı, hemen ardından da Charley Hoge'un tiz feryadı duyuldu: "Deh!" İrkilen öküzler arabanın ağırlığı karşısında zorlanarak ve ayrıık toynaklarını toprağın derinlerine gömerek çekmeye başladılar. Ahşap boyunduruklar omuz etlerini kesiyor, gerilen ahşaptan derin iniltilere benzer sesler çıkıyordu. Yeni yağlanan tekerlekler dingillerin üzerinde döndükçe araba santim santim ilerlemeye başladı, öküzler çektikleri ağırlık karşısında dengelerini sağladıkça da hızlandı. Tekerlekler postların ağırlığı altında göbeklerine kadar yumuşak toprağa gömülüyor, açık sarı-yeşil zeminde birbirine paralel, koyu renkli ve derin yarıklar bırakıyordu. Adamlar arkalarında bıraktıkları tekerlek izlerinin nereye kadar uzandığını görebiliyordu.

Geçitteki kar hâlâ atların topuklarına kadar geliyordu ama yumuşaktı; tekerlekler göbeklerine kadar ıslak toprağa gömüldüğü halde öküzler nispeten kolay ilerliyordu. Geçidin en yüksek noktasında, vadiye girip çıkmalarını sağlayan viran bir kapının devasa sütunlarına benzeyen iki zirvenin tam ortasında duraksadılar. Schneider ve Miller, yamaçtan inerken arabanın çok hızlı akmasına engel olacak olan freni kontrol ettiler. Onlar bunu yaparken, Andrews da dönüp biraz sonra gözden kaybolacak olan vadiye baktı. Yeni biten çimenler bu mesafeden, toprağın yüzeyine tutunan ve

erken sabah güneşle ışıldayan soluk yeşil bir sis gibi görünüyordu. Ölmekte olan binlerce bufalonun kıvranmasıyla ezilen, öfkeyle köpüren vadinin bu olduğuna inanamıyordu; bu çimenlerin bir zamanlar kan lekeleriyle kaplandığına inanamıyordu; kışın kar fırtınalarının gazabıyla paramparça olan toprak parçasının bu olduğuna inanamıyordu; buranın daha birkaç hafta önce, beyazlığıyla gözü kör eden bir örtünün altındaki o çırılçıplak, dümdüz yer olduğuna inanamıyordu. Gözleriyle görebildiği her noktasını bir aşağı bir yukarı taradı. Gözlerini kıstığında, bufaloların koyu renkli leşleriyle bezenmiş araziye bu mesafeden bile seçebiliyordu. Döndü ve atını sürüp geçitten geçerek, en yüksek noktada hareketsiz duran diğerlerinden ve arabadan uzaklaştı. Biraz sonra, yavaş yürüyen atların toynak seslerini ve ağır ağır ilerleyen arabanın gıcirtısını duydu arkasından. Dağdan aşağı yapacakları uzun yolculuk başlamıştı.

Geçidin birkaç metre ötesinde, üç adam atlarından inip hayvanları gevşekçe birbirine bağladılar ve dağdan inerken peşlerinden gelmek üzere serbest bıraktılar. Sonbaharda dağa çıkarken izledikleri bufalo patikası yumuşaktı ama vadideki toprak kadar çamurlu değildi. Ne zaman düz zeminden dağın yamacını izleyen eğimli bir yere gelseler, arabanın tekerlekleri zeminin yumuşaklığı nedeniyle kayıp yoldan çıkacak gibi oluyordu; Miller, Charley Hoge'un eşya sandığında bulduğu üç parça halatı yükün en üstüne bağladı. Yokuştan inerken üç adam da, araba bayıra yattığında devrilmesin diye, iki yanında ve yükün en üst noktasıyla aynı seviyede olacak şekilde arkasında yürüyor ve halatları istikrarlı bir şekilde çekiyordu. Bazen, keskin bir dönemece geldiklerinde, yükü yükseklerle kadar uzanan arabanın sarsıcı ağırlığı ayaklarını yerden kesecek gibi oluyordu; pürüzsüz çimenlerde yokuş aşağı kayıyor, yavaşlamaya çalışırken topukları toprağa gömülüyor, çektikleri halatlar ellerini yakıyordu.

İnişleri dağa çıkışlarından daha yavaştı. Arkasına yığılmış postlar yüzünden bodur görünen Charley Hoge koltuğunda dimdik oturuyor, araba eğilirken o da eğiliyor, yeri geldiğinde kırbacını şaklatıp yeri geldiğinde el frenine asılarak hızını ayarlıyordu. Hayvanlar da adamlar da sık sık duruyordu; uzun kış yüzünden zayıf düşmüşlerdi, uzun süre ilerleyemiyor, durup dinlenmeye ihtiyaç duyuyorlardı.

Öğle vaktinden önce küçük bir yaylaya, dağın yamacında bulunan düz zeminli bir çıkıntıya geldiler. Gemleri atların ağzından çıkarıp öküzleri çözdüler ve hepsini, yaylaya dağılmış küçük kayaların arasında biten gür çimenlerde otlanmaya bıraktılar. Charley Hoge geniş, uzun bir dilim tutsülenmiş geyik etini düz bir kayanın üstünde eşit parçalara böldü ve parçaları adamlara dağıttı. Andrews eti güçsüz düşen elleriyle alıp ağzına götürdü ama birkaç dakika boyunca yemedi. Yorgunluktan gerilen karın kasları midesini bulandırıyor, bir kararıp bir aydınlanan minik benekler görüyordu; sırtüstü serin çimenlere uzandı. Bir süre sonra, kayış gibi sert eti ısırmayı başardı. Uzun süre av etiyle beslenmekten iltihaplanan dişetleri etin sertliği yüzünden zonklamaya başladı; eti çiğneme- den önce dilinin üzerinde tutup yumuşamasını bekledi. Büyük bir kısmını zorla yuttuktan sonra, bacaklarında nabız gibi atmaya devam eden yorgunluğa rağmen ayağa kalktı ve etrafına bakındı. Yamaç bir renk cümbüşüydü adeta. Çam dallarının koyu yeşili, yeni filizlenen uçlara doğru açılarak yeşilimsi bir sarıya dönüyor; yabani yemiş çalılıklarında kızıl ve beyaz tomurcuklar açmaya başlıyor; yeni yeşillenen ince uzun kavakların açık yeşil yaprakları, gövdelerinin gümüşü beyaz kabukları üzerinde ışıldıyordu. Toprağın her yerinde biten taze, açık yeşil çimenler, güneşin ışıklarını koca çamların gölgede kalan kovuklarına yansıtıyor, koyu renkli gövdeler ışık kendi gizli merkezlerinden geliyormuşçasına belli belirsiz ışıldıyordu. Andrews kulak verirse filizlenmenin sesini duyabilirmiş gibi hissetti. Hafif bir esinti dalları hışırdattı, çam iğneleri birbirlerine sürtünürken fısıldadılar; aralarındaki sayısız böcek gizlice koşuşturarak görünmez görevlerini yerine getirirken, bir mırıltı yükseldi çimenlerden; ormanın derinliklerindeki bir dal, görünmeyen bir hayvanın ayakları altında çatırdayarak kırıldı. Andrews, ezilen çam iğnelerinin aroması ve heybetli ağaçların gölgelerindeki topraktan yükselen çürümenin misk kokusuyla yüklü bu ıtırılı havayı içine çekti.

Öğle vaktinden hemen önce, yavaş yolculuklarına kaldıkları yerden devam ettiler; Andrews dönüp indikleri dağa baktı. Patika öyle dolambaçlıydı ki, nereden geldiklerini anlamak için nereye bakması gerektiğini bilemiyordu artık. Yukarıya, dağın zirvesi olduğunu düşündüğü yere baktı ama zirveyi göremedi. Patikayı çevreleyen ağaçlar görüşünü engelliyordu; ne nereden geçtikleri-

ni görebiliyordu, ne de ne kadar yol katettiklerini ölçebiliyordu. Önüne döndü. Aşağıya doğru inen patika kıvrıla kıvrıla gözden kayboluyordu. Schneider'la Miller'in arasındaki yerini aldı ve grup zorlu inişe bir kez daha başladı.

Güneş üzerine vuruyor, hem kendi bedeninden hem de iki yanındaki adamlardan kötü bir koku yayılmasına neden oluyordu. Midesi bulandı ve başını bir o yana bir bu yana çevirerek temiz bir koku, bir esinti yakalamaya çalıştı. Aylardır, yani bufalo kanına bulandığı o ilk öğleden sonradan bu yana hiç banyo yapmadığını, kıyafetlerinin de yıkanmadığını, hatta onları bir kere bile üzerinden çıkarmadığını fark etti ansızın. Birdenbire gömleği de pantolonu da sertleşmiş ve ağırlaşmış gibi geldi ona, bunu düşünmek onu huzursuz ediyordu. Cildinin, kendi giysilerine temas etmekten kaçındığı hissine kapıldı. Soğuk bir rüzgâra yakalanmışçasına ürperdi ve ağzından soluk alıp verdi. Dağın eğimi dikleştikçe ve onlar düz araziye yaklaştıkça, kendi pisliğinin de daha çok bilincine varıyordu. Sonunda, herhangi bir belirtisi olmadan, gergin bir ıstırapın içinde buldu kendini. Grup dinlenmek için durduğunda, Andrews diğerlerinden ayrı oturup, teninin giysilerine değdiğini hissetmek için hiç kıpırdamadan, kaskatı durdu.

İkinci vakti, bir tünelden geçen rüzgârın sesini andıran belli belirsiz, boğuk bir uğultu işittiler. Andrews durup kulak kesildi; bir yandan diğer yana sallanan arabadan gözlerini hiç ayırmayan sağındaki Schneider, üzerine tosladı. Schneider homurdanarak küfretti ama Andrews, Schneider ve Miller'la arasında eşit mesafe kalacak şekilde ilerlerken, Schneider gözlerini yine de arabadan ayırmadı. Uğultunun sesi giderek yükseldi; ıstırapı ve şiddeti Andrews'un ilk izlenimini gözden geçirip, bunun dağın düzlükle buluştuğu yamacı yalayan rüzgârın sesi olduğu sonucuna varmasına neden oldu.

Miller dönüp Andrews'la Schneider'a baktı ve sırtıttı. "Sesi duyuyor musunuz? Fazla yolumuz kalmadı."

Andrews o zaman, duyduğunun baharda eriyen karla coşan nehrin sesi olduğunu anladı.

Serin suları ve dağdan inişlerinin sona erdiğini düşünmenin verdiği yeni bir kuvvetle adımlarını hızlandırdılar. Charley Hoge kamçısını şaklatarak el frenini birkaç santim gevşetti. Araba engebeli yolda tehlikeli bir şekilde sallandı; bir ara, üç adamın tarafındaki tekerlekler birkaç santim havalandı; Charley Hoge bağırarak el fre-

nine, diğer üçü de can havliyle halatlara asılırken araba bir anlığına zangırdadı, sonra da postların dengesiz ağırlığı altında bir o yana bir bu yana sallanarak bir kez daha dört tekerleğinin üstünde durdu. O andan sonra nispeten daha yavaş ilerlediler ama yaklaşan istirahat güçlerini yitirmelerine engel oldu; hafif bir eğimle nehir kıyısına doğru inen yosun kaplı kayalığa varana kadar da durmadılar.

Halatları bırakarak, dinlenmek için sere serpe kayanın düz yüzeyine uzandılar. Kaya, yanından akıp giden nehrin püskürttüğü sular sayesinde soğuk ve nemliydi; coşkuyla akan suyun sesi öyle güçlüydü ki, bastırmak için bağırarak konuşmak zorunda kalıyorlardı.

“Yılın bu zamanı için fazla yüksek” diye haykırdı Schneider.

Miller başıyla onayladı. Andrews gözlerini kısarak püsküren sulara baktı. Dolu dolu akan nehrin yatağının derinliklerindeki görünmez kayalar yer yer fırl fırl dönen burgaçlar yaratıyordu. Akıntı orada burada beyaz köpükler oluşturunuyordu; suyun dağdan aşağı dökülürken topladığı hız ve basıncın tek göstergesi, nehrin yüzeyinden hızla geçen köpükler, başıboş ağaç kabuğu parçaları ve yeşil yapraklardı. Sonbaharın başında, yani onu son aştıklarında nehir, yatağındaki kayaları zar zor örten cılız bir sızıntıdan ibaretti; şimdiyse yatağını ağzına kadar dolduruyor, hatta grubun karşı kıyısındaki toprağı da içine katıyordu. Andrews nehre şöyle bir baktı; iki yanında da genişliği, en dar yerinde bile yüz metreyi buluyordu.

Charley Hoge öküzleri çözüp nehrin kenarındaki atların yanına gitmeleri için serbest bıraktı. Hayvanlar burunlarını hızla akan suyun yüzeyine ihtiyatla değdirdiler ama püsküren su gözlerine ve burun deliklerine çarptığı anda başlarını geri çektiler.

Kayanın üzerinde, Schneider yarı emekleyip yarı kayarak Andrews ve Miller'ın yanından geçti. Nehrin yanında diz çöküp avuçlarını suya daldırdı ve elleriyle oluşturduğu kâsedan akan derecikten gürültüyle su içti. Andrews da kayanın diğer tarafına gidip yanına oturdu. Schneider su içmeyi bitirdiğinde Andrews bacaklarını kayanın üzerinden nehrin içine sarkıttı; akıntının şiddeti onu hazırlıksız yakaladı, o bacaklarını soğuk ve keskin basınca karşı kasmayı başaramadan belden aşağısını yarım tur döndürdü. Su dizlerinin hemen altında girdaplar ve beyaz dalgalar oluşturarak akıyordu; soğuğu iğne gibi batıyordu ama bacaklarını oynamadı. Arkasındaki kayaya tutunarak bedenini yavaş yavaş akıntıya bıraktı; soğuğun yarattığı şok yüzünden soluğu kesildi. Nihayet, ayakları nehrin

kayalık zeminini buldu ve Andrews kıyıdan, ona doğru hızla akan suya doğru eğildi; nehrin akıntısına karşı dengesini bularak kıyıya tutunmadan durmayı başardı. Sağındaki kayanın üzerinde yumrulu bir çıkıntı buldu; buna tutunup bedenini tümüyle suyun içine bıraktı. Çömelip aşırı soğuk karşısında nefesini tutarak omuzlarına kadar suya girdi ama bir an sonra soğuğu hissetmez oldu; bedenini sarmalayıp akan ve kışın biriken pisliğini yıkayan suyun yatıştırıcı, hoş bir etkisi vardı, hatta ılık olduğu bile söylenebilirdi. Sağ eliyle kayaya sınıksız tutunmayı sürdürerek bedenini akıntıya bıraktı; gevşek bedeni suyun akışıyla, nehrin köpüren yüzeyine yakın bir yerde dümdüz uzandı. Kayadaki yumruya tutunan bedeninin hiç ağırlığı yok gibiydi; başını yana çevirip gözlerini yumdu ve bir süre öylece yattı.

Suyun gürültüsü içinden bir ses duydu. Gözlerini açtı. Bir yanındaki kayaya tünleyen Schneider kulaktan kulağa sırtıyordu. Çanak şekline getirdiği elini suya soktu ve birdenbire çıkarıp Andrews'un yüzüne su attı. Nefesi kesilen Andrews kendini yukarı çekerken serbest elini çabucak yukarı kaldırdı ve Schneider'a su sıçrattı. İki adam bir süreliğine, oyun oynayan çocuklar gibi kahkahalarla gülererek ve öksürerek birbirlerine su atıldılar. Andrews sonunda başını iki yana sallayarak nefes nefese Schneider'ın yanına, kayanın üzerine oturdu. Hafif bir esinti biraz üşümesine neden oldu ama hava güneşliydi. Daha sonra giysilerinin üzerinde sertleşeceğini biliyordu ama şimdi bol ve rahatlar, üstelik neredeyse temizlenmiş gibi hissediyordu.

Schneider, "Tanrım, Yüce İsa" dedi ve gerinerek eğimli kayanın üzerine uzandı. "O dağdan indik ya, oh be." Miller'a döndü. "Sence Butcher's Crossing'e dönmek ne kadar sürer?"

"En fazla iki hafta" dedi Miller. "Dönüşümüz gelişimizden daha kısa sürecek."

"Ben pek durmayacağım" dedi Schneider, "karnımı yeşillikle doldurur, boğazımı biraz içkiyle ıslatırım, sonra da o Alman kızı görürüm biraz, o kadar. Ondan sonra doğru St. Louis'e."

"Lüks hayat" dedi Miller. "St. Louis demek. Lüksü bu kadar sevdiğini bilmiyordum Fred."

"Bir dakika öncesine kadar ben de bilmiyordum" dedi Schneider. "Bir kışı her şeyden uzakta geçirince insanın canı neler çekiyormuş yahu."

Miller ayağa kalktı ve kollarını yanlara ve yukarı uzatarak esnetti. “Karanlık çökmeye başlamadan nehri geçmenin bir yolunu bulsak iyi olur.”

Miller nehrin kıyısına dağılmış, yemyeşil çimenlerde otlanan atları bir araya toplarken Andrews ve Schneider da Charley Hoge’un öküzleri toplayıp arabaya bağlamasına yardım etti. İşleri bittiğinde Miller atlarını yanlarına getirmiş, kendi atına binmiş ve karşıya geçilecek bir yol bulmuştu bile. Miller atını süratle akan suya yönlendirirken diğerleri kıyıda yan yana durup sessizlik içinde izlediler.

At suya girmek konusunda isteksizdi; sığ akıntının çakıllı yatağında birkaç adım ilerledi ve durdu, ayaklarını bir bir havaya kaldırıp yüzeyin hemen üstünde ihtiyatla salladı. Miller hayvanın omzunu okşadı ve parmaklarıyla yelesini tarayarak kulağına eğilip yatıştırıcı sözler söyledi. At ilerlemeye başladı; topuklarına gelen su beyaz beyaz köpürerek yarıyor, yürüdükçe su yükseliyordu, önce baldırlarına, sonra dizlerine kadar geldi. Miller atını zikzaklar çizerek nehrin karşı tarafına doğru sürdürdü; hayvan su altındaki kaygan kayalardan birine basıp kaydığı anda, Miller bir an için durmasına izin verip yumuşak okşayışlar ve usulca söylenen sözlerle onu yatıştırıyordu. Nehrin ortasına geldiklerinde, su Miller’ın üzengilerdeki ayaklarını da, atın karnını da geçmiş, hayvanın omuzlarıyla kalçalarına kadar gelmişti. Miller çok yavaş hareketlerle ve zikzaklar çizerek, suyun daha sığ olduğu bir yere yöneldi; birkaç dakika sonra nehri aşmış, kuru zemine ulaşmıştı. El salladı ve atını tekrar suya sokup yine zikzaklar çizdi; giderken bıraktığı izler dönerken bıraktıklarıyla kesişiyordu.

Diğerlerinin onu beklediği kıyıya döndüğünde Miller atından inip yanlarına yürüdü; suyla dolan çizimleri her adımda fışırıyor, üzerinden akan su, üzerinde yürüdüğü kayaların rengini karartıyordu.

“Geçiş rahat” dedi Miller. “Dümdüz karşıya geçiliyor ve neredeyse bütün zemin düz. Ortası biraz derin ama öküzler sorunsuz geçer, araba da zeminden gidecek kadar ağır.”

“Pekâlâ” dedi Schneider. “Hadi gidelim.”

“Bir dakika” dedi Miller. “Fred, en öndeki öküzlerin yanında gidip karşıya geçerken onlara yol göstermeni istiyorum. Ben önden gideceğim, sen beni takip et yeter.”

Schneider gözlerini kısıp birkaç saniye boyunca ona baktı, sonra da başını iki yana salladı.

“Hayır” dedi, “bunu ben yapmasam daha iyi olur bence. Oldum olası öküzlerden hoşlanmamışımdır, onlar da beni pek sevmez. Mesela katır olsalar tamam derdim. Ama öküz, yok, olmaz.”

“Bir zorluğu yok ki” dedi Miller. “Onlardan biraz daha aşağıda süreceksin atını sadece, onlar da dümdüz karşıya geçecek.”

Schneider başını tekrar iki yana salladı. “Zaten bunun benim işim olduğunu sanmıyorum” dedi.

Miller başıyla onayladı, “Hayır” dedi, “değil doğrusu. Ama Charley’nin atı yok.”

“Seninkini verebilirsin ona” dedi Schneider, “sen de Will’le birlikte onun atına binersin.”

“Aman” dedi Miller, “büyütmenin âlemi yok. Ben geçiririm onları karşıya.”

“Hayır” dedi Charley Hoge. Üç adam da şaşkınlıkla ona döndü. Charley Hoge boğazını temizledi. “Hayır” diye tekrarladı. “Bu benim işim. Ata falan da ihtiyacım yok.” Sağlam eliyle en öndeki öküzlerden sağda duranı gösterdi. “Karşıya geçerken ona bineceğim. Bu işi yapmanın en iyi yolu budur zaten.”

Miller bir süre gözlerini kısarak ona baktı. “Yapabilecek misin Charley?” diye sordu.

“Tabii” dedi Charley Hoge. Elini gömleğinden içeri sokup şekli bozulmuş, kirli Kitabı Mukaddes’i çıkardı. “Tanrı yardım eder. Adımlarımı doğru yola düşürür.” Karnını içeri çekip kitabı gömleğinin içine, kemerinin altına soktu.

Miller bir süre daha ona baktı ve aniden başını salladı. “Pekâlâ. Hemen peşimden geleceksin, tamam mı?” Andrews’a döndü. “Will, sen atını şimdi geçir karşıya. Benim yaptığım gibi git ama, dümdüz karşıya geç. Büyük bir kayaya ya da büyük bir çukura rastlarsan atını durdurup bağır ki nerede olduklarını görebilelim. Bu araba en ufak sarsıntıda devrilebilir.”

“Tamam” dedi Andrews. “Karşı tarafta sizi bekleyeceğim.”

“Dikkatli ol” dedi Miller. “Yavaş git. Bırak hızını atın belirlesin. Su fena halde hızlı.”

“Merak etmeyin” dedi Andrews. “Charley’yle siz postlara göz kulak olun yeter.”

Andrews yürüyüp atına bindi. Nehre doğru dönerken, Charley Hoge’un kendini öküzlerden birinin üstüne çektiğini gördü. Hayvan bögürerek bu tuhaf ağırlıktan kurtulmaya çalıştı ama Charley Hoge

onun omzunu okşadı. Andrews atını sığ sulara sokarken Schneider ve Miller onu seyretti.

Su topuklarını aşarak dizlerinin etrafında girdaplar oluştururken atı ürperdi. Andrews gözlerini nehrin karşısındaki ıslak ve çiğnenmiş toprağa, Miller'ın çıktığı yere dikti ve atını dümdüz o noktaya doğru sürdü. Atının adımlarındaki tereddüdü hissedebiliyordu; eyerde gevşemeye, sakin durmaya çalıştı ve dizginleri biraz saldı. Nehrin ortasına geldiğinde, buz gibi soğuk su ayak bileğiyle dizinin tam ortasına kadar yükseldi; yüksek basınç bacağını atın böğrüne yapıştırdı. Hayvan ağır ağır ilerlerken, suyun ikisini de kaldırdığı ve süratli akıntıyla yana itildikleri anlarda Andrews, ağırlığını yitirmenin getirdiği bulantı hissiyle doluyordu. Kulaklarında suyun boğuk ama şiddetli gürültüsüyle, bakışlarını bir alçalıp bir yükselerek dalgalanan kıyıdan ayırdı ve suyu gördü. Derindi ama şeffaf bir yeşilimsi kahverengiydi, gözlerinin önünde çözümlenemeyen biçimlerde değişip dönüşerek, kalın örgüler gibi katmerlenerek akıp gidiyordu. Bu görüntü başını döndürdü, bakışlarını varmayı hedeflediği toprak parçasına çevirdi yeniden.

Arabanın ilerlemesini zorlaştırma ihtimali olan herhangi bir kayaya ya da çukura rastlamadan sığ sulara ulaştı. Atı kuru zemine çıktığında Andrews yere indi ve karşı kıyıda bekleyen adamlara el salladı.

Süratle akan suyun mesafeyi daha da pekiştirmesiyle uzaktan küçücük görünen Miller, kolunu kaldırarak soğuk bir karşılık verdi ve tekrar yanına sarkıttı. Atı ilerlemeye başladı. Miller nehirde beş altı metre ilerledikten sonra dönüp, sağlam sol eliyle havada tuttuğu üvendireyle öndeki öküzlerden birinin üstünde bekleyen Charley Hoge'a el etti. Charley Hoge üvendireyi hafifçe lider öküzün omzuna indirdi ve takım hantal adımlarla sığ sulara girdi. Tekerlekler nehirden birazcık daha yüksekte olan kıyıdan inerken post yığını bir o yana bir bu yana sallandı.

Arabaya göre nehrin yukarısında kalan Schneider kıyıda duran atının üstünde oturmuş, girdaplar oluşturarak akan suyun derinlerine doğru ilerleyen arabayı dikkatle izliyor, bekliyordu. Bir dakika sonra o da atını döndürdü, nehrin iki üç metre yukarısından suya girip arabayı izledi.

Şiddetli akıntı öndeki öküzlerin karınlarına kadar geldiğinde, en arkadaki, yani arabaya en yakın öküzün dizine bile ulaşmamıştı.

Andrews geçişin ne kadar güvenli olduğunu o zaman anladı; en aradaki öküzler dengelerini yitirip basacak yer bulmakta zorlanmaya başladığında, diğer öküzler sığ sulara ulaşmış olacak ve arabanın esas yükünü çekebilecekti; arabanın zemini suya gömüldüğünde ve kenarları akıntının şiddetine maruz kaldığındaysa bütün öküzler sığ sularda olacak, arabayı dengeli bir şekilde çekebilecekti. Ondan kurtulduğu âna kadar farkına varmadığı bu korkuya gülümsedi ve en öndeki öküzlerin metrelerce önünde giden Miller'ın, atını hızla sığ sulardan geçirip kuru zemine çıkarmasını izledi. Miller atından indi, Andrews'a bakıp çabucak başını salladı ve kıyıda durup ellerini hızlı hızlı sallayarak Charley Hoge'a yol gösterdi.

Öndeki öküzler kıyının üç metre gerisindeki sığ sulara ulaştığında, Charley Hoge sürdüğü öküzden indi ve arkasına, nehrin en derin kısmına yaklaşan arabaya bakarak, dizlerine gelen suda hayvanların yanında yürümeye koyuldu. Takımı yavaşlatıp öndeki öküzleri yatıştırdı.

Miller, "Sakin. Yavaş yavaş getir" dedi.

Andrews arabanın nehrin ortasındaki çukura doğru indiğini gördü. Başını biraz çevirdi ve hâlâ nehrin yukarısında kalan Schneider'ın arabayla aynı seviyeye geldiğini gördü. Nehrin suları atının karnının çevresinde dalgalanırken Schneider'ın gözleri yavaş ilerleyen atının kulaklarının arasından dikkatle önündeki suları izliyordu. Andrews bakışlarını Schneider'dan uzaklaştırarak nehrin yukarısına çevirdi ve yer yer nehre çok yaklaştıkları için gövdeleri sıçrayan sulardan yarıya kadar kararmış sık ağaçların oluşturduğu çizgiyi izledi. Ama bakışları birdenbire nehre takıldı. Bir anlığına donakaldıktan sonra olabildiğince yükselerek, gözüne takılan noktaya dikkatle baktı.

Akıntı yönündeki ucu parçalanmış, neredeyse bir insan vücudu kalınlığında ve iki katı uzunluğundaki bir kütük, girdaplar oluşturan suya bir batıp bir çıkarak, kibrit çöpüymüşçesine sallana sallana son sürat ilerliyordu. Andrews kıyının kenarına koşup nehrin yukarısını göstererek bağırdı:

"Schneider! Dikkat et! Dikkat et!"

Schneider başını kaldırdı ve elini kulağına götürerek suyun gürültüsü yüzünden zar zor duyulan sesi işitmeye çalıştı. Andrews bir kez daha seslendi, Schneider ise onu duyabilmek için eyerinin üstünde biraz öne eğildi.

Kütüğün parçalanmış ucu, suyun uğultusuna rağmen açıkça duyulabilen nahos ve şiddetli bir gürültüyle Schneider'ın atının böğrüne çarptı. At ayakta kalmak için bir an çabaladı; derken kütük hızla geçip gitti ve hayvan acı ve korku dolu kısa ama tiz bir çığlık koparıp yana, arabaya doğru devrildi; at düşerken Schneider da suya gömüldü. At ters döndü ve Schneider altında kaldı; bir zamanlar hayvanın karnı olan devasa delik, çevresindeki suları bir anlığına kızıla boyadı. Schneider atın ön ve arka ayakları arasından yüzeye çıktı, yüzü kıyıda duran adamlara dönüktü. Bir an için yüzünü açık seçik görebildiler; kaşlarını biraz şaşırmış gibi hafifçe çatmıştı, ekşittiği yüzündeki dudakları kızgınlık ve tiksintiyle kıvrılmıştı. Sol elini, atı kendinden uzaklaştırmaya çalışmışçasına uzattı; at bir kez daha döndü ve arka toynaklarından biri sertçe Schneider'ın kafasının üst kısmına çarptı. Schneider kasılarak dimdik durdu ve üşümüş gibi titredi ama yüzündeki ifade değişmedi. Derken yüzü, kızıl bir maske takmış gibi kana bulandı ve Schneider kaskatı bir halde atının yanına, suyun içine devrildi.

At ve kütük neredeyse aynı anda arabanın geniş kenarına çarptı. Araba kayaların üzerinde yanlamasına sürüklendi; üzerindeki yüksek yığın bir o yana bir bu yana sallanıyor, arabayı aşağı çekiyordu; kuvvetsizce kıvranan atın üzerinden aşan su, arabanın zeminine dolmaya başladı. Araba korkunç bir gıcırtyla yana devrildi.

Araba devrilirken Charley Hoge kenara sıçrayıp, devrilen arabanın ağırlığıyla tekrar nehre sürüklenen öküzlerin yolundan çekildi. Araba, boyunduruklarından kurtulmak için suyu köpürte köpürte debelenen öküzlerin ağırlığıyla biraz olsun dengelenerek bir an için nehrin ortasında tembel tembel sürüklendi; derken hepten akıntıya kapılarak nehrin dibindeki kayalara sürtündü ve öküzleri de beraberinde sürükleyerek kendi etrafında ağır ağır döndü. Öküzler nehir yatağına sağlam basamaz olunca araba daha hızlı sürüklenmeye ve nehrin aşağısındaki irice kayalara çarpa çarpa parçalanmaya başladı. Yükü tutan kayışlar koptu, bufalo postları bir patlama olmuşçasına nehrin her yanına savruldu ve kısa sürede gözden kayboldu. Kıyıda duran adamlar belki bir dakika boyunca, suyun içinde tepetaklak mücadele eden öküzleri ve parçalanmış arabanın döne döne uzaklara sürüklenmesini izledi. Birkaç dakika daha orada durup nehrin aşağısına, arabanın gözden kaybolduğu noktaya baktılar ama hiçbir şey göremediler.

Andrews elleriyle dizlerinin üzerine düşerek başını yaralı bir hayvan gibi bir o yana bir bu yana savurdu. “Tanrım!” dedi boğuk bir sesle. “Tanrım, Tanrım!”

“Bütün bir kışın emeği” dedi Miller, ölü gibi, duygusuz bir sesle. “İki dakika bile sürmedi.”

Andrews başını çılgın gibi kaldırdı, sonra da ayağa kalktı. “Schneider” dedi. “Schneider. Onu...”

Miller elini omzuna koydu. “Sakin ol evlat. Schneider için endişelenmenin bir anlamı yok.”

Andrews ellerini ovuşturdu, sesi çatlıyordu. “Ama onu...”

“Sakin ol” dedi Miller. “Onun için hiçbir şey yapamayız. Suya düştüğünde ölmüştü. Onu aramak aptallık olur. Öküzlerin nasıl da hızla sürüklendiğini gördün.”

Andrews uyuşmuş bir halde başını iki yana salladı. Bedeninin çözüldüğünü, bacaklarının paytak adımlar atarak Miller’dan uzaklaştığını hissetti. “Schneider” diye fısıldadı. “Schneider, Schneider.”

“Kâfirin biriydi o” dedi Charley Hoge çatlayan, yüksek, tiz bir sesle. Andrews sendeleyerek ona doğru yürüdü ve yüzüne ıslak, kızarmış gözlerle baktı.

Charley Hoge görmeyen gözlerle nehre bakıyordu; gözleri hızla kırpışıyor, yüzündeki kaslar, suratı parçalara ayrılacakmışçasına kontrolsüzce seğiriyordu. Tekrar “Kâfirin biriydi” diyerek hızla başını salladı. Gözlerini yumdu ve Kitabı Mukaddes’inin bağlı durduğu karnını tuttu. Tiz, yüksek bir sesle, şarkı söyler gibi, “Fahişelerle yatıp kalkıyordu ve zina ediyordu ve kâfirdi ve Tanrı hakkında kötü konuşuyordu” dedi. Gözlerini açtı ve görmeyen yüzünü Andrews’a çevirdi. “Tanrı’nın takdiri. Tanrı isterse olur.”

Charley Hoge başını bir aşağı bir yukarı sallarken Andrews da kendi başını iki yana sallayarak geriledi ve ondan uzaklaştı.

“Hadi” dedi Miller. “Buradan gidelim. Yapabileceğimiz bir şey yok.”

Miller Charley Hoge’u atına götürdü ve eyerin arka kısmına binmesine yardım etti. Ardından kendisi de eyere atlayıp Andrews’a seslendi: “Hadi Will. Buradan ne kadar çabuk ayrılırsak o kadar iyi.”

Andrews başını salladı ve sendeleyerek atına doğru yürüdü. Ama ata binmeden önce dönüp bir kez daha nehre baktı. Gözü karşı kıyıdaki bir şeye takıldı. Schneider’ın şapkasıydı bu, kapkara,

sırılıslam ve şekilsizdi, suya kapılıp sürüklenmiş, kıyıdan nehre uzanan iki kayanın arasına hapsolmuştu.

“Schneider’ın şapkası” dedi Andrews. “Onu burada bırakamayız.”

“Hadi” dedi Miller. “Birazdan hava kararacak.”

Andrews atına bindi ve nehirden yavaş yavaş uzaklaşan Miller’la Charley Hoge’un peşinden gitti.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mayıs ayının sonuna doğru rüzgârlı bir öğleden sonra, Smoky Hill yolundaki üç adam doğu istikametinde at sürüyordu; kuzeyden esen rüzgârın üstlerine vurduğu, ince ince yağan soğuk yağmur yüzünden birbirlerine sokulmuş, yüzlerini yana çevirerek başlarını eğmişlerdi. On gün boyunca düz sayılabilecek bir rota izleyerek engin ovalar aşmışlardı; onları taşıyan iki at yorgun düşmüş, başlarını öne sarkıtmıştı, düz zeminde yürümek için sarf ettikleri gayretle sıksa böğürleri inip kalkıyordu.

İkinci vaktinden kısa bir süre sonra, düz taşları andıran bulutların arasından güneş göründü ve rüzgâr dindi. Atlarının sendeleyerek yürüdüğü çamurlu zeminden buhar yükseliyor, eyerlerinde uyuşuk uyuşuk oturan adamlar nemli ve sıcak hava yüzünden boğulacak gibi oluyordu. Sağlarında, Smoky Hill Nehri'nin kıyıları boyunca uzanan bodur ağaçlar ve çalılar görülebiliyordu hâlâ. Son birkaç kilometredir patikanın dışında yol alıyor, doğrudan düz arazinin içinden geçerek Butcher's Crossing'e doğru gidiyorlardı.

"Birkaç kilometre kaldı" dedi Miller. "Karanlık çökmeden varmış oluruz."

Miller'ın arkasında oturan Charley Hoge atın kemikli kıcına değen kalçalarını gevşetti; sağlam eliyle Miller'ın kemerine tutunmuş, bileğinde biten sağ kolunu yana sarkıtmıştı. Tanımayan gözlerle, Miller'la aynı hizada yol alan Andrews'a baktı. Dudakları ses çıkarmaksızın oynuyor, başı ara sıra, diğerlerinin duymadığı bir şeye tepki veriyormuş gibi hızla ve gergin gergin sallanıyordu.

Bir saatten biraz daha uzun bir süre sonra, Butcher's Crossing'e giden yoldan geçen daracık derenin tümsekli kıyıları göründü. Miller atının böğrünü mahmuzladı; hayvan ileri atıldı, kısa bir süreliğine tırıs gitti ama sonra tekrar her zamanki yavaş yürüyüşüne geri döndü. Andrews sırtını dikleştirdiyse de derenin yüksek kıyılarının ardında kalan kasabayı göremedi. Şimdi geçtikleri yere yağmur düşmemişt;

yolun, atlarının yavaş adımlarıyla hareketlenen tozu havalanıp nemli giysilerine yapışıyor, terli yüzlerinde yol yol izler bırakıyordu.

Nehrin yüksek kıyısından geçerlerken karşılarına yol çıktı, sığ suların aktığı daracık dereye inmezden önce, Andrews bir anlığına da olsa Butcher's Crossing'i görmeyi başardı. Nehir geçen sonbaharda olduğundan biraz daha doluydu; dibinden akan azıcık su bulanık ve çamur gibi kahverengiydi. Atlarını dehlemeden önce, derenin ortasında durup çamurlu sudan içmelerine izin verdiler.

Solda yeni yeni yeşillenen, cılız ve çıplak kavakların önünden geçtiler, Andrews bir kez daha gözlerini kısarak doğuya, Butcher's Crossing'e doğru baktı. Binaların koyu gölgede kalmayan kısımları akşamüstü güneşinde kıpkırmızı görünüyordu. Onlarla kasaba arasında tek başına otlanan bir at vardı, birkaç yüz metre ötelerinde olduğu halde yaklaştıklarını duyup başını kaldırdı ve birden fırlayıp hızla koşarak uzaklaştı.

Miller, "Bir dakika, buradan dönelim" dedi ve başıyla sağlarında kalan at arabası yolunu gösterdi. "McDonald'la konuşacaklarımız var."

"Ne?" dedi Andrews. "Ne konuşacağız onunla?"

"Postları evlat, postları" dedi Miller sabırsızca. "Üç binden fazla post, bıraktığımız yerde bizi bekliyor hâlâ."

"Tabii" dedi Andrews. "Bir an için onları unuttum."

Atını çevirip Miller'ın yanında, geçen arabaların çiğneyip birbirine paralel iki çıplak yarık bıraktığı toprak yolda ilerlemeye koyuldu. Tekerlek izlerinin orasında burasında biten yeni çimen öbekçikleri, düzlüğü kaplayan çimenliğe kadar yayılmıştı.

"Görünüşe göre McDonald'ın kışı iyi geçmiş" dedi Miller. "Şu postlara bak."

Andrews başını kaldırdı. McDonald'ın işyeri olarak kullandığı minicik kulübenin etrafına o kadar çok bufalo postu dengi yığılmıştı ki, oraya yaklaşırken tek görebildikleri, eğri çatının küçük bir kısmıydı. Denkler kulübenin dibinden başlayarak, çitle çevrili tuzlu su havuzlarının kenarlarına kadar gelişigüzel yayılmıştı. Denkerin arasına bir düzine ya da daha fazla araba saçılmıştı; bazıları dik duruyordu, sıcak yüzünden eğrilip bükülmüşler, boyalarında kabarcıklar oluşmuştu, toprağa gömülen tekerleklerinin etrafında biten yemyeşil, gür çimenler tekerleklerin çerçevelerini örtecek kadar uzamıştı. Bazılarıysa ters dönmüştü; parmaklı tekerleklerinin metal şeritlerindeki pas lekeleri öğleden sonra güneşiyle parlıyordu.

Andrews Miller'a dönüp konuşmaya yeltendi ama adamın yüzündeki ifade onu durdurdu. Miller'ın kıvrık, kara sakalının ardındaki ağzı şaşkınlıktan açılmış, manzarayı inceleyen iri gözleri kısılmıştı.

"Burada bir terslik var" dedi ve arkasında miskin miskin oturan Charley Hoge'u eyerde bırakarak atından indi.

Andrews da atından inip post denkleleri arasından McDonald'ın kulübesine doğru giden Miller'ın peşine düştü.

Kulübenin kapısı paslı menteşelerden sarkıyordu. Miller kapıyı iterek açtı ve içeri girdiler. Kâğıtlar yerlere saçılmış, dağınık yığınlardan düşen defterler yerde açık kalmış, McDonald'ın masasının ardındaki sandalye devrilmişti. Andrews eğilip yerden bir sayfa aldı; ıslandığı için yazıları silinmişti ama üzerinde bir topuk izi kalmıştı. Bir sayfa daha aldı, bir tane daha; hepsi ihmal ve hava koşulları yüzünden tahrip olmuştu.

"Belli ki Bay McDonald bir süredir buraya uğramıyor" dedi Andrews.

Miller birkaç dakika boyunca hüzünle odayı inceledi. Birdenbire, "Gel hadi" dedi ve dönüp yere saçılan kâğıtları çiğneyerek ağır ağır yürüdü. Andrews da peşinden dışarı çıktı. Atlarına binip kulübeden Butcher's Crossing'e doğru yola koyuldular.

Kasabayı oluşturan kulübe ve bina kümesini ikiye bölen sokak neredeyse boştu. Sağdaki nalbant atölyesinden metale vuran metalin çıkardığı yavaş ve hafif tangırtı geliyordu; yanları açık sundurmanın yumuşak gölgesinde, bir adamın yavaş hareketleri seçiliyordu belli belirsiz. Solda, yolun gerisinde, kasabaya gelen çoğu avcının burada kaldığı kısa süre boyunca konakladığı büyük yatakhane vardı; yüksek pencerelerinden birini örten tül bent yırtılıp dışarıya sarkmıştı, hafif, sıcak esintiyle ağır ağır sallanıyordu. Andrews başını çevirdi. Loş ışıklı kiralık ahırdaki boş yalakların başında, ayakta uyuyan iki at vardı. Jackson'ın Barı'nın önünden geçerlerken, barın kapısının yanındaki uzun sırada oturan iki adam yavaşça ayağa kalkıp ahşap kaldırımın kenarına yürüdü ve iki atın üstünde giden üç adamı izledi. Miller adamlara dikkatle bakıp Andrews'a dönerek başını iki yana salladı.

"Herkes uyuyor galiba, ya da ölmüşler" dedi. "O ikisini tanımıyorum bile."

Atlarını Butcher's Otel'in önünde durdurup dizginlerini binanın önündeki kaldırımdan birkaç metre öteye dikilmiş kazığa gevşekçe bağladılar. İçeri girmeden önce atların karınlarının altındaki ko-

lanları gevşettiler ve eyerlerin altındaki uyku tulumlarını çözdüler. Tüm bunlar olurken Charley Hoge, Miller'ın atının arkasında hiç kıpırdamadan oturdu. Miller dizini dürtünce, boş bakışlarla ona döndü.

“Hadi in Charley” dedi Miller. “Geldik.”

Charley Hoge kıpırdamadı; Miller kolundan tutup hafifçe çekerek onu yere indirdi. Andrews ve Miller, aralarında dengesizce yürüyen Charley Hoge’la birlikte otele girdiler.

Geniş lobide neredeyse hiç eşya yoktu; karşı duvarda yan yana duran, birinin sırtı parçalanmış iki dik sandalye vardı; zemin, duvarlar ve tavan ince bir toz tabakasıyla kaplıydı. Resepsiyonistin bankosuna doğru yürürken, ahşap zeminde belirgin ayak izleri bıraktılar.

Loş ışıklı kapalı bankonun arkasında, kaba saba iş giysileri içindeki yaşlıca bir adam, boş bir masaya doğru yatırılmış bir sandalyede uyuyordu. Miller avcunu sertçe bankoya vurdu. Adamın hışırtılı nefesi aniden kesildi, ağzı kapandı ve sandalye düzeldi; adam bir anlığına görmeden, dik dik baktı, ardından gözlerini kırıştırdı. Ayağa kalktı ve esneyip çenesindeki kısa, gri sakalı kaşıyarak, dengesiz adımlarla bankoya yürüdü.

“Sizin için ne yapabilirim?” diye geveledi ve tekrar esnedi.

Miller sakin sakin, “İki oda istiyoruz” dedi ve uyku tulumunu bankonun üzerine fırlattı; bankodan sessiz bir toz bulutu yükseldi ve loş ışıkta, havada asılı kaldı.

“İki oda mı?” dedi yaşlı adam, onlara odaklanarak. “İki oda mı istiyorsunuz?”

“Ne kadar?” diye sordu Miller. Andrews kendi uyku tulumunu Miller’inkinin yanına savurdu.

“Ne kadar?” Adam yine çenesini kaşdı; Andrews hafif bir hışırtı işitti. Hâlâ onlara bakan yaşlı adam bankonun altını yoklayıp kapalı bir defter çıkardı. “Ne bileyim. Kişi başına bir dolar iyi mi?”

Miller onaylarcasına başını sallayıp yaşlı adamın önüne açtığı defteri Andrews’a doğru itti. “Küvet ve sıcak su istiyoruz, biraz sabun ve ustura da. Bunlar ne kadar eder?”

Yaşlı adam çenesini kaşdı. “Peki, bakalım. Bu işler için normalde ne kadar ödersiniz beyler?”

“Geçen sene yirmi beş sent ödemiştım” dedi Andrews.

“Kulağa makul geliyor” dedi yaşlı adam. “Kişi başına yirmi beş sent. Sizin için biraz su ısıtabilirim sanırım.”

Miller yüksek sesle, “Bu kahrolası kasabaya ne oldu böyle?” dedi ve avcunu bir kez daha bankoya indirdi. “Herkes öldü mü?”

Yaşlı adam gergin gergin omuz silkti. “Bilmiyorum bayım. Ben de daha birkaç gün önce geldim. Denver yolundaydım, param bitti. Adam bana, buraya iyi bakarsan kazandığın sana kalır, dedi. Tüm bildiğim bu.”

“McDonald adını da duymamışsındır o zaman. J. D. McDonald.”

“Hayır. Dediğim gibi, ben de daha..”

“Pekâlâ” dedi Miller. “Odalarımız nerede?”

Yaşlı adam onlara iki anahtar verdi. “Merdivenlerden çıkınca, hemen orada” dedi. “Numaralar anahtarların üzerinde.”

“Atları kiralık ahıra götür” dedi Miller. “Fena halde bakıma ihtiyaçları var.”

“Atlar kiralık ahıra” diye tekrarladı yaşlı adam. “Tamam efendim.”

Miller ve Andrews uyku tulumlarını alıp merdivenlere yöneldi. Basamaklar el değmemiş, dümdüz bir toz tabakasıyla kaplıydı.

“Uzun süreden sonra gelen ilk müşteriler biziz anlaşılan” dedi Andrews.

“Bir terslik var” dedi Miller. Aralarında Charley Hoge’la merdivenleri çıkarken üç adam birbirlerine çarpıp duruyorlardı. “Gidişat hoşuma gitmiyor.”

Odaları merdivenlerin hemen sonunda ve yan yanaydı; Andrews’un anahtarındaki numara on yediydi. Miller ve Charley Hoge kendi odalarına girmek üzereyken, Andrews, “İşim sizden önce birerse dışarı çıkacağım. Biraz etrafa bakınmak istiyorum” dedi.

Miller başını salladı ve Charley Hoge’u odaya itti.

Will Andrews anahtarı çevirip kapıyı ittiğinde, kullanılmayan odadan kekre bir hava dalgası yayıldı. Kapıyı aralık bırakıp tülbentle örtülmüş pencereye yürüdü; tahta çerçevedeki kumaş, biriken toz yüzünden sıkışmıştı. Çerçeveyi pencereden çıkarıp yere, hava koşullarına karşı kullanılmamış gibi görünen ahşap kepengin yanına koydu. Odadan ılık, durgun bir esinti geçti.

Andrews dōşeğini dar hasır karyolanın üstüne serdi ve çıplak şiltenin üstüne oturdu. Aylar önce esas bağcıkların yerini alan bufalo derisinden kayışları el yordamıyla çözerek ayakkabılarını çıkardı; tabanları aşınıp incelmışti, üst kısımlarındaki deriyse iyice çatlamıştı. Ayakkabılardan birini eline alıp bir süre ona baktı; merakla deriyi çekiştirdi; deri kalın bir kâğıt parçasıymış gibi yırtıldı. Kalan gıysile-

rini de aceleyle çıkarıp yatağın yanına yığdı; lekeli ve buruşuk para kemerini çözüp döşəğin üstüne bıraktı. Çıplak bedeniyle yataktan kalkıp, pencereden giren kehribar ışıktaki, odanın ortasında durdu. Çıplak tenine baktı; grimsi beyaz kirli derisi bir balığın karnını andırıyordu. İşaret parmağını tüysüz karnında gezdirdi; derisindeki kir uzun, ince rulolar halinde dökülerek altındaki kirleri de ortaya çıkardı. Ürperdi ve pencerenin yanındaki lavaboya gitti. Raftan tozlu bir havlu alıp silkeledi ve beline sardı; yatağa dönüp oturdu ve yaşlı adamın küvet ve su getirmesini beklemeye koyuldu.

Kısa bir süre sonra, yaşlı adam zorlukla soluyarak gelip iki küvet getirdi, birini Miller'la Charley Hoge'un odasına, diğeri de Andrews'un odasına bıraktı.

Küveti odanın ortasına iterken yaşlı adam hâlâ yatakta oturan Andrews'a merakla baktı.

"Tanrım" dedi. "Siz üçünüz amma da kötü kokuyorsunuz. En son ne zaman banyo yaptınız?"

Andrews bir süre düşündü. "Geçen ağustosta."

"Neredeydiniz?"

"Colorado bölgesinde."

"Haa. Maden mi arıyordunuz?"

"Avlanıyorduk."

"Ne avlıyordunuz?"

Andrews yorgun bir şaşkınlıkla adama baktı. "Bufalo."

Yaşlı adam "Bufalo" dedi ve hafifçe başını salladı. "Eskiden oralarda bufalo olduğunu duymuştum galiba."

Andrews karşılık vermedi. Yaşlı adam biraz sonra iç çekip kaşıya doğru geriledi. "Su birkaç dakikaya ısınmış olur. Başka bir ihtiyacınız olursa söylemeniz yeter."

Andrews yerde, yatağın yanında duran giysi yığınına gösterdi. "Bunları da yanınızda götürüp bana yenilerini getirebilirsiniz."

Yaşlı adam giysileri toplayıp tek eliyle, kendinden uzakta tuttu. Andrews para kemerinden bir banknot çıkarıp adamın diğer eline tutuşturdu.

"Bunları ne yapayım?" diye sordu adam, giysileri hafifçe sallayarak.

"Yakın" dedi Andrews.

"Yakayım" diye tekrarladı adam. "Manifaturacıdan istediğiniz belirli bir giysi var mı?"

“Temiz olsunlar” dedi Andrews.

Yaşlı adam kıkırdadı ve odadan çıktı; o iki kova suyla geri dönene dek Andrews yataktan kalkmadı. Yaşlı adamın suyu küvete boşaltmasını izledi. Adam ceplerinden bir ustura, bir makas ve büyük bir kalıp sarı sabun çıkardı.

“Usturayı satın almam gerekti ama makas benim. Giysileri de hemen getiririm.”

“Teşekkürler” dedi Andrews. “Biraz daha su ısıtsanız iyi olur.”

Yaşlı adam başını salladı. “Bunun temizlenmenize yetmeyeceğini tahmin ettim. Isıtmaya başladım bile.”

Yaşlı adam odadan çıktıktan sonra Andrews biraz bekledi. Ardından, elinde sabunla küvete girdi ve kendini ılık suya bıraktı. Gövdesine su atıp, pütürlü sabundan şerit şerit dökülen kiri bir tür esriklik haliyle izleyerek tüm gücüyle sabunlandı. Sert sabun, iyileşmemiş minik böcek ısırıklarıyla dolu teninde yanma hissine neden oluyordu; yine de sabunun iyice içine işlemesi için derisini tırnaklarıyla sertçe kazıyarak, vücudunda birbiriyle kesişen uzun, kırmızı izler bıraktı. Saçıyla sakalını sabunladı ve suyun kapkara derecikler halinde küvete geri akmasını izledi. Sudan, temizlendikçe saldıgı kötü kokular yükseliyor, onu nefesini tutmaya zorluyordu.

Yaşlı adam temiz suyla odaya döndüğünde, çıplak bedeninden yere griye çalan sular damlayan Andrews, adamın küveti açık pencereye sürüklemesine yardım etti. Küveti aşağıdaki kaldırıma boşalttılar. Su sokağa çarptı ve toz tarafından anında yutuldu.

“Oh be” dedi yaşlı adam. “Su da nelere kadirmiş.” Andrews’un yeni giysilerini yanında getirmiş, suyu boşaltmadan önce yatağa atmıştı; onları gösterdi. “Umarım üzerinize olurlar, bulabildiklerim arasında atıklarınıza en yakın olanlar bunlardı.”

“Olurlar” dedi Andrews.

Bu kez, vücudunu köpürtüp, köpüklerin suyun üstünde yüzmesini izleyerek, sakın sakın yıkandı. Sonunda küvetten çıktı; teninin beyazlığı karşısında hayrete düşerek ve beliren pembe izleri görmek için kendi kendini tokatlayarak, havluyla kurulandı. Ardından yaşlı adamın leğenin yanına bıraktığı ustura ve makası buldu. Bakışlarını eğri bir şekilde leğenin üstüne asılmış aynaya kaldırdı.

Dağlarda ve engin ovalarda su içerken gölcüklerde ve derelerde yüzünü hayal meyal gördüğü halde ve uzun, karmakarışık saçıyla sakalının yüzünde ve parmaklarında bıraktığı hisse alıştığı halde,

aynada gördüğü şeye hazır değildi. Banyo sonrası hâlâ ıslak olan sakalı, yüzünün alt yarısına açık kahverengi sicimler halinde büküm büküm dökülüyor; yüzünün, bir maske takmış gibi görünmesine neden oluyordu – onu, gözünde canlandırabileceği herhangi birine benzeten bir maske. Yüzünün üst yarısı saçıyla sakalından daha koyu ama solgun bir kahverengiydi; hava koşulları yüzünden öyle sertleşmişti ki, hiçbir yerinde ifadeden de, karakterden de eser yoktu. Uzayan saçları kulaklarını örtmüş, neredeyse omuzlarına kadar gelmişti. Uzun süre başını bir yandan diğer yana çevirerek kendine baktı; derken masadaki makası yavaşça eline alıp sakalını kesmeye başladı.

Makas körelmişti; bir eliyle tutup kaldırdığı tutamlar makasın bıçakları arasından kayıyordu, bu nedenle makası belirli bir açıyla, yüzüne doğru tutmak zorunda kalıyor, yine de ince telli ama sert sakalın birazını kesip birazını da koparıyordu. Kısalttığı sakalı fırçayı andıran bir uzunluğa geldiğinde, yüzünü banyo yaparken kullandığı sarı sabunla köpürtüp, usturayı kısa ve ihtiyatlı hamlelerle yüzüne sürdü. Bitirdiğinde, yüzündeki köpüğü yıkayıp bir kez daha aynadaki görüntüsüne baktı. Daha önce sakal olan kısımdaki teni bir ceset gibi beyazdı; kahverengi alnıyla yanaklarının yanında şoke edici görünüyordu. Ağzını gerip neşesizce sırtarak yüzündeki kasları kasıp gevşetti, çenesindeki deriyi başparmağıyla işaret parmağının arasında topladı; uyuşuk ve cansızdı. Yüzü ufalmıştı, karmakarışık saçlarının arasından solgun solgun ona bakıyordu. Makası yeniden eline aldı ve kalın tutamlar halinde yüzünü çevreleyen saçlarını kesmeye koyuldu.

Birkaç dakika sonra aynadan biraz uzaklaşıp eserini inceledi. Saçını beceriksizce, eğri büğrü kesmişti ama artık yüzünün bir çocuğunki gibi görünmesine neden olmuyordu. Masaya düşen saç öbekçiklerini toplayıp sıkıştırdı ve pencereden dışarıya bıraktı, saçlar havaya dağılıp yavaş yavaş yere doğru süzülür; güneşin son ışıklarıyla bir yanıp bir sönüyor, sonra da aşağıdaki kaldırıma ya da toprağa konup gözden kayboluyorlardı.

Yaşlı adamın getirdiği giysiler kaba saba ve fazlasıyla boldu ama kumaşın sert ve temiz hissi bedenine aylardır yaşamadığı bir duyarlılık ve canlılık verdi. Kat yerleri oldukça belirgin olan çuha bezinden siyah pantolonun paçalarını, yeni, sert ayakkabılarının üstünde kalacak şekilde katladı ve kalın, mavi gömleğin en üst düğmesini açtı. Odadan çıktı, koridorda, Miller'la Charley Hoge'un kapısının

önünde duraksadı. İçeriden gelen su seslerini duydu. Merdivenlerden indi, lobiden geçti ve durgun akşamüstü sıcaklığında, otelin önündeki ahşap kaldırımında durdu.

Kaldırımı oluşturan değişik boylardaki ıskarta tahta parçaları kışın eğrilip bükülmüş, çoğu enlemesine yukarı doğru kıvrılmıştı, bu nedenle Andrews'un yeni ayakkabılarıyla yürürken dikkatli olması gerekiyordu. Sokağı baştan aşağıya inceledi. Otelin solunda, yani kasabanın doğusunda kalan çığnenmiş, geniş ve çıplak toprak parçası güneşin son ışıklarıyla parlıyordu. Andrews biraz düşündükten sonra, bunun "Barbar" Joe Long'un işyeri olan büyük askeri çadırın bulunduğu yer olduğunu hatırladı. Döndü, oteli geride bırakarak ağır adımlarla ters yöne doğru yürümeye başladı. Kendi içine doğru çökmeye başlamış, terk edilmiş bir yeraltı sığınağının önünden geçti ve kiralık ahıra varana dek durmadı. Onları Butcher's Crossing'e getiren iki at, büyük ahırın loş ışığında, yemliğin başında durmuş, yavaşça çiğneyerek arpa yiyordu. Ahıra girmeye yeltendi ama vazgeçti. Ağır ağır dönüp tekrar otele doğru yürüdü. Kapı çerçevesine yaslanıp kasabanın görebildiği kadarını incelemeye koyuldu ve Miller'la Charley Hoge'un aşağı inip ona katılmasını bekledi.

Miller ve Charley Hoge otelden çıkıp kaldırımında bekleyen Andrews'a katıldığında güneş batmıştı ve batıdan yayılan muazzam ışık kasabanın üzerinde asılı duran tozlu pusu aydınlatıyor, binaların keskin dış hatlarını yumuşatıyordu. Miller'ın kara sakalından yoksun kalan yüzü, iri omuzlarının üstünde ağır ve beyaz görünüyordu; Andrews ona biraz şaşırarak baktı; yırtık pırtık ve kir içindeki giysileri hariç, tıpkı Andrews'un aylar önce Jackson'ın Bari'ndeki masasına geldiği zamanki gibi görünüyordu. Görünüşü en belirgin değişimden geçen Charley Hoge'du. Uzun sakalı makasla olabildiğince kısa kesilmişti ama Miller belli ki ustura kullanmaya cesaret edememişti; Charley Hoge'un kısa gri sakalının altındaki yüzü o ince uyanıklığını yitirmişti; artık bir deri bir kemik, dalgın ve bitkin görünüyordu; yanakları iyice çökmüş, boş bakan gözleri çukurlaşmış, ağzı gevşemiş, sarkmıştı; sararmış, kırık dişlerini örten dudakları çarpık çurpuk oynuyor ama ses çıkarmıyordu. Charley Hoge iki yanına sarkıttığı kolları ve gömleğinden dışarı çıkan kesik bileğiyle uyusuk bir halde Miller'ın yanında duruyordu.

“Hadi” dedi Miller. “McDonald’ı bulmamız gerek.”

Andrews başını salladı ve üç adam ahşap kaldırımından tozlu so-kağa inip yolu çaprazlama geçerek Jackson’ın Barı’nın alçak tavanlı, uzun binasına yöneldiler. Önde Miller, en arkada Andrews, tek tek alçak tavanlı, dar odaya girdiler. İçerisi bomboştu. Kurumla kaplı kirişlerden sarkan yarım düzine lambadan sadece biri yanıyordu ve yaydığı loş ışık, ön kapıdan içeri giren ışıkla buluşarak odaya kocaman, yassı gölgeler düşürüyordu. Ahşap bar tezgâhında yarım şişe viski duruyordu, yanında boş bir bardak vardı.

Miller uzun adımlarla bara yürüdü ve elini sertçe tezgâha vurarak boş bardağın yerinden sıçrayıp iki yana sallanmasına neden oldu. Önce, “Hey!” diye, sonra, “Hey, barmen!” diye seslendi. Çağ-rısına kimse karşılık vermedi.

Miller omuz silkti ve viski şişesini boynundan tutup kaldırarak bardağı neredeyse ağzına kadar doldurdu. Charley Hoge’a dönüp “Al” dedi ve bardağı ona doğru itti. “Müesseseden.”

Andrews’un yanında duran Charley Hoge, bir süre viski dolu bardağa uzanmadan öylece baktı. Bakışlarını önce Miller’a, sonra tekrar içkiye çevirdi. Derken yüzüstü tezgâha doğru düşecek gibi oldu ama ayaklarını tam zamanında hareket ettirerek dengesini buldu. Titrek bir elle aldığı içkinin bir kısmını eline ve bileğine dökerek, bardağı sabırsızlıkla dudaklarına götürdü ve başını geriye atıp uzun, sesli yudumlarla içti.

Miller sakat kolundan tutup sallayarak, “Yavaş ol” dedi. “Uzun zamandır içmiyorsun.”

Charley Hoge, Miller’ın eli çıplak tenine konan bir sinekmiş gibi kolunu silkeledi. Boşalan bardağı tezgâha bıraktı; gözlerinden yaşlar akıyordu, çok uzun bir mesafeyi koşarak aşmış gibi nefesi kesilmişti. Derken yüzü kasıldı ve sarardı; bir an nefesini tuttu ve soğukkanlı sayılabilecek bir tavırla tezgâhın arkasına eğilip kustu.

“Çok hızlı içtin” dedi Miller. “Söyledim sana.” Bardağa bu kez sadece bir parmak kadar viski koydu. “Bir daha dene bakalım.”

Charley Hoge içkiyi tek yudumda bitirdi. Biraz bekledi, sonra da Miller’a dönüp başını salladı. Miller bardağı tekrar doldurdu. Şişe neredeyse boşalmıştı. Charley Hoge’un biraz daha içmesini bekledikten sonra kalanı kendi bardağına boşalttı ve şişeyi tezgâhın arkasına fırlattı.

“Bakalım diğer odada kimse var mı” dedi.

Yine önde Miller, üç adam sırayla barın yanındaki büyük odaya açılan kapıdan geçtiler. Sadece günbatımının yüksek pencerelerden sızan dalgali ışığıyla aydınlanan oda loştu. Odadaki çok sayıda masadan yalnızca ikisi doluydu; odanın diğer ucundaki masada iki kadın oturuyordu, üç adam kapıdan girerken kadınlar başlarını kaldırıp şöyle bir baktılar. Andrews loş ışıktaki görmeye çalışarak onlara doğru bir adım attı; kadınlar ona boş bakışlarla karşılık verdiler, Andrews başını çevirdi. Diğer masada iki adam vardı, onlara şöyle bir baktıktan sonra alçak sesle konuşmayı sürdürdüler. Adamlardan biri beyaz bir gömlek giymiş, bir de önlük takmıştı; ufak tefek ama şişmandı ve loş ışıktaki parıldayan, kocaman bıyıklı, yusyuvarlak bir suratı vardı. Miller pürüzlü zeminde ağır adımlar atarak masalarının yanında durdu.

“Barmen sen misin?” diye sordu adamlardan ufak tefek olana. “Evet, benim” dedi adam.

“McDonald’ı arıyorum” dedi Miller. “Nerede kalıyor?”

Barmen, “McDonald diye birini hiç duymadım” dedi ve arkasına döndü.

“Buralardaki deri toptancısı oydu” dedi Miller. “Yeri kasabanın hemen dışında, derenin yanında. İsmi J. D. McDonald.”

Barmen, Miller konuşurken ona dönmemişti. Miller elini adamın omzuna koydu. Omzunu sıkıp adamı kendine doğru çevirdi.

“Seninle konuşurken bana bak” dedi Miller alçak sesle.

“Evet efendim” dedi barmen. Miller’in kolundan kurtulmaya çalışmadı. Miller elini gevşetti.

“Ne dediğimi duydun mu peki?”

“Evet efendim” dedi barmen. Dudaklarını yaladı ve bir eliyle omzunu ovuşturdu. “Sizi duydum. Ama öyle birini hiç duymadım. Buraya geleli sadece bir ay, belki biraz daha fazla oldu. Ne McDonald bilirim ne deri toptancısı.”

“Pekâlâ” dedi Miller. Adamdan uzaklaştı. “Bize bardan bir şişe viski ve yiyecek bir şeyler getir. Arkadaşım...” –Charley Hoge’u gösterdi– “tezgâhın arkasına kustu. Temizlesen iyi olur.”

“Evet efendim” dedi barmen. “Size sadece kızarmış jambonla ısıttığım fasulyeden getirebilirim. Olur mu?”

Miller başıyla onaylayıp iki adamın birkaç adım ötesindeki masaya doğru gitti. Andrews ve Charley Hoge da onu izledi.

“Orospu çocuğu McDonald” dedi Miller. “Bizi yüzüstü bıraktı.

Bu durumda büyük ihtimalle orada bıraktığımız postları teslim edene kadar hiç para alamayacağız.

Andrews, “Bay McDonald herhalde evrak işinden usanıp kısa bir süreliğine ayrılmıştır. İşyerinde onca post vardı, hepsini bırakıp gitmiş olamaz” dedi.

“Bilmiyorum” dedi Miller. “Ona hiçbir zaman güvenemedim.”

“Endişelenme” dedi Andrews ve huzursuzca etrafına bakındı. Kadınlardan biri arkadaşının kulağına bir şey fısıldayıp masadan kalktı; yüzüne bir gülümseme yerleştirdi ve kıvrak adımlarla onlara doğru yürüdü. Seyrek siyah saçlarının kabartılmış tutamlar halinde çevrelediği yüzü zayıf ve esmerdi.

Dudaklarını aralayıp dişlerini göstererek üçüne de baktı ve “Tatlım” dedi ince bir sesle, “size ne getirebilirim? İstedığınız bir şey var mı?”

Miller sandalyesinde arkaya yaslandı ve ifadesiz bir yüzle ona baktı. Gözlerini iki kez yavaşça kırpıştırıp “Otur. Adam şişeyi getirince bir içki içebilirsin” dedi.

Kadın iç çekti ve Andrews’la Miller’ın arasına oturdu. Şiş gözkapaklarının ardında gergin gergin hareket eden küçük kara gözleriyle hepsini ustalıkla, çabucak süzdü. Yüzünü gevşetince gülümsemesi kayboldu.

“Görünüşe göre siz çocuklar bayağıdır kasabada değildiniz. Avcı mısınız?”

“Evet” dedi Miller. “Neler oldu burada? Kasaba ölmüş sanki?”

Barmen bir şişe viski ve üç bardakla geri döndü.

“Tatlım” dedi kadın barmene, “bardağımı diğer masada bıraktım, bu beyler de beni bir içki içmeye davet etti. Sen getirir misin?”

Barmen homurdandı ve diğer masadan kadının bardağını getirdi.

Kadın başparmağıyla diğer kadının uyuşuk uyuşuk oturduğu masayı göstererek, “Arkadaşımın da bize katılmasını ister misiniz?” dedi. “Âlem olur.”

“Hayır” dedi Miller. “Böyle iyi. Şimdi, bu kasabaya ne oldu?”

“Son birkaç aydır bayağı ölü” dedi kadın. “Hiç avcı yok. Ama bekleyin hele. Sonbahara kadar bekleyin. Yine canlanır.”

Miller homurdandı. “Av kötü mü gitmiş?”

Kadın güldü. “Aman, bana sorma. O konuda bir bildiğim yok.” Göz kırptı. “Adamlarla pek konuşmam; isim bu değil.”

“Buraya geleli fazla oldu mu?” diye sordu Miller.

Kadın, “Bir yılı geçti” dedi ve üzgün üzgün başını salladı. “Bu küçük kasaba bana iyi davrandı; işlerin azaldığını görmek hiç hoşuma gitmiyor.”

Andrews boğazını temizledi. “Daha önceki... kızlardan hâlâ burada olan var mı?”

Kadın gülümsemediğinde, derisi gevşek katlar halinde yüzüne dökülüyordu. Başını salladı. “Bazıları. Ama çoğu gitti. Ben gitmedim. Bu kasaba bana iyi davrandı; bir süre daha buralarda kalmak niyetindeyim.” Viskisinden kana kana içti.

“Bir yıldır buralardaysan McDonald’ı duymuşsundur” dedi Miller. “Deri toptancısı. O da hâlâ buralarda mı?”

Kadın öksürdü ve başını salladı. “Son duyduğumda buradaydı.”

“Nerede kalıyor?” diye sordu Miller.

“Bir ara oteldeydi” dedi kadın. “Son duyduğumda yatakhane de kalıyordu, şu arkadakinde.”

Miller neredeyse hiç dokunmadığı viskisini Charley Hoge’un önüne itti. “İç de gidelim” dedi.

“Ah, hadi ama” dedi kadın. “Biraz eğleneceğiz sanıyordum.”

“Bu şişenin kalanı senin olsun” dedi Miller, “arkadaşınla istediğiniz kadar eğlenebilirsiniz. Bizim işimiz var.”

Kadın, “Ah, hadi ama tatlım” dedi ve elini Miller’ın koluna koydu. Miller bir anlığına koluna baktı, ardından da kadının elini oraya düşen bir böcekmiş gibi, bir fiskeyle, kayıtsızca silkeledi.

Kadın, “Peki” dedi ve zoraki gülümsedi, “içki için teşekkürler.” Kemikli parmaklarıyla şişeyi boynundan tutup masadan kalktı.

Kadın tam gidecekken, “Bekleyin” dedi Andrews. “Geçen sene burada bir kız vardı, adı Francine’di. Hâlâ buralarda olup olmadığını merak etmişim de.”

“Francine mi? Tabii. Hâlâ burada. Ama fazla kalmaz. Son birkaç gündür eşyalarını topluyor. Gidip onu çağırمامı ister misin?”

“Hayır” dedi Andrews. “Hayır, teşekkürler. Onu sonra görürüm.” Arkasına yaslandı ve Miller’a bakmadı.

“Tanrı aşkına” dedi Miller. “Schneider haklıymış. O küçük orospu aklından çıkmamış. Onu neredeyse unutmuştum. Eh, onunla ne istersen yapabilirsin ama şimdi daha önemli işlerimiz var.”

“Yemeği beklemeyecek miyiz?” dedi Andrews.

“Sonra yersin” dedi Miller. “Şimdi şu McDonald meselesini halledeceğiz.”

Dalgin dalgin boş bardağa bakan Charley Hoge’u da kaldırıp akşam karanlığına çıktılar. Büyüyen karanlığı bölen tek bir ışık

bile yoktu. Yürürken ahşap kaldırımlara takılıp sendeliyorlardı. Jackson'ın Barı'nı geçince sağa döndüler ve barın üst katına çıkan dış merdivenleri geride bıraktılar. Yürürlerken, Andrews karanlık sahanlığa ve kapının daha da karanlık görünen dikdörtgen silüetine baktı ve binanın önünden geçerken gözünü oradan ayırmadı. Arka taraftaki pencerelerden birinde, bir lambanın soluk ışığını gördü ama ışığın geldiği odada herhangi bir hareketlilik seçilemiyordu. Yürüdükleri tarlada biten sık otlara takılıp sendeledi; o andan sonra da önüne bakıp yanındaki Charley Hoge'a yol gösterdi.

Jackson'ın Barı'nın arkasından iki yüz metre kadar ötede, tarlanın batısında, zar zor seçilen alçak ve düz tavanlı yatakhane yükseliyordu.

“İçeride biri var” dedi Miller. “Işığı görebiliyorum.”

Aralık kapıdan cılız bir ışık sızıyordu. Diğerlerinden birkaç adım önde yürüyen Miller kapıyı tekmesiyle açtı. Üç adam içeriye doluştu; Andrews çatı kirişleri gözüken, alçak tavanlı ve kare şeklinde devasa tek bir oda gördü. Odaya yirmi, belki otuz karyola serpiştirilmişti; bazıları ters dönmüş, bazılarıysa yamuk yumuk yerleştirilmişti. Hiçbirinin döşeği yoktu ve hepsi boştu. Odanın diğer ucundaki köşede yanan lambanın loş ışığı, karyolalardan birinin kenarına oturup alçak bir masanın üzerine eğilmiş adamın gölgesini yere düşürüyordu. İçeriye giren adamların sesini duyunca başını kaldırdı.

“McDonald!” diye seslendi Miller.

Adam karyoladan kalktı ve lambanın ışığından çıktı. “O da kim?” diye sordu şüpheli, aksi bir sesle.

Üç adam ortalığa saçılmış karyolaların arasından geçerek ona doğru ilerledi. “Biziz Bay McDonald” dedi Andrews.

“Kim?” McDonald başını eğip dikkatle karanlığa doğru baktı. “Konuşan kim?”

Adamlar köşedeki kirişlerden birine asılmış lambanın yaydığı loş ışık huzmesinin içine girdi. McDonald onlara yaklaştı ve pörtlek mavi gözlerini yavaşça kırpıştırarak sırayla hepsinin yüzünü inceledi.

“Tanrım!” dedi. “Miller. Will Andrews. Tanrım! Sizden umudu kesmiştim.” Andrews'a doğru gelip kollarını zayıf elleriyle sımsıkı kavradı. “Will Andrews.” Andrews'un kollarını tutan elleri titriyordu, derken tüm vücudu titremeye başladı.

“Gelin” dedi Andrews. “Oturun, Bay McDonald. Niyetim sizi böyle sarsmak değildi.”

McDonald bir kez daha, “Tanrım!” dedi ve karyolanın kenarına oturdu; üç adamı inceleyip başını iki yana salladı. “Kendime gelmem için bir dakika verin bana.” Biraz sonra sırtını dikleştirdi. “Yanınızda biri daha yok muydu? Deri yüzücünüz nerede?”

“Schneider” dedi Miller. “Schneider öldü.”

McDonald başını salladı. “Ne oldu?”

“Boğuldu” dedi Miller. “Dönüş yolunda, nehri geçerken.”

McDonald boş bakışlarla bir kez daha başını salladı. “Bufalolarınızı buldunuz demek?”

“Bulduk” dedi Miller. “Söylemiştim sana.”

“Av çoktu yani” dedi McDonald.

“Çoktu” dedi Miller.

“Kaç tane post getirdiniz?”

Miller derin bir nefes aldı ve McDonald’ın karşısındaki karyolanın kenarına oturdu. “Hiç” dedi. “Schneider öldüğünde onları da nehirde kaybettik.”

McDonald başını salladı. “Arabayı da herhalde?”

“Her şeyi” dedi Miller.

McDonald Andrews’a döndü. “Meteliksiz mi kaldın şimdi?”

“Evet” dedi Andrews. “Ama önemi yok.”

“Tabii” dedi McDonald. “Yoktur herhalde.”

“Bay McDonald” dedi Andrews. “Burada neler oldu? Neden burada kalıyorsunuz? Gelirken işyerinize uğradık. Ne oldu?”

“Ne?” dedi McDonald. Andrews’a bakıp gözlerini kırıştırdı. Ardından kuru bir kahkaha attı. “Uzun hikâye. Evet efendim. Çok uzun hikâye.” Miller’a döndü. “Yani eliniz boş döndünüz. Herhalde kar yüzünden dağda mahsur kaldınız. Ve upuzun bir kıştan sonra elinizde hiçbir şey yok.”

“Dağda zulalanmış üç bin postumuz var, kışlık, birinci kalite. Öylece bekliyorlar. Elimiz boş değil.” Miller ona sert bir bakış attı.

McDonald yine güldü. “Kara günlere saklarsın” dedi. “Başka da bir işe yaramazlar.”

“Üç bin adet birinci kalite postumuz var” dedi Miller. “Onları geri getirmek için yapacağımız harcamadan sonra bile on bin dolardan fazla eder bu.”

McDonald gülmeye başladı, kahkahası öksürük krizine dönüştü ve nefesi kesildi. “Aman be adam. Kör müsün? Etrafına bakmadın mı? Kasabadan kimseyle konuşmadın mı?”

“Bir anlaşmamız vardı” dedi Miller. “Seninle benim. Birinci kalite postlara parça başına dört dolar. Yalan mı?”

“Doğru” dedi McDonald. “Çok doğru. Karşı çıkan yok.”

“Ve sözünü tutmanı sağlamak niyetindeyim” dedi Miller.

“Sözümü tutmamı sağlamak niyetindesin” dedi McDonald. “Tanrım, keşke yapabilsen.” Karyoladan kalkıp karşısında oturan üç adama baktı. Kendi etrafında bir tur döndü ve yüzünü yeniden onlara çevirip ellerini kaldırarak kemikli parmaklarını seyrelen saçlarından geçirdi. Ardından avuçlarını açıp ellerini üç adama doğru uzattı. “Hiçbir şey yapamazsın. Görmüyor musun? Çünkü hiçbir şeyim yok. Geçen sonbaharda alıp parasını da ödediğim otuz kırk bin post var havuzlarda. Bütün param. Onları ister misin? Tanesi on sentten hepsini alabilirsin. Belki biraz kâr edersin – önümüzdeki yıl ya da ondan sonraki yıl.”

Miller başını eğip yavaşça iki yana salladı.

“Yalan söylüyorsun” dedi. “Ellsworth’e gidebilirim.”

“Buyur” diye bağırdı McDonald. “Buyur git Ellsworth’e. Gülerler sana. Kafan almıyor mu? Bütün piyasa dibe vurdu; post işi bitti. Tümüyle.” Başını eğip Miller’inkine yaklaştırdı. “Sen de bittin Miller. Senin gibiler bitti.”

Miller yüksek sesle, “Sen bir yalancısın!” dedi ve geri çekilerek McDonald’dan uzaklaştı. “Bir anlaşmamız vardı, dürüst bir anlaşma. O postlar için eşek gibi çalıştık, şimdi cayamazsın.”

McDonald geri çekildi ve bakışlarını ona yöneltti. Sakin bir sesle, “Caymayıp ne yapayım bilmiyorum. Ölü gözünden yaş umulmaz” dedi. Başını salladı. “Ne acayip. Yedi ay kadar geç kaldınız. Planladığınız zaman dönseydiniz paranızı alırdınız. O zaman vardı. İflasıma siz de katkıda bulunabilirdiniz.”

Miller bu kez daha alçak sesle, “Yalan söylüyorsun” dedi. “Hile bu. Daha geçen sene birinci kalite postlar ... birinci kalite postlar...”

“O geçen seneydi” dedi McDonald.

“İyi de bir senede ne olmuş olabilir? Sadece bir senede?”

“Kunduz işine ne olduğunu hatırlıyor musun?” diye sordu McDonald. “Eskiden tuzakla kunduz avlardın, değil mi? Kunduz şapka modası geçince postları elden çıkaramadın. Eh, görünüşe göre isteyen herkesin bufalo postundan giysisi var, kimse daha fazlasını istemiyor. Zaten en başta da neden böyle bir şey istediklerini bilmiyorum, üstündeki kokudan kurtulmak mümkün değil.”

“İyi de yalnızca bir yılda...” dedi Miller.

McDonald omuz silkti. “Belliydi. Doğuya gitmiş olsaydım anlardım... Dört beş yıl beklersen deriyi kullanmanın bir yolu bulunur belki. O zaman birinci kalite postların en azından ucuz yazlık postlar kadar eder. Parça başına otuz kırk sent alabilirsin.”

Miller başını, dayak yemiş de sersemlemiş gibi iki yana salladı. “Ya buradaki toprakların?” diye sordu. “Tanrı aşkına, birazını satıp paramızı ödeyebilirsin.”

“Beni dinlemiyorsun galiba?” dedi McDonald. Derken elleri yeniden titremeye başladı. “Toprağımı mı istiyorsun? Onu da alabilirsin.” Dönüp karyolanın altında duran kutuyu karıştırmaya başladı. Kutudan çektiği kâğıdı masaya koyup küçücük kalmış bir kalemle üzerine bir şeyler karalamaya başladı. “İşte. Sana bırakıyorum. Hepsi senin olsun. Ama kendini kuru tarım yapmaya hazırlasan iyi olur, çünkü ya elinde kalacak ya da benim sana verdiğim gibi bedavaya vereceksin.”

“Demiryolu” dedi Miller. “Demiryolu buraya geldiğinde toprağın altın değerinde olacağını söyledin.”

“Haa, evet” dedi McDonald. “Demiryolu. Geliyor, evet. Şu aralar rayları döküyorlar. Buranın seksen kilometre kadar kuzeyinden geçecek.” McDonald bir kez daha kahkaha attı. “Komik bir şey duymak ister misin? Avcılar demiryolu şirketine bufalo eti satıyor, postlarıysa yüzdükleri yerde çürümeye bırakıyorlar. Öldürdüğün onca bufaloyu düşün. Sineklerle kurtlara bıraktığın onca eti kilosu on sentten satabilirdin.”

Bir sessizlik oldu.

“Kurtları öldürdüm” dedi Charley Hoge. “Strikninle zehirleyerek öldürdüm onları.”

Miller uyuşturulmuş gibi önce McDonald’a, sonra Andrews’a, sonra tekrar McDonald’a baktı.

“Yani hiçbir şeyin kalmadı” dedi.

“Hiçbir şey” dedi McDonald. “Bunun seni memnun ettiğini görür gibiyim.”

“Tanrı aşkına, ediyor” dedi Miller. “Ama senin iflasın bizim de iflas etmemiz demek işte. Sen burada yan gelip yatıyorsun, bizse eşek gibi çalışıyoruz, bize para vereceğini söylüyorsun, bunun ne anlamı varsa artık... Sonra da iflas edip kendinle birlikte bizi de batırıyorsun. Ama Tanrı aşkına, buna neredeyse değer. Neredeyse.”

“Ben mi batırmışım seni?” McDonald güldü. “Kendi kendini batırdın sen, sen ve senin gibiler. Hayatınızın her gününde, yaptığımız her şeyle. Kimse size ne yapacağınızı söyleyemez. Hayır. Kafanıza göre iş yapıp arkanızda bıraktığınız leşlerle ortalığı kokutursunuz. Postlarınızla piyasayı mala boğarsınız, piyasayı siz batırırsınız ama gelip sizi batırdım diye bana ağlarsınız.” McDonald’ın sesi kederli bir hal almıştı. “Bir dinleseydiniz – hepiniz. Öldürdüklerinizden farkınız yok.”

“Geri dön” dedi Miller. “Git buradan. Bu topraklar seni istemiyor.” McDonald zorlukla nefes alarak, sarkık omuzlarla lambanın altında duruyordu; yüzü koyu gölgede kalmıştı. Miller karyoladan kalkıp Charley Hoge’u kaldırdı. Onu da yanında götürerek McDonald’dan birkaç adım uzaklaştı.

“Seninle işim bitmedi daha” dedi McDonald’a. “Tekrar görüşeceğiz.”

“Pekâlâ” dedi McDonald bitkinlikle, “bir faydası olacağını düşünüyorsan.”

Andrews boğazını temizledi. Miller’a dönüp, “Sanırım ben burada kalıp Bay McDonald’la konuşacağım biraz” dedi.

Miller bir an ifadesiz bir yüzle ona baktı; siyah saçları arkasındaki karanlığa karışıyor, dalgın bakışlı, iri, soluk suratı öne çıkıyordu.

“Ne istersen yap” dedi. “Benim için fark etmez. İşimiz bitti.” Dönüp kapıdan çıktı ve karanlığa doğru yürüdü.

Miller ve Charley Hoge gittikten sonra birkaç dakika süren bir sessizlik oldu. McDonald lambaya uzanıp ışığını artırdı, böylece iki adamı çevreleyen ışık artarak hatlarını belirginleştirdi. Andrews üzerinde oturduğu karyolayı öne iterek kambur oturan McDonald’inkine biraz daha yaklaştırdı.

“Ee” dedi McDonald, “avına çıktın.”

“Evet efendim.”

“Ve her şeyini kaybettin, aynı söylediğim gibi.”

Andrews bir şey söylemedi.

“İstedğin de buydu zaten, öyle değil mi?” diye sordu McDonald.

“Başta öyleydi belki” dedi Andrews. “En azından kısmen.”

“Gençler” dedi McDonald. “Hep sıfırdan başlamak isterler. Biliyorum. Ne yapmaya çalıştığını anlayan bir başkası olabileceği hiç aklına gelmedi, değil mi?”

“Bunu hiç düşünmedim” dedi Andrews. “Belki de ne yapmaya çalıştığımı kendim de bilmediğimden.”

“Artık biliyor musun?”

Andrews huzursuzca kıpırdandı.

“Gençler” dedi McDonald küçümseyen bir tavırla. “Keşfedilecek bir şey olduğunu sanırsınız hep.”

“Öyle efendim” dedi Andrews.

“Ama hiçbir şey yok” dedi McDonald. “Doğarsın, yalan emersin, yalandan kesilirsin ve okulda daha süslü yalanlar öğrenirsin. Hayatın boyunca yalanlarla beslenirsin ve belki ölmeye hazır olduğunda anlarsın – hiçbir şey olmadığını, kendinden ve yapmış olabileceklelerinden başka hiçbir şey olmadığını anlarsın. Ama yapmamışsındır, çünkü yalanlar başka bir şey olduğunu söylemiştir sana. İşte o zaman dünyalara sahip olabileceğini anlarsın, çünkü sırrı bilen tek kişi sensindir; ancak artık vakit çok geçtir. Çok yaşlısındır.”

“Hayır” dedi Andrews. Onları çevreleyen karanlıktan müphem bir dehşet sızıyor, sesinin boğuk çıkmasına neden oluyordu. “Öyle değil.”

“Demek ki hiçbir şey öğrenmedin” dedi McDonald. “Daha öğrenmedin... Bak. Hayatının neredeyse bir yılını bir budalanın hayaline inandığın için harcadın, alın teri döktün. Peki ne geçti eline? Hiçbir şey. Üç dört bin bufalo öldürdünüz, postlarını bir güzel dizdiniz; o bufalolar bıraktığınız yerde çürüyecek, sıçanlar postların içine yuva yapacak. Elinde ne kaldı? Hayatından eksilen bir yıl, belki bir kunduzun su bendi yapmakta kullanacağı bozuk bir araba, ellerindeki nasırlar ve ölü bir adamın hatırası.”

“Hayır” dedi Andrews. “Hepsi bu değil. Bana kalan sadece bu değil.”

“Ne öyleyse? Ne var elinde?”

Andrews sessiz kaldı.

“Cevap veremiyorsun. Miller’a bak. Gittiği toprakları avcunun içi gibi biliyordu, inandığı şeyin doğru olduğuna güveni de tamdı. Peki ne faydası oldu bunun ona? Ve Kitabı Mukaddes’i ve viski-siyle Charley Hoge’a. Bu kışınızın daha kolay geçmesini sağladı mı, postlarınızı kurtardı mı? Ve Schneider. Schneider’a ne demeli? Adı bu muydu?”

“Adı buydu” dedi Andrews.

“Ondan geriye kalan tek şey de bu” dedi McDonald. “Adı. Üstelik o adı bile taşıyamaz artık.” Andrews’a bakmadan başını salladı. “Tabii, biliyorum. Benim de elimde hiçbir şey kalmadı. Çünkü uzun

zaman önce öğrendiklerimi unuttum. Yalanların geri dönmesine izin verdim. Benim de bir hayalim vardı ve sırf seninkiyle Miller'ın hayallerinden farklı diye, bir hayal olmadığına inandırdım kendimi. Ama artık biliyorum evlat. Sense bilmiyorsun. Önemli olan da bu."

"Şimdi ne yapacaksınız Bay McDonald?" diye sordu Andrews sesinde şefkatle.

"Ne mi yapacağım?" McDonald sırtını dikleştirdi. "Miller'ın dediğini yapacağım tabii; buralardan gideceğim. St. Louis'e, belki Boston'a, hatta belki de New York'a döneceğim. Bu topraklarla içinden başa çıkamazsın; çok büyük ve boş, yalanların aklını çelmesine neden oluyor. Başa çıkabilmek için önce uzaklaşman gerek. Artık hayal falan da yok; bir şeyi alabildiğim zaman alırım, başka bir şeyi de kafama takmam."

"Size iyi şanslar dilerim" dedi Andrews. "İşler böyle sonuçlandığı için üzgünüm."

"Ya sen?" diye sordu McDonald. "Sen ne yapacaksın?"

"Henüz bilmiyorum" dedi Andrews. "Hâlâ bilmiyorum."

"Bilmek zorunda da değilsin" dedi McDonald. "Benimle gel. Birlikte iyi iş yaparız; artık ikimiz de bölgeyi iyi tanıyoruz; buradan uzaklaşırsak bu bilgiyle bir şeyler yapabiliriz."

Andrews gülümsedi. "Bay McDonald, bana bel bağlıyormuşsunuz gibi geliyor."

"Hayır" dedi McDonald. "Hiç de değil. Sadece evrak işinden nefret ediyorum, yükün birazını sen alabilirdin üzerine."

Andrews karyoladan kalktı. "Biraz zaman verirseniz haber veririm size" dedi. "Ama sorduğunuz için teşekkürler." Elini uzattı, McDonald gevşekçe sıktı. "Otelde kalacağım, bana haber vermeden ayrılmayın."

"Pekâlâ evlat." McDonald başını kaldırıp ona baktı; gözkapakları yavaşça pörtlek gözlerinin üzerine inip kalktı. "Canlı çıktığına sevindim."

Andrews hızla dönüp güçsüzleşen ışık halkasından çıktı ve önce odanın karanlık kısmına, ardından da dışarıda bekleyen engin karanlığın içine yürüdü. Batıda, gökte asılı duran incecik yeniay, ayaklarının altında hışırdayan kuru otlara neredeyse görünmez, belli belirsiz bir ışıltı veriyordu. Engibeli zeminde yavaş adımlarla yürüyerek Jackson'ın Barı'nın alçak, karanlık kütlesine doğru ilerledi; binanın ortasına yakın yüksek bir pencerede, yanan bir lambanın sarı ışık lekeciği görülüyordu hâlâ.

Yukarı çıkacağını anlamadan önce, uzun, dik merdivenlerin yanından geçip ahşap kaldırıma çıktı, hatta dönüp kaldırımda birkaç adım atarak merdivenlerin girişinin önünden geçti. Durup yavaşça döndü ve tekrar merdivenlerin başladığı yere yürüdü. Bacaklarını saran halsizlik gövdesine kadar yayılmış, kollarının güçsüz güçsüz iki yana sarkmasına neden olmuştu. Bir süre hiç hareket etmedi. Derken bir ayağı, sanki kendi iradesi dışında kalkıp ilk basamağı buldu. Ellerini solundaki tırabzana da sağındaki duvara da değdirmeden yavaşça merdivenleri tırmandı. Üst kattaki sahanlığa gelince yine duraksadı. Kasabayı saran ılık, dumanlı havayı derin derin içine çekti, sonunda bedenindeki güçsüzlük ciğerlerine doldu ve nefesiyle beraber dışarı çıktı. El yordamıyla bulunduğu mandalı kaldırdı ve kapıyı iterek açtı. Eşikten geçip kapıyı ardından kapattı. Onu kuşatan sıcak, durgun hava üstüne üstüne geliyordu; gözlerini kırıştırdı ve daha hızlı solumaya başladı. İçinde durduğu karanlığın ne kadar yoğun olduğunu bir süre sonra anladı; hiçbir şey göremiyordu, dengesini sağlayabilmek için körü körüne bir adım attı.

Solundaki duvarı buldu ve elini duvardan çekmeden, el yordamıyla ilerlemeye koyuldu. Eli, iki kapı girintisinin üzerinden geçtikten sonra, eşikinden ince bir çizgi halinde sarı ışık sızan kapıya geldi. Bir süre kapının dibinde durup kulak kesildi; odadan bir hışırtı duyuldu, ardından sessizlik oldu. Biraz daha bekledi, derken geri çekilip gevşek elini yumruk yaptı ve kapıyı iki kez vurdu. Bir giysi hışırtısı daha, ardından da çıplak ayakların hafif patırtısını duydu. Kapı birkaç santim aralandı, yüzüne vurduğunu hissettiği sarı ışık dışında hiçbir şey göremiyordu. Kapı çok yavaşça, biraz daha açıldı ve Francine'in, arkasındaki lambanın ışığında bir elini kapının kenarına koymuş, diğer eli neredeyse ayak bileklerine kadar uzanan bol sabahlığının yakasını kavramış silüetini gördü. Andrews kıpırdamadan, kaskatı durup Francine'in konuşmasını bekledi.

Francine uzun bir duraksamadan sonra, "Sen misin?" diye sordu. "Will Andrews mu?"

"Evet" dedi Andrews, hâlâ kaskatıydı ve kıpırdamıyordu.

"Öldüğünü sanmıştım" diye fısıldadı Francine. "Herkes öldüğünüzü sanmıştı." Hâlâ eşikten çekilmemişti. Andrews karşısında süklüm püklüm duruyordu, ağırlığını diğer bacağına verdi. "İçeri gel" dedi Francine. "Niyetim seni böyle dışarıda bekletmek değildi."

Andrews odaya girdi, Francine'in yanından geçti ve ince halının kenarına yakın bir yerde durdu; kapının arkasından kapandığını duydu. Döndü ama Francine'in yüzüne bakmadı.

"Seni rahatsız etmemişimdir umarım" dedi. "Biliyorum, geç oldu ama daha birkaç saat önce geldik ve seni görmek istedim."

Francine biraz daha yaklaşp ona ışıktaki bakarak, "İyi misin?" diye sordu. "Ne oldu size?"

"İyiyim" dedi Andrews. "Karda mahsur kaldık; mecburen bütün kışı dağlarda geçirdik."

"Ya diğerleri?" diye sordu Francine.

"İyiler" dedi Andrews. "Schneider dışında herkes iyi. O dönüş yolunda, nehri geçerken öldü."

Neredeyse istemeyerek, bakışlarını kaldırıp Francine'e baktı. Sıkıca örülmüş uzun sarı saçları başına yapışmıştı; gözlerinin kenarlarında birkaç ince yorgunluk çizgisi oluşmuştu; aralık duran solgun dudaklarının arasından oldukça büyük dişleri görünüyordu.

"Schneider" dedi. "Benimle Almanca konuşan iriyarı adamdı o."

"Evet" dedi Andrews. "Schneider oydu."

Francine odanın sıcaklığına rağmen ürperdi. "Ondan hoşlanmamıştım" dedi. "Ama öldüğünü düşünmek de hoş değil."

"Değil" dedi Andrews.

Francine parmaklarını kanepenin sırtını çevreleyen oymalarda gezdirip yanındaki masanın üzerinde duran ıvır zıvırın yerini huzursuzca değiştirerek odada dolaştı. Arada bir başını kaldırıp Andrews'a bakıyor, şaşkın şaşkın gülümsüyordu çabucak. Andrews konuşmadan, hatta nefes bile almadan dikkatle kızın hareketlerini izliyordu.

Francine alçak sesle güldü ve odanın diğer ucundan kapının yanında duran Andrews'a doğru geldi. Gömleğinin koluna dokundu.

"İşığa gel de seni daha iyi görebileyim" dedi ve gömleğinin kolunu hafifçe çekti.

Andrews kızın onu kırmızı kanepenin yanındaki masaya doğru götürmesine izin verdi. Francine ona dikkatle baktı.

"Pek değişmemişsin" dedi. "Yüzün daha esmer. Yaşlanmışsın." İki eliyle Andrews'un kollarını tutup kaldırdı ve avuçlarını yukarı doğru çevirdi. Kederle, "Ellerin" dedi ve parmaklarını nazikçe avcunda gezdirdi. "Sertleşmişler. Öyle yumuşaktılar ki, hatırlıyorum."

Andrews yutkundu. "Geri döndüğümde sert olacaklarını söylemiştin. Hatırlıyor musun?"

“Evet” dedi kız. “Hatırlıyorum.”

“Uzun zaman önceydi.”

“Evet” dedi Francine. “Bütün kışı öldüğünü düşünerek geçirdim.”

“Üzgünüm” dedi Andrews. “Francine...” Duraksadı ve kızın yüzüne baktı. Geniş, açık mavi, berrak gözleri beklentiyle ona bakıyordu. Andrews parmaklarıyla kızın elini sardı. “Sana şunu söylemek istiyordum... Bütün kış, mahsur kaldığımız zaman, hep bunu düşündüm.”

Francine bir şey söylemedi.

“O gece seni öyle bırakışım” diye devam etti Andrews. “Bilmeni istedim... sorun sen değildin, bendim. Bunu anlamayı istedim.”

“Biliyorum” dedi Francine. “Utanmıştın. Ama utanmana gerek yoktu. Düşündüğün kadar önemli değildi. Mesele...” Omuz silkti. “Mesele aşk oldu mu bazı erkekler başta böyledir.”

“Genç erkekler” dedi Andrews. “Çok genç olduğumu söylemiştin.”

“Evet” dedi Francine, “sen de öfkelendin. Mesele aşk oldu mu genç erkekler böyledir... Ama geri dönmeliydin. Bir şey olmazdı.”

“Biliyorum” dedi Andrews. “Ama dönemeyeceğimi düşündüm. Sonra da... çok uzağa gittim.”

Francine ona dikkatle baktı ve başını salladı. “Yaşlanmışsın” dedi bir kez daha, sesinde biraz hüzün vardı. “Ve yanıldım: Değiştin. O kadar değiştin ki dönebildin.”

“Evet” dedi Andrews. “En azından o kadar değiştim.”

Francine ondan uzaklaştı ve sırtını döndü; arkasındaki lambanın ışığıyla kapkara bir silüet gibi görünüyordu. Aralarında uzun bir sessizlik oldu.

“Neyse” dedi Andrews. “Seni tekrar görmek istedim, sana...” Duraksadı ve cümlesini bitirmedi. Kapıya doğru dönmeye yeltendi.

“Gitme” dedi Francine. Yerinden kıpırdamadı. “Yine gitme.”

“Hayır” dedi Andrews, döndüğü yerde kıpırdamadan durdu. “Bu sefer gitmeyeceğim. Özür dilerim. Bunu sana söyletmeye çalışmıyordum. Kalmak istiyorum. Keşke...”

“Önemli değil. Kalmanı istiyorum. Öldüğünü düşündüğümde, ben...” Francine duraksadı ve başını sertçe iki yana salladı. “Bir süre benimle kal.” Döndü ve başını tekrar sertçe iki yana salladı; lambanın kırmızıya çalan altın sarısı ışığı saçlarında titreşti. “Bir süre benimle kal. Ama anlamın gerek. Diğerleriyle olduğu gibi değil.”

“Biliyorum” dedi Andrews. “Bunu konuşmayalım.”

Bir süre konuşmadan ve birbirlerine yaklaşımadan bakıştılar. Derken Andrews, “Üzgünüm” dedi. “Eskisi gibi değil, öyle değil mi?”

“Değil” dedi Francine. “Ama sorun değil. Geri dönmene sevindim.”

Ona sırtını dönüp lambaya doğru eğildi. Işığı kıstı; hâlâ masaya doğru eğilmişken, omzunun üstünden Andrews’a baktı ve uzun bir süre boyunca yüzünü inceledi; gülümsemiyordu. Derken lambanın şişesinin içine kuvvetlice üfledi ve oda bir anda karanlığa gömüldü. Andrews Francine’in giysilerinin hışırtısını işitti ve bir anlığına, pencerenin önünden geçen kızın karaltısını seçti. Açılan yatak örtüsünün hışırtısını ve çarşafların arasına giren bir bedenin daha belirgin sesini duydu. Bir süre kıpırdamadı. Ardından gömleğinin düğmelerini el yordamıyla açarak odanın diğer ucuna, karanlıkta bekleyen Francine’e doğru yürüdü.

2

Karanlıkta döndü ve kendi teriyle ıslanmış çarşafları hissetti. Birdenbire derin bir uykudan uyanmıştı ve bir an için nerede olduğunu anlayamamıştı. Yanından hafif ve düzenli nefes sesleri geliyordu; elini uzattı ve sıcak bedene dokundu, elini çekmedi, nefes alıp verdikçe hareket eden beden kendi elinin de hafifçe hareket etmesine neden oluyordu.

Will Andrews, beş gün beş gecedir Francine’le birlikte bu küçük ve sıkışık odada kalıyordu, yalnızca bir şeyler yiyip içmek ya da Bradley Manifatura dükkânının çeşidi azalmış ürünleri arasından giysi satın almak için dışarı çıkıyordu. Francine’le geçirdiği ilk geceden sonra, tıpkı dağlardaki fırtına sırasında bufalo postları ve kardan oluşan sığınağının altında kaldığı zamanki gibi, zaman kavramını yitirmişti. Tek penceresinin perdesi daima kapalı olan loş odada, sabahlar öğle sonralarından ayırt edilemez olmuştu; lamba yandığı sürece gündüzle geceyi bile birbirinden ayırmakta zorlanıyordu.

Kendini bu bitmez tükenmez alacakaranlığın sıkışık yarım dünyasına bıraktı. Francine’le nadiren konuşuyordu; onu kollarına alıyor ve sadece derin nefesler ve sözsüz çılgınlarla konuştuklarını duyuyor, sonunda yegâne varoluşunu orada bulduğunu düşünmeye

başlıyordu. Onu kuşatan dört duvarın ötesinde, bir hiçlikten başka bir şey olduğunu hayal edemiyordu; üstüne üstüne gelen bir ışıkla gürültüden oluşan bir hiçlik. Fazla uzun ve fazla dikkatli bakarsa, duvarlar bile üstüne üstüne gelir gibi oluyor, gördüğü nesneler –kırımızı kanepe, halı, masalara saçılmış ıvır zıvır– yaşamını sürdürdüğü bu yarı karanlıkta bulduğu huzuru anlaşılmaz bir şekilde tehdit ediyormuş gibi geliyordu. Karanlıkta, Francine’in kıpırtısız bedeninin yanında gözleri kapalı, çıplak yatarken, kendi içinde, boşlukta süzülür gibi oluyor; uyanırken bile, Francine’le seviştikten sonraki anlarda kavuştuğu derin uykuyu andıran bir hal deneyimliyordu.

Gitgide, Francine’le sık sık yaşadıkları ateşli birleşmelere başkası tarafından yaşanıyormuş gibi bakar oldu. Anlamsızca bir isimle bağdaştırdığı bu bedende ihtiyaçlarını giderirken, kendini ve hislerini gözlemliyordu sanki, uzaktan ve görmeksizin. Francine’in yanında yatarken bazen, kendisiyle hiç alakası yokmuş gibi solgun bedenine bakıyor; kıvrıkcık, seyrek, tüy gibi ince kıllarıyla beyaz tenli göğsüne dokunuyor, derisine hafifçe sürtünen elinin bıraktığı hisse hayret ediyordu. Böyle anlarda, yanında yatan Francine’in kendisiyle neredeyse hiçbir ilişkisi yokmuş gibi geliyordu ona; giderilene dek haberdar bile olmadığı bir ihtiyacını karşılayan bir varlıktı sadece. Bazen, onun üzerine abanmış, kendi tutkusunun karanlığında kaybolmuşken, içinde farkında bile olmadığı hisler keşfederek şaşırıyor; gözlerini açıp altındaki Francine’in açık, iri ve dipsiz gözleriyle karşılaştığındaysa, bu kez de Francine orada olduğu için yeniden şaşırır gibi oluyordu. Sonrasında Francine’in bakışlarını hatırlayıp o tutkulu, samimi anlarda ne düşündüğünü, ne hissettiğini merak ediyordu.

Sonunda bu merak, düşüncelerini ve bakışlarını kendi varlığının merkezinden uzaklaştırıp Francine’e çevirdi. İncecik, gri, bol sabahlığıyla loş odada gezinirken ya da yanında çırılçıplak yatarken gizlice onu izliyordu. Gözlerini ona hiç dokunmaksızın bedeninde, çarşafa dökülen ve loş ışıktaki koyu görünen sarı saçlarının çevrelediği tasasız, yuvarlak yüzünde, dantel gibi çapraşık mavi damarlarla örülü iri memelerinde, hafif dolgun göbeğinde, hemen altında, odaya sızan cılız ışık huzmeleriyle ılıdayan ince, kabarık ve açık renkli kasık tüylerinde ve küçük ayaklarına doğru incelen kalın, sıkı bacaklarında gezdiriyordu. Bazen onu seyrederken sessiz sedasız uykuya dalıyor, yine sessiz sedasız uyanıp bu defa

tanımadan yine onu görüyor, daha önce hiç görmemiş gibi yüzünü ve vücudunu inceliyordu.

Haftanın sonuna doğru huzursuzlanmaya başladı. Bu sıcak ve karanlık odada uyuşuk uyuşuk yatmak artık onu hoşnut etmediğinden, giderek daha sık dışarı çıkıp Butcher's Crossing'in yegâne sokağında gezinir oldu. İnsanlarla nadiren konuşuyor, durduğu yerlerde birkaç dakikadan fazla oyalanmıyordu. Işığa bakıp gözlerini kırptırırken, güneşin içine sızması hoşuna gidiyordu. Bir keresinde uyku tulumunu almak, orada kaldığı kısa sürenin hesabını ödemek ve görevliye geri dönmeyeceğini söylemek için Butcher's Otel'e gitti; bir keresinde de kasabanın batısındaki yoldan aşağı inip, eskiden McDonald'ın işyeri olan, denklenmiş post yığınlarıyla dolu araziye seyrederek kavaklıktaki ağaçların altında dinlendi; birkaç kez Jackson'ın Bari'na gidip ılık bir bardak bira içti. Bir seferinde bardayken, Charley Hoge'un arkadaki masalardan birinde oturduğunu gördü, bir viski şişesi ve yarı dolu bir bardak dışında yalnızdı. Andrews'un barda durup birasını yudumladığı birkaç dakika boyunca, bakışları birkaç kez ona rastladığı halde, Charley Hoge onu gördüğüne dair herhangi bir işaret vermedi.

Andrews barın öbür tarafına yürüyüp Charley Hoge'un masasına oturdu ve onu selamladı.

Charley Hoge ona boş boş baktı ve karşılık vermedi.

"Miller nerede?" diye sordu Andrews.

"Miller mı?" Charley Hoge başını iki yana salladı. "Her zamanki yerinde, nehrin oradaki yeraltı kulübemizde."

"Çok mu üzüldü?"

"Ne?" diye sordu Charley Hoge.

"Şu post meselesine" dedi Andrews. Boşalmak üzere olan bardağını masaya koydu ve ellerinin arasında öylece döndürmeye başladı. "Onun için büyük bir darbe olsa gerek. Bu işin onun için ne kadar önemli olduğunu hiç anlamamışım galiba."

Charley Hoge neredeyse anlaşılmayacak bir şekilde, "Post mu?" dedi ve gözlerini kırptırdı. "Miller iyi. Kulübede, dinleniyor. Şimdi gelir."

Andrews konuşmaya yeltendi ama durup ona dikilen iri, boş gözlerle baktı dikkatle. "Charley" dedi, "iyi misin?"

Charley Hoge'un kaşları bir anlığına şaşkınlıkla çatıldı; derken duru ama boş bir ifade yerleşti yüzüne. "Elbette. İyiyim." Başını hızla salladı. "Bir bakalım. Sen Will Andrews'sun, değil mi?"

Andrews bakışlarını ona bakarken büyüymüş gibi görünen gözlerden alamıyordu.

Charley Hoge tiz ve tekdüze bir sesle, “Miller seni arıyor” diye devam etti. “Miller diyor ki hep birlikte bir yere gidecekmışız, bufalo avlamaya. Colorado’da bildiği bir yer var. Sanırım seni görmek istiyor.”

“Charley” dedi Andrews; sesi titriyordu, ellerinin de titremesine engel olmak için bardağını sıkı sıkı tuttu. “Charley, kendine gel.”

Charley Hoge şarkı söyler gibi, “Ava çıkacağız” diye devam etti. “Sen, ben ve Miller. Miller Ellsworth’te bir deri yüzücü de tanıyor. İşler yolunda gidecek. Oraya gitmekten korkmuyorum artık. Tanrı bize yardım eder.” Gülümsedi ve başını salladı, bakışlarını viski bardağına çevirdikten sonra bile başını Andrews’a doğru sallamayı sürdürdü.

“Unuttun mu Charley?” Andrews’un sesi boğuk çıkıyordu. “Olanları hiç mi hatırlamıyorsun?”

“Neyi hatırlamıyorum?” diye sordu Charley Hoge.

“Dağları... Avı... Schneider’ı...”

“Adı bu işte” dedi Charley Hoge. “Schneider. Miller’ın Ellsworth’ten getireceği deri yüzücünün adı bu.”

“Unuttun mu?” Andrews’un sesi çatladı. “Schneider öldü.”

Charley Hoge Andrews’a baktı, başını iki yana salladı ve gülümse-di; alt dudığında bir damla tükürük toplandı, büyüdü ve çenesindeki kısa gri sakalın içine aktı. “Kimse ölmez” dedi alçak sesle. “Tanrı yardım eder.”

Andrews bir süre daha dikkatle Charley Hoge’un boş bakışlı mavi gözlerine baktı, bulutsuz bir göğün kirli bir gölcükteki yansımasına benziyorlardı; arkalarında hiçbir şey yoktu, Andrews’un bakışlarının sonsuzlukta kaybolmasını önleyecek hiçbir şey yoktu. Andrews korku denebilecek bir hisle geri çekilip başını sertçe iki yana salladı. Masadan kalkıp geriledi; Charley Hoge boş boş bakmayı sürdürdü ve Andrews’un hareketini gördüğüne dair hiçbir belirti göstermedi. Andrews hızla dönüp bardan çıktı. Aynı his kaldırımında, parlak gün ışığında bile devam etti; bacakları güçsüz düşmüştü, elleri titriyordu. Hızlı ama sarsak adımlarla yürüdü, döndü ve Jackson’ın Barı’nın yanından Francine’in odasına doğru çıkan merdivenleri tırmandı.

Odanın loşluğu karşısında gözlerini ardına kadar açtı; hâlâ zorlukla nefes alıyordu. Yatakta yatan Francine dirseğinin üstünde doğrularak ona baktı; bu hareketiyle, bol, gri sabahlığı aralandı ve bir

memesi koluna doğru sarktı, gri kumaşın yanında teni solgun görünüyordu. Andrews süratle yatağa doğru gitti; sabahlığı Francine'in vücudundan neredeyse kabaca çekip ellerini hızla, umutsuzca kızın vücudunda gezdirdi. Francine'in yüzünde küçük bir gülümseme belirdi; gözkapakları kapandı, kollarını Andrews'a uzatarak el yordamıyla giysilerini çıkardı ve onu üstüne çekti.

Daha sonra, Francine'in yanında yatarken, Andrews'un içindeki kargaşa dindi; Charley Hoge'la karşılaşmasını ve bu karşılaşmanın sebep olduğu korkuyu anlatmaya çalıştı ona. Bu korkunun, Charley Hoge'un onu kuşatan kör bakışlarında, her birinin –Miller, Charley Hoge, Schneider'ın, hatta kendisinin bile– hep içinde olan bir şeyi görmesinin neticesi olmadığını anlamasını sağlamaya çalıştı. Butcher's Crossing'e döndükleri gece, o kocaman yatakhane'deki lambanın titreyen ışığında McDonald'ın sözünü ettiği bir şey olduğunu anlatmaya çalıştı ona. Atın toynağı kafatasını kırdıktan hemen sonra nehrin ortasında dimdik ve kaskatı duran Schneider'ın yüzünde gördüğü bir şeydi. Öyle bir şeydi ki...

Francine'in dolgun, soluk dudaklarında bir gülümsemenin belli belirsiz hayaleti asılıydı; başını salladı, elini yumuşak, huzur veren hareketlerle Andrews'un çıplak göğsünde gezdirdi.

Andrews demek istediklerini anlatamayan yarım yamalak tabirlerle konuşmaya devam ederek, ovaları aştıkları uzun yolculuk sırasında, bufalo avlarken, o devasa hayvanın titreyip yere yıkıldığı o anda, deri yüzmeye birlikte gelen o sıcak, boğucu kokuda, kar fırtınası sırasındaki beyazlıkta ve fırtına sonrası o el değmemiş manzarada, ara sıra kendi içinde bile hissettiği bir şey olduğunu söyledi bunun. Herkesin içinde olan bir şey miydi bu, diye sordu bu kelimeleri kullanmadan. Herkesin içinde pusuya yatıp birden ortaya çıkmayı ve Charley Hoge'un dünyaya diktığı mavi bakışlarında gördüğü boşluktan başka bir şey kalmayınca dek yutup yok etmeyi, parçalamayı mı beklerdi? Yoksa insanların içinde değil dışındaydı da, gri bir kurt gibi bir kayanın arkasına çökerek, yanından geçen herkese sebepsiz yere aniden, korkunç bir şekilde saldırmayı mı beklerdi? Yoksa insan, onu, korkunun suretini, bilinçsizce arayıp, birden ortaya çıkacağına dair gizli, sapkınca bir umutla yanından mı geçerci? Nehirdeki o kısacık anda, parçalanmış kütük Schneider'ın atının karnını, toynak da Schneider'ın kafatasını aramış mıydı? Yoksa diğer türlü olmuş, Schneider oradan tam da o gri sureti ara-

arak geçmiş ve bulmuş muydu? Bu ne anlama geliyordu? Bilmek istiyordu. Neredeydi?

Yatakta döndü, Francine yanında hafif bir uykuya dalmıştı; nefesi aralık dudaklarından yavaşça dışarı sızıyordu, geveke kıvrılmış elle-ri iki yanına düşmüştü. Andrews ses çıkarmadan kalktı, lambayı kısıtı ve şişesine üfleyerek ışığı söndürdü. Karşısında kalan perdesi örtülü pencereden, günün son, grimsi ışıkları süzülüyordu; dışarıda hava kararmaktaydı. Yatağa döndü ve dikkatle, yanlamasına Francine'in yanına yatıp ona bakmaya koyuldu.

Yeniden sordu kendi kendine, bu ne anlama geliyordu? Francine'e duyduğu –adına aşk demek konusunda tereddtlyd– bu açlık ne anlama geliyordu? Bir kez daha Schneider'ı düşündü ve birden, çim-di Francine'in yanında kendisinin yerine Schneider'ın, hayatta olan Schneider'ın yattığını düşündü. Öfke ya da dargınlık hissetmeksizin orada yatarken gördü onu, uzanıp Francine'in memesini okşadığını gördü. Gülümsedi; ne de olsa Schneider'ın kendisi gibi sorgulama-yacağını, merak etmeyeceğini; Charley Hoge'un bir bakışının onun içinde böylesi kuşku ve korkuları ateşlemeyeceğini biliyordu. Kaba ve huysuz bir samimiyetle Francine'den istediğini alır, yoluna giderdi; bir daha da onu aklının ucundan bile geçirmezdi.

Francine'in de bir daha onu düşünmeyeceği gibi. Birden ekledi, Francine muhtemelen bir daha onu, şu anda yanında yatan Will Andrews'u da düşünmeyecekti.

Francine uykusunda anlayamadığı bir sözcük fısıldadı; gülümsedi, nefesi kesildi, derken derin bir nefes aldı ve yanında biraz kıpırdadı.

Bu aklına gelmesini istemediği bir düşünceydi ama kendisinin de Schneider gibi Francine'i bırakacağını, kendi yoluna gideceğini biliyordu; gerçi o Schneider'ın aksine, henüz öngöremediği bir biçimde, düşünecekti onu, hatırlayacaktı. Onu bırakıp gidecekti ama onu gerçekten tanımayacaktı; asla tanımayacaktı onu. Oda neredeyse tamamen karanlığa gömülmüştü; Francine'in yüzünü zar zor gr-yordu. Karanlıkta gözleri açık, elini kolundan aşağıya kaydırarak kızın elini buldu ve hiç ses çıkarmadan yanında yattı. Onun tenini ve şehvetini kendisi gibi tanıımış olan ama hakkında başka hiçbir şey bilmeyen adamları düşündü; darılmadan düşündü onları. Karanlıkta yüzleri yoktu; kendisi gibi konuşmadan, sadece nefes alıp vererek öylece yatıyorlardı. Uzun bir süre sonra, gevek eli Francine'in elinde, uyuyakaldı.

Kendisini neyin uyandırdığını bilmeden, aniden uyandı. Karanlıkta gözlerini kırıştırdı. Karşısında kalan perdesi örtülü pencerede loş bir ışık titreşti, söndü ve tekrar titreşti. Mesafeyle boğuklaşan bir bağırış duyuldu; sokaktan bir atın toynak sesleri geldi. Andrews yavaşça yataktan çıktı ve bir süre başını sertçe iki yana sallayarak ayakta durdu. Birden dışarıdan heyecanlı sesler geldi tekrar; ahşap kaldırım ağır çizmelerin altında takırdadı. Karanlıkta giysilerini bulup telaşla üstüne geçirdi; kulak kesilerek bir şeyler işitmeyi bekledi; Francine'in rahat, düzenli soluk alıp verişini duydu. Aceleyle odadan çıkıp kapıyı ardından dikkatle kapattı ve parmak uçlarında karanlık koridordan binanın dışındaki sahanlığa doğru yürüdü.

Batıda, nehrin olduğu tarafta, karanlıktan dalgalar halinde yükselen alevler Butcher's Crossing'in alçak binalarının üstünden rahatlıkla görülebiliyordu. Andrews bir an için gördüklerine inanamayarak tırabzanlara tutundu. Alevler McDonald'ın kulübesinden yükseliyordu. Batıdan esen şiddetli rüzgârla körüklenen ateş yolun karşısındaki uzun kavakları aydınlatıyordu, böylece ağaçların açık gri gövdeleri ve koyu yeşil yaprakları, çevrelerini saran karanlığa karşı açık seçik görülebiliyordu. Ateş kalın, kapkara halatlar misali kıvrılarak yükselen ve dağılıp rüzgârla birlikte kasabaya kadar gelen dumanını da aydınlatıyordu; keskin, kekre bir koku doldu Andrews'un burun deliklerine. Aşağıda koşanların patırtısı dinginliğini dağıttı; süratle merdivenlerden indi, ahşap kaldırıma gelince sendeledi ve tozlu yoldan yangına doğru koşmaya başladı.

Araba tekerleklerinin oluşturduğu patikanın, kavaklığı geçer geçmez yoldan saptığı noktada bile, yangının korkunç sıcaklığının üzerine abandığını hissetti. Ateşin sarı-kırmızı parıltısıyla açık seçik görülebilen birbirine paralel, aşınmış toprak şeritlerinin yanında duraksadı; koştuğu için nefes nefese kalmıştı ama uykunun ağır tortusu zihninden silinmemişti henüz. Geniş ve düzensiz bir yarım daire oluşturarak alevler arasındaki kulübenin etrafına dağılan on beş yirmi kadar adam, dalga dalga yükselen parlak ateşe karşı hareketsiz ve küçücük ama oldukça belirgin görünüyordu. İnsanlar tek başına ya da ikili, üçlü küçük gruplar halinde durmuş yangını seyreliyordu, ne bir ses çıkarıyor ne de hareket ediyorlardı; gecenin dinginliğini bozan tek şey, alevlerin kuvvetli çatırtısı ve adamların arkalarına düşen gölgelerini kıpırdatan şiddetli titreşimiydi. Andrews yılankavi duman sarmallarının çökerttiği pus yüzünden yanan gözlerini ovuşturdu ve

insan gruplarına doğru koştı. Onlara yaklaşıırken, yoğun ısı yüzünü yana çevirmeye zorladı onu, küçük gruplardan birine çarparak izleyenlerden birini kenara itti. Çarptığı adam ona bakmadı; ağzı açıktı, bakışlarıysa, ışığı yüzünde dans eden ve tenini koyu kırmızının sürekli değişen tonlarına boyayan devasa alevlere sabitlenmişti.

“Ne oldu?” dedi Andrews nefes nefese.

Adamın gözleri kıpırdamadı; konuşmadı da, başını iki yana sallamakla yetindi.

Andrews etrafındaki insanların yüzlerine baktı ama tanıdığı kimseyi göremedi. Birinden diğerine giderek, nabız gibi atan ışıktaki eciş bücüş maskelere benzeyen suratları inceledi.

Isı ve ışık karşısında, ürktüğü halde her an ileri atılacakmış gibi çömelmiş duran Charley Hoge’a geldiğinde onu neredeyse tanıyamayacaktı. Charley Hoge’un ağzı, bir korku ya da coşku çığlığı esnasında donakalmış gibi ardına kadar açık ve çarpıktı; duman yüzünden yavaşan gözleriye faltaşı gibi açılmıştı ve hiç kırışmıyordu. Andrews adamın gözlerinde ateşin küçücük bir yansımasını görebiliyordu; asıl yangın orada, Charley Hoge’un bakışlarının ta derinlerindeydi sanki.

Andrews onu omuzlarından tutup sarstı.

“Charley! Ne oldu? Nasıl başladı?”

Charley Hoge onun ellerinden sıyrılarak birkaç adım öteye fırladı.

Bakışlarını önünden ayırmadan, “Rahat bırak beni” dedi boğuk bir sesle. “Rahat bırak beni.”

Andrews tekrar, “Ne oldu?” diye sordu.

Charley Hoge bir anlığına başını ateşten ona doğru çevirdi; kaşlarının gölgesinde kalan gözleri donuk ve boştu. “Ateş” dedi. “Ateş, ateş.”

Andrews onu yeniden sarasmaya yeltendi ama elleri Charley Hoge’un omuzlarında, duraksadı. Kalabalıktan alçak sesli ama gergin, ahenkli bir mırıltı yükselerek alevlerin ısıklıklarını ve çatırtısını bastırdı; etrafındaki insanların hafifçe ileriye doğru dalgalandığını görmekten çok hissetti.

Harekete doğru döndü. Alevlerin –siyah damarlı, mavi ve beyaz ve sarı-turuncu– şiddeti gözlerinin bir anlığına kararmasına neden oldu ve parlaklığı karşısında gözlerini kısıtı. Derken –onlardan kat kat daha yüksek olan alevlerin içindeki– etrafa saçılmış bufalo postu denklelerinin arasında, karanlık, öfkeyle hareket eden bir karaltı gördü. Bu Miller’dı; alevler karşısında şaha kalkarak korkuyla böğüren ama acı kuvvetiyle zapt ettiği bir atın üstündeydi. Dizginleri öfkeyle çekip

gemin, hayvanın kan içinde kalan ağzında derin kesikler açmasına neden olarak ve böğrünü sertçe mahmuzlayarak, atı dağınık denkle-
rin arasına dalmaya zorluyordu. Andrews bir süreliğine gördüklerini
idrak edemedi, öylece bakakaldı; Miller şuursuzca alevlerin tam
ortasına daldı, derken atının geri çekilmesine izin verdi ve ardından
tekrar alevlere doğru atıldı.

Andrews Charley Hoge'a döndü. "Ne yapıyor? Öldürecek ken-
dini..."

Charley Hoge'un ağzı ifadesiz bir sırtışıla açıldı. "İzle" dedi. "Onu
izle."

Andrews baktı ama gördüğünü anlayamadı, derken Miller'ın ne
yaptığını idrak etti. Atını yanan kulübeye en yakın duran denk yı-
ğınlarına yanaşmaya zorlayarak, denklere alevlerin açık ağzına doğru
itiyordu. Yere tek tek dizilmiş denkleryse, acımasızca mahmuzladığı
atının göğsüyle itiyor, yıkımın sınırına kadar götürüyordu.

Andrews'un kuruyan boğazından bir feryat yükseldi. "Budala!" diye
bağırdı. "Delirmiş! Öldürecek kendini!" Ardından ilerlemeye yeltendi.

"Rahat bırak onu" dedi Charley Hoge. Tiz ve berrak sesi birden
sertleşmişti. "Rahat bırak onu" dedi tekrar. "Bu onun yangını. Rahat
bırak onu."

Andrews durdu ve Charley Hoge'a döndü. "Ne demek... Yangını
o mu çıkardı?"

Charley Hoge başını salladı. "Miller'ın yangını. Onu rahat bırak."

Kasaba halkı o ilk gayri ihtiyari dalgalanmadan sonra bir daha
hareket etmemişti. Kıpırdamadan duruyor, Miller'ın tüten denkle-
rin arasında gözü kara bir şekilde dörtnala at sürmesini izliyorlardı.
Andrews, güçsüz ve çaresiz, omuzlarını sarkıttı. O da diğerleri gibi
Miller'ın delice at sürmesini izlemeye koyuldu.

Miller kulübeye en yakın olan postları da ateşe attıktan sonra
alevlerden biraz uzaklaşıp yere atladı ve dizginleri, araziye atılıp terk
edilmiş arabalardan birinin çıkıntısına bağladı. Alevlerin ışığının dış
kenarında kaldığından şekilsiz bir karaltı gibi görünüyordu; araba-
nın yanında, yan devrilmiş duran denklere birine doğru koştu.
Eğildi, karanlıkta denkten ayırt edilemiyordu. Doğruldu ve şekiller
yeniden belirgin hale geldi, o doğrulurken denk de yukarı doğru ha-
reket etti ve izleyen adamlara omuzlarının kocaman bir uzantısıymış
gibi göründü. Bir an o devasa şeklin altında sendeledi; derken ileri
atıldı ve koştu, arabanın yanına gelince aniden durdu, böylece yükü

omuzlarından önüne doğru düşerek, darbenin etkisiyle bir anlığına sarsılan arabanın zeminine çakıldı. Miller arabanın çevresinde dönüp durarak denklemleri topluyor, postların ağırlığı altında sallanıp sendeliyor, tam doğrulamadan arabaya koşuyordu.

“Tanrım!” dedi kasaba halkından biri, Andrews’un arkasından. “O denklemler yüz elli - iki yüz kilo eder!”

Başka kimse konuşmadı.

Miller dördüncü dengi de arabaya attıktan sonra atına döndü, eyer kaşındaki halatın bir kısmını çözdü ve arabanın çıkıntısını iskeletine bağlayan meşe üçgenin ucuna doladı. Halatın serbest kalan ucunu elinde tutarak dönüp atına bindi ve iki tur döndürerek eyer kaşına sardı. Atına bağırarak bir şey söyledi ve topuklarını sertçe hayvanın böğrüne gömdü; at ilerlemeye çalıştı, halat gerildi ve çekilen arabanın çıkıntısı havaya kalktı. Miller bir kez daha bağırıyordu ve hayvanın sağrısına bir şaplak indirdi; şaklayan tokadının sesi alevlerin ısıklarını ve gürültüsünü bastırdı. Tekerlekler paslı dingilleri cayırdatarak yavaş yavaş hareket etti. Miller tekrar bağırıyordu ve atını mahmuzladı; araba biraz daha hızlı hareket etti; at inleyerek nefes alıyor, toynakları kuru toprağı yarıyordu. Derken, araba ve at, mancınıkla fırlatılmış gibi, yalpalayarak ilerlemeye başladı. Miller bir kez daha haykırdı ve atla arabayı doğrudan, kulübeyle post yığınlarından yayılan alevlerin üstüne doğru sürdü. Atla adam tam kızgın, sarı alevlerin kalbine dalacak gibi olduğunda, Miller eyer kaşındaki halatı süratle çözerek atını aniden yana çevirdi, böylece serbest bırakılan araba kendi devinimiyle alevlerin kalbine dalarak en az otuz metre çapında bir alana kıvılcımlar saçtı. Araba taşıdığı postlarla beraber içine daldıktan sonra ateş, bu saldırının hiddeti onu söndürmüş gibi, birkaç saniyelikliğine karardı; derken araba alevlendi ve ateş daha da büyük bir öfkeyle yanmaya başladı; kasaba halkı sıcaklığın şiddeti karşısında birkaç adım geriledi.

Andrews arkasından koşan birinin ayak seslerini ve şiddetiyle çılgınlığı andıran, tiz, hayvani bir bağırtı duydu. Sersemlemiş bir halde döndü. Yanlara doğru genişleyen siyah ceket, darmadağın olmuş seyrek saçlarıyla McDonald, kollarıyla havayı döverek, ateşin çevresinde birbirine sokulmuş insan gruplarına doğru koşuyordu, ama gözleri çılgınca onların ardını tarayarak yanan işyerine ve için için yanan postlarına odaklanmıştı. İnsanları yararak koşuyordu; Andrews onu yakalayıp durdurmasa koşmaya devam edecekti.

“Tanrım!” dedi McDonald. “Yanıyor!” Çılgınca etrafına, sessiz, hareketsiz duran adamlara baktı. “Neden kimse bir şey yapmıyor?”

“Yapabilecekleri hiçbir şey yok” dedi Andrews. “Durun burada. Yaralanacaksınız.”

Derken McDonald, bir araba dolusu postu daha genişleyen alev çemberine doğru sürükleyen Miller’ı gördü. Soran bakışlarla Andrews’a döndü.

“Miller bu” dedi. “Ne yapıyor?” Ardından, hâlâ Andrews’a bakarken ağzı açık kaldı, darmadağın kaşlarının altındaki gözleri faltaşı gibi açıldı. Boğuk bir sesle, “Hayır” dedi ve başını yaralı bir hayvan gibi iki yana salladı. “Hayır, hayır. Miller. O mu...”

Andrews başıyla onayladı.

McDonald ısırap çekiyormuş gibi feryat etti. Andrews’un elinden sıyrıldı ve yumruklarını sıkıp sopa gibi havaya kaldırarak, için için yanan araziden Miller’a doğru koştu. Atının üstündeki Miller ona döndü; dumandan kararan suratında kocaman, neşesiz bir sırıtiş belirdi. Aciz yumruklarını ona saldırmak için kaldıran McDonald’ın iyice yaklaşmasını bekledi; derken topuklarını atının bôğrüne gömerek kaçtı ve McDonald havayı yumrukladı. Atını az önce beklediği yerin birkaç metre ötesine sürdü; McDonald dönüp yine ona doğru koştu. Miller bu kez kahkahalarla gülerek atını tekrar mahmuzladı ve uzaklaştı; McDonald’sa bir kez daha yumruklarıyla boşluğı dövdü. İki adam belki de üç dakika boyunca, ateşin önündeki açıklıkta kuklalar gibi sarsak hareketlerle dönüp durdu; McDonald, sarı dişlerini sıkarak ve neredeyse hıçkırarak, boş yere inatla Miller’ı kovalıyor ama neşeden yoksun yüzünü buruşturarak sırttan Miller hep birkaç adım önünde oluyordu.

Derken McDonald birdenbire durdu, kollarını gevşekçe iki yanına sarkıttı, Miller’a sessiz, dalgın denebilecek bir bakış attı ve başını iki yana salladı. Omuzları sarktı, dizleri büküldü; dönüp Andrews’la Charley Hoge’un durduğu yere yürüdü. Yüzü isten yol yol olmuş, bir kaşıysa uçuşan bir kıvılcım yüzünden yanmıştı.

“Ne yaptığını bilmiyor Bay McDonald. Aklını yitirmiş sanki” dedi Andrews.

McDonald başını salladı. “Öyle görünüyor.”

“Hem” diye devam etti Andrews, “postların beş para etmediğini kendiniz söylediniz.”

“Ondan değil” dedi McDonald alçak sesle. “Bir değerleri olduğundan değil. Ama benimdiler.”

Üç adam sessizlik içinde, neredeyse ilgisizce durup Miller’ın denkları ve postları sürüklemesini, arabaları çekip ateşi körüklemesini izlediler. Ne birbirlerine bakıyor ne de konuşuyorlardı. McDonald tarafsız denebilecek bir ilgiyle, Miller’ın arabaları çekip, alevlerin içinde iskeleti andıran kaskatı şekiller gibi duran diğer arabaların enkazlarına bindirmesini izledi. Ateş baştaki halinin iki katına çıkana kadar, denkler ve arabalar alev alev yanan yığına eklendi art arda. İşini bitirmesi Miller’ın neredeyse bir saatini aldı. Son araba da taşıdığı denklemlerle birlikte alevlere çakıldığında Miller dönüp atını ağır ağır, birlikte durmuş onu izleyen üç adama doğru sürdü.

Dizginlere asıldı; hayvan aniden durdu, böğrü öylesine kuvvetle inip kalkıyordu ki, Miller’ın üzengilerdeki ayakları da belirgin biçimde hareket ediyordu; dişlerinin arasındaki gemin çeke çeke yırttığı ağzından damlayan kan yerde birikmeye başladı. Bu at bitmiş, diye düşündü Andrews kayıtsızca; sabaha çıkmaz.

Miller’ın suratı dumandan kararmıştı, kaşları neredeyse tamamen yanmış, saçıyla tutuşmuş, kavrulmuştu; alnında kabarcığa dönüşmekte olan uzun, kırmızı bir şerit vardı. Uzun bir süre atının eğik başının üzerinden hüzünle McDonald’a baktı. Derken beyaz dişlerini göstererek dudaklarını araladı ve boğazının derinliklerinden kulak tırmalayan bir kahkaha koptu. Bakışlarını McDonald’dan Charley Hoge’a, ondan Andrews’a, sonra tekrar McDonald’a çevirdi. Yüzündeki sırıtış yavaş yavaş silindi. Dört adam bakışlarını ağır ağır, dikkatle çevrelerindeki yüzlerde gezdiriyor, birbirlerine bakıyorlardı. Ne hareket ediyor ne de konuşuyorlardı.

Andrews, birbirimize söyleyecek bir şeyimiz var, diye düşündü belli belirsiz – ama ne olduğunu bilmiyoruz; söylememiz gereken bir şey.

Ağzını açtı, elini uzattı ve bir şey söyleyecekmiş gibi Miller’a doğru hareket etti. Miller ona şöyle bir baktı; kayıtsız, uzak ve boş bakışlarında onu tanıdığına dair hiçbir iz yoktu. Eyerinde gevşedi, atını mahmuzladı ve hayvan ileri atıldı. Bu hareket Andrews’u hazırlıksız yakaladı; uzattığı eli havada, öylece kaldı. Atın göğsü sol omzuna takılarak onu hızla döndürdü, tökezledi ama yere düşmedi. Görüşü berraklaştığında, atının üzerine eğilmiş, sarsak sarsak uzaklara, karanlığa doğru giden Miller’ı gördü. Miller uzaklaşırken, Charley Hoge diğer ikisinin yanından ayrılıp paytak paytak yürüyerek onun peşine

düştü. Onlar karanlığa karıştıktan ve toynakların gürültüsü uzaklaşıp sustuktan sonra, Andrews bir süre orada durup gittikleri yöne doğru baktı. McDonald'a döndü; sessizlik içinde birbirlerine baktılar. McDonald bir süre sonra başını iki yana salladı ve ardından o da uzaklaştı.

3

Şafağa doğru serinleyen hava, yangının için için tüten kalıntılarını izlemek için orada kalan birkaç kişinin sırtını okşadı. Kocaman, kavruk halkanın kenarına birkaç adım daha yaklaştılar. Siyah-mavi küllerin yanında, uçları sarı, küçük mavi alevler, kulübenin kömüre dönen kalaslarını yalıyor; olduğu yere çöken post denklerinden oluşan düzinelerce yığın, donuk ve istikrarsız, kızıl bir parıltı yayarak için için yanmaya devam ediyor, yoğun dumanları kıvrıla kıvrıla karanlığa doğru yükseliyordu. Değişken alevlerin cılız ışığıyla aydınlanan arazide kalan herkes birbirinden ayrı, kendi gölgesi içinde gizli duruyordu. Doğudan esen rüzgâr hafifledikçe, yanan postların çürümü, kekre kokusu daha da yoğunlaşıyordu. Yangının sönmesini bekleyen herkes bir bir, bilinçli denebilecek bir sessizlik içinde Butcher's Crossing'e dönüş yoluna koyuldu.

Sonunda yalnızca Will Andrews kaldı. Alazlanan denklerden birine doğru gitti; kararmıştı ama tamamen yanmamış gibi görünüyordu. Uyuşuk bir tekme savurdu, denk, küllerini etrafa savuran küçük bir patlamayla olduğu yere çöktü. Kavruk halkanın merkezine yakın bir yerde duruyordu, kalaslardan biri cılız bir çatırtıyla yanıp kül oldu; alevler, tükenen öfkeleri kendi kendini yeniliyormuşçasına bir anlığına tekrar coştı. Andrews bu kısa ömürlü ateş tükenene dek orada durup alevleri dalgın dalgın izledi. Miller'ı ve atını başlattığı yıkımdan uzağa sürmeden hemen önceki anda birdenbire yüzüne yerleşen boşluğu düşündü; Miller'ın beslemek için çırpındığı öfkeli alevlere karşı belirginleşen, bir resim gibi açık seçik görünen suretinin netliğini hatırladı; Miller ölmekte olan atıyla onlardan uzaklaşırken, o aynı katı suretin karanlığa karışmasını hatırladı. Charley Hoge'u ve boş bakan gözlerinde bir cehennem tasavvuru gibi yanan ateşin görüntüsünü hatırladı; dönüp Miller'ın peşine düşmek üzereyken, ateşe, kasaba halkına, hatta kasabaya sırt çevirip dünyadan ona kalan tek şeyin peşinden gitmek üzereyken, Charley Hoge'un bedeninde yaşanan o süratli, acayip de-

ğışimi hatırladı. McDonald'ı ve bir an bile durmadığı için öfkesiyle de yüzleşmeyen o hayvansı karaltının, McDonald'ın kabul etmediği bir vaade ihanet eden karaltının peşinde savruluşunu hatırladı; beyhude kovalamacasından vazgeçtiğinde birdenbire çöken omuzlarını ve öfkesinin anlamını çözmeye çalışır gibi önüne bakarken yüzüne yerleşen o dalgın, şaşkın denebilecek ifadeyi hatırladı.

Doğuda, ufuk çizgisinin üstünde, şafağın griye çalan donuk ilk ışıkları görüldü. Ateşin başında tuttuğu uzun nöbet yüzünden kolları ve bacakları kaskatı kesilen Andrews kıpırdadı ve ateşe sırtını çevirip dağılmakta olan karanlıkta, Butcher's Crossing'deki odasına dönmek üzere yola koyuldu.

Francine hâlâ uyuyordu. Geceleyin üstündeki örtüleri kenara atmış, çıplak vücudu acayip bir açıyla yatağa yayılmıştı, karanlıkta parlıyormuş gibi görünen soluk bir suretti. Andrews hiç ses çıkarmadan pencereye doğru gidip perdeleri açtı. Dış dünya tüm enginliği ve renksizliğiyle önünde uzanıyor, doğudan gelen ışıkla pembenin en uçuk tonuna bürünmeye başlayan gri pus, yoğun ve gerçekdışı görünmesine neden oluyordu. Pencereye sırtını dönüp Francine'in yattığı yatağa yürüdü ve başında durdu.

Francine'in sabah ışığında donuk görünen karmakarışık saçları yüzünü çevreliyordu; ağzı aralıktı ve uykusunda hızlı hızlı soluyordu; gözlerinin kenarlarındaki minicik kırışıklıklar bu ışıktaki zar zor seçiliyordu; yatarken sarkan etleri yağlı bir ter tabakasıyla kaplıydı. Onu daha önce hiç böyle, uykunun verdiği çirkinlik haliyle görmemişti; gördüyse de durup izlememişti. Ama Francine'i böyle, uykunun savunmasızlığı ve masumiyeti içinde görünce, onu hazırlıksız yakalayan samimi bir acıma duygusuyla doldu. Ona daha önce hiç bakmadığı, şimdi gördüğü tarafını hiç görmediği hissine kapıldı; aylar önce, odasına geldiği ilk geceyi ve Francine'in kendi kendine dayanmayı öğrendiği rezillikler ve kabalıklar karşısında birden kapıldığı acıma hissini hatırladı. O gün yaşadığı acıma hissi aşâğılık ve adice geliyordu ona şimdi.

Hayır, onu daha önce hiç görmemişti. Tekrar açık pencereye doğru döndü. Butcher's Crossing'in ardındaki düzlük, doğudan yükselen gri, berrak ışıktaki aydınlık ve temiz görünüyordu. Doğru sahilinde çoktan yükselen güneş, kuzeydeki koyları çevreleyen kayalıkları parıltatıyor, yükseklerdeki tuzlu havada çark eden martıların kanadına takılıyordu; Boston'ın boş sokaklarını çoktan ağart-

miş, Boylston Sokağı'yla St. James Bulvarı'ndaki boş kiliselerin çan kulelerini ve Arlington, Berkeley ve Clarendon'ı çoktan ısıldatmış, babasının evinin yüksek pencerelerinden girerek içinde kimsenin kıpırdamadığı odaları çoktan aydınlatmıştı.

Yas habercisi gibi bir hüznü kapladı zihnini; akıl gözünün önünde bir yabancı gibi hareket eden, o daha dokunamadan solup gri bir sise dönüşen o zayıf, ciddi suretiyle babasını düşündü. Pişmanlık ve acımayla dolarak gözlerini yumdu ve gözkapaklarının bu ufacık hareketiyle gelen karanlığı kuvvetle hissetti. Geri dönmeyeceğini biliyordu. McDonald'la birlikte evine, onu doğuran, şimdi kapladığı yere ve daha yeni yeni fark etmeye başladığı duruma getiren, sonra da daha gerçek bir halini bulacağını düşündüğü yabana terk eden memlekete dönmeyecekti. Hayır, bir daha dönmeyecekti.

Uçurumun kenarında hassas bir denge kurmaya çalışır gibi, pencereye sırtını dönüp uyuyan Francine'e bir kez daha baktı. Sanki gizli bir manyetizmayla onu bu odaya, bu tene çeken tutkuyu neredeyse hiç anımsayamıyordu; onu, bir kıtayı yarılayıp gerçek benliğini –bir rüyadaymışçasına– bulabileceğini hayal ettiği bu yabana gelmeye sevk eden o diğer tutkusunun kuvvetini de anımsayamıyordu ya. Şimdi, neredeyse hiç pişmanlık duymaksızın, bu tutkuların kaynağı olan kibrin varlığını itiraf edebilirdi.

McDonald'ın, yatakhane karanlığa karşı belli belirsiz titreşen lambanın ışığı altında dururken sözünü ettiği hiçlikti bu; Charley Hoge'un bakışlarında gördüğü ve Francine'e anlatmaya çalıştığı açık mavi boşluktu; Schneider'ın, toynak yüzünü damgalamadan hemen önce nehre attığı mağrur bakıştı; dağlardaki fırtınanın bembeyaz kudreti karşısında Miller'ın yüzüne yerleşen kör, inatçı ifadeydi; sönmekte olan yangına sırtını dönüp Miller'ın peşinden gecenin karanlığına dalmadan önce, Charley Hoge'un gözlerindeki boş parıltıydı; post faciası sırasında öfkeyle Miller'ı kovalayan McDonald'ın suratını kızgın bir maskeye dönüştüren aleni çaresizlikti; şimdi, uykudaki Francine'in yastığa cansız cansız çökmüş yüzünde gördüğü şeydi.

Francine'e bir kez daha baktı ve şefkatle uzanıp genç ama yaşlanmakta olan yüzüne dokunmak istedi. Ama onu uyandırmaktan korkup yapmadı. Hiç ses çıkarmadan odanın köşesine gidip uyku tulumunu aldı. Üstündeki para kemerinden iki banknot çıkardı ve cebine tıktırdı; kalan banknotlarıysa kanepenin yanındaki ma-

sanın üstüne düzgünce yerleştirdi. Francine nereye giderse gitsin paraya ihtiyacı olacaktı; yeni bir kilim ve pencerelerine perde almak için paraya gereksinim duyacaktı. Ona bir kez daha baktı; odanın diğerk ucundaki büyük yatakta çok küçük görünüyordu. Sessizce kapıya gitti ve arkasına bakmadı.

Doğudaki yumuşak kıyıları yol yol kırmızıya boyanmıştı. Tenha sokağın sessizliğinde kiralık ahıra doğru yürüdü ve elindeki banknotlardan birini uyandırdığı seyise vererek atını aldı. Ahırın loş ışığında atını çabucak eyerledi, sırtına bindi ve seyise el sallamak için döndü ama adam uyumuştubile. Ahırdan çıktı ve Butcher's Crossing'in tozlu sokağından geçti; kalın toz tabakası atının toynak seslerini bastırıyordu. İki yanına, Butcher's Crossing'den geriye kalanlara baktı. Yakında burada hiçbir şey kalmayacaktı; ahşap binalar yıkılıp, kullanılabilecek ne malzeme varsa kurtarılacak, yağmurlar çimenle kaplı yeraltı kulübelerini alıp götürecekt, çayır yavaş yavaş genişleyecek, zamanla yolu da yutacaktı. Kasaba şimdi bile, sabahın ilk ışıklarıyla küçük bir harabe gibi görünüyordu; binaların kenarlarından yansıyan ışık şimdiden orada olan çıplaklığı pekiştiriyordu.

McDonald'ın kulübesinin için için yanmaya devam eden enkazının ve sağdaki kavaklığın önünden geçti. Dar nehri aştı ve atını durdurdu. Döndü. Güneşin küçük bir parçası, doğudaki ufuk çizgisinin üstünde alev alev yanıyordu. Tekrar döndü ve önündeki düzlüğe, tazecik çimenlerin kenarlarını kırptığı dümdüz, uzun gölgesine baktı. Elindeki dizginler sert ve kaygandı; oturduğu eyerin kaygan bir kaya gibi pürüzsüz olduğunun da, atının nefes alıp verirken kalkıp inen böğrünün belli belirsiz hareketinin de fazlasıyla farkındaydı. Taze çimenlerden yükselerek atının kekterine karışan ıtırılı havayı derin derin içine çekti. Dizginleri bir eline alıp sıkıca kavradı, topuklarını hayvanın böğrüne dokundurdu ve atını açık araziye doğru sürdü.

Tahmini istikameti dışında nereye gittiğini bilmiyordu ama günün ilerleyen saatlerinde keşfedeceğini biliyordu. Atını aheste aheste sürerken arkasında kalan güneşin yavaşça yükselerek havayı ısıttığını hissetti.

Harvard öğrencisi Will Andrews, şehir hayatını bırakıp "Vahşi Batı"ya, Kansas'taki Butcher's Crossing kasabasına gelir. Batı, Andrews için rivayetler ve hayallerden oluşan bir yerdir; burada daha önce tanımadığı büyük, dönüştürücü tecrübeler yaşayacağını, kitaplarda okuduğu saf doğayla karşılaşacağını ummaktadır. Bu hayallerin peşinde, bufalo avcısı Miller'ın ekibine katılır. Ancak dört kişilik ekibin daha önce keşfedilmemiş bir vadide başlattığı av büyük bir kıyım dönuştükçe ekip üyeleri hem birbirlerine hem de kendilerine yabancılaşacak, yolculukları amansız doğa şartları karşısında bir ölüm kalım mücadelesine dönüşecektir.

John Williams *Kasap Geçidi*'nde modern Amerika'nın temel mitlerinden birini, insanın açgözlülüğü ve doğayla ilişkisi üzerine şiddet dolu bir hikâye aracılığıyla sorguluyor.

Sert ve acımasız fakat soğukkanlı diliyle Cormac McCarthy'nin de yolunu açan *Kasap Geçidi*, Western türünü yeniden ele alan romanların ilki ve belki de en iyisidir.

New York Times Book Review

ISBN 978-975-08-5513-9

